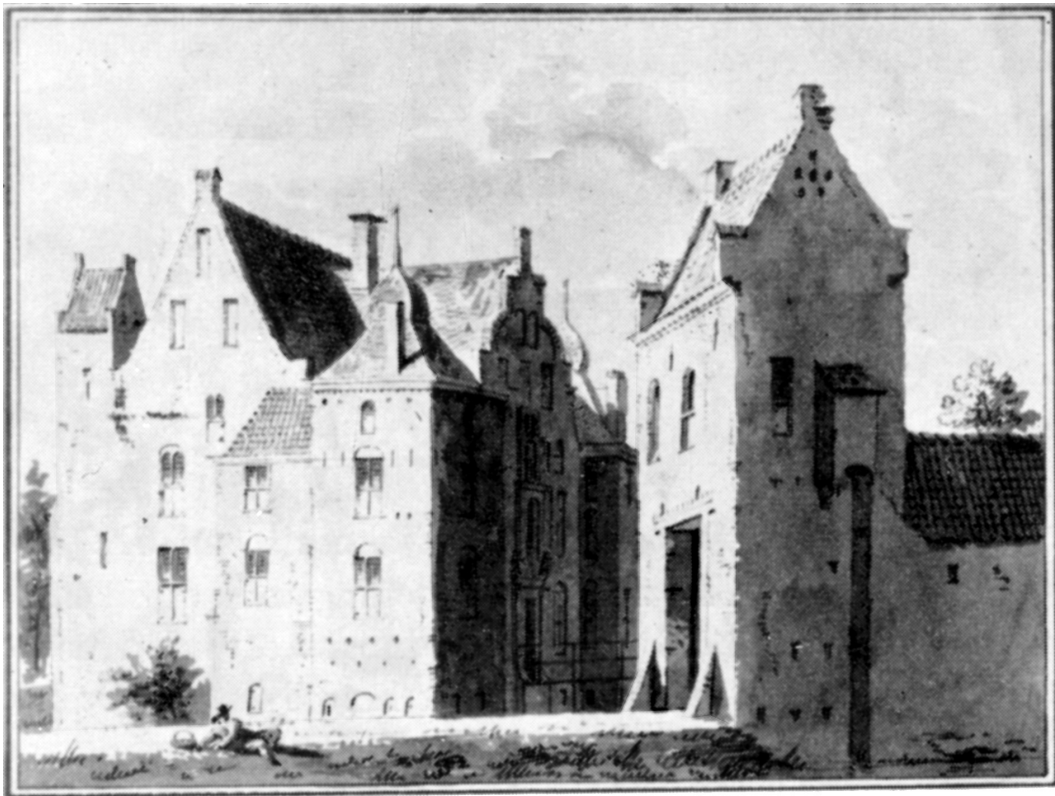

A.W.N. AFDELING 17

PROJECT BeHs

ARCHEOLOGISCHE INVENTARISATIE VAN HET TERREIN VAN HET
VERDWENEN KASTEEL HARSELO TE BENNEKOM

W.C. Angenent, D. Beyer & M.J. Houkes
Redactie: M.J. Houkes
September 2004

ISBN: 90-808-9791-4

INHOUDSOPGAVE	BLAD
1. Inleiding	
1.1. Project gegevens.	1
1.2. Aanleiding tot het onderzoek.	2
2 Het terrein	
2.1 De vorming van het onderzoeksgebied in het Saliën	5
2.2 Veranderingen in het onderzoeksgebied tijdens het Weichseliën	5
2.3 Postglaciale bodemvorming in het Weichseliën	6
2.4 Bodemvorming in het Holoceen	7
3 Historische gegevens van kasteel Harselo	
3.1 De vroegste geschiedenis	11
3.2 Bewoners van Harselo	11
3.3 De laatste fase	17
3.4 Interpretatie en overige overwegingen	18
4 Overige gegevens	
4.1 Luchtfoto's	21
4.2 Overige vondsten	22
5 Interpretatie van de tekeningen en foto's	
5.1 Grachten	25
5.2 Gebouwen	27
5.3 Luchtfoto's	28
5.4 Een reconstructie	29
6 Het booronderzoek	
6.1 De opzet en methode van onderzoek	31
6.2 De resultaten van het onderzoek	32
Geologisch	32
Archeologisch	33
7 Conclusies en aanbevelingen	36

TEKENINGEN

- 1 Situatie, codering van boorpunten, coördinaten en hoogten.
- 2 Projectie van de kaart van B. Elshof uit 1723 op de huidige geografische situatie.
- 3 Projectie van de lijnen die zichtbaar zijn op de luchtfoto in het archief van de Gemeente Ede op de huidige geografische situatie.
- 4 Mogelijke reconstructie van het complex Harselo in het begin van de 18^e eeuw.
- 5 Overzicht van boorpunten met voornamelijk ongestoord dekzand onder esdek/maaiveld.
- 6 Verspreiding van hoeveelheden puin en stuik op puin, dieper als 50 cm.
- 7 Verspreiding van hoeveelheden leisteen, dieper als 50 cm.
- 8 Boringen met een put of grachtvulling.
- 9 Reliëf van de bodem op het maaiveld.

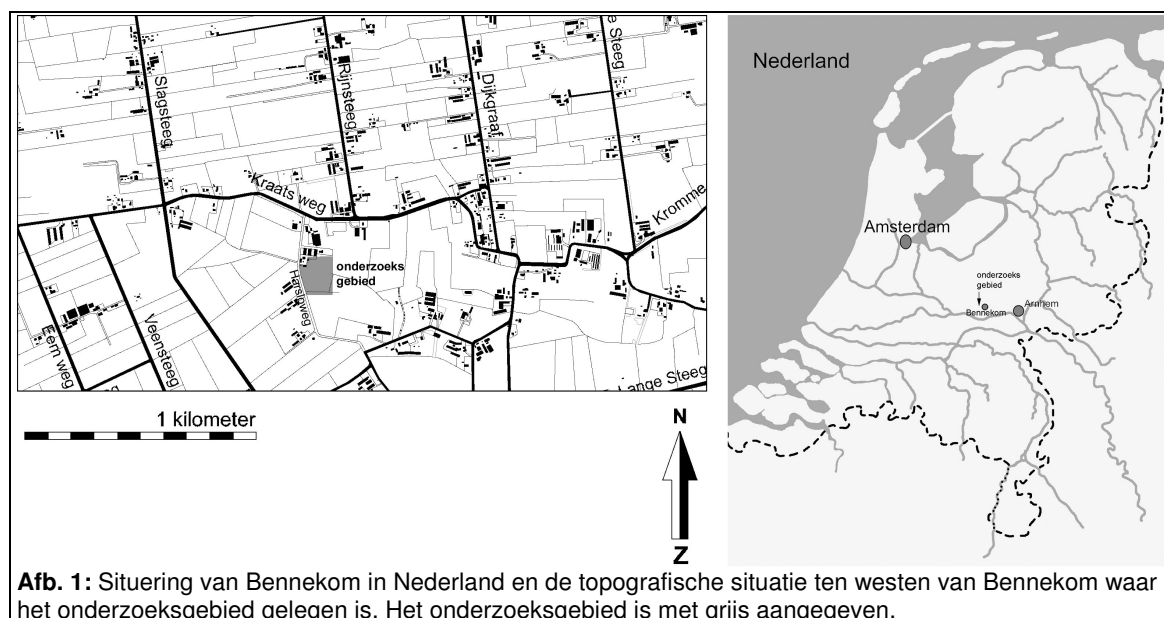
BIJLAGEN

- 1 Aanvraag offerte
- 2 Programma van eisen.
- 3 Offerte
- 4 Archis waarnemingen en kaarten.
- 5 Tabel van boorpunten, coördinaten en N.A.P. hoogten.
- 6 Boorstaten
- 7 Diagrammen per boorraai.
- 8 Dagstaten
- 9 Vondstlijsten

1 INLEIDING

1.1 Projectgegevens.

Projectnaam	: Archeologische inventarisatie van het terrein van het verdwenen kasteel Harssele.
A.W.N. projectcode	: BeHs
Archis registratienummer	: 7291
Adres	: Harsloweg 3 te Bennekom
Gemeente	: Ede
Kadastrale gegevens	: Sectie F perceel 1531
Soort onderzoek	: Booronderzoek
Periode	: late IJzertijd - vroeg-Romeinse tijd (250 v.Chr.-70 na Chr.) vroeg Middeleeuwen (450-900) late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd (1250-1800)
Coördinaten	: noord-west X=171,250 Y=446,180 noord-oost X=171,390 Y=446,180 zuid-west X=171,250 Y=446,010 zuid-oost X=171,390 Y=446,010
Opdrachtgever	: Gemeente Ede
Projectverantwoordelijke	: Drs. S. van der A
Uitvoering en rapportage	: Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, afdeling-17, Zuid Veluwe en Oost Gelderland.
Beheer en documentatie	: Vondsten en documentatie worden te zijner tijd ondergebracht in het Provinciaal depot voor bodemvondsten te Nijmegen. Totdat de definitieve overdracht plaatsvindt, vindt het beheer plaats bij de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, afdeling-17, Sonsbeeksingel 3 te Arnhem.

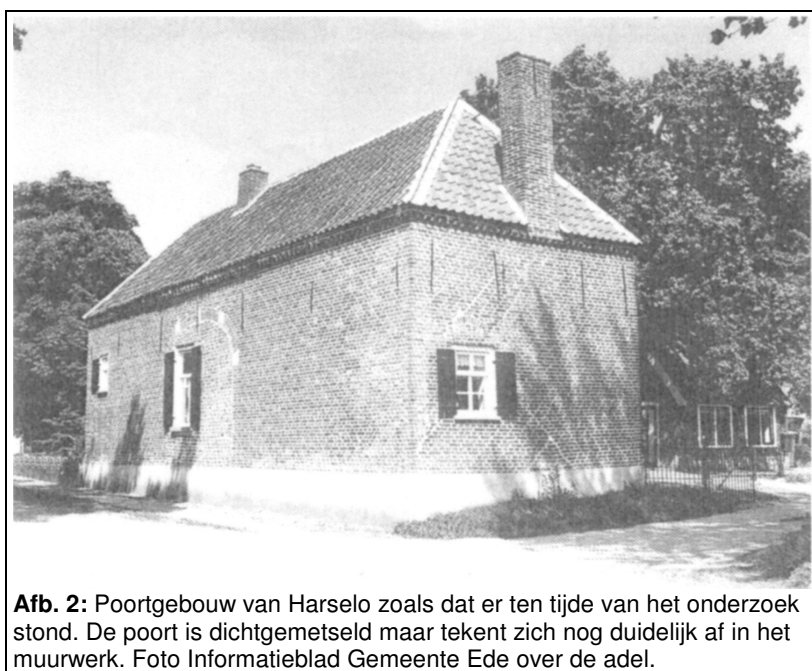

1.2 Aanleiding tot het onderzoek.

De familie Kroesbergen, eigenaar van de boerderij met bijgebouwen (waaronder poortgebouw) en omliggende weilanden aan de Harsloweg 3-5 te Bennekom, gaf in 2002 te kennen tot reorganisatie van het bedrijf over te willen gaan. Als begeleider voor dit project werd aangehouden dhr. Rozeboom, makelaar.

Na bespreking tussen makelaar Rozenboom en de familie Kroesbergen kwamen er twee keuzemogelijkheden naar voren:

- a. Nieuwbouw met ingebruikname van de, in de directe omgeving van het poortgebouw en naastgelegen woonhuis liggende, weilanden.
- b. Het ontwikkelen tot cultuur-historisch landgoed door gebruik te maken van de nieuwe landgoedwet met als gevolg mogelijke nieuwbouw en herontwikkeling van het gebied.

Afb. 2: Poortgebouw van Harselo zoals dat er ten tijde van het onderzoek stond. De poort is dichtgemetseld maar tekent zich nog duidelijk af in het muurwerk. Foto Informatieblad Gemeente Ede over de adel.

Van oudsher was bekend dat het aanwezige poortgebouw onderdeel was geweest van een kasteel dat ooit op deze plaats heeft gestaan, genaamd Harselo. Binnen dit kader ontstond bij de eigenaar behoefte aan een archeologische verkenning vanwege de mogelijke resten van dit kasteel in het midden van het te ontwikkelen gebied. Hiertoe nam makelaar Rozenboom contact op met dhr. C.A. Heitink, op dat moment lid van de Edese monumentencommissie, kenner van de lokale (cultuur)historie en tevens lid van de Archeologische

Werkgemeenschap voor Nederland (A.W.N.). Dhr. Heitink heeft daarop contact gelegd met dhr. W.C. Angenent van de plaatselijke afdeling van de A.W.N. (afdeling 17). Gezamenlijk zijn de verschillende instanties benaderd. Na inschakeling van de adviseur archeologie van de Gemeente Ede, mev. drs. S.J.H. van der A, en met ondersteuning van wethouder R. Spiegelenberg zijn onderzoeksdoelstellingen geformuleerd en is een programma van eisen opgesteld (zie bijlage 2 t/m 6). Op basis van dit programma van eisen is op 20 februari 2003 aan de A.W.N. afdeling 17 gevraagd om aan de familie Kroesbergen een offerte uit te brengen voor het uitvoeren van het beoogde onderzoek (zie bijlage 1). Op 8 april 2003 is deze offerte door de A.W.N. ingediend waarbij is aangegeven aan welke voorwaarden in het programma van eisen de A.W.N., als amateurvereniging, wel en niet konden voldoen (zie bijlage 7 en 8).

Op grond hiervan is de A.W.N. op 4 juni 2003 officieel opdracht verleend, door middel van de betaling van het eerste termijn, om het beoogde onderzoek uit te voeren. Het belang van de familie Kroesbergen, het cultuurhistorisch- en tevens gemeentelijk belang (financieel neutraal), en het belang van de A.W.N., die door het uitvoeren van het project haar "kwaliteit" nog eens duidelijk kon aantonen in deze tijd van de ontwikkelingen rond Malta en de positie van de amateurs daarin, kwamen hier samen. Met recht een win-win-situatie voor alle betrokkenen, die, naar wij hopen, nog een vervolg zal gaan krijgen.

Het veldwerk heeft plaatsgevonden in de periode van 2 juni tot 16 december 2003. Vondstverwerking en verdere uitwerking van de gegevens hebben geduurd tot april 2004.

Aan dit onderzoek werkten mee:

Veldwerk:

B. Angenent	G. Alink	D. Beyer	B. Clabbers	J. Coenraads
T. v. Drunen	K. Heitink	M.J. Houkes	L. Kruithof	A. Meure
D. Mittendorp	T. Nakken	E. v. Santen	H. Smulders	T. v.d. Werf

Vondstverwerking:

B. Angenent	A. Baljet	T. v. Drunen	T. Nakken	H. Smulders
L. Strijbosch				

De leiding was in handen van W. Angenent en het onderzoek werd uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van mevr. drs. S.J.H. van der A, adviseur archeologie van de Gemeente Ede.

Veel dank zijn we verschuldigd aan de familie Kroesbergen, die ons bijzonder gastvrij ontvangen heeft. Nooit hadden we betere en gezelliger plek, goed van eten, drinken en we kregen zelfs een eigen onderkomen. En dat in de prachtige omgeving van de Kraats en vergezeld van het nimmer aflatende enthousiasme van Basje de hond.

Tevens zijn we dank verschuldigd aan drs. S.J.H. van der A die vertrouwen heeft gesteld in onze amateurvereniging en kwaliteit en ons daarmee de kans heeft gegeven om onszelf met dit onderzoek te profileren.

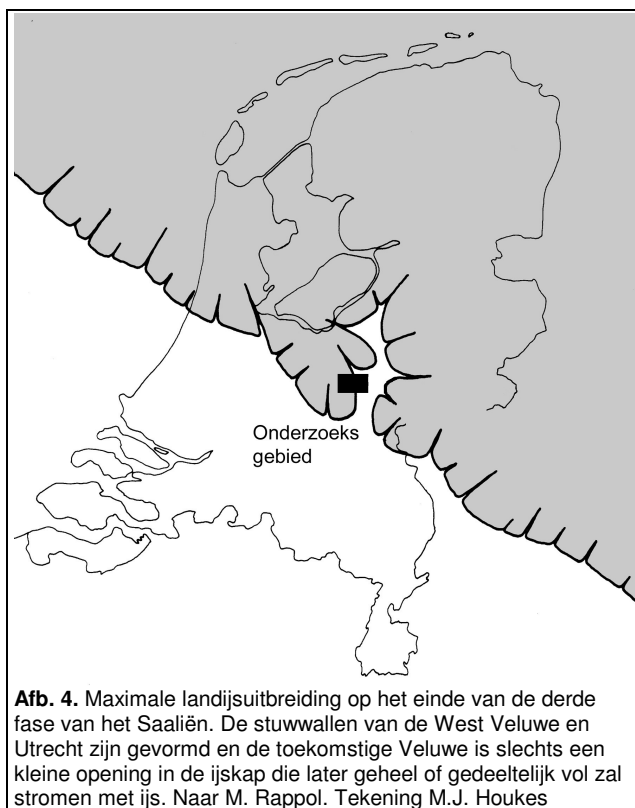
Afb. 3: Basje in volle actie tijdens het onderzoek. Foto D. Mittendorp.

2 HET TERREIN.

M.J. Houkes

2.1. De vorming van het onderzoeksgebied in het Saaliën.

Het terrein is in eerste instantie gevormd in het pleistoceen tijdens de voorlaatste ijstijd, het Saale of Riss glaciaal. In deze periode rukte er een ijsmassa op vanuit (of via) de Oostzee in westelijke richting. Aan de oostkant van de Veluwe wierp het ijs voor zichzelf een barrière op in de vorm van een stuwwal maar aan de noordkant van de Veluwe kon het ijs zijn weg verder in westelijke richting vervolgen en werden, door zijwaartse druk, de stuwwallen van de Noord Veluwe gevormd. In het gebied tussen Arnhem en Nijmegen zag het ijs echter kans een doorbraak naar het Betuwedal te forceren. Daar ontstond een halfronde uitstulping van ijs die zijwaarts de stuwwallen van Arnhem en Nijmegen opstuwde. Later ontstond een nieuwe ijsbeweging ten noord-westen van Nederland die voor ons onderzoeksgebied van belang was. De ijsmassa die vanuit Scandinavië westwaarts het Noordzee bekken was ingeschoven stuitte daar op een ijsmassa die vanuit Schotland oostwaarts het Noordzee bekken inschoof. De druk die beide ijsmassa's frontaal op elkaar uitoefenden resulteerde in twee zijwaartse ijsbeweging. Eén in noordwestelijke richting en één in zuidoostelijke richting. Deze laatste ijsbeweging splitste zich en resulteerde in twee parallelle ijsstromen. Eén stroom in zuidelijke richting door het voormalige Maasdal de huidige Gelderse Vallei, en een andere stroom in zuidoostelijke richting over Groningen en Drenthe.

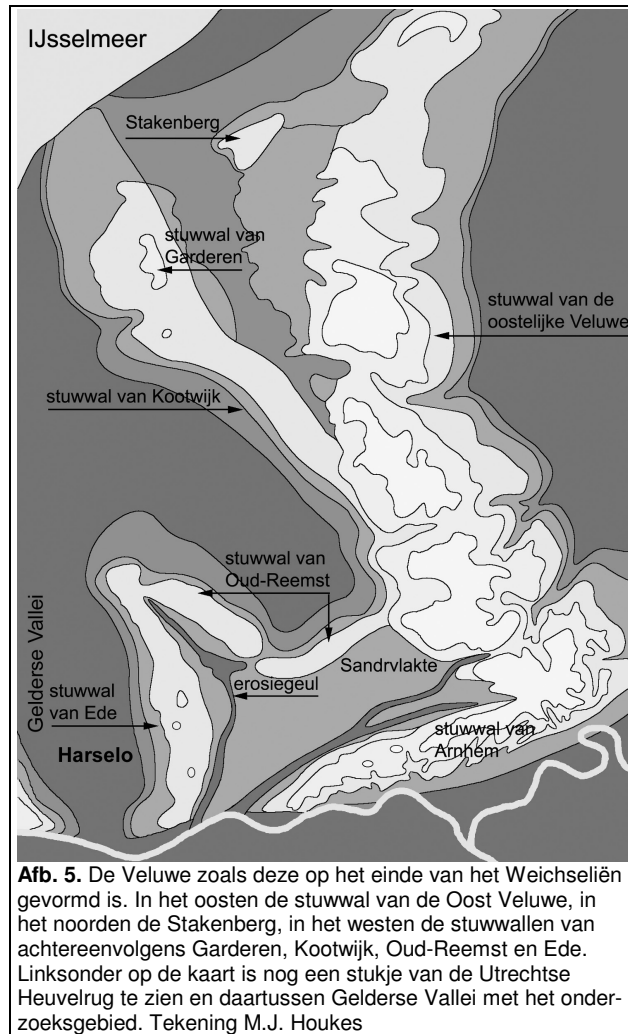
Het onderzochte terrein ligt in de Gelderse Vallei. Dit dal was destijds nog niet met ijs bedekt en hierin schoof een uitstulpende ijsmassa die een glaciaal bekken vormde, en het dal verder vergrootte. Opzij van deze ijsmassa werden stuwwallen opgeperst, aan de westkant de Utrechtse Heuvelrug en aan de oostkant de stuwwallen van Ede en Garderen. Door stagnatie van de ijsbeweging op het einde van de gletsjertong bij Rhenen-Wageningen ontstond later nog een zijwaartse ijsuitstulping in zuidoostelijke richting waarbij de stuwwallen van Kootwijk en Oud Reemst zijwaarts werden opgedrukt. Onder deze ijsmassa werd keileem afgezet waardoor de Gelderse Vallei, plaatselijk, een waterdicht bodem kreeg. Na het terugtrekken van het landijs op het einde van het Saaliën blijft de hoofdvorm van de landschap achter, een langgerekt dal met aan weerszijden stuwwallen en een nagenoeg waterdichte bodem.

2.2 Veranderingen in het onderzoeksgebied tijdens het Weichseliën.

Tijdens de laatste ijstijd, het Weichseliën, komt het landijs niet in Nederland. Maar als gevolg van deze glaciële periode was de bodem in Nederland wel permanent bevroren (permafrost) en lag er 's winters een pakket van meer dan 4 meter sneeuw. Uiteraard leverde deze hoeveelheid sneeuw in het voorjaar weer een enorme hoeveelheid smeltwater op die plaatselijk via de Gelderse Vallei naar het noorden en zuiden werd afgevoerd. Als gevolg hiervan werd

de vorm van de stuwwallen en de sandrvlakte ingrijpend veranderd. De bovenkanten van de stuwwallen werden afgevlakt, in de flanken werden diepe dalen uitgeschuurd en ontstonden er grote erosiegeulen. Het zand in het smeltwater oefende een schurende werking uit op de bodem van de Gelderse Vallei waardoor de waterdichte keileemlaag weer deels verloren ging.

Op het einde van het Weichseliën ontstond er nog een ander erosieproces. De bovenlaag van de steile stuwwalhelling ontdooide terwijl de onderlaag nog bevroren was. Grote pakketten modder en stenen schoven vervolgens van de stuwwalhelling naar beneden waardoor er (vooral aan de zuidkant) brede dalen ontstonden. Dit erosieproces noemen we solifluctie maar heeft in ons onderzoeksgebied weinig sporen nagelaten.

Afb. 5. De Veluwe zoals deze op het einde van het Weichseliën gevormd is. In het oosten de stuwwal van de Oost Veluwe, in het noorden de Stakenberg, in het westen de stuwwallen van achtereenvolgens Garderen, Kootwijk, Oud-Reemst en Ede. Linksonder op de kaart is nog een stukje van de Utrechtse Heuvelrug te zien en daartussen Gelderse Vallei met het onderzoeksgebied. Tekening M.J. Houkes

2.3. Postglaciale bodemvorming in het Weichseliën.

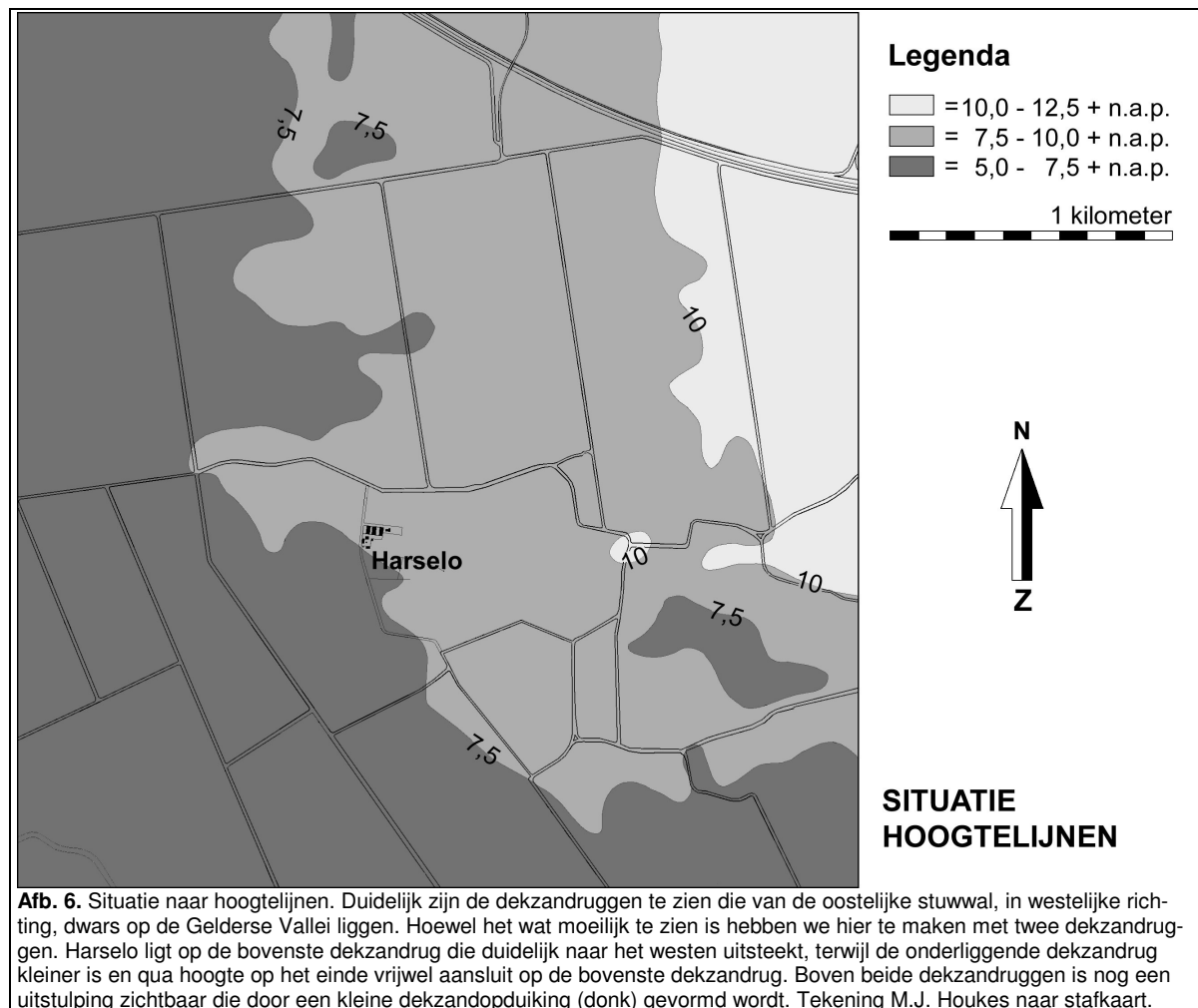
Naast erosieprocessen ten gevolge van het smeltwater en solifluctie komt op het einde van het Weichseliën nog een ander bodemvormend proces aan de orde dat wel van belang is voor ons onderzoeksgebied. De aanwezigheid van de ijsscap veroorzaakte zware (noordwaarts gerichte) stormen. De droge, en als gevolg van de extreem koude temperaturen onbegroeide, ondergrond ging verstuiven. Dit gebeurde op zo'n grote schaal dat er in ons land meters dikke pakketten zand zijn afgezet. Dit zand, dekzand genaamd, treffen we ook in ons onderzoeksgebied aan en neemt een belangrijke plaats in in de bodemvorming van het gebied. De depositie van dit dekzand gebeurde in twee fasen. Tijdens de geologische interval van het Weichseliën die we het Vroege Dryas noemen (ca. 13.000 tot 12.800 b.p.) wordt het zogenaamde "jonge dekzand I" afgezet. Door het langzaam terugtrekken van de ijsscap wordt de invloed van de noordelijk winden minder en neemt de depositie van dekzanden langzaam af. Dit heeft tot gevolg gehad dat de dekzanden uit deze periode een opbouw kennen die met grof zwaar zand begint en geleidelijk overgaat in fijn zand. In de noord-zuid

gerichte Gelderse Vallei hadden de noordelijke stormen vrij spel en worden de dekzanden in geweldig grote "zandribbels" afgezet die, net als de recente stuifzanden, dwars op de windrichting staan.

Op het einde van het vroege Dryas volgt een korte, relatief warme, periode die we het Allerød noemen (ca. 12.800-12.000 b.p.) en waarin er in Nederland een begroeiing ontstaat van een toendravegetatie. De bodem van de Gelderse Vallei is echter te nat en hier groeit geen vegetatie maar ontstaat veen. Dit veen groeit tegen de hoge dekzanden aan en de lagere delen van de dekzanden worden er mee afgedekt.

Daarna valt de temperatuur plotseling terug en ontstaat er weer een arctisch klimaat en komen we in de periode van het Late Dryas (ca. 12.000 tot 11.000 b.p.). De vegetatie uit het Allerød verkoolt, wordt in de bodem opgenomen en vinden we nu terug als de laag van Usse-lo. Veen, ook dat in de Gelderse Vallei, bevriest maar blijft als veenpakket behouden. Na de

plotselinge temperatuursval vindt er weer een geleidelijke opwarming van het klimaat plaats en begint het bodemvormende proces, zoals we dat in het Vroege Dryas gezien hebben, weer opnieuw. Dit proces begint weer met de poolwinden en de daarmee gepaard gaande dekzand afzettingen van de jonge dekzanden II. Het patroon van dekzand afzettingen is hetzelfde als tijdens het Vroege Dryas en wordt daarbij geholpen door de reeds aanwezige dekzandruggen die als natuurlijk obstakel de vorming van nieuwe ruggen bewerkstelligen. Zo komt het dat in veel gevallen de dekzandruggen uit het Late Dryas bovenop de dekzandruggen van het Vroege Dryas liggen, gescheiden door de laag van Usselo. In de Gelderse Vallei zijn deze fases vaak gescheiden door zogenaamde “inwiggende” veenpakketten die de scheiding tussen beide Dryas fases aangeven. Dit soort inwiggende lagen vinden we vaak aan de randen van de dekzandruggen.

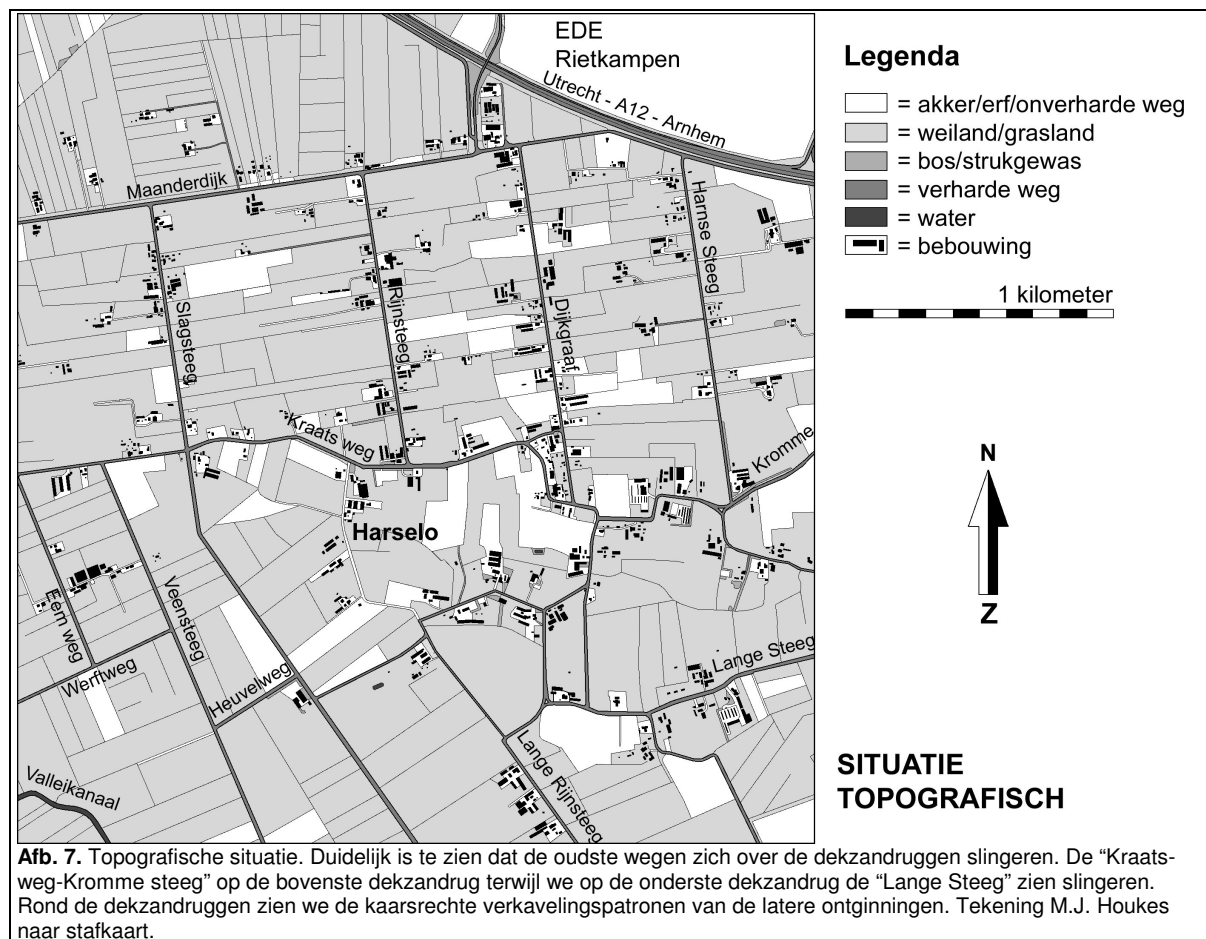
2.4 Bodemvorming in het Holoceen.

In het Holoceen neemt de temperatuur langzaam toe en raakt het onderzoeksgebied langzaam begroeid. Op de zandgronden eerst met een toendravegetatie, gevolgd door dennen- en berkenbossen en daarna door loofbossen van voornamelijk lindebomen met een enkele eik en hazelaar en met een dichte ondergroei van struiken en kruiden. De beuk had zijn weg naar onze streken nog niet gevonden. In de natte delen van de Gelderse Vallei vinden we dan weer het veen met els, berk en uitgestrekte rietlanden.

In deze omgeving opereren eerst nomadische “jagers en verzamelaars” die zich in dit overgangsgebied uitstekend kunnen redden. Ze verblijven op de droge dekzandruggen waar vanaf

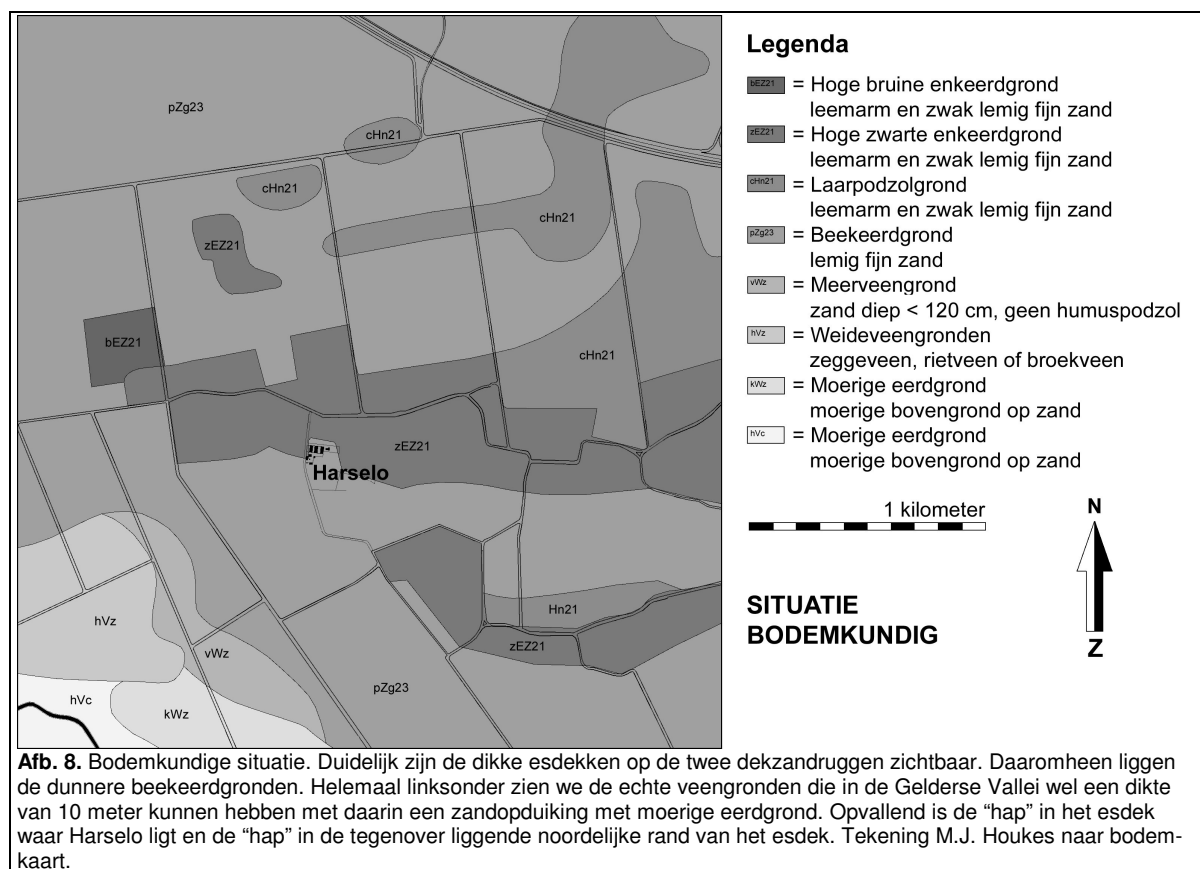
ze uitstekend kunnen jagen op de watervogels en vissen in de rietlanden maar ook direct toegang hadden tot de wortels, kruiden en noten die op de hogere stuwwallen te vinden waren. Rond 2900 v.Chr. arriveerden de eerste permanente bewoners in het onderzoeksgebied en zij vestigden zich eveneens op de dekzandruggen. Het waren boeren die op de goed ontwaterende dekzanden met hun houten ploegen (eergetouw) prima uit de voeten konden. Na verloop van tijd raakten deze akkers uitgeput en werden nieuwe akkers aangelegd. Op de verlaten akkers werd het vee geweid waardoor de bodem nog verder verarmde. Hierdoor ontstonden rond de nederzettingen kleine heideveldjes. Er is overigens geen sprake van een sterke heide-uitbreiding, de zogenaamde landnam, zoals men vroeger dacht. Later pollenonderzoek laat zien dat er eerder sprake was van kleine heideveldjes direct naast de nederzettingen en op verlaten nederzettingsterreinen.

Vanaf het moment dat de eerste boeren zich op de dekzandruggen vestigden zijn deze vrijwel permanent bewoond geweest, waarbij op de dekzandruggen de nadruk altijd sterk op de landbouw heeft gelegen terwijl de veehouderij werd uitgevoerd op de natte graslanden. En daarmee komen we op de laatste bodemvormende processen, die door ingrijpen van de mens veroorzaakt werden. In de Late Middeleeuwen begint men met het droogleggen en ontginnen van het veengebied in de Gelderse Vallei. Deze ontginningen, van hogerhand georganiseerd, hebben tevens een politiek doel en spelen een rol bij de twisten tussen Het Sticht en Gelre.

Deze ontginningen worden uitgevoerd vanaf de dekzandruggen en het georganiseerde karakter hiervan is duidelijk zichtbaar aan de hand van de kaarsrechte verkavelingen die afsteken tegen de onregelmatige patronen van de oudere ontginningen. De dekzandruggen vormden natuurlijke bruggen door het veen en dit waren tevens de voorposten van Gelre aan de kant van het Sticht. Het is dan ook niet verwonderlijk dat een groot aantal versterkingen, zoals Kernhem, Harselo, Nergena enz. op de uiteinden van deze ruggen verschijnen.

Na de Middeleeuwen verschijnt er in de akkerbouw een nieuwe methode om de akkers te bemesten. Daarbij werden heideplaggen als vulmateriaal in de potstallen gelegd en later, samen met de mest, over het akker verspreid. Als gevolg daarvan vond er een continue depositie van sterk organisch zand op de akkers plaats waarbij er langzaam een dik pakket van dit materiaal op kwam te liggen. Dit zijn de zogenaamde eerdgronden. Afhankelijk van de kwaliteit van het organisch materiaal onderscheiden we daarin bruine gronden met een hoge kwaliteit organisch materiaal en zwarte gronden met een lagere kwaliteit. Als het pakket eerdgrond dunner is dan 50 cm spreken we van beekerdgronden. Pakketten dikker is dan 50 cm noemen we in geologische termen enkeerdgronden en de (archeologische) verzamelnaam hiervoor is esdekken. Deze esdekken variëren van 0,50 tot 1,50 meter dikte en zijn herkenbaar aan het loodgrijze zand met een organisch stof gehalte van 7-12%. Omdat de ontgonnen veengronden in de Gelderse Vallei niet geschikt waren als akkerland zien we de vorming van de eerdgronden alleen op de zandige gronden voorkomen. In het geval van ons onderzoeksgebied dus op de dekzandruggen en opduikingen.

Harselo ligt op de grootste dekzandrug ten westen van Bennekom met daarop een flink esdek. Als we naar de bodemkundige situatie op afbeelding 8 kijken dan zien we dat Harselo aan de zuidrand van de rug ligt, een ligging die een strategische achtergrond kan hebben gehad. Wat opvalt is dat Harselo in een soort "hap" in het esdek ligt. Deze hap is mogelijk ontstaan doordat men na de Middeleeuwen ter plaatse niet geakkerd heeft en dat kan alles te maken hebben gehad met het feit dat het terrein niet beschikbaar was als akkerland maar een andere bestemming had. Deze hap is ook visueel zichtbaar in het terrein. De omliggende weilanden rond Harselo vormen ten oosten en ten noorden een verhoogde rand rondom het terrein waarbij het hoogteverschil soms meer als een meter is. Gezien de grootte van de hap en het feit dat dit terrein gedurende 400 jaar niet beschikbaar is geweest voor akkerbouw duidt er op dat er hier een obstakel (gebouw ?) van enige importantie moet zijn geweest en wellicht zien we hier de neerslag van het terrein of hof waar eens het kasteel moet hebben gestaan.

Dat neemt overigens niet weg dat aan de noordzijde van het esdek, ter hoogte van Harselo, een tweede hap in het esdek zichtbaar is die zelfs groter is dan de hap van Harselo en mooi vierkant van vorm. Wat voor het terrein van Harselo geldt, geldt ook voor dit terrein. In eerste instantie werd gedacht dat het obstakel in dit geval bestond uit een Vroeg Middeleeuwse begraafplaats ter plekke maar vooralsnog is niet duidelijk wat de achtergrond van deze hap is geweest. Hierbij moeten we niet alleen denken aan een obstakel in de vorm van een gebouw of begraafplaats maar ook een obstakel in de vorm van een erfdienstbaarheid (alleen te gebruiken als boomgaard of grasland), eigendom (van de kerk – denk aan de begraafplaats) of bestemming (gemene grond).

Literatuur

- Butler J.J. & Van der Waals J.D. (1966): Bell beakers and early metalworking in the Netherlands. *Palaeohistoria*.
- Casparie W.A. & Groenman-van Waateringe W. (1980): Palynological analyses of Dutch barrows. *Palaeohistoria*.
- Demoed E.J. (1953): Van een groene zoom aan een vaal kleed. Wageningen.
- Klok R.H.J. (1982): Oude graven tussen IJssel en Vallei. Barneveld.
- Pudoc Stichting (1977): Rapport van het Veluweonderzoek. Wageningen
- Rappol M. (1991): De landijsbedekking in het Saaliën. *K.N.A.C. Geografisch tijdschr.* XXV nr. 4.
- Roorda van Eysinga N.P.H.J. (1952): De Veluwezoom. Wageningen.
- Waterbolk H.T. (1954): De praehistorische mens en zijn milieu. Groningen.

3 HISTORISCHE GEVENS VAN KASTEEL HARSELO.

D. Beyer

Eén van de doelstellingen van het onderzoek richt zich op het lokaliseren van de mogelijke overblijfselen van Kasteel Harselo. In dit hoofdstuk worden de uit de literatuur bekende gegevens over dit kasteel vermeld.

Door Mr. J. Belonje is in 1936 een uitgebreid onderzoek gedaan naar de bewoners van het huis Harselo (Belonje, 1936). Dit hoofdstuk is voor een groot deel hieraan ontleend. Wanneer andere gegevens worden genoemd, wordt een bronvermelding gebruikt. In een herinneringsboek aan Ir. M.M. van Hoffen uit 1958, genaamd "Een Veluws Dorp", is ook veel informatie opgenomen over de geschiedenis van Bennekom en Harselo. Verder is gebruik gemaakt van een krantenartikel uit 1947, een brief van de gemeentearchivaris van Ede uit 1975 en een informatiefolder van de gemeente Ede. Voor meer begrip van de bestuurlijke situatie in het Gelre van de veertiende en vijftiende eeuw zijn gegevens ontleend aan Kuppers en Villanueva, 1989).

3.1 Vroegste geschiedenis.

De geschiedenis van Harselo, als versterking, zou terug kunnen gaan tot de Karolingische tijd, een gedachte die door vondsten in de omgeving wordt ondersteunt. De oude woongrond langs de Gelderse Vallei tussen Lunteren en Wageningen was in die periode reeds in gebruik en bood geen plaats meer voor grote bedrijven. Daarom zouden ze voor de westelijke zandruggen gekozen kunnen hebben. Voor het ontginnen en exploiteren van deze bedrijven zijn veel mensen nodig geweest; voor Harselo wordt mogelijk over 30 tot 50 mensen gesproken, aangezien de twee engen van Harselo elk ongeveer 7 ha groot waren. (Edelman en Edelman-Vlam, 1958b). Bovenstaande neemt niet weg dat er al vanaf de prehistorie bewoning in het gebied is geweest waarvan ook de vele meldingen in Archis getuigen. Van een structurele aanpak van de ontginning is dan echter nog geen sprake.

3.2 Bewoners van Harselo.

De oudste vermelding van Harselo in bronnen dateert uit 1301, en niet uit 1388 zoals vrij algemeen wordt gehanteerd. In 1301 wordt vermeldt een zekere Brant van Herleslo als borg bij een tiend te Bennekom (Das, 1975). In de benaming Herleslo zou de persoonsnaam Hariso schuil kunnen gaan, zodat Harselo kan betekenen "bos van Hariso". Belonje (1936) noemt als mogelijke betekenis "haar = hoek" aangezien Harselo op de hoek van de zandrug ligt, en in de nabijheid namen voorkomen als Haar en Haarwal met dezelfde betekenis. Het goed Harselo was oorspronkelijk een zogenaamd allodiaal bezit, hetgeen betekent dat de bezitter geen leenhulde verschuldigd was aan een andere adellijke figuur zoals bijvoorbeeld de graaf of hertog van Gelre, een situatie die heeft geduurd tot 1389 toen het goed eigendom werd van de heer van Doorwerth en in leen werd gegeven.

De tweede vermelding betreft een acte, aangetroffen in het cartularium van Gadert van Strampade, gedateerd op "Sente Ponciaensavont" van het jaar 1388¹. Ten overstaan van Aernt die Haese als landrichter van Veluwe en zijn gerichtsliden Johan van Doerinc, de gebroeders Dirk en Jan van Avezaet, Jan van Bienen, Brant van Delen en anderen, verschenen Henrik van Bienen Engelbertszoon en jonkvrouw Belye, zijn echtgenote, om aan Rutger van Renwic (Randwijk) over te dragen

¹ Op een veertiende eeuwse kalender in het bezit van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag staat de heilige Pontiaan vermeld bij 14 januari (bron: www.kb.nl). Pontiaansavond is dan waarschijnlijk de dag voor Sint Pontiaan, ofwel 13 januari.

“ een huys ende hofstat dat geheiten is Hersloe, gelegen in den kerspel van Berinchem, mit hondert en twyntich mergen lands naest Hersloe gelegen, beneden de Nyen Greve.

Harselo wordt omschreven als een vrij eigen goed, behoudens een twaalfstal morgen, belast met een uitgang (tyns) ten bedrage van 30 grooten ten behoeve van de hertog van Gelre. Gelre was sinds 1339 een hertogdom, opgedeeld in vier kwartieren: het kwartier van Zutphen, van de Veluwe met Arnhem als hoofdplaats, van Nijmegen en het kwartier van Roermond of Overkwartier. Het platteland was ingedeeld in grote bestuursdistricten, de ambten. Harselo lag in het kwartier Veluwe, in het ambt (of schoutambt) Ede. Hieronder viel Ede, Bennekom, Otterlo, Lunteren en een deel van Veenendaal². Aan het hoofd van deze ambten stond een richter, belast met de rechtspraak, afkondiging en controle op de naleving van hertogelijke wetgeving en landsverdediging. In 1388 was Arent die Haese dus richter van de Veluwe. In deze periode was Willem I van Gulik hertog van Gelre; hij regeerde van 1371 tot 1402.

Met “Nyen Greve” wordt zeer waarschijnlijk de Dijkgraaf bedoeld, een wetering die water afvoert vanaf de Bovenbuurt van Bennekom naar de stadsgracht van Wageningen. De aanleg hiervan, en de bijbehorende hoeven, dateert waarschijnlijk uit de dertiende eeuw, aangezien Nieuw-Wageningen toen stadsrechten kreeg.

Berinchem is de oude naam van Bennekom, en wijst op Bero-ingha-hem, wat woonplaats van de mensen van Bero kan betekenen.

In het gebied rond de Gelderse Vallei speelden zich in die tijd eeuwenlang conflicten af tussen de hertogen van Gelre en de bisschoppen van Utrecht (Sticht). Over deze twisten is in de geraadpleegde literatuur geen duidelijk beeld te krijgen maar duidelijk is dat zij een lange periode besloegen. In deze periode was de Gelderse Vallei grensgebied tussen Gelre en het Sticht. Deze situatie ontstond aan het eind van de twaalfde eeuw toen de Veluwe definitief in bezit kwam van Gelre. Hieraan voorafgaand zijn gedurende een halve eeuw “verbitterde en uitputtende gevechten met het Sticht Utrecht” geleverd (Schiffer, 2003). Rond 1200 werd aan de Utrechtse zijde van het veen in de Gelderse Vallei het kasteel Ter Horst gebouwd³. Mogelijk heeft dit te maken met het markeren van het grensgebied, en zijn toen ook aan de Gelderse kant burchten gebouwd. In de dertiende eeuw kregen kastelen steeds meer een functie in de bescherming van het gebied. Ze werden bevolkt door leenmannen, die in ruil voor hun steun aan de heer of graaf de omliggende gebieden in bezit kregen. Dit gold echter nog niet voor Harselo aangezien dit een vrij goed was!

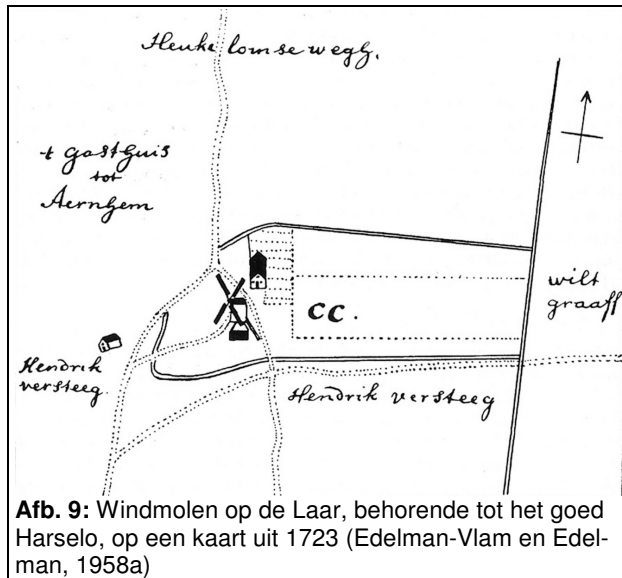
Een andere onrustige periode waren de twintiger jaren van de vijftiende eeuw. In 1422 wordt de stad Wageningen overweldigd door de Utrechtse bisschop Frederik van Blankenheim en wordt een groot deel van de stad verwoest⁴. Aan het eind van de twintiger jaren van de vijftiende eeuw wordt melding gemaakt van een conflict tussen hertog Arnold van Egmond/Gelre en Sticht (Jahn, 2003). Ook aan het eind van de vijftiende eeuw waren er oorlogshandelingen. De hertog van Gelre, Karel van Egmond was een fel tegenstander van Bourgondië-Habsburg, terwijl David van Bourgondië bisschop van Utrecht was.

Verspreid over zijn gebied had de hertog van Gelre burchten, zogenaamde landsheerlijke burchten. Deze stonden altijd ter beschikking aan de landsheer, bijvoorbeeld op zijn reizen. Aan de westzijde van de Veluwe lag Grunsfoort, onder Renkum bij Wageningen. Deze wordt in 1379 genoemd. Dit was niet echt een landsheerlijke burcht omdat er geen nederzetting omheen lag en geen garnizoen (Frankewitz, 2003).

² Bron: Ede, de stad en de ruimte, via website www.edenaar.nl

³ Bron: website Historische vereniging Oud-Wageningen.

⁴ Bron: website Historische vereniging Oud-Wageningen

Het versterkte huis van Harselo heeft zeer waarschijnlijk een rol gespeeld in deze twisten. Het lag zeer strategisch op de grens van een zandrug aan de oostzijde van de Gelderse Vallei. In 1389 draagt Rutger van Randwijk het goed op aan de heer van Doorwerth en in datzelfde jaar krijgt hij het van zijn leenheer in leen terug, waarna het goed niet langer vrij was. De reden voor deze manier van handelen is gelegen in het feit dat de genoemde Rutger dan onder bescherming stond van de heer van Doorwerth. Bij een aanval van vijandelijke benden kon hij op steun rekenen. De nieuwe eigenaar heeft geen langdurig genot van zijn nieuw verworven goed gehad. Harselo ging in hetzelfde jaar over in de handen van Gadert van Stramprade

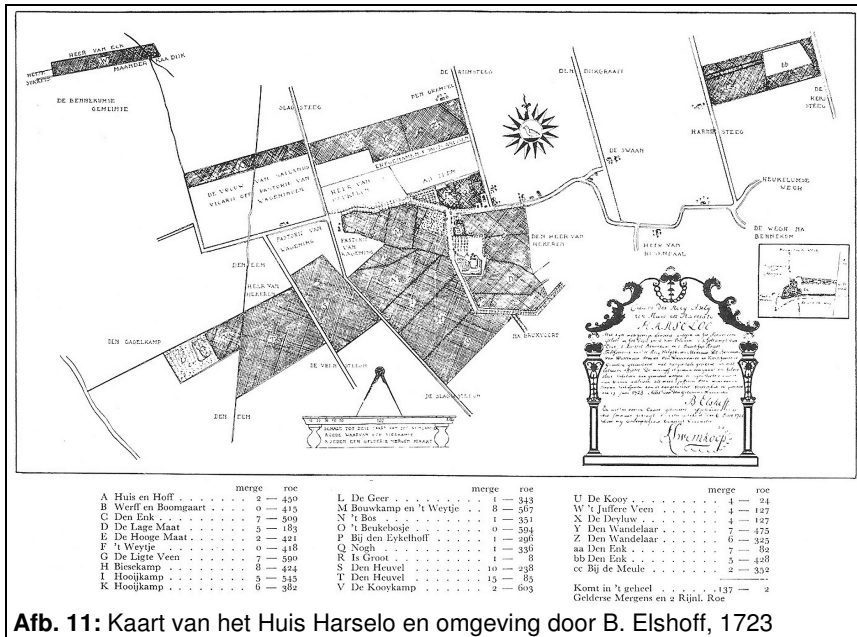
voor een koopsom van 302½ Gelderse guldens. De acte passeert dan de landrichter van de Veluwe, ene Arnt thoe Boecop. Harselo's nieuwe heer moet een groot man geweest zijn: uit het hertogelijk archief blijkt dat hij overste rentmeester en muntmeester was. De rentmeester was belast met het beheer van de hertogelijke domeinen (Kuppers en Villanueva, blz. 34). In de loop van de jaren breidde hij zijn grondbezit uit, onder andere door aankoop van een stuk grond van Henrik van Brienem, de man die Harselo eerst in bezit had. Hij overleed op 16 september 1396.

Volgens Das (1975) wordt in 1393 een windmolen aangekocht, staande op De Laar. Op een kaart uit 1723 (zie afbeelding 9) is deze windmolen te zien.

In 1433 en 1439 worden Saris van Stamprode genoemd als leenvolger. In de akte van 1433 wordt bovengenoemde windmolen ook genoemd: *"dat huys ende hoff toe Harseloe, ende mitten wyndemolen inden kerspel van Berinchem"*.

Na Saris volgt Arndt van Stramprode die in 1495 in dit Doorwerthse leen wordt bevestigd. Volgens Belonje (1936) wordt Harselo in 1389, omschreven als 116 morgen land, met een windmolen en twaalf morgen tynsgoed. Dit zou betekenen dat de windmolen toen al tot Harselo behoorde, en niet pas sinds 1393 maar in de akte van 1388 wordt de windmolen niet apart genoemd.

Na het geslacht van Stramprade dat meer dan een eeuw Harselo in bezit heeft gehad, ging het over in andere handen. In 1506 ging het bij transport over aan Arndt toe Boecop, inderdaad familie van de eerder genoemde landrichter. Hij deed mee in de ridderschap van Veluwe bij het aannemen van de Kleefse opvolging in 1538 en was getrouwd met Gerberich van Lennep, mogelijk in 1540. In 1548 overleed hij en werd, net als zijn vader Udo toe Boecop, begraven in de kerk van Bennekom, de huidige hervormde kerk aan de Dorpsstraat 45. Udo en grootvader Gerrit toe Boecop worden beiden al aangeduid met de toevoeging "toe Harseloe". Dit is opmerkelijk omdat Arndt of Arend de eerste is die het huis in bezit heeft. Misschien hebben zij in de omgeving bezittingen gehad, of was een gedeelte van de landerijen van Harselo hun eigendom geworden. Vast staat dat de Van Boecops reeds in Bennekom woonden. Mogelijk kregen de Van Boecops Harselo al eerder in bezit, namelijk door het huwelijk van Derk toe Boecop en Ursula, Saris of Jola van Stramprade. Dit is mogelijk namelijk dezelfde Saris die reeds in 1433 en 1439 wordt genoemd als leenvolger van Harselo.

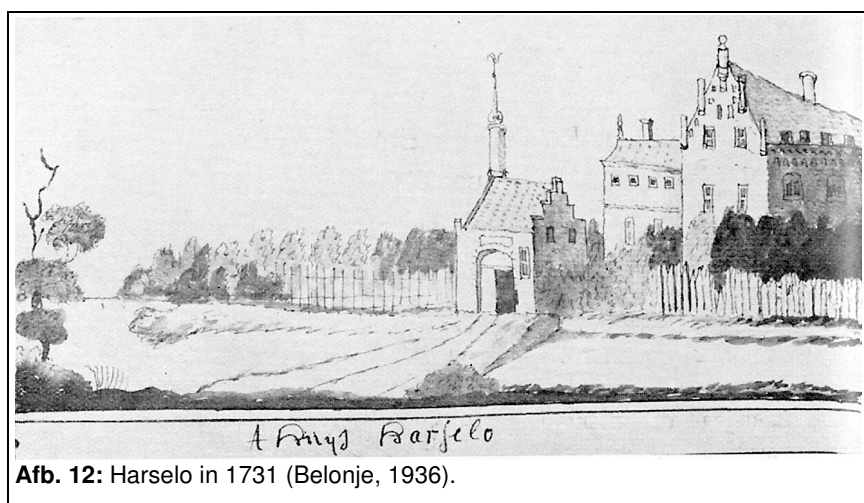

Afb. 11: Kaart van het Huis Harselo en omgeving door B. Elshoff, 1723

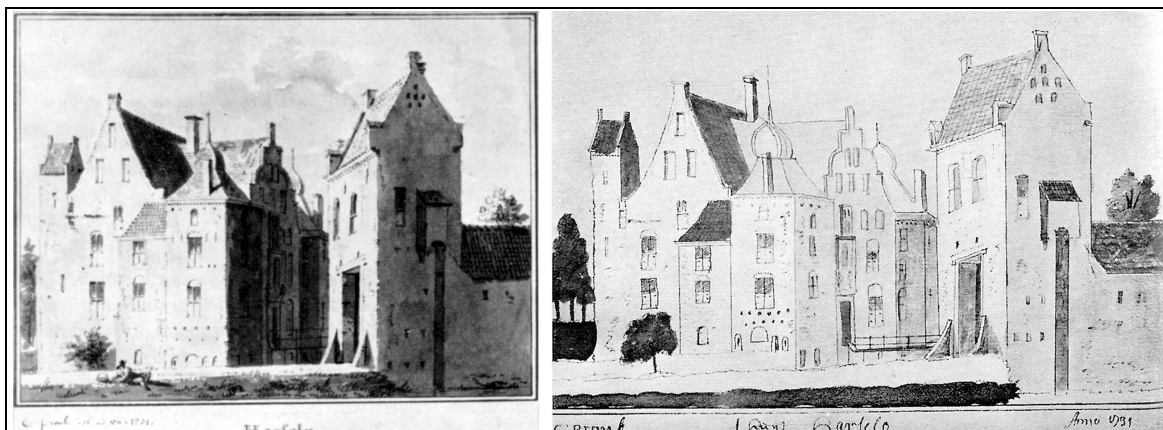
Uit een acte van beleving uit 1721 aan Arnd van Wassenaer, heer van Duvenvoerde, en uit een kaart van Harselo en omgeving uit 1723 (zie afbeelding 11) is bekend wie de gebruikers van de grond waren (Edelman-Vlam en Edelman, 1958b). Er waren drie gebruikers van de grond, terwijl ook nog enkele stukken los verpacht werden. Van de drie plaatsen waren er twee groot: Willem Jansen pachtte 43 morgen en 475 roeden, en Jacob Everts

pachtte 48 morgen en 444 roeden. De derde was de "kooyman" van de eendenkooi, met 11 morgen en 360 roeden. Met het losse land van 27 morgen en 70 roeden, omvatte het totale goed 131 morgen en 137 roeden. In pachtvoorwaarden uit omstreeks 1722 lezen we "Het huys te Haersloo staet ledigh". In 1731 is van het kasteel een tekening gemaakt door een onbekende kunstenaar. De tekening is afkomstig uit de Collectie Schoemaker. Op de tekening (zie afbeelding 12) is een poortgebouw te zien met op de achtergrond een kasteel. Het kasteel staat rechts van de poort getekend. Aansluitend op het poortgebouw is een pallisadenschutting te zien. In de beschrijving in Belonje (1936) staat vermeld dat de tekening uit westelijke richting is gemaakt. Dit zou betekenen dat het kasteel ten zuidoosten van de poort gestaan zou hebben. Er is echter tevens vermeld dat de tekening in spiegelbeeld is, geen tekening dus maar een ets. Er wordt door ons echter getwijfeld aan de betrouwbaarheid van deze tekening. In hoofdstuk 4 wordt hier nader op in gegaan.

Een tweede tekening van het Kasteel is getekend door Cornelis Pronck en door Schoemaker nagetekend (zie afbeelding 13). Deze Cornelis Pronck geldt als betrouwbaar. De tekening geeft een kasteel weer met diverse aangebouwde torens omgeven door een gracht. Over de gracht ligt een brug. Vóór de gracht staat een groot en hoog gebouw, een poortgebouw dat toegang gaf tot het kasteel. De afbeelding van Schoemaker uit 1731 doet Belonje denken aan de zuidelijke vleugel van Doorwerth. Hoewel dat kasteel veel groter moet zijn geweest, kan Doorwerth als voorbeeld geïndien hebben, aangezien Harselo een leen van Doorwerth is geweest.

Afb. 12: Harselo in 1731 (Belonje, 1936).

Afb. 13: Harselo in 1731, links pentekening van Pronck (Edelman-Vlam en Edelman, 1958b) rechts de tekening uit de collectie Schoemaker, naar Pronck (Belonje, 1936). Let op! Het vrijende paartje op de voorgrond van de tekening van Pronck is op de tekening van Schoemaker discreet weggelaten.

Uit iets latere tijd stamt de tekening dat staat op een informatieblad van de Gemeente Ede (zie afbeelding 14). De tekening toont het Kasteel als een versterkt huis met twee torens. Aan de ene kant ligt een poortgebouw, aan de andere een langwerpig gebouw (mogelijk een opslagschuur of boerderij?). Op de achtergrond is nog een poortgebouw te zien, gelegen aan een weg omzoomd door een bomenrij.

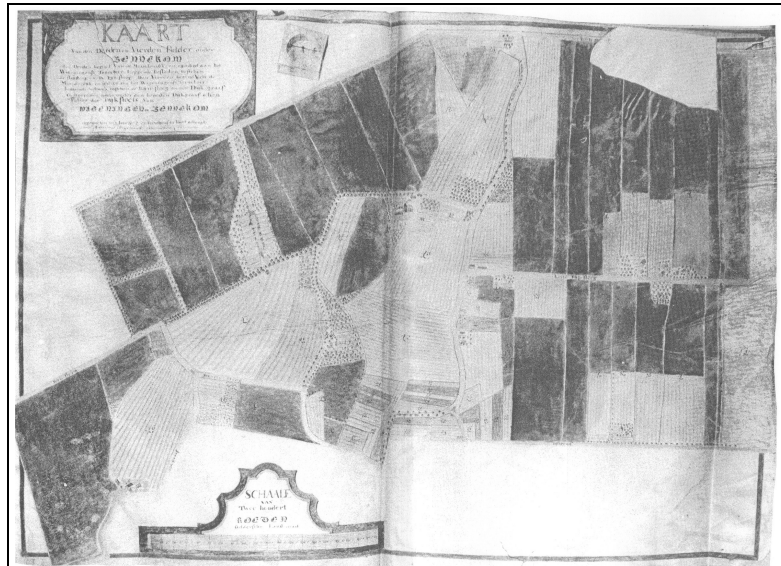
Dit plaatje is afkomstig van een kaart uit de "Polderatlas Wageningen en Bennekom" uit 1752, waarvan het origineel zich, volgens de vermelding in de index, in de collectie van het waterschap Wageningen en Ede bevindt. Op een kaart met het opschrift "Kaart van den Derden en Vierden Polder onder Bennekom den Derden begint van de Maanderdijk en eyndigd aan het Wageningense Territoir Leggende Beslooten tusschen de Slagsteeg en de Rijnsteeg. Opgemeeten in t Jaar 1752 en Vervolgens in Kaart gebracht Door Martinus Beyerinck Geadmitteerde Landmeeter in Nijmegen", staat in het centrum, een uiterst klein tekeningetje van Harselo, de tekening die we ook in het informatieblad van de Gemeente Ede zien. Op afbeelding 15 is de kopie van deze kaart te zien. Duidelijk is dat het

afb 14: Tekening van Harselo uit het informatieblad van de Gemeente Ede.

een opname is van een opengeslagen boek. Aan de bovenzijde van de kaart is een kompasroos getekend en het noorden bevindt zich aan de rechterkant. Rechts van het midden van het boek, op ongeveer 1/3 van de bovenkant bevindt zich het tekeningetje van Harselo. In bijbehorende tekst staat ook "Met het huis Harsloo toebehorende aan „Mevrouw van Duyvenvoorde in de Vierde polder. In de Derde polder behorende de percelen 7, 9, 12, 13, 15/18 aan Mevrouw van Duyvenvoorde en in de Vierde polder de percelen 43, 44, 45".

De datum van 1752 lijkt overeen te stemmen met de periode dat Jacoba Maria baronesse van Wassenaer (tevens vrouwe van Duyvenvoorde en Voorschoten), het kasteel in eigendom had. Het gaat hier dus om de tweede vrouwe van Duyvenvoorde die Harselo in bezit had. Het tekeningetje is echter zo klein dat er nauwelijks conclusies uit de vorm van het gebouw getrokken kunnen worden. Hierop kom ik hoofdstuk 4 nog terug.

Afb. 15: Kopie uit de Polderatlas Wageningen en Bennekom 1752, van de kaart "Kaart van den Derden en Vierden Polder onder Bennekom met rechts van het midden, op 1/3 van de bovenkant, het tekeningetje van Harselo.

3.3 De laatste fase.

In de loop van de achttiende eeuw moest Harselo steeds meer van zijn oude glorie inboeten. Ook is het aannemelijk dat de eigenaren niet meer op het goed woonden. In 1779 was de waarde van Harselo al veel minder dan van Dikkenest en Nergena, twee andere huizen in de omgeving.

Na de dood van de heer Torck vererfde Harselo op zijn oudste zoon Assueer Jan, een man die onder de oude Republiek talrijke hoge posten heeft bekleed. De laatste heer was zijn zoon, Reinhard Jan Christiaan baron Torck, die na de dood van zijn vader in 1793 het goed overnam. Hij was de laatste die door de heer van Doorwerth werd beleend met Harselo. In 1810 sterft hij, op 34-jarige leeftijd. De voogden over zijn minderjarige kinderen zullen waarschijnlijk besloten hebben tot sloop van het niet meer bewoonde kasteel. Rond 1814 is het kasteel afgebroken, behalve het poortgebouw. Dit is daarna ingericht als boerderij met de naam 'De Poort'. De afbraakdatum is bekend uit het "Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden" uit 1844. Hierin staat dat "Harselo voor 30 jaar is afgebroken" en in 1844 is terug-gebracht tot een bewoond poortgebouw. Dertig jaar vóór 1844 is 1814. De boerderij wordt genoemd op een kaart uit 1867 van J. Kuyper uit de Gemeenteatlas van Nederland.

Een uitsnede hieruit is weergegeven in afbeelding 16. Opvallend is dat de naam Harselo staat bij het westelijk van De Poort gelegen perceel.

De oudste dochter van R.J.C. baron Torck, Henriëtte Jeanne Adelaïde, bracht wat van de bezitting toen nog over was in het huwelijk met A.W.C.W. baron van Pallandt van Keppel. Zij stierf in 1877.

In 1885 wordt aan de oostzijde van 'De Poort' een nieuw huis annex schuur gebouwd, om de bewoonbaarheid van 'De Poort' te vergroten.

Afb. 16: Harselo en De Poort op een uitsnede van de Gemeenteatlas van Nederland uit 1867 ((Bijhouwer, 1958 blz. 80)

Tot het jaar 1901 bleef het goed in handen van de familie van Pallandt. Inmiddels waren er acht erfgenamen en op 19 september 1901 werd Harselo geveild. In vijf percelen en diverse onderdelen had de verkoop plaats. Dit waren:

1. de boerenhofstede "Eerste erf van Harselo" groot 36.80.60 Ha
2. de boerenhofstede "Tweede erf van Harselo" groot 27.70.10 Ha
3. de boerenhofstede "Derde erf van Harselo", genaamd De Poort, groot 33.92.65 Ha
4. de boerenhofstede "De Biezenkampen" en "Het Nieuwland", groot 8.19.60 Ha
5. de boerenhofstede "Vierde erf van Harselo" groot 11.39.72 Ha

Van het eerste onderdeel van De Poort, het huisperceel, werd de huurster eigenaresse, namelijk Rijkje van Roekel, weduwe Kroesbergen en de huidige eigenaar is Jan Kroesbergen.

3.4 Interpretatie en overige overwegingen.

Het poortgebouw dat op het terrein staat, wordt door Belonje typisch 17^e -eeuws genoemd. Onder het dak lopen zaagtanden rondom, terwijl de zuidmuur een schoorsteen heeft gehad. Opmerkelijk is dat hij vermeldt dat het poortgebouw aan de beide korte zijden in het water heeft gestaan; hij merkt dit op aan de aanwezigheid van in de muren verlopende contreforten, die in de zuidmuur herkenbaar zouden zijn. Hij bespeurt nog wel hier en daar het be-
loop van een gracht. Zijn vermoeden van de locatie van het kasteel is enkele tientallen meters ten zuidoosten van "De Poort", gebaseerd op vondsten van muurwerk, of althans grove rode bakstenen.

Aan de westzijde van de Harsloweg, bijna tegenover het poortgebouw loopt een zandweg naar het westen. Vlak voordat deze de Harsloweg bereikt, buigt deze af naar het zuiden. Wanneer deze weg rechtdoor wordt gedacht, komt deze precies voor het poortgebouw uit. Kennelijk is deze weg in het verleden de weg geweest om vanuit Harselo naar het westen te gaan.

Hoewel algemeen wordt verondersteld dat het poortgebouw bij het kasteel gehoord heeft, staat dit niet vast. Het poortgebouw is opgebouwd uit oude lichtrode bakstenen, gemetseld in kruisverband, met een formaat van 23,5x11x4,5 cm, een afmeting die plaatselijk in de 18^e wordt gedateerd. Dit hoeft echter niet te betekenen dat er geen sprake is van secundair gebruik van de stenen. Het dichtgemetselde deel van de poort bestaat uit hergebruikte lichtrode bakstenen met een afmeting van 26-27x13-13,5x6 cm, een afmeting die plaatselijk in de 16^e eeuw werd gebruikt.

Het poortgebouw heeft aan het noordelijke einde een kelder met een tongewelf, half ingegraven in de grond. De poort beschikt daarmee over een opkamer.

Op de bekende tekeningen zijn poortgebouwen zichtbaar, maar het is onduidelijk of het het huidige poortgebouw is dat op de tekeningen te zien is. Hierop komen we later nog terug.

Literatuur

Belonje, J. 1936. Het huis Harsseloo en zijn bezitters. In Bijdragen en mededeelingen Gelre Deel XXXIX. Blz. 42-75.

Bijhouwer, Prof.Dr.Ir. J.T.P., 1958. Het landschap van Bennekom, in: Een Veluws Dorp, een herinneringswerk voor Ir. M.M. van Hoffen. Blz. 79-89.

Das, J. 1975. Brief als archivaris aan Hr. Van Marsbergen betreffende het goed Harselo. Ede 18 juli 1975.

Ede, z.j. Informatieblad over De Adel.

Edelman-Vlam, Drs. A.W. en Prof. Dr. C.H. Edelman. 1958a. Toponymie van Bennekom, in: Een Veluws Dorp, een herinneringswerk voor Ir. M.M. van Hoffen. Blz. 95-135.

Edelman-Vlam, Drs. A.W. en Prof. Dr. C.H. Edelman. 1958b. Over belangrijk grondbezit te Bennekom in het verleden, in: Een Veluws Dorp, een herinneringswerk voor Ir. M.M. van Hoffen. Blz. 136-162.

Edelman, Prof. Dr. C.H. en Dr. A.W. Edelman-Vlam, 1958. Een poging tot reconstructie van het verloop van de ontginning van Bennekom, in: Een Veluws Dorp, een herinneringswerk voor Ir. M.M. van Hoffen. Blz. 163-173.

Frankewitz, S. 2003. De Gelderse landsheerlijke burchten van de dertiende tot het eind van de vijftiende eeuw. In: Evers, M. et al. (red.), 2003. Het hertogdom Gelre: geschiedenis, kunst en cultuur tussen Maas, Rijn en IJssel. Blz. 187-206. Utrecht.

Het kasteel Harseloo te Bennekom, uit Het Nieuwsblad voor de Gemeente Ede. Zaterdag 28 januari 1947.

Jahn, R.G. 2003. Gelre en Brabant. In: Evers, M. et al. (red.), 2003. Het hertogdom Gelre: geschiedenis, kunst en cultuur tussen Maas, Rijn en IJssel. Blz. 121-126. Utrecht.

Kuppers, W. en Felix Villanueva (red.) 1989. Van Gelre tot Gelderland. 650 jaar besturen in Gelderland. Nijmeegs museum 'Commanderie van Sint Jan'.

Schiffer, P. 2003. De territoriale ontwikkeling van het graafschap en latere Hertogdom Gelre. In: Evers, M. et al. (red.), 2003. Het hertogdom Gelre: geschiedenis, kunst en cultuur tussen Maas, Rijn en IJssel. Blz. 48-53. Utrecht.

Winter, J.M. van. 2003. Het bisdom Utrecht tussen Gelre en Holland. In: Evers, M. et al. (red.), 2003. Het hertogdom Gelre: geschiedenis, kunst en cultuur tussen Maas, Rijn en IJssel. Blz. 115-120. Utrecht.

Geraadpleegde websites:

Historische vereniging Oud-Wageningen: www.oudwageningen.nl

Koninklijke Bibliotheek: www.kb.nl

4 ARCHEOLOGISCHE EN OVERIGE INFORMATIE.

M.J. Houkes.

4.1 Archis.

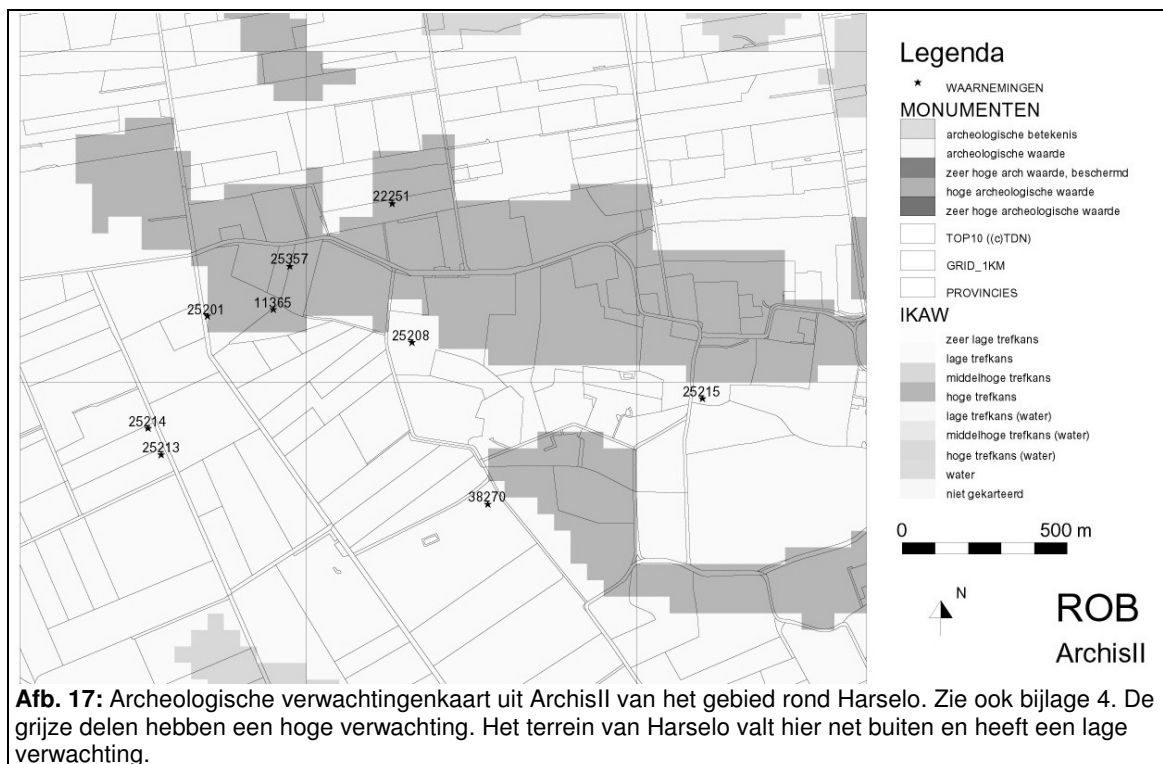
In het archeologische informatiesysteem ArchisII is informatie opgevraagd voor een gebied rond Harselo met een straal van 1 kilometer. Totaal beslaat de melding een gebied van 2x2 kilometer met Harselo in het midden, lopend van de coördinaten X=170,340/Y=447,130 linksboven naar X=172,340/Y=445,130 rechtsonder. De rapportage uit Archis vindt u op bijlage 4. Er zijn 9 waarnemingen bestaande uit:

- 11365 – 440 meter ten westen van Harselo. 2 Fragmenten van een zeer donker paarse La Tene armband uit de IJzertijd. 12 vC – 70 nC
- 22251 – 440 meter ten noorden van Harselo. Een conische glazen kraal met vierpasversiering met witte draden uit de Vroege Middeleeuwen. 450 – 525 nC
- 25201 – 640 meter ten westen van Harselo. Een vuurstenen beitel met ovale doorsnede uit het laat Neolithicum. 3400 – 2850 vC.
- 25208 – De melding van Harselo zelf met verwijzingen naar de relevante literatuur en tevens enkele vondsten bestaande uit:
 - Niet nader gespecificeerd IJzertijd materiaal (La Tene) 12 vC – 70 nC
 - Niet nader gespecificeerd Vroeg Middeleeuws materiaal 450 – 900 nC
- 25213 – 860 meter ten zuidoosten van Harselo. Niet nader gespecificeerde Middeleeuwse resten, beschreven/gedetermineerd door Modderman. 450 – 1500 nC
- 25214 – Eveneens 860 meter ten zuidoosten van Harselo. Niet nader gespecificeerde Neolithische resten, beschreven/gedetermineerd door Modderman.
- 25215 – 1 kilometer ten westen van Harselo. Niet nader gespecificeerde Frankische resten, beschreven/gedetermineerd door Modderman. 450 – 1050 nC
- 25357 – 440 meter ten noord-westen van Harselo. Een complex vondsten bestaande uit:
 - Paleolithische vuursteenartefacten. 8800 vC
 - Enkele scherfjes van een Veluwe klokbeke 2450 – 2000 vC
 - Fragment Bronstijd aardewerk 1800 – 1500 vC
 - Fragmenten IJzertijd aardewerk (La Tene) 250 – 12 vC
 - Fragment inheems Romeins aardewerk 12 vC – 70 nC
 - Fragment glazen armband IJzertijd (La Tene) 12 vC – 70 nC
- 38270 – 540 meter ten zuid-oosten van Harselo. Niet nader gespecificeerde Karolingische resten op de zuidelijk gelegen dekzandrug bij Bruxvoort. Dat deze resten gevonden zijn is alleen bekend uit verschillende literatuur bronnen. 725 – 900 nC

Bovenstaande vondsten laten zien dat de eerste bewoning op de dekzandrug, waarop Harselo gelegen is, al in het Neolithicum plaatsvindt. Opvallend zijn de (relatief) vele vondsten van IJzertijd materiaal en dan met mate het Keltisch verwante La Tene materiaal.

Volgens de inventarisatie in Archis zijn er in het gebied geen beschermde monumenten aanwezig.

De archeologische verwachting van dit gebied geeft voor de esdekken een hoge archeologische trefkans en het is opvallend dat de grens van deze hoge verwachting precies de rand van het esdek volgt. Zie hiervoor ook hoofdstuk 2.4 blz. 9. Hierdoor valt het onderzochte terrein van Harselo buiten het gebied met de hoge verwachting (zie afb. 17). Zoals ik in hoofdstuk 2.4 al schreef, hebben dit soort “happen” in het esdek een archeologisch te duiden oorzaak en het is aan te bevelen dat aan dit soort happen juist een zeer hoge verwachting wordt gegeven.

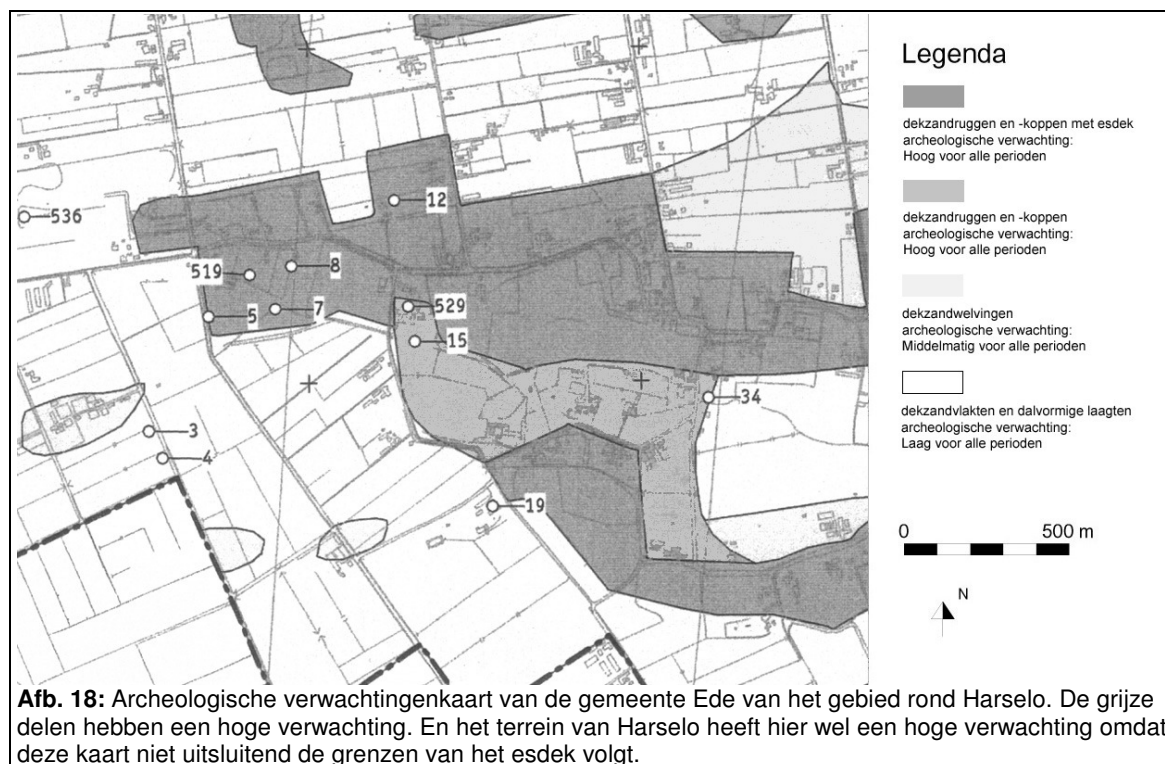

4.2 Archeologische verwachtingskaart van Ede.

Wat meldingen betreft volgt de archeologische verwachtingskaart van Ede de meldingen uit ArchisII. Er zijn twee uitzonderingen t.w.

529 – Vindplaats 26 uit de publicatie van Bellen (1931) waar volgens Bellen het kasteel gesitueerd zou zijn. Deze vindplaats ligt echter op de plaats van het huidige woonhuis aan de Harseloweg 3 en verderop zal blijken dat deze interpretatie onjuist is.

519 – Vindplaats 12 uit de publicatie van Bellen (1931) waar aardewerk, vuursteen en verbrande keien zijn gevonden die in het Neolithicum zijn te dateren.

De verwachtingenkaart geeft echter een iets ander interpretatie dan ArchisII. Eveneens hebben de dekzandruggen met esdek een hoge verwachting maar daarbij hebben de dekzandruggen (en koppen) zonder esdek ook een hoge verwachting. Dat betekent dat het terrein in de "hap" wel bij het hoge verwachtingsgebied behoort, in dit geval dus een terechte verwachting.

4.3 Overige vondsten.

In de collectie van het plaatselijke "Kijk en Luistermuseum" bevindt zich een haardsteen (Objectnummer 880347), die aan het kasteel Harselo wordt toegeschreven. Hoe de haardsteen in het bezit van het museum is gekomen is niet geheel duidelijk. Bij de objectbeschrijving wordt vermeld dat de steen "waarschijnlijk door ir. van Hoffen is binnengebracht" en dat er \pm 30 van dergelijke stenen zijn geweest. Evenmin is duidelijk waarom de steen aan kasteel Harselo wordt toegeschreven.

Op de haardsteen zien we zes figuren

die een scène uit de geschiedenis van de heilige Susanna uitbeelden. De geschiedenis van deze Susanna is een bijbelverhaal uit het boek Daniël en luidt in het kort:

Susanna was een dochter van een zekere Chelkias en getrouwd met Joakim. Zij was een mooie en gelovige vrouw die haar man trouw was. Het echtpaar was rijk en bewoonde het grootste huis van de joodse gemeenschap. Om die reden had Susanna's echtgenoot ruimte in zijn huis beschikbaar gesteld voor het houden van rechtszittingen. Op zekere dag ging Susanne zich wassen in de vijver in het hof. Zij zond haar dienstmaagden heen om olie, zalven en zeep te halen. Twee (stam) oudsten, die tevens rechters waren en als zodanig vaak in het huis kwamen, waren hevig verliefd op haar en hadden zich in de tuin verborgen. Toen Susanna alleen was kwamen zij te voorschijn en probeerden ze haar tot overspel te bewegen. Toen Susanna niet toegaf dreigden ze haar te beschuldigen van overspel, iets waarop de doodstraf stond. Susanna vertrouwde op God en zei liever te willen sterven dan aan de eisen van beide heren toe te geven. Beide rechters riepen vervolgens een aantal huisbedienden als getuigen en wezen op Susanna. Ze zeiden dat ze haar betrappt hadden terwijl zij overspel bedreef met een jongeling (die uiteraard gevlucht was). Als gevolg van deze beschuldiging werd Susanna voor de beide rechters geleid en ter dood veroordeeld. Susanna bad tot God en vroeg om hulp. God zond de jongeling Daniël die beide rechters, ten overstaan van het volk, apart ondervroeg en op die manier tegenstrijdige verklaringen wist af te dwingen. Overtuigd van de onschuld van Susanna werd zij door het volk vrijgesproken en werden beide rechters ter dood veroordeeld en gestenigd.

Volgens de gegevens van het museum hebben in 1530 de Antwerpse tegelbakkers series van 7 haardstenen geproduceerd die het verhaal van Susanna afbeeldden. Deze bestaan uit:

1. Susanna in bad.
2. Susanna wordt benaderd door de twee oudsten.
3. Susanna voor de rechters.
4. Daniël voorkomt de stemming.
5. Daniël ondervraagt de oudsten.
6. De oudsten worden naar de plaats van de steniging geleid
7. Voltrekking van het vonnis.

Afb. 19: Haardsteen, vermoedelijk uit het voormalige kasteel Harselo, voorstellende een scène uit het verhaal van de heilige Susanna die voor de rechter wordt geleid. Foto W. Angenent.

De bovengenoemde haardsteen uit het Kijk en Luistermuseum is vrijwel zeker afkomstig uit de Antwerpse productie van 1530. De steen is 14,8 cm lang, 10,3 cm breed en 6,5 cm dik. De voorstelling op de voorkant betreft scène 3, Susanna voor de rechters.

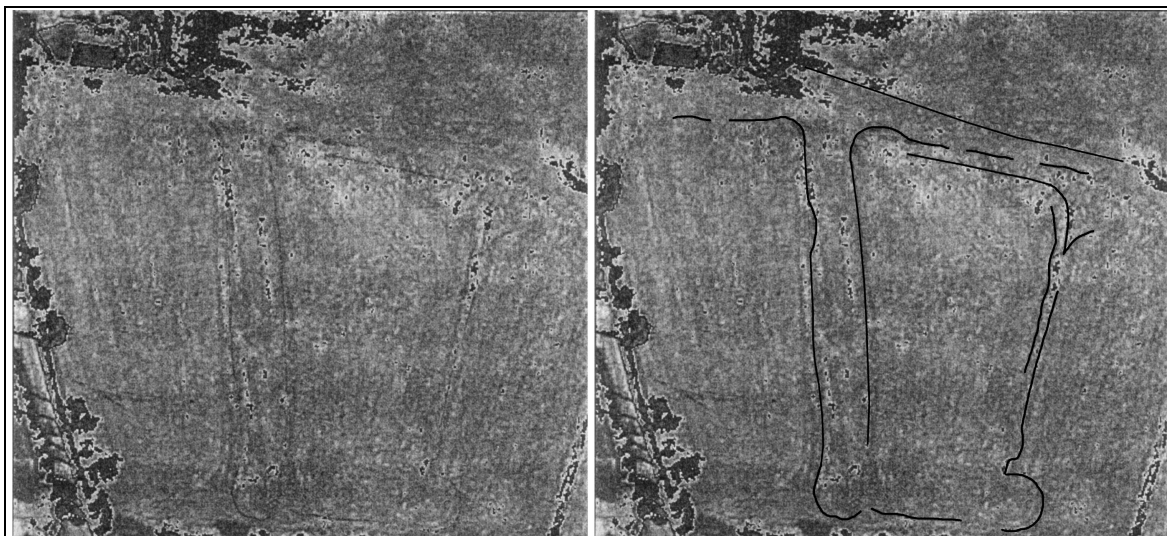
Afb. 20: Gevelsteen of gevelversiering die oorspronkelijk aan kasteel Harselo heeft toebehoort. Foto W. Angenent.

Een andere steen uit hetzelfde museum is een stuk minder duidelijk qua interpretatie. Het betreft waarschijnlijk een fragment van een gevelsteen of gevelversiering. De afmeting van de steen bedraagt 24x13x6 cm en de kleur is lichtbruin. Deze steen is afkomstig uit de voorgevel van een in 1957 gesloopte schuur aan de Harsloweg 1 en zat recht boven de ingang ingemetseld. Het was in de buurt rond de Harsloweg bekend dat deze schuur was gebouwd uit het puin van het in 1814 ge-

sloopte kasteel Harselo. De schuur stond op het terrein van de familie van Steenberg. Ten tijde van de sloop wist de toen 17 jarige Reyer van Steenberg de steen te redden en gaf deze aan zijn grootvader die eveneens Reyer van Steenberg heette. Opa van Steenberg heeft de steen uiteindelijk aan museum "Oud Bennekom" geschonken, een museum dat in het Kijk en Luister museum is opgegaan. Het is niet duidelijk wat de steen voorstelt, noch kan het aan enig bouwdeel of constructie worden toegeschreven.

4.4 Luchtfoto's.

In het kader van dit onderzoek hebben we ook een aantal luchtfoto's bekeken. Het meest tot de verbeelding sprak een luchtfoto die zich in het archief van de Gemeente Ede bevindt. Op deze foto, van het weiland ten oosten van het huidige poortgebouw zien we linksboven de rechthoek van de schaapskooi en op het weiland tekenen zich een aantal duidelijke sporen af.

Afb. 21: Links de originele luchtfoto uit het archief van de Gemeente Ede en rechts dezelfde foto waarop de zichtbare grondsporen extra zijn gemarkeerd. Linksboven is de rechthoek van de schaapskooi te zien die zich vlak bij het poortgebouw bevindt.

We kunnen niet met zekerheid zeggen wat deze sporen betekenen maar ze duiden op bodemverstoringen. In het volgende hoofdstuk zal ik nader ingaan op deze sporen en de betekenis die ze hebben voor dit onderzoek.

Afb. 22: Luchtfoto uit het archief van Rijkswaterstaat gemaakt in 2000.

Een andere luchtfoto komt uit het archief van Rijkswaterstaat en bestaat uit een uitsnede van een fotomosaïek van Nederland. De foto is gemaakt in 2000 en is minder duidelijk maar de sporen lijken op het eerste gezicht overeen te stemmen met de sporen op afbeelding 17 maar toch stemmen ze niet overeen. De rondingen aan de bovenkant van de sporen doen vermoeden dat we hier met maaisporen of sporen van andere agrarische werkzaamheden te maken hebben.

5 INTERPRETATIE VAN DE TEKENINGEN, KAARTEN EN FOTO'S.

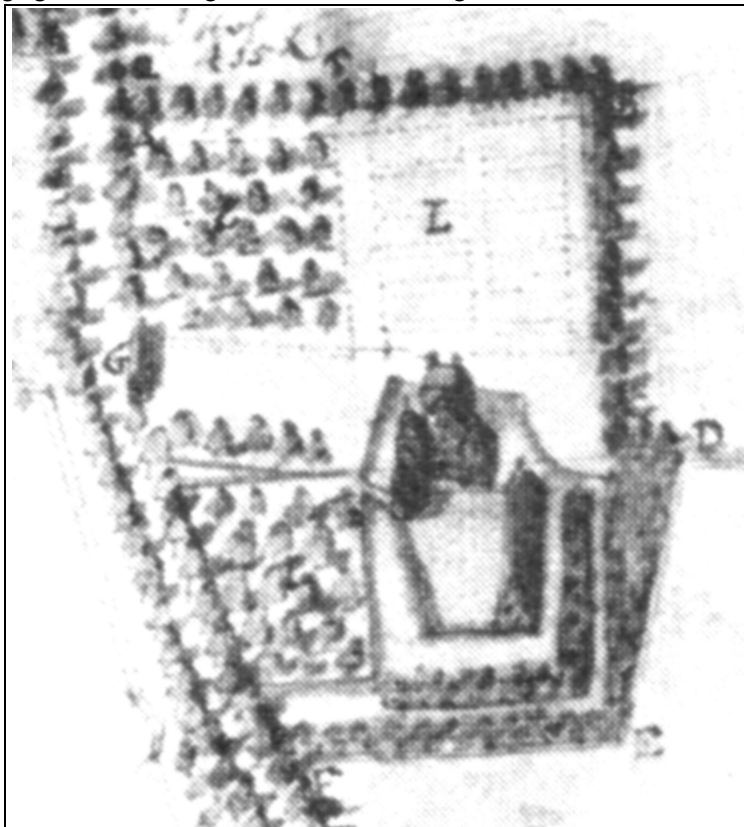
M.J. Houkes

Zoals uit hoofdstuk 3 is gebleken roepen de diverse tekeningen en kaarten nogal wat vragen op en is er geen consistent beeld van de ligging van het kasteel ten opzichte van het poortgebouw. Het feit dat op de kaart uit 1867 (zie afb. 16) de naam Harselo ten westen van het poortgebouw staat aangegeven, laat zien dat we zelfs niet weten aan welke kant van het huidige poortgebouw het kasteel heeft gelegen. In dit hoofdstuk wil ik nader ingaan op de afbeeldingen en de kennis die we hieruit kunnen putten.

5.1 Grachten.

Wat we zeker weten is dat het kasteel omgeven is geweest door een gracht. Als we tekening van Cornelis Pronk uit 1731 (zie afb. 13) bestuderen dan zie we duidelijk dat het gebouw links van de poort de typische kenmerken heeft van een gebouw dat in het water staat te weten: aan de onderzijde geen grote ramen maar kleine, vaak weer dichtgemetselde, bogen. Tussen de rechter zijgevel van het gebouw en de poort is een houten brug te zien en de ingang bij de brug ligt te hoog om als ingang op maaiveld niveau dienst te kunnen doen. Ook rechts bij de voet van het poortgebouw is op de tekening iets te zien wat water suggereert en de uitgebouwde toilet, secreet genaamd, die zich op de eerste verdieping aan de gevel van het poortgebouw bevindt, treffen we doorgaans alleen maar aan boven water. Al deze aanwijzingen zijn voldoende om een gracht rond het complex te mogen veronderstellen, waarbij het kasteelgebouw en het voorhof door een verbindingsgracht van elkaar gescheiden zijn.

Als we vervolgens naar de kaart van B. Elshof kijken (zie Afb. 11), een kaart die slechts 8 jaar ouder is dan de tekening van Pronck, dan zien we de aanleg van Harselo in het midden weer gegeven. De originele kaart is zeer gedetailleerd en nauwkeurig.

Afb. 23: Detail opname van de kaart uit 1723, zie ook afbeelding 11.

In het archief van het Gelders Documentatiecentrum hebben we detailopnames van deze kaart gevonden en met name van het kaartgebied rond Harselo (zie afb. 23)

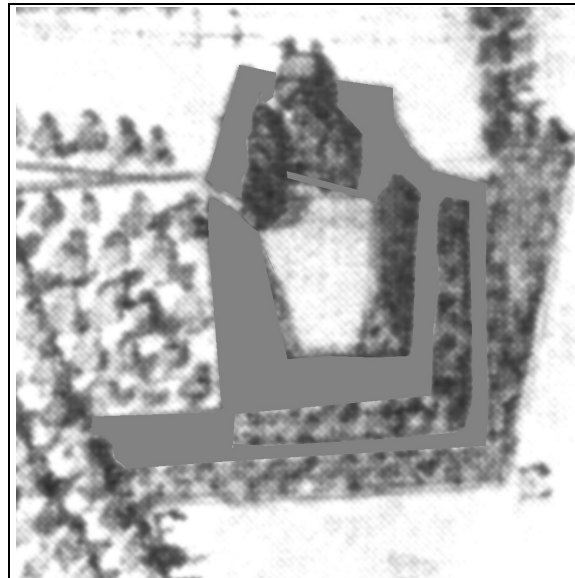
Hoewel de kaart in het platte vlak is getekend, zijn de gebouwen op de kaart in (vogelvlucht) perspectief weergegeven, waarbij het zuiden als oogpunt is gebruikt. Kijkend naar de kaart zien we dus twee gezichtspunten, de perceelsverdeling, wegen, water en andere platte verdelingen zijn recht van boven getekend, zijn in verhouding en op schaal, de gebouwen daarentegen zijn vanuit het zuiden te zien en minder nauwkeurig. Links op de tekening zien we de Harsloweg, omzoomd door bomen. Langs de weg bij G staat een gebouw (let op de getekende schaduwwerking), waarschijnlijk het poortgebouw. Rechtsom zien we het

kasteel, omzoomd door een gracht. Om één en ander te verduidelijken heb ik het water bewerkt en het resultaat daarvan ziet u op afbeelding 24.

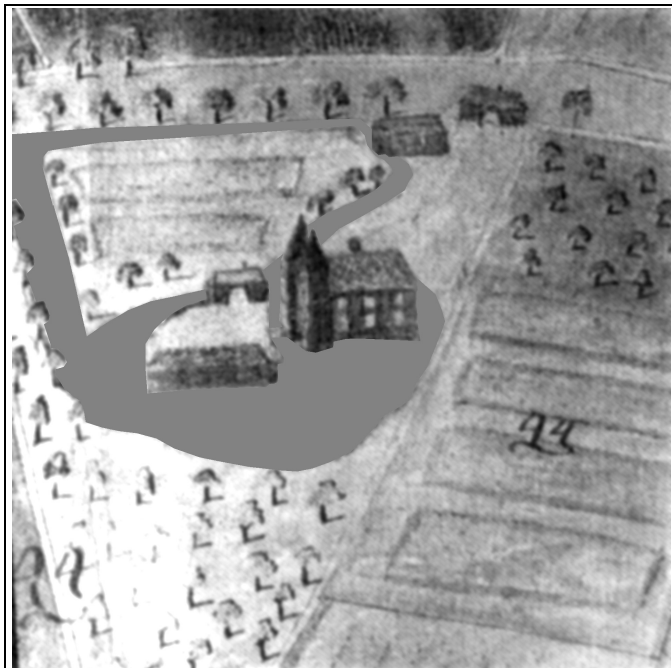
Daaruit blijkt dat Harselo rondom omgeven is door een gracht en in het zuiden en oosten zelfs door een dubbele gracht met daartussen een wal. Een dergelijke constructie heeft de A.W.N. afd. 17 eerder aangetroffen bij het kasteel in Zevenaar (J. Verhagen, Westerheem jaargang 39 no. 2, p. 45-69).

Dergelijke constructies werden aangelegd toen het geschut opkwam en kastelen kwetsbare doelen voor de artillerie werden. De tussenliggende wal moest het kasteel beschermen tegen inslaande kogels en worden gedateerd in de eerste helft van de 15^e eeuw. Het is echter niet onmogelijk dat ze ook later in de 80 jarige oorlog zijn aangelegd. Opvallend aan het dubbele grachtenstelsel is dat ze aan de zuid- en oostkant van het kasteel gesitueerd is terwijl het kasteel oorspronkelijk is gebouwd om een dreiging uit het westen te weerstaan, zoals beschreven staat op pagina 8. De politieke situatie was in tussentijd blijkbaar veranderd. Een gedeeltelijke wal biedt echter ook maar een gedeeltelijke bescherming maar vanuit het westen hoefde men waarschijnlijk niet bang te zijn voor een aanval met artillerie, want ik denk dat de moerassige bodem van de Gelderse Vallei nauwelijks een kanon kon dragen.

Blijft over een onbeschermd noordkant van het kasteel. Wellicht heeft hier ook een dergelijke constructie gelegen maar was die rond 1723 weer gedempt, iets wat natuurlijk ook aan de westkant het geval kan zijn. Hoe de situatie ook geweest mag zijn, uit dit plaatje blijkt dat Harselo in de 15^e eeuw nog een belangrijke militaire functie heeft gehad en wellicht heeft ze een rol gespeeld in de 80 jarige oorlog.

Afb. 24: Bewerkte versie van afbeelding 23 waarbij de grachten en het open water zijn aangegeven.

Afb. 25: Bewerkte versie van afbeelding 14 waarbij de grachten en het open water zijn aangegeven.

Als we dan vervolgens naar afbeelding 14 kijken, de tekening op de kaart uit 1752, dan zien we een totaal andere situatie. We zien een kasteel met een voorhof dat omgeven lijkt te zijn door een ronde waterpartij. Ook van deze tekening heb ik de (aansluitende) oppervlakten, die volgens mij water zouden kunnen zijn, bewerkt. Op afbeelding 25 is het resultaat van deze bewerking te zien. De gracht vertoont veel overeenkomsten met de gebogen lijnen van de Engelse tuinarchitectuur. Het hoge poortgebouw is geheel of gedeeltelijk gesloopt en vervangen of verbouwd door een lager exemplaar. De groentenbedden en boomgaard, ten noorden van het kasteel, zijn er echter nog. Zoals al in hoofdstuk 3 vermeld zijn de details van deze tekening echter onduidelijk en niet erg betrouwbaar. Wellicht is het kasteel, dat in 1722 leeg

stond, tussen 1723 en 1752 verbouwd tot een landhuis met een Engelse parktuin en heeft Harselo toen zijn militaire uiterlijk verloren.

5.2 Gebouwen.

Als we naar de gebouwen kijken dan hebben we aan de kaart uit de polderatlas van Wageningen en Bennekom uit 1752 niet veel. Ik denk eerder dat het (zeer kleine) tekeningetje meer een symbolische functie had dan dat het een correcte weergave van de werkelijkheid is. Wat opvalt aan de afbeeldingen 13, 14 en 23 is dat in alle drie de gevallen het kasteel wordt afgebeeld met twee grote vierkante torens op de hoeken van de zuidgevel. Torens waarvan de spitsen, met hun ui-vormige bekroning, duidelijk laat middeleeuwse trekjes vertonen. Dit soort spitsen vertegenwoordigen de (hoge) Gotiek en we kunnen de torens op basis daarvan in de periode tussen 1300 en 1450 plaatsen. De torens staan aan de verbingsgracht links en rechts van de ingang. De gevel daartussen is op afbeelding 13 goed te zien en vertoont, met de trapvorm en gebogen elementen (rolversiering), duidelijke renaissance trekjes. Deze stijlvorm komen we vooral rond 1600 veel tegen. Dit bouwdeel zal dus later aan het kasteel toegevoegd zijn. De spitse daken, o.a. van het hoogste bouwdeel in het midden van het hoofdgebouw, en de vorm van de overige bouwdelen zijn echter weer typisch Laat Middeleeuws.

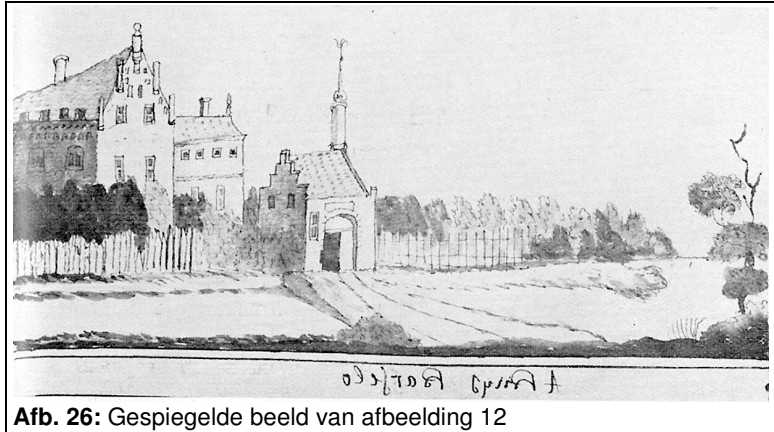
Het is dus duidelijk dat afbeelding 13 vanuit het westen is getekend, vanuit de (door grachten omsloten) moestuin en met de rug naar de huidige Harsloweg en het huidige poortgebouw. Dit zien we ook goed op afbeelding 23. Daar zien we de zuidgevel van het hoofdgebouw met hoektorens en daartussen een hoge puntgevel. Achter de puntgevel zien we een hoge dwarskap waarvan we de puntgevel op afbeelding 13 links van de hoektoren kunnen zien. Niet helemaal duidelijk is het poortgebouw dat als een vlek links voor het hoofdgebouw zichtbaar is. Op de afbeelding 13 lijkt het poortgebouw enigszins scheef ten opzichte van het hoofdgebouw te staan en op afbeelding 23 zien we duidelijk dat de toegangsweg over het water naar het poortgebouw ook schuin loopt.

Om een indruk te krijgen waar de gebouwen van het kasteel hebben gestaan is afbeelding 23 op de huidige geografische situatie geprojecteerd. Daarvoor zijn eerst alle verstorende elementen zoals bomen e.d. van de tekening verwijderd. Op afbeelding 11 kunt u zien dat de kompasroos niet exact noord-zuid staat gericht maar dat we de tekening ca. 10 graden naar rechts moeten draaien. Als referentiepunten is gekozen voor de grens van de Harsloweg in het westen en de hoek in de perceelsgrenzen in het oosten. Het resultaat hiervan vindt u op tekening 2 (zie hoofdstuk tekeningen na de tekst). Of dit ook de werkelijke plek is waar het kasteel heeft gestaan zal verderop in dit hoofdstuk aan de orde komen. Wat wel duidelijk is, is dat het poortgebouw op de kaart van B. Elshof op exact dezelfde plaats staat als het huidige poortgebouw. Hieruit mogen we concluderen dat het huidige poortgebouw deel heeft uitgemakt van het gebouwencomplex dat hier in 1723 stond.

Uit de bovenstaande analyse blijkt dat het kasteel ten oosten van het huidige poortgebouw moet hebben gelegen. In dit terrein zijn rudimenten van een gracht tot het midden van de 20^e eeuw zichtbaar geweest (mondelijke mededeling familie Kroesbergen). De naam Harselo ten westen van het poortgebouw op de kaart van 1867 moeten we dan ook als een fout van de kaartenmaker beschouwen.

Blijft als laatste over de tekening uit 1731 die op afbeelding 12 te zien is. Allereerst valt op dat het handschrift van het onderschrift "Huys Harselo" exact gelijk is aan het onderschrift van de tekening die door Schoenmaker is gemaakt. Lettertype en tekst stemmen volledig overeen. Ik vermoed dat dit onderschrift er later ondergezet is door de collectioneur (Schoenmaker). Het onderschrift onder deze tekening biedt dus geen garantie dat het daadwerkelijk Harselo betreft maar moet gezien worden als een interpretatie van Schoenmaker. Zelf twijfel ik er aan of beide tekeningen in hetzelfde jaar van hetzelfde gebouw gemaakt zijn.

De opmerking van Belonje dat de tekening in spiegelbeeld is, is in het huidige computertijdperk makkelijk op te lossen. Met één druk op de knop is de tekening gespiegeld en het resultaat ziet u op afbeelding 26. Een resultaat waar we weinig mee opschieten, het blijft een knullige afbeelding maar het zijn vooral de details waardoor ik twijfel. Een kunstenaar kan in kleine zaken afwijken maar de impressie zal altijd in

Afb. 26: Gespiegelde beeld van afbeelding 12

grote lijnen overeen stemmen. Zo kunnen er meer of minder ramen op een tekening staan zonder dat daarmee de uitstraling van een gebouw geweld wordt aangedaan. Maar 3 transepten met ramen zullen altijd 3 transepten blijven omdat anders het hele karakter verandert. Zo ook met details. Details kunnen weggelaten worden maar als een kunstenaar details vervangt voor andere details moeten we ernstig gaan twijfelen aan het waarheidsgehalte van de afbeelding. Als we naar afbeelding 12/26 kijken dan zien we aan de hoogste gevel 5 pilasters. Schoorsteenvormige ronde versieringen die half uit de gevel steken. Dit is een specifieke versiering die we, samen met ronde of veelkantige schoorstenen en zeer slanke torentjes, in de Tudorstijlen tegenkomen. Op afbeelding 13 komt dit stijlkenmerk nergens voor. Verder zien we op afbeelding 12/26 kantelen langs de dakrand van het hoogste gebouw, een trapgevel aan het poortgebouw en een ronde schoorsteen op het dak (ook een typisch Tudorkenmerk), elementen die we niet op afbeelding 13 terug kunnen vinden. Nou is het niet ongewoon dat er in een kasteel meerdere bouwstijlen vertegenwoordigd zijn maar aan de westzijde is nergens een dergelijk stijlelement te zien. Dit kan verschillende dingen betekenen:

1. De tekening is niet vanaf het westen gemaakt maar dan klopt de relatie met de poort niet, of er zou nog een (derde) poort aan één van de andere drie zijden moeten zijn geweest, een poort waarvan wij niets afweten. Als we naar de omgrachting op afbeelding 21 kijken dan is er echter geen andere poort te vinden, noch is daar plaats voor.
2. De kunstenaar is zich te buiten gegaan aan allerlei vrije aanpassingen van de werkelijkheid. In dat geval moeten we de tekening als onbetrouwbaar classificeren en kunnen we die niet gebruiken voor ons onderzoek.
3. De tekening is niet uit 1731 en vertoont stijlkenmerken die in 1731 reeds verdwenen waren. Maar waar zijn dan de twee vierkante torens die er van eind 14^e eeuw tot 1731 hebben gestaan. Omdat deze beide hoeken van het hoofdgebouw bezetten moeten ze, met uitzondering van het noorden, vanuit drie windstreken te zien zijn geweest.
4. Het is niet het onderhavige kasteel Harselo en is de interpretatie van Schoenmaker verkeerd. In dat geval kunnen we de tekening ook niet gebruiken.

Kortom de tekening van afbeelding 12/26 roept te veel vraagtekens op en is voor ons onderzoek onbruikbaar gebleken.

5.3 Luchtfoto's

Zoals ik in hoofdstuk 4 al heb aangegeven kunnen de sporen op de luchtfoto van Rijkswaterstaat (afb. 22) van agrarische werkzaamheden zijn. Verder onderzoek van de sporen op deze foto heeft niets opgeleverd.

Heel anders is het geval met de luchtfoto van de Gemeente Ede. Als we naar de lijnen kijken dan zien we een trapeziumvorm en valt direct de sterke associatie met de kaart van B. Elshof op. Het grondplan van het kasteel (zie afb. 23) laat namelijk ook een trapeziumvorm zien.

Om een relatie te leggen met tekening 2, zijn de gemarkeerde lijnen eveneens overgebracht op een tekening (3). De schaal van de foto is namelijk bekend (1:1000) en de schaapskooi staat ook op de foto waardoor het overzetten een eenvoudige zaak is. Wat direct opvalt, als we tekening 2 en 3 vergelijken (of over elkaar heen leggen), is de perfect manier waarop de grondsporen aansluiten op de kaart van B. Elshof uit 1723.

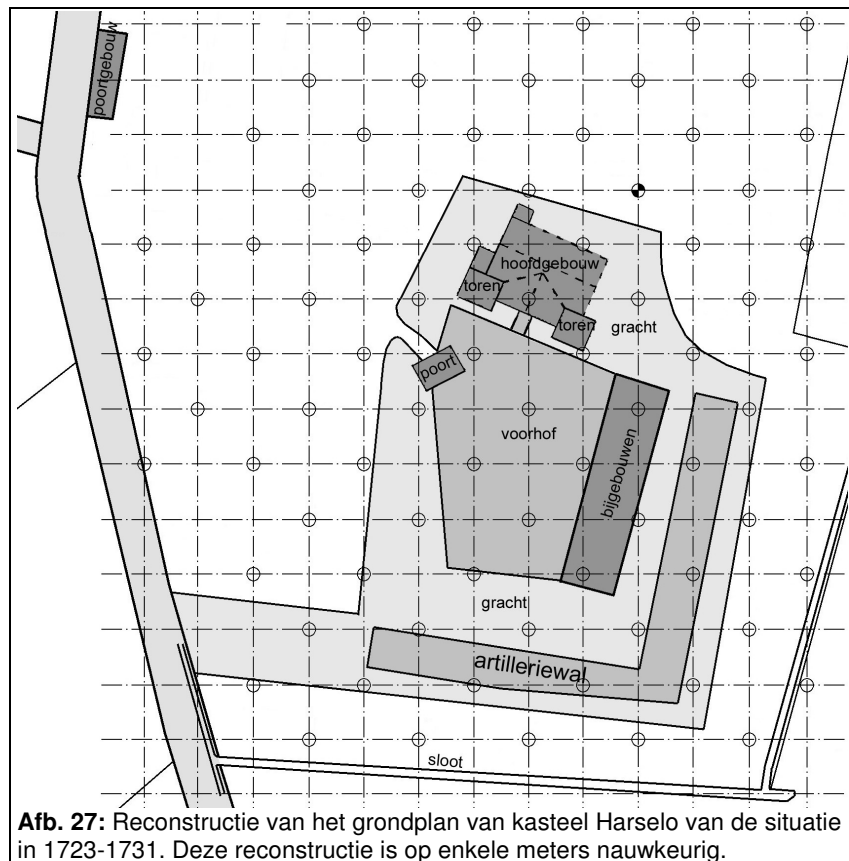
- De bovenste doorlopende lijn die schuin van oost naar west loopt valt samen met de huidige erfscheiding en zal een spoor zijn van een recente sloot of greppel. Deze lijn mogen we, voor wat betreft het kasteel, vergeten.
- Van de overgebleven lijnen hebben de twee verticale lijnen aan de linkerkant een perfecte aansluiting op de beide oevers van de gracht te westen van het voorhof op tekening 2.
- De overgebleven horizontale lijnen in het noorden sluiten perfect aan op de verbindingsgracht tussen het hoofdgebouw en het voorhof. Dat er ten noorden hiervan geen contouren te zien zijn van het hoofdgebouw komt waarschijnlijk doordat dit gebouw, als steenbouw, direct in het water heeft gestaan en niet op een soort kunstmatig eiland. Hierdoor zijn er geen oevers geweest en zal er ook geen aftekening van een oever in de bodem zijn achtergebleven.
- De verticale lijn aan de rechterkant sluit prachtig aan bij de oostzijde van het voorhof. Dat hier geen dubbele lijn zichtbaar is (of meerdere lijnen in verband met de dubbele gracht) zoals aan de westkant, komt waarschijnlijk omdat de buitenoever tussen 1723 en 1752 vergraven is om ruimte te maken voor de ronde waterpartij van de parktuin. Zie blz. 26.
- Dit laatste kan ook het geval zijn met de zuidoever want de zuidelijke lijn van de luchtfoto sluit op geen enkel wijze aan bij de detailopname. De twee ronde uitstulpingen aan deze zuidzijde zijn evenmin verklaarbaar.

5.4 Een reconstructie.

De perfecte manier waarop detailtekening en luchtfoto op elkaar aansluiten heeft consequenties voor de betrouwbaarheid van beide gegevens. Op grond hiervan mogen we veronderstellen dat we nu vrij goed weten waar het kasteel heeft gelegen en wat de basisafmetingen van het grondplan zijn geweest. We kunnen nog een stapje verder gaan als we hierbij de tekening van Pronck (afb. 13) betrekken. Door gebruik te maken van de techniek waarmee men in de bouwwereld (bouwkundige) plattegronden omzet in perspectieftekeningen ten behoeve van presentaties, en deze techniek in omgekeerde volgorde toe te passen, kunnen we de perspectieftekening van Pronck terug herleiden tot een plattegrond.

Allereerst heb ik de verdwijnpunten van het hoofd- en poortgebouw bepaald. Beide gebouwen hebben aparte verdwijnpunten. Vanuit die punten is de horizon getekend en het feit dat alle verdwijnpunten op één horizontale lijn liggen geeft al aan dat Pronck een nauwkeurige weergave heeft getekend. Vervolgens heb ik, door verschillende afstanden uit te proberen, het oogpunt en oogafstand bepaald. Door vanuit de verdwijnpunten twee lijnen te tekenen die elkaar, onder de hoek van het gebouw, haaks snijden is vervolgens de positie van het zogenaamde tafereel bepaald. Met behulp van deze parameters is vervolgens het deel van de plattegrond uitgetekend dat op de tekening van Pronck zichtbaar is, namelijk de zuidwest zijde. Op de detailtekening van de kaart van Elshof zien we dat het hoofdgebouw symmetrisch lijkt. Er zijn in ieder geval geen uitstekende bouwdelen aan de oostkant te zien, dus we mogen veronderstellen dat de niet-zichtbare oostzijde qua grootte en plaats symmetrisch is aan de westzijde. De middeleeuwse torens zullen ieder op hun eigen grondplan staan en hier mogen we binnen het gebouw dus ook muren verwachten. Het poortgebouw zal rechthoekig van aanleg zijn geweest. Het resultaat is uitgewerkt op tekening 4 en ziet u op afbeelding 27.

Wat we zien is een hoofdgebouw van ca. 20 meter breed en 15 meter diep met twee uitgebouwde hoektoren die ca. 2,3 meter uitsteken en 6,5x6,5 meter zijn. Het bijgebouw op het voorhof lijkt erg groot maar is met 9,5x39 meter zeker niet uitzonderlijk. Het voorhof meet ca. 44x45 meter en is trapeziumvormig. Deze reconstructie hebben we met de resultaten van het veldwerk getoetst en wordt, zoals u in het volgende hoofdstuk kunt lezen, hierdoor volledig bevestigd.

5.5 Twee poorten.

Uit deze reconstructie blijkt dat Harselo rond 1723 twee poorten heeft gekend, een situatie die voor verwarring kan zorgen en die enige uitleg vraagt.

- Er is sprake van een poort direct aan de Harsloweg, dat is de poort die momenteel nog aanwezig is en die we kunnen zien. Voor het gemak zal ik deze poort verder aanduiden als de buitenpoort.
- De tweede poort is te zien op de tekening van Pronck en vormt een onderdeel van het centrale gebouwencomplex van Harselo. Deze poort zal ik verder aanduiden als de binnenpoort.

De binnenpoort is, getuige de spitse daken, rechthoekige poortopening en secret, een echte middeleeuwse poort die bij het kasteel hoort. De buitenpoort echter niet. In de middeleeuwen werden er geen (stenen)gebouwen in de directe omgeving van een kasteel gebouwd. Dergelijke bouwwerken konden de vijand dekking bieden en belemmerden het schootsveld vanuit het kasteel.

Later, toen de kastelen hun militaire functie hadden verloren, ging de aandacht meer uit naar het verfraaien van de directe (woon)omgeving van de kastelen en werden kasteeltuinen aangelegd. Deze waren vaak ommuurd en van een buitenpoort voorzien, niet zozeer vanuit militair oogpunt maar meer om de zaak zichtbaar af te bakenen, tegen diefstal te beschermen en tevens als status symbool. Dat een dergelijke situatie ook van toepassing is voor de buitenpoort van Haselo ligt niet alleen voor de hand maar wordt tevens bewezen door de vermoedelijke datering hiervan. In hoofdstuk 3.4 (blz. 18) heeft u reeds kunnen lezen dat de poort gebouwd is van stenen die in de achttiende eeuw worden gedateerd. De buitenpoort is hiermee aanmerkelijk jonger dan het kasteelgebouw zelf.

Een ander opvallend aspect is de positie van de binnenpoort. Op de reconstructietekening is te zien dat deze poort, ten opzichte van het hoofdgebouw en grachten, ca. 45° gedraaid staat en dit zien we eveneens duidelijk op de tekening van Pronck en de kaart uit 1723. Een onlogische richting, vooral ten opzichte van de gracht want daar verwachten we een haakse over-

steek. Op grond hiervan vermoed ik dat de poort niet gelijktijdig met het kasteelgebouw (het bouwdeel op de tekening van Pronck) is opgetrokken maar reeds eerder aanwezig was. En dit impliceert weer dat er een ander, ouder, gebouw moet zijn geweest waarmee het poortgebouw wel convergeerde. Ik denk daarbij aan een gebouw achter de poort op het voorhof. Een gebouw omgeven door een cirkelvormige gracht waarbij de oversteek over de gracht wel haaks is geweest.

Dat Harselo een oudere bouw heeft gekend dan op de tekening van Pronck te zien is wordt ook aangetoond door de historische bronnen. In hoofdstuk 3.2 (blz. 11) heeft u kunnen lezen dat Harselo in 1301 voor het eerst wordt genoemd. Harslo is dan een vrij goed en dit geeft al aan dat Harslo ouder moet zijn want de (vaak keizerlijke)rechten waarop deze vrije goederen vaak waren gevestigd werden in de veertiende niet meer verleend. Het gebouw wat op de tekening van Pronck te zien is draagt met zijn ui-vormige torenspitsen echter de stijkenmerken van de Hoge Gotiek die rond 1300 een aanvang neemt. Geheel onmogelijk is het dus niet maar Harselo zou dan in 1301 een voorloper in deze stijl zijn geweest, iets wat niet erg aannemelijk is. Ook het feit dat de Van Boecoops worden genoemd als de bouwers van het kasteel dat op de tekening van Pronck is te zien (zie blz. 13) geeft aan dat dit gebouw pas na 1506 zijn uiterlijke vorm heeft gekregen. Aannemelijker is dat het kasteel dat in 1301 wordt genoemd niet het kasteel is dat we op de tekening van Pronck zien, maar een voorloper daarvan. Hoewel het daarbij voor de hand ligt om een houten bouwwerk te veronderstellen moeten we daarmee voorzichtig zijn. De stenen poort doet namelijk anders vermoeden, hoewel het mogelijk is dat de verdedigingswerken (al) van steen waren terwijl het woonhuis nog in houtbouw was opgetrokken.

Hoe dan ook, men kan zich voorstellen dat men op zeker moment besloot een nieuw woonhuis te bouwen en men daarbij eerst het nieuwe deel naast het bestaande kasteel heeft opgetrokken. Ten zuiden of ten westen van het bestaande kasteel belandde men al snel in het moeras dus een ligging ten noorden van de bestaande situatie is logisch. Pas na het voltooiën van het nieuwe deel zal men het oude kasteel afgebroken hebben en werd het voorhof gevormd. De poort bleef zijn functie (en plaats) behouden maar zal wellicht een opknapbeurt hebben gehad, zodat uiteindelijk de plattegrond is ontstaan die we in 1723 zien.

6 HET BOORONDERZOEK.

M.J. Houkes

6.1 De opzet en methode van het onderzoek.

Vooraf is overleg geweest met drs. S. J.H. van der A, adviseur archeologie van de Gemeente Ede, over de te volgen methodiek. Daarbij zijn door de A.W.N. boorstaten gepresenteerd, van een ander project, die met het eigen computerprogramma "archeoboor, versie 1" zijn uitgewerkt. Dit boorstaten programma voldoet niet helemaal aan de vereiste NEN 5104, voor wat betreft de uitwerking van de boorstaten. Het is daarentegen veel meer op de archeologie toegespitst en de (archeologische) resultaten worden beter zichtbaar. Aan de andere kant worden wel dezelfde parameters geïnventariseerd als die voor de NEN 5104 nodig zijn, zodat de gegevens inhoudelijk vergelijkbaar zijn en er geen kwaliteitsverlies optreedt.

Afb. 28: De eerste boring op het hoge (noordelijkste) deel van het terrein. Duidelijk zichtbaar is de dunne laag beek-eerdgrond met daaronder het heldergele zand van de dek-zandrug. Foto D. Mittendorp

Omdat er met dit computerprogramma een behoorlijke tijdswinst was te realiseren heeft drs. Van der A ons voorstel gehonoreerd en toegestaan dat wij de gegevens met dit programma uitwerkten.

Conform het programma van eisen (zie bijlage 2) is een "driehoeks" grid uitgezet van twintig meter (zie tekening 1). Bij dit onderzoek hebben we dat ingevuld door de boorraaien, van noord naar zuid, om de 10 meter uit te zetten en per boorraai de boorpunten, van oost naar west, om de 20 meter aan te geven. Per boorraai werden de boorpunten 10 meter verschoven zodat er een ruitvormig boorpatroon ontstond met ruitvormen die op de diagonalen 20x20 waren. Op tekening 1 is het grid en de bijbehorende coördinaten afgebeeld.

Per boring is eerst geboord met een Edelmanboor van 6 cm. Van ieder boorslag werd de bovenste 25% uit de boor gedrukt omdat dit deel (val) vervuiling bevat en de uitklinking bij boren ongeveer 25% is. De resterende 75% werd op een dekzeil uitgelegd, waarbij iedere keer hetzelfde nulpunt werd aangehouden. Dit nulpunt, het maaiveld, werd tijdens het boren met een klem op de boor aangegeven zodat er een hoge nauwkeurigheid bij het uitleggen van de boringen gerealiseerd kon worden. Nadat er voldoende diep in het schone zand geboord was, werd de boring beschreven. Voor de beschrijven van de boring werden de onderstaande parameters geïnventariseerd:

1. Bodemlaag verdeling aan de hand van bodemkleuren en laagsamenstelling.
2. Bodemkleuren aan de hand van de Munsell Soil Color Charts.
3. Korrelgrootte van het zand met behulp van een zandlineaal.
4. Organisch stof gehalte van de bodemlagen.
5. Bijmengsels aan de hand van de booranalyse.

Na het beschrijven van de boring werd het gat nageboord met een "megaboor" van 15 cm diameter. Per boorslag werd de uitkomende grond gezeefd op een zeef met een maaswijdte van 4 mm en werd het zeefresidu bekeken. Residu's die artefacten bevatten zijn als vondsten verzameld en in onze werkplaats nader geanalyseerd.

Bij boringen die ondergronds "gestuikt" zijn, hebben we een controleboring uitgevoerd om te kijken of er sprake was van los puin of een doorlopende harde laag.

Het veldwerk heeft plaatsgevonden in de periode van 2 juni tot 16 december 2003. Dit was een droge en warme periode. Van het veldwerk zijn dagstaten bijgehouden die op bijlage 8-1 tot en met 8-26 staan. Totaal zijn er 510 uur aan het veldwerk besteed en ca. 40 uur aan de vondstverwerking. Er zijn veel meer dan de geplande 60 boringen gezet die volgens het programma van eisen nodig waren. In overleg met drs. S.J.H. van der A zijn er 97 boringen gezet en de boorstaten daarvan vindt u op bijlage 6-1 tot en met 6-50. Daarnaast zijn de boorstaten, met behulp van het computerprogramma, uitgezet in staafdiagrammen of grafieken, waarbij de N.A.P. hoogte werd meegenomen. Hierdoor is het mogelijk om een goed beeld te krijgen van het werkelijke verloop van de stratigrafie. Deze diagrammen (per boorraai) vindt u op bijlage 7-1 tot en met 7-10.

6.2 De resultaten van het booronderzoek.

Afb. 29: Deze boring is beduidend dieper omdat er geen schone grond gevonden werd. Een dikke laag zwarte organische modder laat zien dat hier waarschijnlijk een deel van de gracht werd aangeboord. Foto D. Mittendorp.

Geologisch.

In geologisch opzicht leverden de boringen geen verrassingen op. Zoals verwacht was er sprake van een esdek op een dekzandrug ten noorden en oosten van het terrein. Dit esdek, bestaande uit zwarte tot bruin-grijze enkeerdgrond met een organisch stof gehalte van ca. 8% en een dikte van 80-100 cm, zien we in boring C6, E6 en G7. Aan de zuid- en westzijde wordt het terrein begrensd door venige gronden. Het terrein zelf ligt in de "hap" in het esdek, zoals die op de bodemkaarten te zien is (zie hoofdstuk 2.4). Op het terrein werd voornamelijk beekerdgrond aangetroffen en dit is op vrijwel alle boorstaten te zien. Na aftrek van de bouwvoor van ca. 30 cm. blijft er 10-20 cm. eerdgrond over, te weinig om van een esdek te spreken. Als we de reeksen C, E en G vergelijken (zie bijlage 7-1, 7-2 en 7-3), die deels tot in het oostelijk esdek lopen, dan zien we dat de boringen C6, E6 en G7 aanzienlijk hoger zijn maar ook een veel dikkere laag enkeerdgrond hebben. In een aantal boringen waren zelfs inwiggende veenlagen waarneembaar die de scheiding tussen het jonge en oude Dryas markeerde (zie boring B3, C3, C4 en D2). De vele houtresten die we onder in de verschillende boringen aantreffen moeten we ook in dat licht bezien. Waarschijnlijk zijn dit de restanten van de (elzenbroek)bossen die in een vroeg stadium (Allerød) zijn gevormd. Een enkele boring kwam zelfs tot onder de dekzandrug in de Maasafzettingen (zie boring F2 en J4).

um (Allerød) zijn gevormd. Een enkele boring kwam zelfs tot onder de dekzandrug in de Maasafzettingen (zie boring F2 en J4).

Dat de akkeractiviteiten zich in het verleden niet tot de rand van het dekzand beperkte zien we ook in boring P6 waar eerdgrond over het rietveen ligt.

Alleen boring L3 vormt een uitzondering omdat daar op grote diepte ook puinresten gevonden zijn. Deze boring ligt echter al wat verder de dekzandrug op en hier is waarschijnlijk sprake van een put- of grachtvulling.

Boring R6 laat op 55-60 cm. diepte een opvallende donkergrijze laag zien. Dit is waarschijnlijk geen natuurlijk verschijnsel maar een oude slootbedding van de sloot die direct te westen van deze boring ligt. Voor wat betreft het terrein en de directe omgeving zijn er dus geen grote afwijkingen ten opzichte van de bodemkaart geconstateerd. Door de vele verstoringen is het echter moeilijk om een consistent beeld van het centrale deel van het terrein te krijgen.

Het maaiveld van het terrein loopt langzaam af naar het zuidwesten, met een N.A.P. hoogte van + 8.03 in het noordoosten en + 6.31 in het zuidwesten is het verval ca. 1,70 meter. De dekzandrug onder het terrein loopt ook in zuidwestelijke richting af maar vertoont een veel sterker profiel. Met een hoogte van + 7,48 (boring C6) in het noordoosten en + 4,58 (boring P2) in het zuidwesten is het verval ten minste 2,90 meter. Waarschijnlijk is het verval groter maar dat hebben we niet waargenomen. De boringen aan de westkant, K1, L2, N2 en P2 laten een diep profiel zien waarbij alleen bij P2 het schone zand wordt bereikt. We moeten echter voorzichtig zijn om de andere boringen dan als gracht- of putvulling te interpreteren.

Afb. 30: Van verschillende kanten werd er belangstelling getoond voor onze werkzaamheden. Hier doen koeien zich tegoed aan het dekzeil waarop de boringen moesten worden uitgelegd. Foto D. Mittendorp.

Door het grondwater was het niet mogelijk om de andere drie boringen verder te boren maar het boorprofiel vertoont een volkomen natuurlijke opbouw en ik denk dat we aan deze kant in de venige vulling van de Gelderse Vallei zitten. Een en ander blijkt ook uit boring L3 die, in relatie tot boring L2, op dezelfde diepte het dekzand laat zien. Om één en ander nader te analyseren zijn in de staafdiagrammen op de bijlagen 7-1 t/m 7-10 de bovenkanten van het dekzand met een verbindingslijn (tussen de boorstaten) aangegeven. Een doorgetrokken lijn daar waar we het verloop, op basis van de boringen, kennen en

een stippellijn daar waar we het normale verloop, op basis van de omliggende boringen, mogen veronderstellen. Op basis hiervan is het mogelijk om de diepte van de verstoringen, in relatie tot de relatieve diepte van het dekzand, te beoordelen. Een mooi voorbeeld hiervan zien we in de reeksen A en C op bijlage 7-1 en reeks P op bijlage 7-5. Op grond hiervan zijn boringen geselecteerd die een ongestoord dekzand profiel laten zien. Deze boringen staan afgebeeld op tekening 5. Het patroon dat deze analyse laat zien komt sterk overeen met de plattegrond van het kasteel. Opvallend daarbij is dat de boringen K4, K5 en L4 een ongestoord profiel laten zien terwijl ze midden in het kasteel zitten. Als we naar de plattegrond van tekening 4 kijken dan zien we dat deze boorpunten precies in het onbebouwde deel van het voorhof vallen en in die zin vormt deze waarneming juist een bevestiging van de reconstructie.

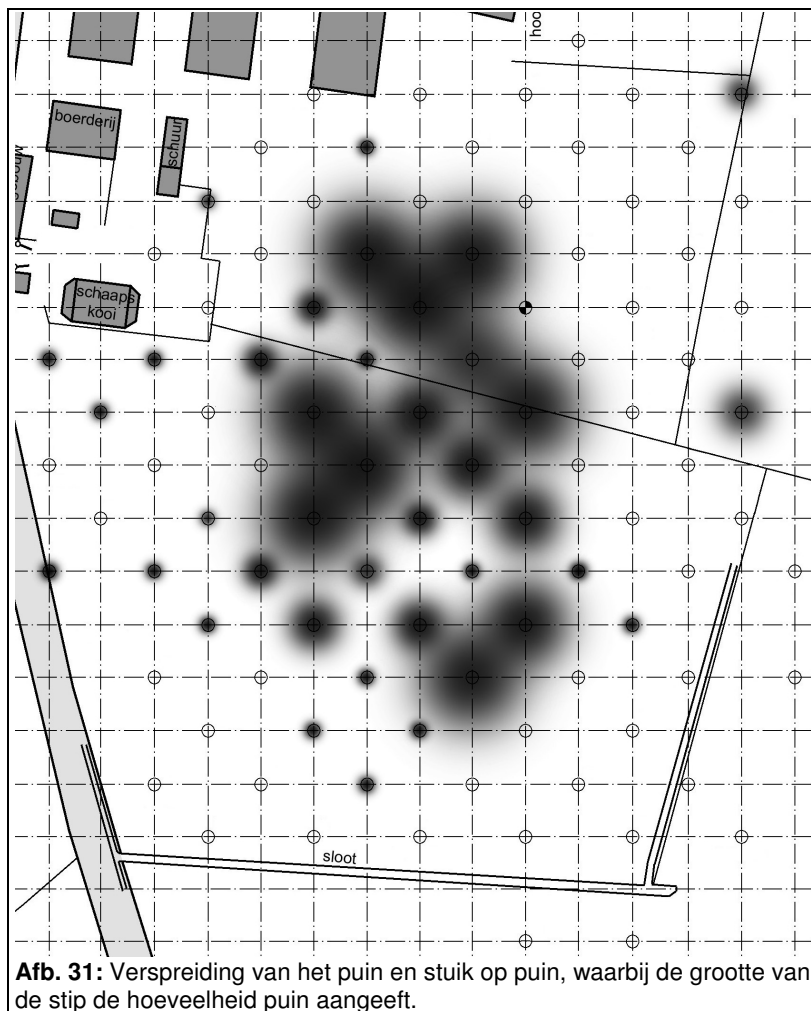
Daarnaast zijn boringen geselecteerd die, op grond van ditzelfde verloop, wel een verstoringen van het dekzand laten zien en dus als put of grachtvulling geïnterpreteerd kunnen worden. Deze boringen staan op tekening 8 afgebeeld. Deze boringen komen niet allemaal overeen met het patroon van de grachten maar laten wel zien dat alleen op het centrale deel van het terrein verstoringen van het natuurlijke dekzandverloop zijn gevonden. Verstoringen die in verband kunnen staan met het kasteel Harselo maar ook op een andere manier kunnen zijn ontstaan. Als we bijvoorbeeld kijken naar de vondsten van boring B2 dan zien we dat er op grote diepte nog plastic en recent bouwpuin is aangetroffen. Een dergelijk recent verleden kan ook voor de andere boringen op tekening 8 gelden.

De ingemeten N.A.P. hoogten van de boringen zijn uitgewerkt op een reliëftekening (tekening 9). Ook deze tekening geeft een indicatie van de plaats waar het kasteel heeft gestaan. Op de plaats waar zich, volgens de reconstructie, het voorhof heeft bevonden, is het terrein met een

hoogte van meer dan + 6,70 m. hoger dan het omringende vlak dat op ca. + 6,50 – 6,60 m. ligt. Ter plaatse van de westelijke gracht zien we tevens een verdieping in het terrein die lager is dan + 6,50 meter. Rechts op de reliëftekening zie we de hoogtelijnen tot + 7,90 m. die de rand van het esdek weergeven. De wal of verhoging die van oost naar west door het midden van de tekening loopt, is de perceelsscheiding tussen het noordelijke en zuidelijke weiland. Deze wal is waarschijnlijk het gevolg van het verplaatsen van grond tijdens het ploegen in de tijd dat deze weilanden als akker in gebruik waren.

Archeologisch.

Daar waar relevante vondsten zijn uitgezeefd, en dat is bij vrijwel alle boringen, zijn deze verzameld en na afloop van het veldwerk zijn deze monsters geanalyseerd. De resultaten hiervan staan op de vondstlijsten (bijlage 9). Op basis van de vondstverspreidingen is een aantal analyses gemaakt. Als eerste is gekeken naar de verspreiding van (bouw)puin. Dit kan bestaan uit (resten van) baksteen, dakpannen, leisteen en mortel en de gevonden hoeveelheden zijn uitgezet naar diepte en hoeveelheid. Qua diepte zijn deze resten verspreid over ca. 2 meter vanaf het maaiveld, waarbij opvalt dat 51% van alle resten in de bovenste 50 cm. is gevonden en

Afb. 31: Verspreiding van het puin en stuk op puin, waarbij de grootte van de stip de hoeveelheid puin aangeeft.

dat in de meeste boringen puinresten in de bovenste 50 cm. voorkomt. Het zal duidelijk zijn dat door ploegen en andere agrarische werkzaamheden de toplaag van het terrein een homogene samenstelling heeft gekregen. De vondsten in de bouwvoor en de (geroerde) enkeerdgrond, dat we als voormalige bouwvoor kunnen beschouwen, moeten we daarom in een ander licht beschouwen dan de vondsten die dieper worden aangetroffen. Als we de vondstverspreiding per diepte bekijken dan zien we dat de vondsten, naar mate we dieper komen, zich meer rond een aantal plekken concentreren. Deze concentraties, bestaande uit verstoringen in de ongeroerde grond, zijn het duidelijkst als we de vondsten onder de 50 cm. apart analyseren. Vanaf deze diepte treffen we in een beperkt aantal boringen bouwpuin aan en met name

de hoeveelheden variëren nogal. Los daarvan hebben we ook een aantal boringen die (dieper dan 50 cm.) gestuikt zijn op bouwpuin. De plaats en hoeveelheden van het puin zijn afgebeeld op tekening 6 en afbeelding 31 waarbij als regel geldt dat de grootte van de stip de hoeveelheid puin vertegenwoordigt en dat stuk als 100% is geïnterpreteerd. Het is direct duidelijk dat alleen in het centrale deel van het terrein substantiële hoeveelheden puin onder het niveau van de (voormalige) bouwvoor worden gevonden. De overige puinvondsten doen nauwelijks ter zake en kunnen we gerust als "ruis" interpreteren. Opvallend is ook dat de versprei-

Metaal/glas	Determineerbaar glas	31
	Ondetermineerbaar glas	44
	IJzer nagels	13
	IJzer diversen	9
	Totaal	97
Aardewerk	IJzertijd	1
	Terra Sigillata	2
	Pingsdorf	1
	Elmpterwaar	2
	Kogelpot	5
	Hafnerwaar	1
	Grijsbakkend	2
	Proto steengoed	2
	Steengoed zoutglazuur	1
	Steengoed loodglazuur	3
	Steengoed mineraalwaterkruik	2
	Steengoed Frechen	1
	Steengoed Westerwald	2
	Steengoed overige	10
	Roodbakkend ongeglazuurd	12
	Roodbakkend geglazuurd	18
	Porselein	1
	Industrieel wit	4
Bloempot	6	
Totaal	76	
Bouwfragmenten	Baksteen fragm. Puin en gruis	3117
	Huttenleem	1
	Dakpan	4
	Overige keramische bouwfragmenten	2
	Daklei	94
	Kalkmortel/kalk	354
	Vensterglas	49
Totaal	3621	
Organisch materiaal	Houtresten	508
	Houtskool	225
	Riet/veen/plantenresten	150
	Schelpen	1
	Walnoot	1
	Botmateriaal	6
	Diverse organische materialen	53
	Totaal	944
Natuursteen	Vuursteen bewerkt/afslag	5
	Kalksteen	4
	Steenkool	1
	Basalt	1
	grind gemend	371
	Kiezel	32
	Kwarts	103
	Kwartsiet	22
	Zandsteen	18
	Diverse natuursteen	125
	Totaal	682
	Diversen	Zand en grind monsters
IJzeroer knollen		31
IJzerslak		1
Plastic en kunststof		10
Totaal		47
Totaal over alle groepen		5467

ding van de substantiële hoeveelheden puin sterke overeenkomst vertoont met de put en grachtvullingen die op tekening 8 staan afgebeeld. Met 1326 puinfragmenten mag deze analyse gerust betrouwbaar genoemd worden. Ook zijn er sterke overeenkomsten met de gereconstrueerde plattegrond van het kasteel met veel puin in het noordelijk deel waar we het hoofdgebouw mogen verwachten. Eveneens veel puin ter plaatse van het poortgebouw en iets meer zuidelijker verlegt het accent zich naar het oosten waar het bedrijfsgebouw heeft gestaan. Het is duidelijk dat deze waarneming de reconstructie van de plattegrond bevestigt.

Toch lopen we het risico dat deze analyse verstoord wordt door recente puinstort. Het is namelijk bekend dat (een deel van) het puin van een oudere boerderij op het terrein begraven is. Een mogelijkheid om dat uit te sluiten is een analyse van alleen het leisteen want daarbij lopen we niet het risico dat we oud en recent materiaal vermengen. Helaas is er maar erg weinig leisteen gevonden. 94 Fragmenten waarvan 33 in de bovenste 50 cm. Hiermee is nauwelijks een betrouwbare analyse te maken. Toch heb ik gemeend om de resultaten van deze analyse op een tekening uit te zetten en u vindt die op tekening 7 terug. Zonder hieraan conclusies te verbinden kunnen we stellen dat deze analyse de verspreiding van het bouwpuin niet tegenspreekt en met twee belangrijke voorkomens op de plaats van het hoofdgebouw bevestigt dit wat op de tekening van Pronck al zichtbaar is, namelijk een leienbedekking op de twee hoektorens terwijl de rest van het gebouw met pannen is gedekt.

Uiteraard is er, zoals bij ieder archeologisch onderzoek, speciale aandacht besteed aan het schervenmateriaal. Helaas zijn er op de 97 boringen maar slechts 76 aardewerk fragmenten gevonden, die verspreid over het hele terrein werden aangetroffen. Statistisch gezien ver onder de maat om op grond hiervan uitspraken te kunnen doen. Vooral als we, net als bij het bouwpuin, de vondsten uit de bovenste 50 cm. apart

willen analyseren. Daarbij moeten we nog met een ander facet rekening houden. In boring C6 (zie vondstlijsten) vonden we roodbakkerd aardewerk onder Pingsdorf. Een omgekeerde situatie dus, die niet ongewoon is bij grote put- of gracht-vullingen. Voor dit soort volumineuze vullingen waarbij actief een put of gracht wordt gedicht, wordt grond van elders aangevoerd. Secundair depot dus en het is niet onmogelijk dat daarbij materiaal in omgekeerde volgorde gestort wordt.

De scherven kunnen ons hooguit in algemene zin wat vertellen over deze plaats. Een fragment IJzertijd aardewerk en twee Romeinse fragmenten bevestigen dat wat de waarnemingen in Archis ook lieten zien, namelijk dat dit gebied sinds de prehistorie bewoond is. Vanaf het Pingsdorf materiaal uit de 11^e eeuw zien we met kogelpot en Elmpoter waar, via het steengoed van het Westerwald, Frechen en Siegburg, een permanente bewoning tot aan het porselein van de 20^e eeuw. Veel meer kunnen we op grond van het schervenmateriaal helaas niet zeggen.

De overige vondsten laten een breed spectrum van allerlei vondstcategorieën zien, zoals u in de tabel hiernaast kunt zien. Daaronder bevinden zich veel organische resten uit het veen, bouwpuin en nogal wat natuursteen. Natuursteen komt van nature niet voor op dekzandruggen en moet dus van elders aangevoerd zijn. Dit kan bijvoorbeeld als bouw materiaal voor het kasteel (zandsteen) of grondstof voor aardewerk productie. Verassend zijn het stukje ijzerslak en de ijzeroer knollen. Dit gebied ligt ver van de klappersteen voorkomens die we op de stuwwallen van de oostelijke Veluwe aantreffen.

Afb. 32: Veldwerkleider Wim Angenent in volle actie tijdens de vondstverwerking op onze werkplaats. Foto B. Angenent.

7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN.

In het programma van eisen werden, ten aanzien van dit onderzoek, drie vragen gesteld te weten:

- Wat is de landschappelijke context van de vindplaats(en).
- Wat is de stratigrafische opbouw van het terrein;
- Wat is de exacte aard, omvang, fasering en datering van de vindplaats(en);

Het onderzoeksgebied ligt aan de rand van de Gelderse Vallei, een voormalig maasbedding die door het landijs verder is vergroot. In dit dal zijn door de zware poolstormen, op het einde van de laatste ijstijd, dekzandruggen afgezet die dwars op de lengterichting van het dal liggen. Omdat het afzetten van deze dekzandruggen in twee fases is verlopen, onderbroken door het Allerød, vinden we in de dekzandruggen zogenaamde inwiggende veenlagen die tegen de eerste fase zijn afgezet en door de tweede fase zijn afgedekt.

Na de ijstijd ontstaat er in de Gelderse Vallei veen met de bijbehorende begroeiing en wordt het dal langzaam met veen gevuld. Alleen de dekzand ruggen blijven als lichte verhogingen in het landschap zichtbaar.

Het onderzochte gebied ligt op de grens van een dekzandrug aan de zuid-westrand, deels op de rug en deels op het veen, zie ook hoofdstuk 6.2.

Op ca. 2,00 tot 2,40 meter onder het maaiveld bevinden zich de maasafzettingen, herkenbaar aan het "scherpe" rivierzand en grind. Daarop vinden we dekzand afzettingen die, met een verval van ca. 20 cm per meter ondergronds, een veel schuiner profiel hebben dan het maaiveld met 10 cm per meter. In de dekzandrug is ter plaatse ook de aanwezigheid van inwiggende lagen vastgesteld. Aan de zuid-west kant van het onderzoeksgebied vinden we op de dekzandruggen vervolgens afzettingen van rietveen waarmee de Gelderse Vallei is gevuld. Het veen is afgedek met beekeerdgrond van 30-40 cm. dik terwijl de akkers direct naast de onderzochte locatie een esdek van 80-100 cm dikte hebben. De overgang tussen deze twee diktes is op het maaiveld goed zichtbaar in de vorm van een scherpe rand. De "hap" in het esdek met de dunnere beekeerdgrond op dekzand, waaruit het onderzochte terrein van Harselo bestaat, schrijven we toe aan het feit dat het terrein pas laat als akker in gebruik is genomen omdat het lange tijd bebouwd is geweest. Er zijn verder geen grote afwijkingen ten aanzien van de bodemkaart geconstateerd.

Kasteel Harselo, voor het eerst vermeld in 1301 en afgebroken in 1814, heeft op de onderzochte locatie gestaan. Hoewel de achtereenvolgende eigenaren en leenheren bekend zijn hebben we geen historische of archeologische gegevens over de bouw, vorm en inrichting van het kasteel, en het terrein, vóór de 18^e eeuw gekregen. Ook weten we niet (zelf niet bij benadering) wanneer Harselo is gebouwd. Waarschijnlijk is het opgericht tijdens, en in eerste instantie bedoeld voor, de conflicten tussen Gelre en het Sticht in de Late Middeleeuwen. Het gebouw op de tekening van Pronck is na 1506 gebouwd en er heeft waarschijnlijk een voorloper bestaan die we op het voorhof situeren.

Met behulp van het historische kaarten en tekeningen, in combinatie met recente luchtfoto's, is het mogelijk een redelijk gedetailleerde plattegrond van het kasteel en bijgebouwen te reconstrueren die met een nauwkeurigheid van enkele meters een goed beeld geeft van de situatie rond 1723.

Het huidige poortgebouw heeft deel uit gemaakt van dit gebouwencomplex.

Het blijkt dat het kasteel in de 15^e eeuw nog een militaire functie heeft gehad want er is in die tijd nog een zogenaamde artilleriewal ten zuiden en ten oosten van het kasteel aangelegd waardoor een dubbele gracht ontstond.

De historische bronnen geven tevens aan dat het kasteel en zijn omgeving mogelijk tussen 1723 en 1752 verbouwd zijn, waarbij het militaire karakter verdween en er een parkachtige omgeving naar Engels model werd gecreëerd.

Niet al het historische materiaal is bruikbaar. De verwijzing op de kaart van de Gemeenteatlas van Nederland uit 1867 blijkt fout en Harselo moet zeker niet ten westen van de huidige poort gesitueerd worden. Of de tekening uit 1731 van de onbekende kunstenaar, in de Collectie Schoenmaker, werkelijk aan kasteel Harselo moet worden toegeschreven wordt door de onderzoekers ernstig in twijfel getrokken. De tekening van Pronck uit hetzelfde jaar is daarentegen wel een getrouwe weergave van het kasteel.

Wat Belonje suggereert met “dat het kasteel op enkele tientallen meters van het poortgebouw heeft gestaan”, namelijk dat kasteel en huidige poort dicht bij elkaar hebben gestaan, wordt door de onderzoekers tegengesproken. Dit onderzoek heeft aangetoond dat de afstand minstens 70 meter moet zijn geweest. Ook zijn opmerking dat het poortgebouw met de korte zijden in het water moet hebben gestaan wordt niet onderschreven. Wat hij als “contreforten” omschrijft zijn waarschijnlijk reparaties van beschadigingen, als gevolg van vorstschade, aan het onderste deel van de gevel. Door bevriezing van het optrekkende vocht treedt er, bij oude gebouwen in Nederland, vaak vorstschade op aan de dit deel van het muurwerk.

Het archeologische veldwerk bevestigt de conclusies uit de historische bronnen over de exacte locatie van het kasteel. De verspreiding van bouwpuin, leisteen, put en grachtvullingen, in relatie tot de ongestoorde dekzandrug bevestigen dat het kasteel hier gestaan heeft. Tevens heeft het onderzoek uitgewezen dat er archeologische waarden uit de pre-en protohistorie aanwezig zijn. IJzertijd en Romeins aardewerk, te samen met vuursteen bevestigen dat wat de archeologische waardenkaarten van ArchisII en de gemeente Ede laten zien namelijk dat we ter plaatse, onder het esdek, nog andere sporen kunnen aantreffen.

Het onderzoek laat tevens zien dat de archeologische waardering en verwachting in ArchisII vaak de bodemkundige situatie volgt en aan esdekken een hoge waarde of verwachting toekent. “Happen” in het esdek, die vaak een archeologisch achtergrond hebben, krijgen echter automatisch een lagere waarde toegekend terwijl we juist op dit soort plekken een zeer hoge verwachting mogen hebben.

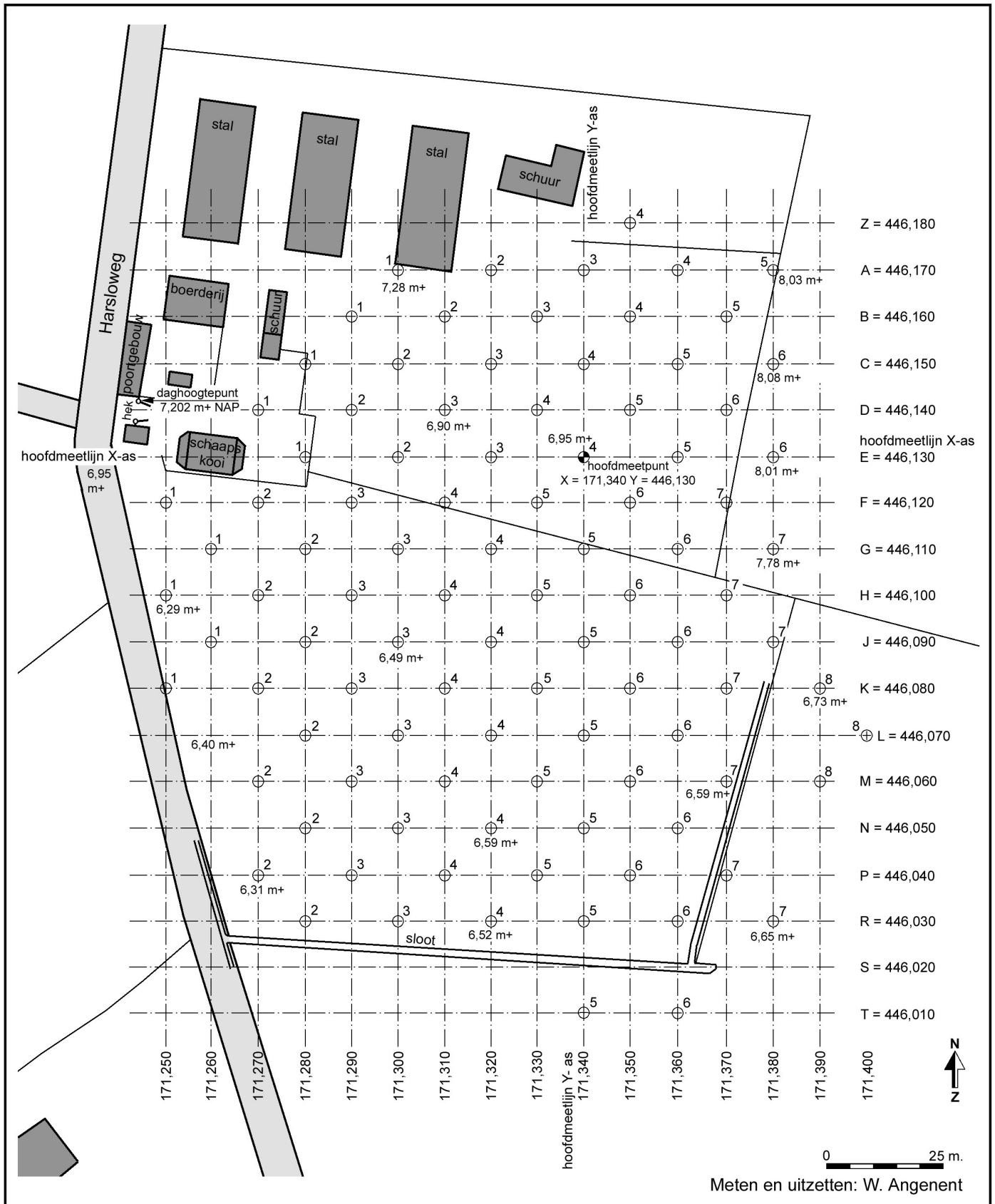
Dat we tijdens het veldonderzoek met de boor een aantal malen op bouwpuin “gestuikt” zijn, wil nog niet automatisch zeggen dat er ook funderingen liggen. Zoals de luchtfoto aantoont moeten de oevers van de grachten in de bodem zichtbaar zijn. Waarschijnlijk zijn deze herkenbaar aan een slibafzetting. Om dit echt goed te beoordelen is echter aanvullend onderzoek nodig. Wij denken daarbij aan een proefsleuf waarvan we de positie, aan de hand van de gereconstrueerde plattegrond, vooraf vrij nauwkeurig kunnen bepalen. Hierdoor is het mogelijk om op een gerichte wijze onderzoek te doen en waarbij de kans op verstoring van het cultureel erfgoed tot een minimum beperkt kan blijven. Een beslissing of nader onderzoek gewenst is valt echter onder de verantwoordelijkheid van de adviseur archeologie van de Gemeente Ede, mevr. drs. S.J.H. van der A die, aan de hand van de resultaten van dit booronderzoek, zal bepalen hoe het archeologisch vervolgonderzoek zal worden uitgevoerd.

Uiteraard wil de A.W.N. afdeling 17 hieraan ook bijdragen en staan de leden van onze afdeling altijd ter beschikking om verdere vragen over het huidige onderzoek te beantwoorden.

W.C. Angenent, D. Beyer en M.J. Houkes

September 2004.

TEKENINGEN

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK IN BENNEKOM

Situatie, codering van boorpunten,
coördinaten en hoogten

get. R. Houkes

dat.: 2-01-04

sch.: 1:1150

form. A4

Project

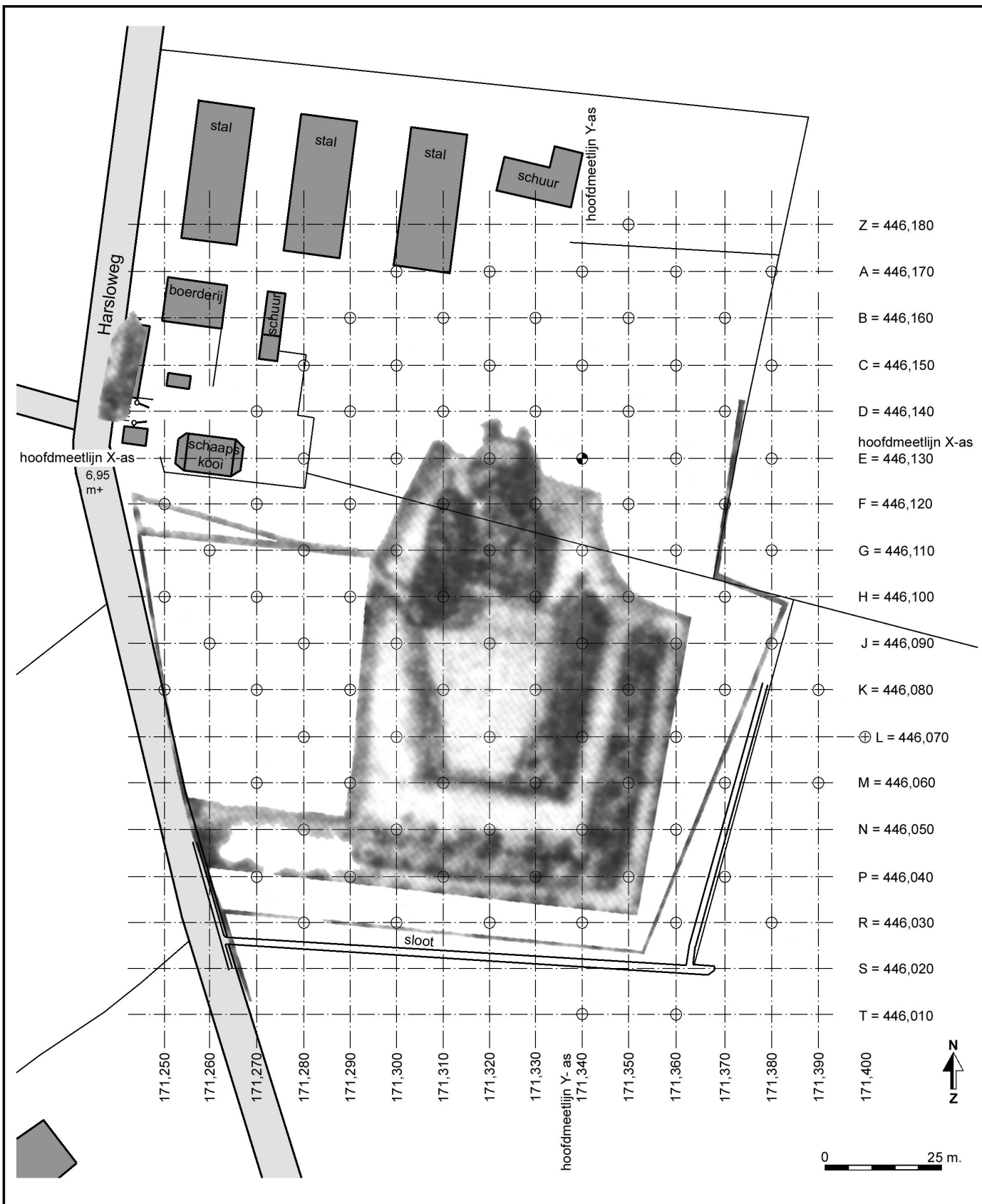
Lokatie

Tek. No.

BeHs

1

1

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK IN BENNEKOM

Projectie van de kaart van B. Elshof uit 1723
op de huidige geografische situatie

get. R. Houkes

dat.: 22-05-04

sch.: 1:1150

form. A4

Project

Lokatie

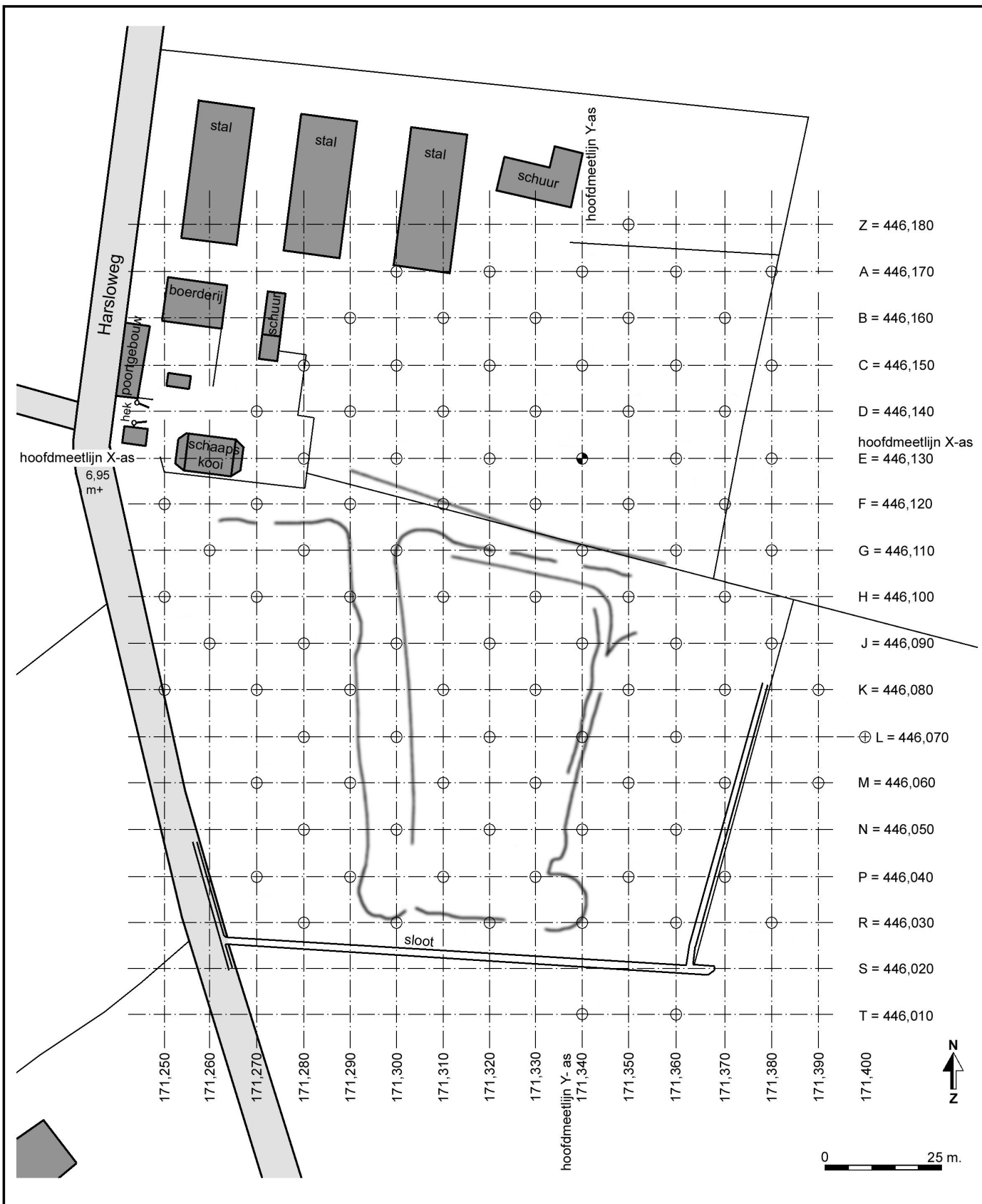
Tek. No.

BeHs

1

2

ARCHEOLOGISCHE WERKGEMEENSCHAP NEDERLAND, AFDELING 17

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK IN BENNEKOM

De lijnen die zichtbaar zijn op de luchtfoto in het archief van de gemeente Ede

get. R. Houkes

dat.: 2-01-04

sch.: 1:1150

form. A4

Project

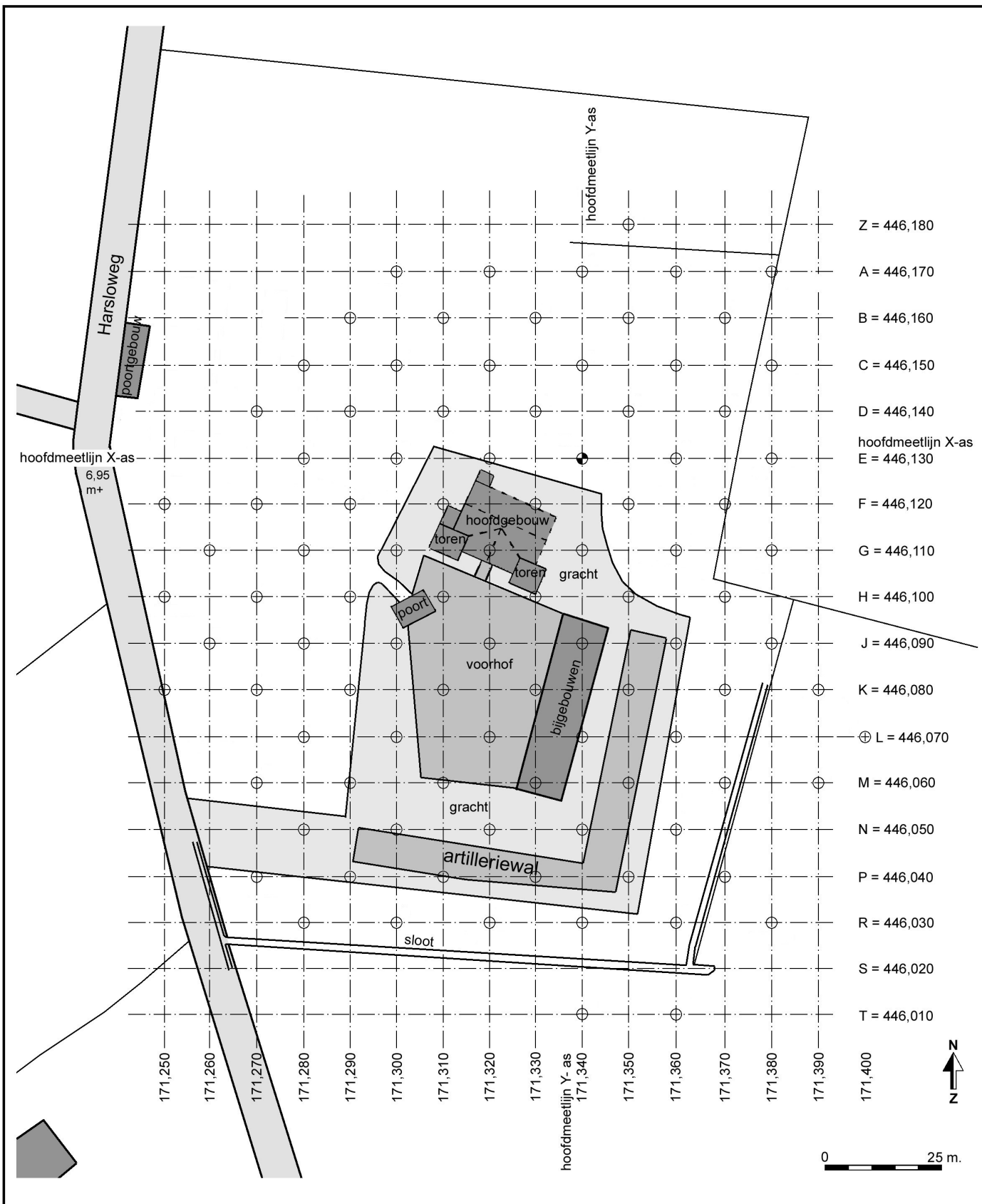
Lokatie

Tek. No.

BeHs

1

3

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK IN BENNEKOM

Mogelijke reconstructie van het complex
Harselo in het begin van de 18e eeuw.

get. R. Houkes

dat.: 24-05-04

sch.: 1:1150

form. A4

Project

Lokatie

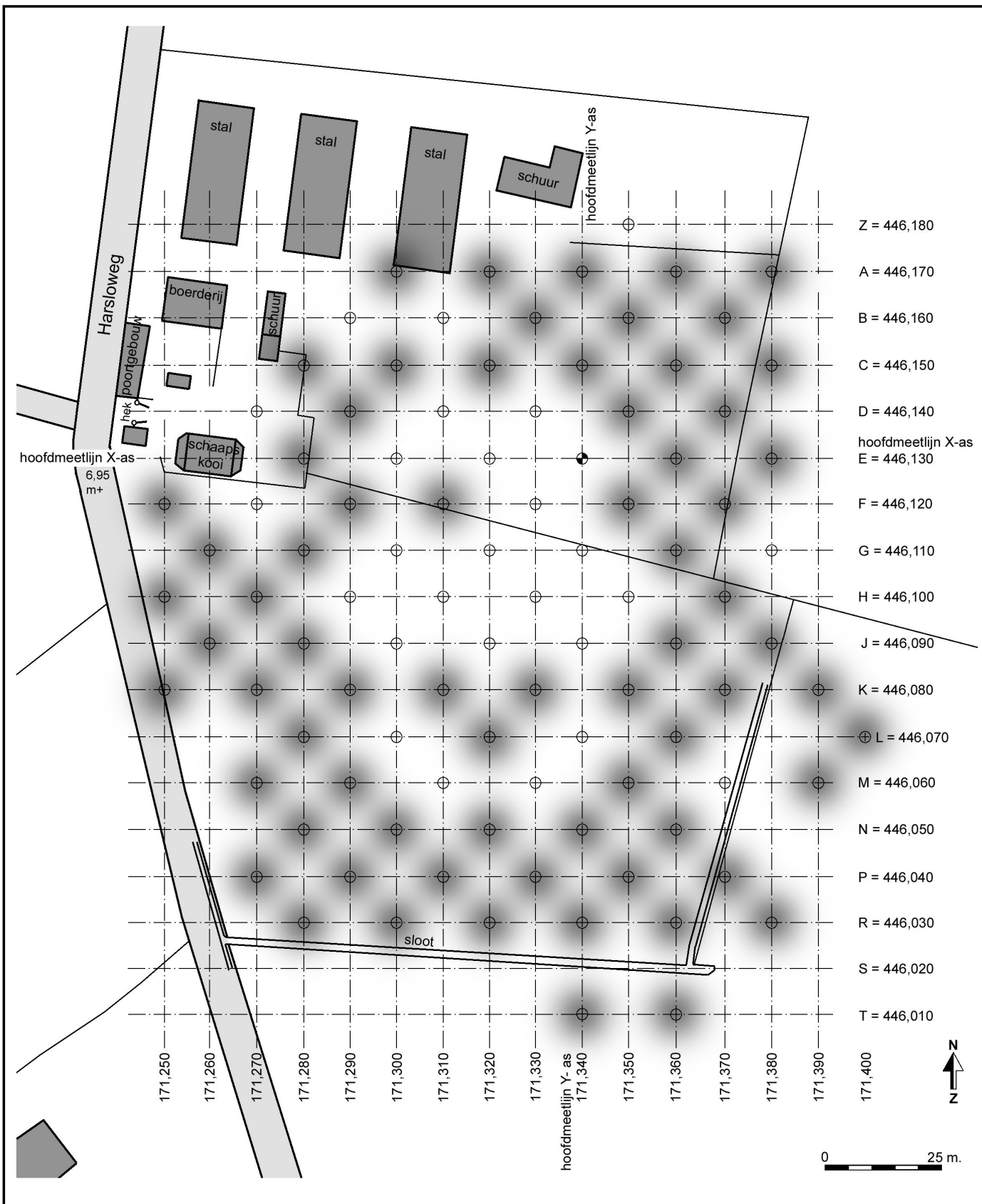
Tek. No.

BeHs

1

4

ARCHEOLOGISCHE WERKGEMEENSCHAP NEDERLAND, AFDELING 17

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK IN BENNEKOM

Overzicht van de boorpunten met voornamelijk ongestoord dekzand onder esdek/maaiveld

get. R. Houkes

dat.: 2-01-04

sch.: 1:1150

form. A4

Project

Lokatie

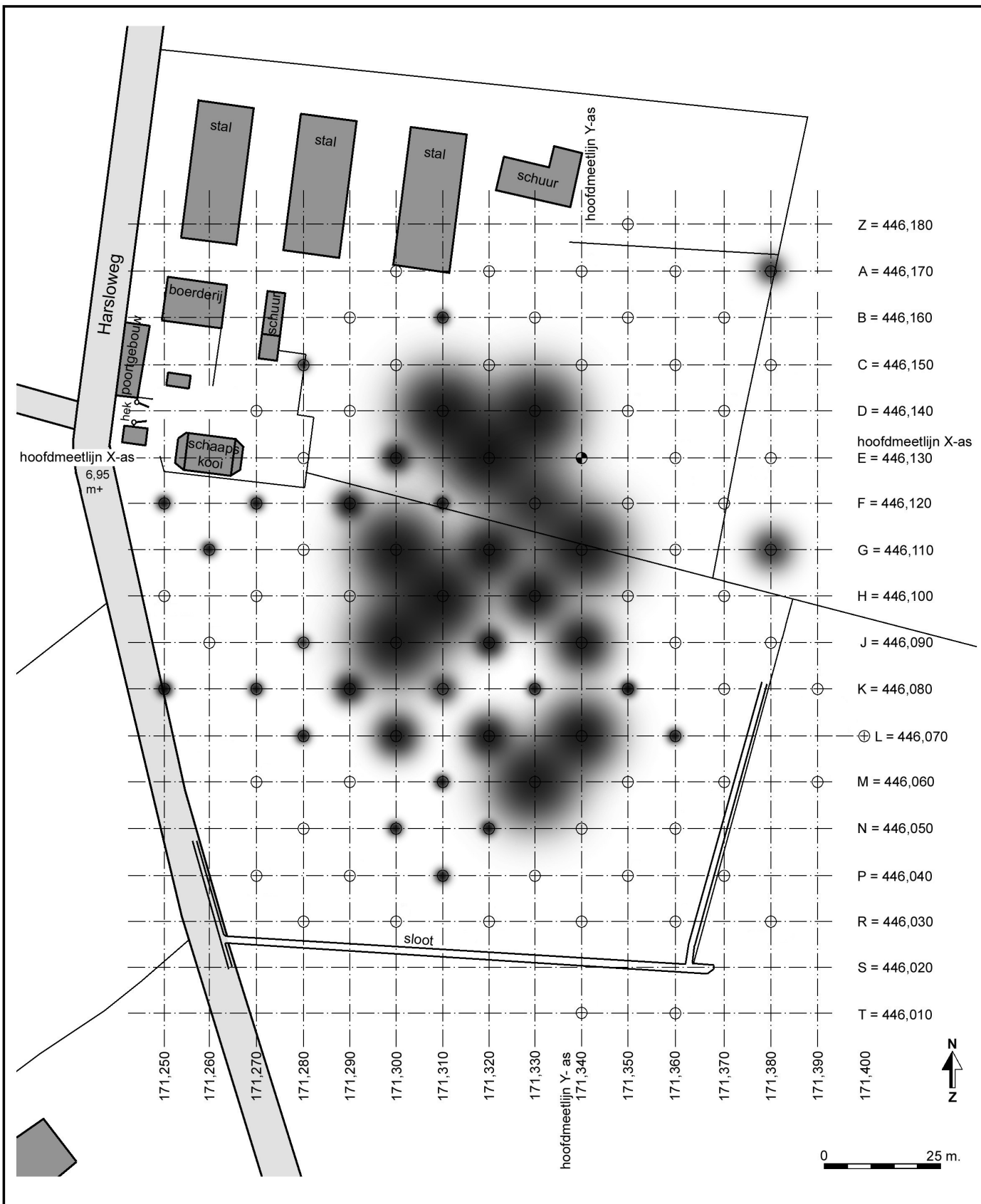
Tek. No.

BeHs

1

5

ARCHEOLOGISCHE WERKGEMEENSCHAP NEDERLAND, AFDELING 17

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK IN BENNEKOM

Verspreiding van hoeveelheden puin
en stuk op puin, dieper dan 50 cm.

get. R. Houkes

dat.: 2-01-04

sch.: 1:1150

form. A4

Project

BeHs

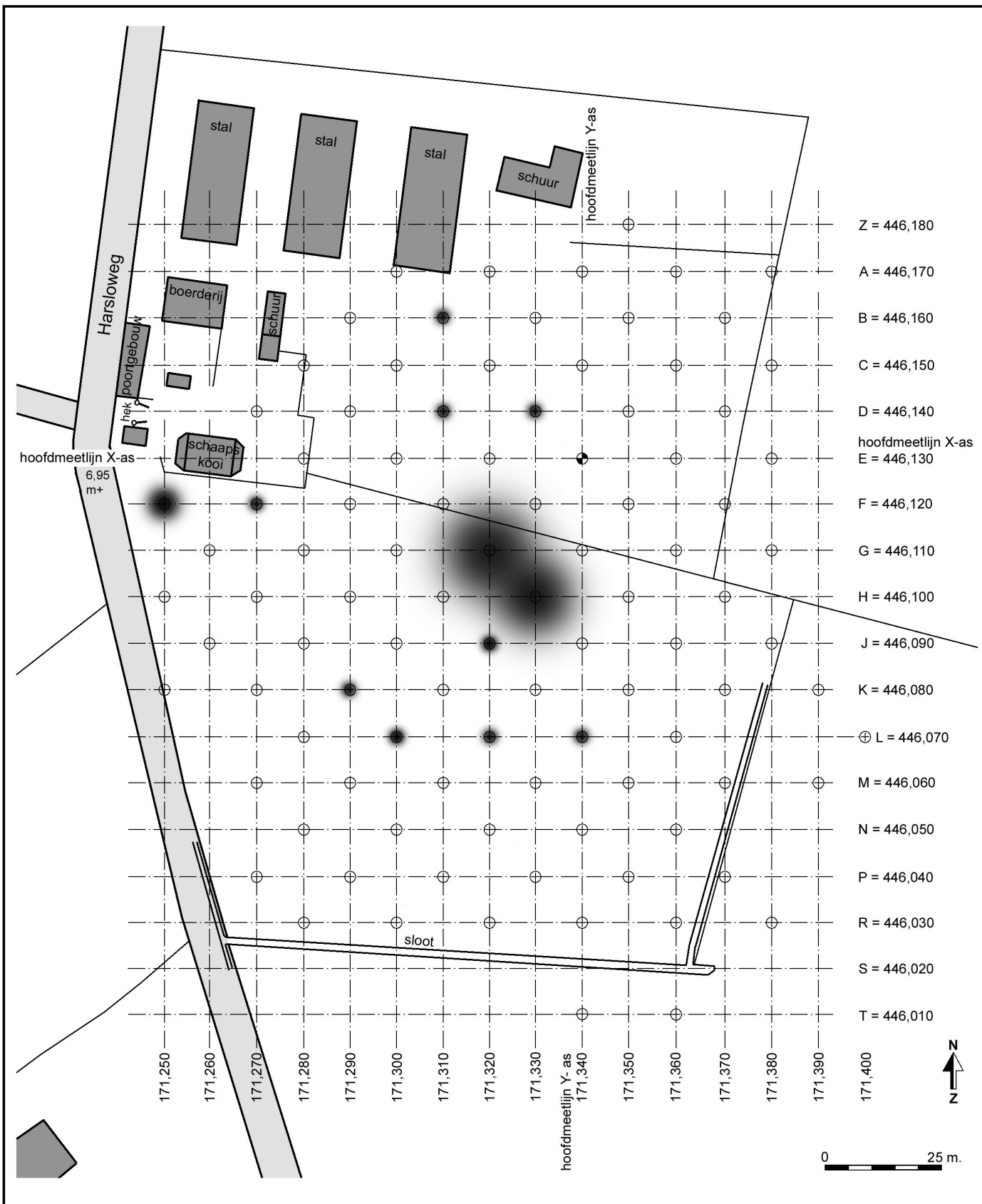
Lokatie

1

Tek. No.

6

ARCHEOLOGISCHE WERKGEMEENSCHAP NEDERLAND, AFDELING 17

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK IN BENNEKOM

Verspreiding en hoeveelheden leisteen,
dieper dan 50 cm.

get. R. Houkes

dat.: 2-01-04

sch.: 1:1150

form. A4

Project

BeHs

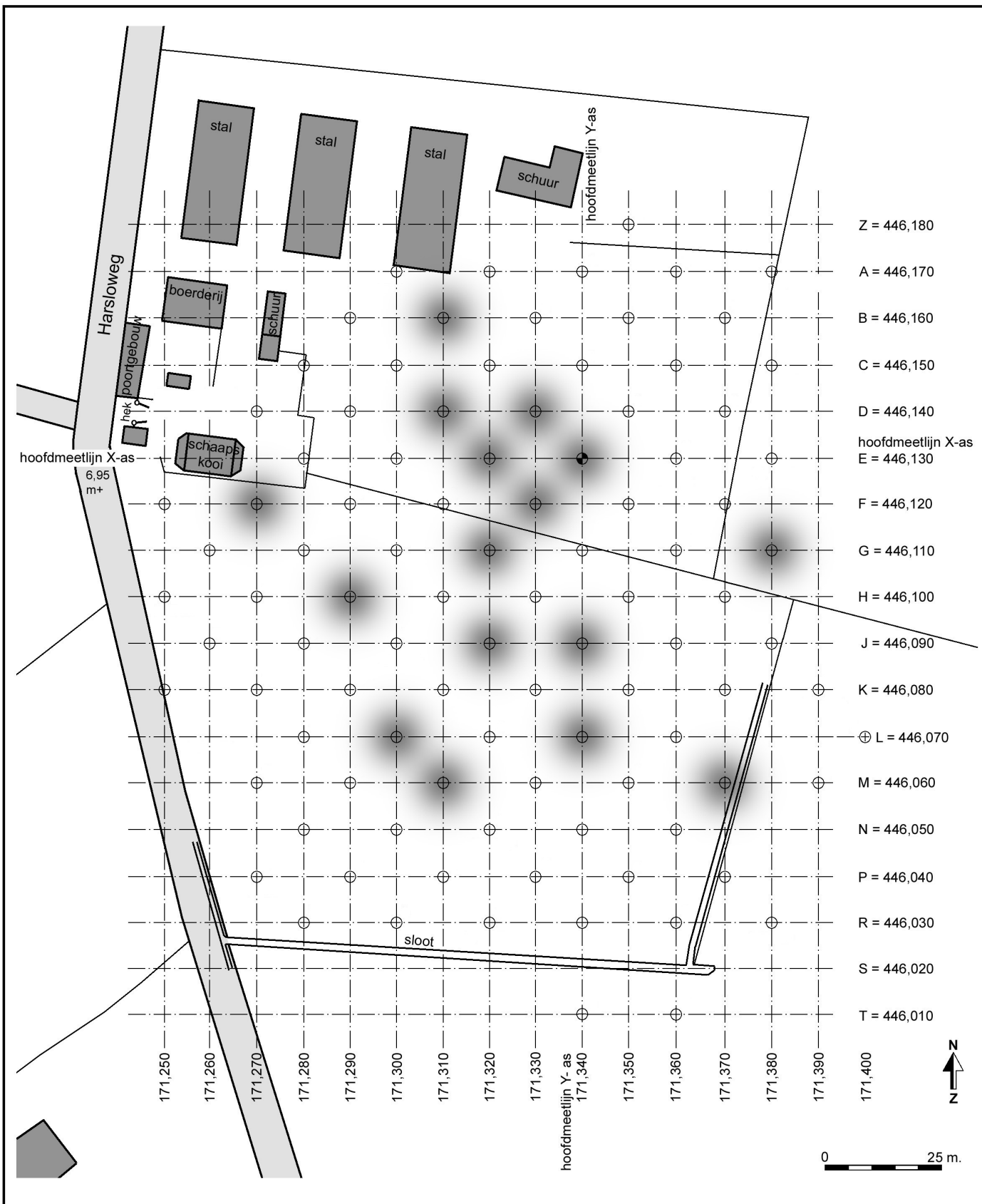
Lokatie

1

Tek. No.

7

ARCHEOLOGISCHE WERKGEMEENSCHAP NEDERLAND, AFDELING 17

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK IN BENNEKOM

Boringen met een put of grachtvulling

get. R. Houkes

dat.: 2-01-04

sch.: 1:1150

form. A4

Project

BeHs

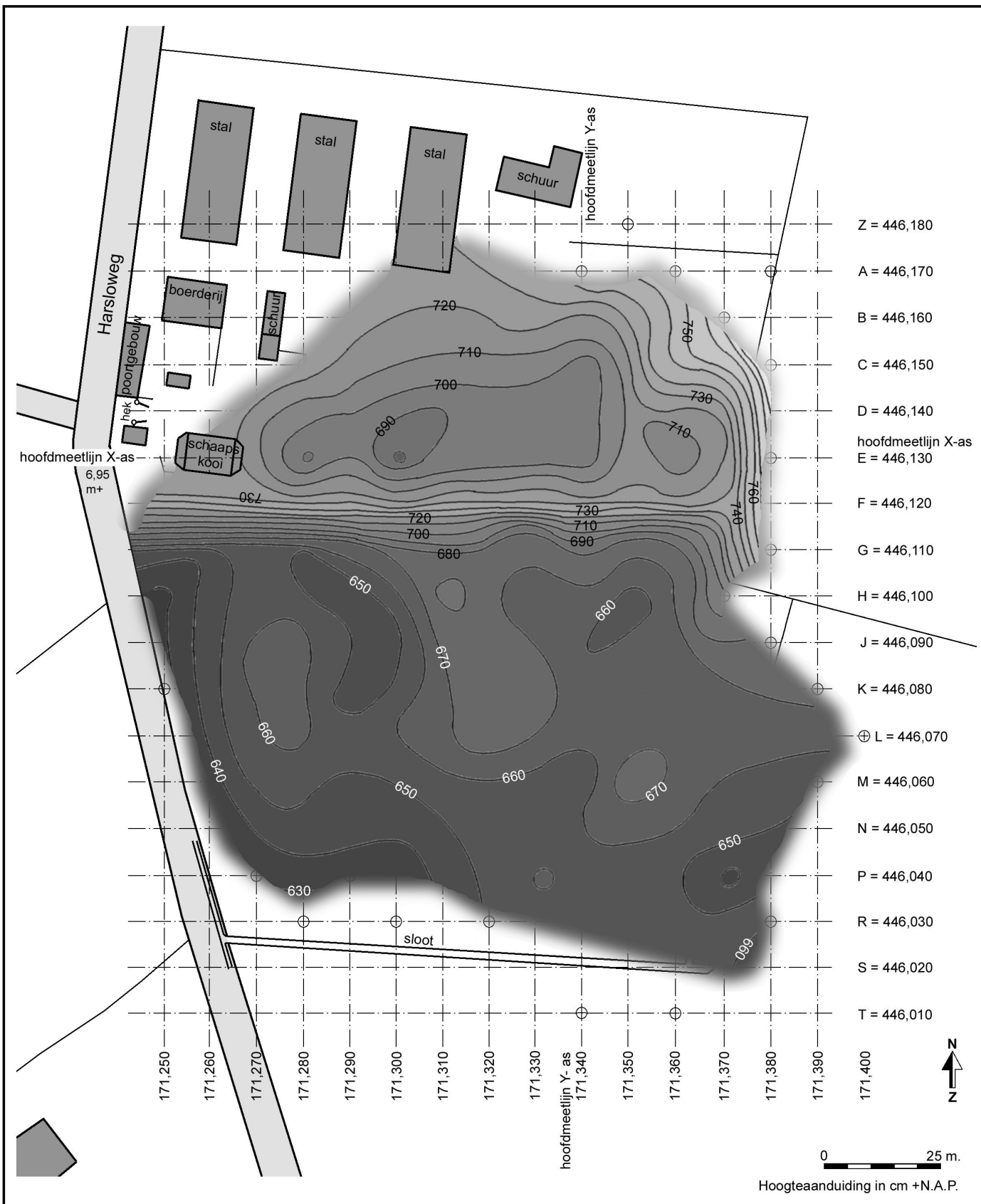
Lokatie

1

Tek. No.

8

ARCHEOLOGISCHE WERKGEMEENSCHAP NEDERLAND, AFDELING 17

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK IN BENNEKOM

Reliëf van de bodem op het maaiveld

get. R. Houkes

dat.: 22-09-04

sch.: 1:1150

form. A4

Project

Lokatie

Tek. No.

BeHs

1

9

ARCHEOLOGISCHE WERKGEMEENSCHAP NEDERLAND, AFDELING 17

BIJLAGEN

RUIMTELIJKE ONTWIKKELING EN BEHEER

AWN-Afdeling 17
Tav. de heer W. Angenent
Molenstraat 64c
6721 WP BENNEKOM

uw kenmerk	uw brief van	ons kenmerk ONT/2003/ 466 M	behandeld door Suzanne van der A	doorkiesnummer (0318) 68-,02 67	faxnummer (0318) 68 03 47
betreft offerte booronderzoek				bijl. PvE	Ede, 20 februari 2003

Geachte heer Angenent,

Hierbij wil ik u vragen offerte uit te brengen voor een archeologisch booronderzoek op de locatie "Harsloweg" te Bennekom. De resultaten van het booronderzoek bepalen of het gebied geschikt is voor ontwikkelingsplannen. Op het moment is het terrein in gebruik als grasland. Het te onderzoeken gebied staat aangegeven op bijgevoegde tekening. Er wordt rekening gehouden met een onderzoeksgebied van circa 1,7 hectare.

Het onderzoeksgebied bevindt zich ter hoogte van Harsloweg 5, ten westen van Bennekom. Volgens de Archeologische Waardenkaart van de Gemeente Ede heeft dit gebied een hoge archeologische verwachting (dekzand-ruggen en -koppen). In het plangebied zijn vondsten uit late IJzertijd/vroeg-Romeinse tijd, vroege Middeleeuwen en late Middeleeuwen/Nieuwe Tijd aangetroffen. Een Programma van Eisen, waarin de voorwaarden staan waaraan het onderzoek dient te voldoen, is bij deze brief bijgesloten. Dit document ligt momenteel ter goedkeuring bij de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek.

Graag ontvang ik van u voor 7 maart een offerte (met plan van aanpak), met daarin een globaal kostenoverzicht alsmede een planning van de werkzaamheden. Deze offerte kunt u richten aan mevrouw S. van der A (gemeentelijk archeoloog).

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zie uw reactie met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,
hoofd afdeling Ontwikkeling Buitengebied

Jeroen Hanengraaf

PROGRAMMA VAN EISEN

DATUM	11 februari 2003	URGENTIE	normaal
OPSTELLER	S. van der A	STATUS	voorstel
AANVRAGER	gemeente Ede	PROJECTNUMMER GEMEENTE	

CONTACTPERSOON BEHOUD
Monique Krauwer

BASISGEGEVENS

PROVINCIE	Gelderland		
GEMEENTE	Ede		
PLAATS	Bennekom		
TOPONIEM	Harsloweg		
COÖRDINATEN	X-COORDINAAT	y-COORDINAAT	
PRECISIE	10 m	171.320	446.120

SITUATIEKAARTJE bijgeleverd

EIGENDOMSGEGEVENS/BETREDINGEN

Het terrein is in particulier eigendom. De uitvoerder neemt contact op met Rozeboom makelaardij (0318-414051) om betredingstoestemming te verkrijgen.

BEPERKINGEN (VERGUNNINGEN, KABELS EN LEIDINGEN, VERONTREINIGING E.D.)

De uitvoerder is verantwoordelijk voor relevante vergunningen, veiligheidsplan en KLICmeldingen. Van eventuele verontreiniging is op dit moment niets bekend.

OPMERKINGEN

Dit PvE is bestemd voor een Aanvullende Archeologisch Inventarisatie door middel van een booronderzoek.

PERIODE(N) EN TYPE(N) MONUMENT

TYPE MONUMENT

Op het betreffende terrein zijn sporen aanwezig uit drie perioden⁵:

1. late IJzertijd - vroeg-Romeinse tijd (250 v.Chr.-70 na Chr.);
2. vroege Middeleeuwen (450-900);
3. late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd (1250-1800).

De sporen uit de late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd zijn afkomstig van het Huis Harssele, een versterkt huis. De eerste melding van dit huis dateert uit 1388. Het is ergens begin 19e eeuw afgebroken. Alleen het poortgebouw resteert nog. De resten van het huis Harssele strekken zich vermoedelijk uit ten zuidoosten van dit poortgebouw.

⁵ ARCHIS-waarnemingsnummer 25208

LANDSCHAPPELIJKE GEGEVENS EN BODEMGESTELDHEID

Het onderzoeksgebied ligt in een landschap van dekzandruggen en -koppen, hetgeen een hoge kans geeft op het voorkomen van archeologische waarden.

BEDREIGING EN MOTIVATIE VAN HET ONDERZOEK OF DE ANDERSSOORTIGE MAATREGELEN

AARD EN OMVANG VAN DE BEDREIGING

Concrete ontwikkelingsplannen voor het gebied bestaan nog niet. De aan- of afwezigheid van archeologische waarden in het terrein en de exacte aard en datering ervan vormen een doorslaggevende factor in de afweging of het gebied wel of niet geschikt is voor ontwikkelingsplannen.

TIJDSPLANNING

Het conceptrapport dient 4 weken na afronding van het veldwerk gereed te zijn.

SAMENVATTING VAN DE RESULTATEN VAN EERDER ONDERZOEK.

Niet van toepassing.

VERWACHTINGEN

TE VERWACHTEN CONSERVERINGSGRAAD VAN DIE VINDPLAATS

Volgens het Archeologisch Informatiesysteem ARCHIS zijn in het terrein sporen aanwezig uit de late IJzertijd/vroeg-Romeinse tijd, vroege Middeleeuwen en late Middeleeuwen/Nieuwe Tijd. Ook geldt een hoge archeologische verwachtingswaarde voor het terrein. Gezien de afwezigheid van een beschermend esdek wordt, indien een vindplaats aanwezig is, een matige conserveringsgraad van de grondsporen en enkele vondstcategorieën (aardewerk, vuur- en natuursteen) verwacht.

TE VERWACHTEN GRONDSPOREN

Indien een vindplaats uit de prehistorie aanwezig is, kan het gaan om een nederzettingsterrein, een grafveld of een off-site gebied. Te verwachten zijn daarom nederzettingssporen als paalgaten van structuren (boerderijen, schuren en spiekers), afvalkuilen en erscheidingen. Bovendien kunnen in het plangebied sporen van een grafveld worden aangetroffen. Daarnaast zijn (post-) Middeleeuwse sporen te verwachten als kelders, muren en paalgaten van structuren (boerderijen, schuren en spiekers), afvalkuilen, grachten en erscheidingen. Mogelijk worden ook houten palen en (lemen) vloeren aangetroffen.

TE VERWACHTEN AARD, KWALITEIT EN HOEVEELHEID VONDSTEN

In het geval een vindplaats aanwezig is, zal voornamelijk aardewerk worden aangetroffen. Daarnaast kan vuursteen en natuursteen worden aangetroffen, alsmede mogelijk wat metaal. De aanwezigheid van een kleine hoeveelheid (verbrand) bot, zowel menselijk als dierlijk, is niet uit te sluiten. In diepere grondsporen als afvalkuilen (beerputten) en waterputten kan leer of textiel worden aangetroffen.

TE VERWACHTEN KWALITEIT EN HOEVEELHEID MONSTERS

Niet van toepassing.

VRAAGSTELLINGEN

VRAAGSTELLING

Het onderzoek moet antwoord geven op de vraag of dit terrein behoudenswaardig is in de zin van het selectiebeleid van het Ministerie van O, C & W. Daarnaast moeten de resultaten gebruikt kunnen worden voor een goede planning van een vervolgonderzoek als de locatie als behoudenswaardig wordt aangemerkt. De volgende vragen dienen, indien mogelijk, te worden beantwoord:

- wat is de exacte aard, omvang, fasering en datering van de vindplaats(en);
- wat is de stratigrafische opbouw van het terrein;
- wat is de landschappelijke context van de vindplaats(en).

WETENSCHAPPELIJK KADER

Niet van toepassing.

OPERATIONELE ONTWERPEISEN

AARD VAN HET ONTWERP

Het onderzoek dient te voldoen aan de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (hoofdstuk "Inventariserend Veldonderzoek") van het Ministerie van O, C & W, versie 2.0.

EISEN AAN DE UITVOERDER

De uitvoerder dient te voldoen aan de eisen die worden gesteld in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.

OMVANG VAN HET ONDERZOEK

Het onderzoeksgebied bedraagt circa 1,7 hectare. Het terrein is momenteel in gebruik als grasland. Voorgesteld wordt boringen te verrichten in een boorgrid van 20 x 20 m (in een driehoeksgrid) met een megaboer (diameter 15 cm), teneinde een zo groot mogelijke kans te hebben op het aantreffen van vondsten. Bovendien dienen enkele boringen uitgevoerd te worden met een Edelmanboor (diameter 7 cm), teneinde een goed inzicht te krijgen in de bodemopbouw. De boringen dienen te worden uitgevoerd tot 25 cm in het schone zand (de C-horizont). Relevante bodemlagen dienen te worden gezeefd op een 4 mm-zeef. De bodemprofielen dienen te worden beschreven volgens de NEN 5104.

Globale beschrijving van de te volgen werkwijze

Het onderzoek dient te worden uitgevoerd zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.

De rapportage vindt plaats in de vorm van een standaardrapport. Dit rapport wordt in eerste instantie in conceptvorm in enkelvoud aangeboden aan de gemeentearcheoloog, die de resultaten toetst aan dit Programma van Eisen. Het rapport krijgt na verwerking van eventuele op- en aanmerkingen een definitief karakter. De gemeentearcheoloog wordt hiervan drie exemplaren toegezonden. Verder dient van het definitieve rapport een exemplaar te worden toegezonden aan de Provinciaal Archeoloog van Gelderland, de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek en aan de wetenschappelijke bibliotheken.

HOEVEELHEDEN, MEER- EN MINDERWERK

Kosten die van tevoren niet zijn te bepalen dienen in de vorm van een stelpost te worden opgenomen in het kostenoverzicht

BEPALINGEN T.A.V. EVALUATIE VAN HET ONDERZOEK

De gemeentelijk archeoloog van de Gemeente Ede dient als eerste aanspreekpunt tijdens het onderzoek en de uitwerking. Daarnaast wordt de Provinciaal Archeoloog van de provincie Gelderland op de hoogte gehouden van de voortgang van het onderzoek. Indien een vervolgonderzoek dient plaats te vinden wordt een overleg georganiseerd tussen de uitvoerder en de Gemeente Ede.

LITERATUUR- EN DOCUMENTATIELUST

Belonje, J., *Het Huis Harsseloo en zijn bezitters*, in: Vereeniging Gelre deel XXXIX, 1936.

Bijhouwe, J.T.P., *Het Landschap van Bennekom*, in: Een Veluws dorp. Een herinneringswerk voor ir. M.M. van Hoffen, p. 83, 1955.

Edelman, C.H. en A.W. Edelman-Vlam, *Een poging tot reconstructie van het verloop van de ontginningen van Bennekom*, in: Een Veluws dorp. Een herinneringswerk voor ir. M.M. van Hoffen, p. 170, 1955.

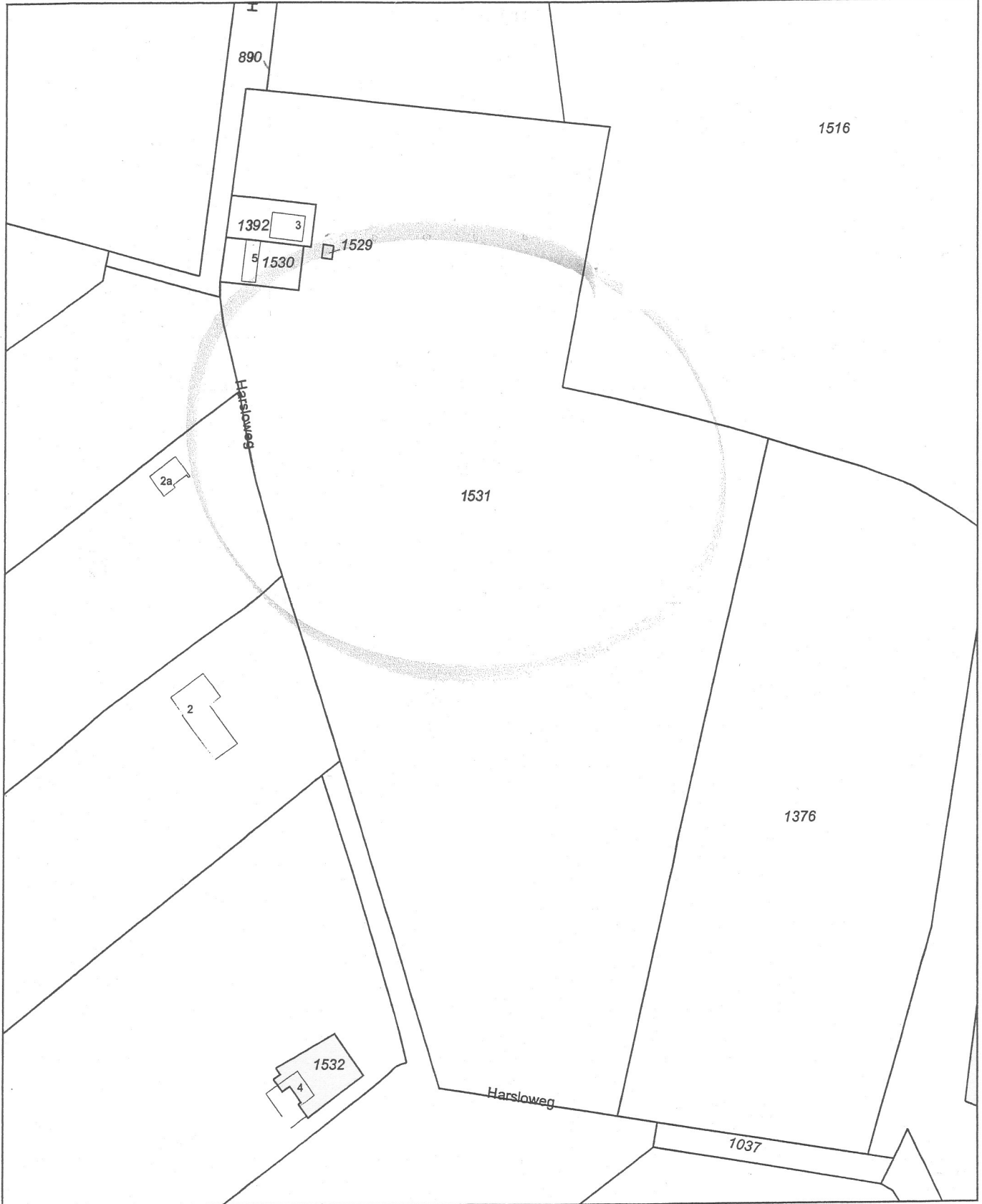
Edelman, C.H. en A.W. Edelman-Vlam, *Over belangrijk grondbezit te Bennekom in het verleden*, in: Een Veluws dorp. Een herinneringswerk voor ir. M.M. van Hoffen, p. 147-149, 1955.

Heunks, E., *Gemeente Ede, Archeologische Verwachtingskaart, RAAP-rapport 654*, Amsterdam 2001.

Handboek van ROB-specificaties juni 1998, Amersfoort.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, Den Haag 2001.

Oosting, W.A.J., *Bodemkunde en bodemkartering in hoofdzaak van Wageningen en omgeving* (dissertatie), 1936.

0 m 20 m 100 m

Deze kaart is noordgericht

Klantreferentie

Legenda

Uittreksel uit de kadastrale kaart

- 12345 Perceelnummer
- 25 Huisnummer
- Kadastrale grens
- Bebouwing/topografie

Kadastrale gemeente BENNEKOM
 Sectie F
 Perceel 1531
 Schaal 1 : 2000

Voor een eensluitend uittreksel, ARNHEM, 15 maart 2002
 De bewaarder van het kadaster en de openbare registers

Aan dit uittreksel mogen geen maten worden ontleend
 De auteursrechten zijn voorbehouden aan de Dienst voor het Kadaster en de openbare registers

NEDERLAND

ARCHEOLOGISCHE WERKGEMEENSCHAP VOOR

Afdeling Zuid-Veluwe en Oost-Gelderland

Secr.: G. Boomsma

Bremstraat 3, 6813 EK Arnhem

tel.: 026 445 03 60

Email-awnafd17@worldonline.nl

<http://AWNafd17.web-page.net>

Aan: Gemeente Ede
Dienst Ruimtelijke Ontwikkeling en Beheer
T.a.v. de gemeentelijk archeoloog mevrouw S. van der A
Postbus 9024
6710 HM Ede

Betreft: Offerte booronderzoek

Arnhem, 8 april 2003.

Geachte mevrouw Van der A.

Naar aanleiding van uw aanvraag d.d. 20-2-2003 breng ik namens de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland afdeling 17 (hierna te noemen A.W.N.-17), hierbij offerte uit voor het aangevraagde booronderzoek aan de Harsloweg.

Dit onderzoek kunnen wij uitvoeren voor een bedrag van € 1000,-. Voor het vaststellen van dit bedrag zijn wij uitgegaan van maximaal 60 boringen. Als er meer boringen nodig zijn dan geldt hiervoor een meerprijs van € 10,- per boring.

De betaling van dit bedrag zal plaatsvinden in 2 termijnen n.l. 1^e termijn van € 500,- voor aanvang van het onderzoek t.b.v de aanschaf van middelen. 2^e termijn van € 500,- plus eventueel meerwerk na het indienen van het eindrapport.

Het onderzoek zal uitgevoerd worden medio 2003. Als amateurvereniging kunnen wij uiteraard moeilijk de tijd van onze leden inplannen en een nauwkeuriger schatting is daarom niet te geven. Wel garanderen wij u dat het project, inclusief rapportage, voor het einde van het jaar is afgerond, mits toestemming voor het onderzoek voor 1 mei wordt verstrekt.

In afwijking van uw offerteaanvraag gelden de volgende uitzonderingen:

1. De A.W.N.-17 kan als amateurvereniging niet voldoen aan alle eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.
2. De A.W.N.-17 beschikt niet over een uitvoerder die voldoet aan de eisen die worden gesteld in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.
3. Wij beschikken over Edelmanboren van 6 en 15 cm die wij voor dit onderzoek zullen gebruiken.
4. Als amateurvereniging beschikken wij niet over de kennis en de middelen om de boringen te beschrijven volgens de NEN 5104. Daarentegen beschikken wij al jaren over een eigen boorprogramma waarmee onze leden vertrouwd zijn en dat beter aan de archeologisch doelstelling beantwoordt. Wij zullen de boringen dan ook op die wijze beschrijven. Een voorbeeld van boorstaten en boorgrafieken vindt u bijgesloten. De grafieken zijn ook in wisselende N.A.P. hoogten mogelijk. Zoals u in de voorbeelden kunt zien worden in deze boorstaten de kleuren met de Munsell soil color charts beschreven en korrelgrootte bepalen we met behulp van een zogenaamde zandliniaal. Bijmengsels als Lutum en silt worden door ons niet beschreven, archeologische bijmengsels, vegetatieprofielen e.d. daarentegen wel.
5. Voor het determineren van zaden en botten hebben wij geen deskundigheid in huis. Dit zal door u elders uitbesteed moeten worden maar kan wel in samenwerking met de A.W.N.-17 plaatsvinden.
6. Doordat wij als amateurs maar beperkte tijd hebben zal het conceptrapport niet binnen 4 maar binnen 10 weken na het einde van het onderzoek gereed zijn.

Namens de A.W.N.-17 is met de uitvoering belast:

de heer W. Angenent
Molenstraat 64/c
6721 WP Bennekom
tel.: 0318-416275

Namens de A.W.N.-17 treedt als veldwerkcoördinator op:

de heer D. Beyer
Vlissingenhof 9
6845 CH Arnhem
tel.: 026-3819006

Met vriendelijke groet,

Namens de A.W.N.-17

D. Beyer
(veldwerkcoördinator)

IKAW waarnemingen monumenten

30-07-2004

170.340 / 447.130 - 172.340 / 445.130

Legenda

- ★ WAARNEMINGEN
- MONUMENTEN**
 - archeologische betekenis
 - archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
- TOP10 ((c)TDN)
- GRID_1KM
- PROVINCIES
- IKAW**
 - zeer lage trefkans
 - lage trefkans
 - middelhoge trefkans
 - hoge trefkans
 - lage trefkans (water)
 - middelhoge trefkans (water)
 - hoge trefkans (water)
 - water
 - niet gekarteerd

ROB
ArchisII

TOP10 waarnemingen monumenten

30-07-2004

170.340 / 447.130 - 172.340 / 445.130

Legenda

- ★ WAARNEMINGEN
- MONUMENTEN
 - archeologische betekenis
 - archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
- GRID_1KM
- PROVINCIES
- TOP10 ((c)TDN)
 - bebouwd gebied
 - doorgaande wegen
 - bos
 - bouwland
 - weiland
 - boomgaard/kwekerij
 - heide
 - zand
 - begraafplaats
 - water
 - overig bodembebruik

ROB
Archisli

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 38270
Objectcode: 39FN-14
Coördinaten: 171550 /445630
Toponiem: BRUXVOORT
Plaats: Onbekend
Gemeente: Ede
Provincie: Gelderland
Vinder/datum: Onbekend 01-JAN-99
Invoerder/datum: PAR-11CULIER 01-JAN-36
Beschrijver/datum: PAR-11CULIER 01-JAN-99
Verwerving: Indirect: literatuur
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maalveld: M

Beschrijving

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Onbekend
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC - Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
Toelichting: KAROLINGISCHE RESTEN

Documentatie

Collectie

Beheerder Toelichting

Literatuur:

BIJHOUWER, J.T.P.

Het landschap van Bennekom (p.83)

Een Veluws dorp. Een herinneringswerk voor Ir. M.M. van Hoffen.
1955

EDELMAN, C.H. EN A.W. EDELMAN-VLAM

Een poging tot reconstructie van het verloop van de ontginningen van Bennekom (p. 170).

Een Veluws dorp. Een herinneringswerk voor Ir. M.M. van Hoffen.
1955

OOSTING, W.A.J.

Bodemkunde en bodemkartering in hoofdzaak van Wageningen en omgeving. (dissertatie).
1936

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 25357
Objectcode: 39FN-110
Coördinaten: 170950 /446350
Toponiem: KRAATS
Plaats: Bennekorn
Gemeente: Ede
Provincie: Gelderland
Vinder/datum: PARTICULIER 01-DEC-71
Invoerder/datum: PARTICULIER 01-FEB-72
Beschrijver/datum: WILLEMS 12-SEP-79
Verwerving: Niet-archeologisch: graafwerk
Geomorfologie: Rug
Grondgebruik: Groeve
NAP maalveld: M

Beschrijving

Gem. Ede, de Kraats, Kraatsweg. Sporen en losse vondsten uit een ontgroning op dekzandrug. Er zijn slechts weinig grondsporen waargenomen. Twee armbandfragmenten, mogelijk van 1.IJzertijd-AW opnieuw door Willems bekeken: IJZL (ook IJZV). Opm.: in de waarn. stond als vinder Balster, Willems spreekt over de heer De Kleuver (zie Willems' vondstformulier: verbeterd ?)

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Klokbeker-cultuur
Aantal: 9999
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Klokbeker
Code specifiek: Veluwe klokbeker/2ld, 2le, 2lf
Datering: Neolithicum laat B: 2450 - 2000,vC - Neolithicum laat B: 2450 - 2000 vC
Toelichting: '..enkele scherfjes Veluwe Klokbeker..'

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Paleolithicum: tot 8800 vC - Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Toelichting: '..vuursteenartefacten en -afval '

Complex: Onbekend
Cultuur: Hilversum-cultuur
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Hilversum-aardewerk
Code specifiek:
Datering: Bronstijd midden A: 1800 - 1500 vC - Bronstijd midden A: 1800 - 1500 vC
Toelichting: ' Een fragment Hilversum - Drakenstein aardewerk.'

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Nederzetting, onbepaald
 Cultuur: Niet van toepassing
 Aantal: 9999
 Toestand: Fragment
 Materiaal: Keramiek
 Code algemeen: Aardewerk, handgevormd
 Code specifiek:
 Datering: IJzertijd laat: 250 - 12 vC - Romeinse tijd vroeg: 12 vC - 70 nC
 Toelichting: '..zowel Vroege - als uit de La Tene periode..', zie verder beschr.

Complex: Nederzetting, onbepaald
 Cultuur: Niet van toepassing
 Aantal: 2
 Toestand: Fragment
 Materiaal: Glas
 Code algemeen: Armband/armring
 Code specifiek: La Tene
 Datering: IJzertijd laat: 250 - 12 vC - Romeinse tijd vroeg: 12 vC - 70 nC
 Toelichting: '..fragment glazen armband (La Tene).'

Documentatie

Type: BRF
 Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
 Toelichting: UIT CAA NAAR ARCHIEF

Type: VON
 Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
 Toelichting: vondstenlijst Willems

Collectie

Beheerder	Toelichting
PARTICULIER	Niets ingevuld

Literatuur:

KLEUVER, A.P. DE, ZANDSTRAAT 35, VEENENDAAL
 Vuurstenen mes wegwijzer naar neolithische nederzetting in "Kraats"
 dagblad "De Vallei" van 3 mei 1972 in CAA
 1972

WILLEMS, W.J.H.
 Romans and Batavians, a Regional Study in the Dutch Eastern River Area, 1 (pp. 7-217) (cat. nr. 6),
 BROB
 1985

HULST, R.
 Verslag PA Gelderland (p.95),
 JROB
 1972

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 25215
Objectcode: 39FN-18
Coördinaten: 172200 /445950
Toponiem:
Plaats: Onbekend
Gemeente: Ede
Provincie: Gelderland
Vinder/datum: Onbekend 01-JAN-99
Invoerder/datum: GELDERSE ARCHEOLOGISCHE STICH. 01-JAN-99
Beschrijver/datum: MODDERMAN 07-JUN-56
Verwerving: Indirect: archief
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maaiveld: M

Beschrijving

Gem. Ede, tussen de Kraats en Nergena. Niet nauwkeurig gelocaliseerde vondst. Bron: archief GAS.

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Onbekend
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC - Middeleeuwen vroeg: 450 - 1050 nC
Toelichting: Vondst uit Frankische tijd en vroege M.E.

Documentatie

Type: KRT
Beheerder: Onbekend
Toelichting: BLAD 489 WAGENINGEN 1: 25.000

Type: BRF
Beheerder: Onbekend
Toelichting: MODDERMAN 19560607

Collectie

Beheerder Toelichting

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 25214
Objectcode: 39FN-17
Coördinaten: 170520 /445860
Toponiem: VEENSTEEG; DEN HEUVEL
Plaats: Onbekend
Gemeente: Ede
Provincie: Gelderland
Vinder/datum: Onbekend 01-JAN-99
Invoerder/datum: GELDERSE ARCHEOLOGISCHE STICH 01-JAN-99
Beschrijver/datum: GELDERSE ARCHEOLOGISCHE STICH 01-JAN-99
Verwerving: Indirect: archief
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maaiveld: M

Beschrijving

Memorandum met slechts de aantekening: Veen-Steeg. Vondst uit het neolithicum. Docum. bron: geg. archief G.A.S. Kaart no 489 Wageningen 1:25000 met brief v. Modderman dd. 7/6/'56". Brief bevindt zich blijkbaar in G.A.S. Aanvullende gegevens ontbreken. Opm.: in het gebied ten ZW van de vindplaats zijn verscheidene wsch depotvondsten gedaan (NEO en BRONS).

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Onbekend
Aantal: 1
Toestand: Onbekend
Materiaal: Niet van toepassing
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Neolithicum: 5300 - 2000vC - Neolithicum: 5300 - 2000,vC
Toelichting: "Vondst uit het Neolithicum".

Documentatie

Type: KRT
Beheerder: Onbekend
Toelichting: 489 WAGENINGEN 1:25.000

Type: BRF
Beheerder: GEERLOF,W , ALPHEN ZH
Toelichting: Modderman 19560607.

Collectie

Beheerder Toelichting

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 25213
Objectcode: 39FN-17
Coördinaten: 170560 /445780
Toponiem: VEENSTEEG
Plaats: Onbekend
Gemeente: Ede
Provincie: Gelderland
Vinder/datum: Onbekend 01-JAN-99
Invoerder/datum: GELDERSE ARCHEOLOGISCHE STICH. 01-JAN-99
Beschrijver/datum: MODDERMAN 07-JUN-56
Verwerving: Indirect: archief
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maaiveld: M

Beschrijving

Gem. Ede, Veensteeg. Bron: Archief GAS kaart 489.

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 9999
Toestand: Onbekend
Materiaal: Onbekend
Code algemeen: Onbekend
Code specifiek:
Datering: Middeleeuwen: 450 - 1500 nC - Middeleeuwen: 450 - 1500 nC
Toelichting: Vondst daterende uit de M.E.

Documentatie

Type: KRT
Beheerder: Onbekend
Toelichting: BLAD 489 WAGENINGEN 1: 25.000

Type: BRF
Beheerder: Onbekend
Toelichting: MODDERMAN 19560607

Collectie

Beheerder Toelichting

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr:	25208	
Objectcode:	39FN-13	
Coördinaten:	171320	/446120
Toponiem:	HARSELO	
Plaats:	Onbekend	
Gemeente:	Ede	
Provincie:	Gelderland	
Vinder/datum:	Onbekend	01-JAN-99
Invoerder/datum:	Onbekend	01-JAN-99
Beschrijver/datum:	PARTICULIER	01-JAN-36
Verwerving:	Indirect: literatuur	
Geomorfologie:	Onbekend	
Grondgebruik:	Onbekend	
NAP maaiveld:		M

Beschrijving

Harselo is waarsch. een versterkt huis geweest getuige de pentekening van C. Pronk. Het goed Harselo wordt voor het eerst genoemd in 1388.

Vondsten

Complex:	Onbekend
Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999
Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Onbekend
Code algemeen:	Onbekend
Code specifiek:	
Datering:	IJzertijd laat: 250 - 12 vC - Romeinse tijd vroeg: 12 vC - 70 nC
Toelichting:	vindplaats van La Tene
Complex:	Onbekend
Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999
Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Onbekend
Code algemeen:	Onbekend
Code specifiek:	
Datering:	Middeleeuwen vroeg A: 450 - 525 nC - Middeleeuwen vroeg C: 725 - 900 nC
Toelichting:	vindpl. van Frankisch
Complex:	Borg/stins/versterkt huis
Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	9999
Toestand:	Onbekend
Materiaal:	Onbekend
Code algemeen:	Onbekend
Code specifiek:	
Datering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC - Nieuwe tijd: 1500 - 1950
Toelichting:	

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Documentatie

Type: MEM
Beheerder: EERLOF, W , ALPHEN ZH
Toelichting: BLAD WAGENINGEN 489 M BRF MODDERMAN

Type: TEK
Beheerder: RIJKEN, C. (HOOFD DER SCHOOL); VELDHOVEN
Toelichting: DOOS XX TOP 351

Type: BRF
Beheerder: onbekend
Toelichting: 19560607

Collectie

Beheerder Toelichting

Literatuur:

BIJHOUWER, J.T.P.
Het landschap van Bennekorn (p.83)
Een Veluws dorp. Een herinneringswerk voor Ir. M. M. van Hoffen.
1955

EDELMAN, C. H. EN A.W. EDELMAN-VLAM
Een poging tot reconstructie van het verloop van de ontginningen van Bennekom (p. 170).
Een Veluws dorp. Een herinneringswerk voor Ir. M. M. van Hoffen.
1955

EDELMAN-VLAM, A.W. EN C.H. EDELMAN
Over belangrijk grondbezit te Bennekom in het verleden (p. 147-149).
Een Veluws dorp. Een herinneringswerk voor Ir. M. M. van Hoffen.
1955

OOSTING, W.A.J.
Bodemkunde en bodemkartering in hoofdzaak van Wageningen en omgeving. (dissertatie).
1936

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 25201
Objectcode: 39FN-6
Coördinaten: 170700 /446200
Toponiem: SLAGSTEEG
Plaats: Bennekorn
Gemeente: Ede
Provincie: Gelderland
Vinder/datum: PARTICULIER 01-JAN-99
Invoerder/datum: GELDERSE ARCHEOLOGISCHE STICH 01-JAN-99
Beschrijver/datum: SCHUT 01-JAN-91
Verwerving: Onbekend
Geomorfologie: Dekzandrug/dekzandplateau
Grondgebruik: Onbekend
NAP maaiveld: M

Beschrijving

Geslepen, met nog primaire bewerkingssporen; beide uiteinden ongeslepen; wsch zijn beide uiteinden als snede bedoeld.

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Onbekend
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Beitel
Code specifiek: ovale dwarsdoorsnede
Datering: Neolithicum midden B: 3400 – 2850 vC - Neolithicum laat: 2850 - 2000 vc
Toelichting: Niet vlakdekkend geslepen.

Documentatie

Type: TEK
Beheerder: Onbekend
Toelichting: zie literatuur 1991, fig. 27.4

Type: FOT
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:

Collectie

Beheerder Toelichting
 GELDERSE ARCHEOLOGISCHE STIC 1958-1-7 BRUIKLEEN VAN VAN HOFFEN

Literatuur:

DIVERSE AUTEURS (BUNDEL)
 Een Veluws dorp. Een herinneringswerk mor in M. M. van Hoffen. M. n. pp. 65 en 77.
 1991

SCHUT, P.
 Nederlandse Archeologische Rapporten: Een inventarisatie van neolithische bijlen uit Gelderland, ten noorden van de Rijn
 1991

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 22251
Objectcode: 39FN-197
Coördinaten: 171260 /446540
Toponiem: KRAATSWEG 6
Plaats: De Kraats
Gemeente: Ede
Provincie: Gelderland
Vinder/datum: PARTICULIER 01-JAN-91
Invoerder/datum: PARTICULIER 01-FEB-92
Beschrijver/datum: KLAVEREN VAN 08-SEP-92
Verwerving: Niet-archeologisch: onbepaald
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Secundair/opgebrachte grond
NAP maaiveld: M

Beschrijving

Afgerond konisch van vorm; helder glas, groen in daglicht, bruin in kunst-licht. Versiering onderop 5 tot 6 toeren, bovenop 8 tot 9 toeren. Determinatie: Stufe II van Boehners fasering van de VroegMiddleeuwse vondsten uit Trier. Datering: 440 - 530 AD. Grote kraal (diam. 36 mm., dikte 15 tot 16 mm., gewicht c. 29 gram), groteren "duurder" dan gewone kralen. Tot nu toe alleen in grafcontext aangetroffen (meest. max. 3 per graf, uitzonder "princes" van Zweeloo). Functie wrslk sieraad maar wat betreft vorm lijken ze gewone spinklossen en kunnen dus een dure variant daarvan zijn. Vondst duidt op mogelijk aanwezigheid van rijk graf in omgeving. Objectcode 197N.

Vondsten

Complex: Grafvld, onbepaald
Cultuur: Niet van toepassing
Aantal: 1
Toestand: Compleet
Materiaal: Glas
Code algemeen: Kraal
Code specifiek:
Datering: Middeleeuwen vroeg A: 450 - 525 nC - Middeleeuwen vroeg A: 450 - 525 nC
Toelichting: D: Vierpasversiering met draden van wit opaak

Documentatie

Type: MEM
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: door H.W. van Klaveren

Type: FOT
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:

Type: TEK
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:

Collectie

Beheerder: Toelichting

Literatuur:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 11365
Objectcode: 39FN-144
Coördinaten: 170900 /446220
Toponiem: DE KRAATS
Plaats: Bennekom
Gemeente: Ede
Provincie: Gelderland
Vinder/datum: PARTICULIER 01-MAR-71
Invoerder/datum: PARTICULIER 28-JUN-74
Beschrijver/datum: PEDDEMORS 28-JUN-74
Verwerving: Niet-archeologisch: graafwerk
Geomorfologie: Onbekend
Grondgebruik: Onbekend
NAP maaiveld: M

Beschrijving

AD116 OORSPRONKELIJK ESDEKAD118 ARMBANDFRAGMENTEN OP EEN METER VAN ELKAAR GEVONDENMOGELIJK BEHOREN BEIDEN TOT EEN ARMBANDAD126 INVENT NR C 25-13RCC: DOCUMENTATIERCC: PUBLICATIE PEDDEMORS,A 1974 CATALOGUS NR 10-11 FOTO IPL 233 31A 30A

Vondsten

Complex: Onbekend
Cultuur: Onbekend
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Glas
Code algemeen: Armband/armring
Code specifiek: La Tene:11-ribbig/13-vormig
Datering: IJzertijd laat: 250 - 12 vC - Romeinse tijd vroeg: 12vC - 70 nC
Toelichting: ZEER DONKER PAARS HAEVERNICK 3A;'IJZL' (E.D.)

Complex: Onbekend
Cultuur: Onbekend
Aantal: 1
Toestand: Fragment
Materiaal: Glas
Code algemeen: Armband/armring
Code specifiek: La Tene:11-ribbigID-vornnig
Datering: IJzertijd laat: 250 - 12 vC - Romeinse tijd vroeg: 12 vC - 70 nC
Toelichting: 'ZEER DONKER PAARS HAEVERNICK 3B';'IJZL' (E.D.)

Documentatie

Collectie

Beheerder Toelichting
 PARTICULIER Niets ingevuld

Literatuur:

boring nr.	X coörd.	Y coörd.	N.A.P. hoogte
A1	171.300	446.170	7.28
A2	171.320	446.170	7.30
A3	171.340	446.170	7.45
A4	171.360	446.170	7.63
A5	171.380	446.170	8.03
B1	171.290	446.160	7.24
B2	171.310	446.160	7.17
B3	171.330	446.160	7.26
B4	171.350	446.160	7.33
B5	171.370	446.160	7.81
C1	171.280	446.150	7.25
C2	171.300	446.150	7.10
C3	171.320	446.150	7.06
C4	171.340	446.150	6.94
C5	171.360	446.150	7.51
C6	171.380	446.150	8.08
D1	171.270	446.140	7.15
D2	171.290	446.140	7.01
D3	171.310	446.140	6.90
D4	171.330	446.140	6.94
D5	171.350	446.140	7.13
D6	171.370	446.140	7.23
E1	171.280	446.130	6.89
E2	171.300	446.130	6.79
E3	171.320	446.130	6.93
E4	171.340	446.130	6.95
E5	171.360	446.130	7.03
E6	171.380	446.130	8.01
F 1	171.260	446.120	6.39
F 2	171.280	446.120	6.66
F 3	171.300	446.120	6.80
F 4	171.320	446.120	6.91
F 5	171.340	446.120	6.77

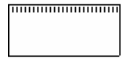
boring nr.	X coörd.	Y coörd.	N.A.P. hoogte
F 6	171.360	446.120	6.87
F 7	171.380	446.120	7.31
G1	171.260	446.110	6.44
G2	171.280	446.110	6.45
G3	171.300	446.110	6.75
G4	171.320	446.110	6.77
G5	171.340	446.110	6.81
G6	171.360	446.110	6.79
G7	171.380	446.110	7.78
H1	171.250	446.100	6.29
H2	171.270	446.100	6.59
H3	171.290	446.100	6.43
H4	171.310	446.100	6.82
H5	171.330	446.100	6.63
H6	171.350	446.100	6.56
H7	171.370	446.100	6.99
J1	171.260	446.090	6.49
J2	171.280	446.090	6.61
J3	171.300	446.090	6.49
J4	171.320	446.090	6.75
J5	171.340	446.090	6.60
J6	171.360	446.090	6.67
J7	171.380	446.090	6.74
K1	171.250	446.080	6.23
K2	171.270	446.080	6.62
K3	171.290	446.080	6.44
K4	171.310	446.080	6.69
K5	171.330	446.080	6.75
K6	171.350	446.080	6.61
K7	171.370	446.080	6.69
K8	171,390	446.080	6.73
L2	171.280	446.070	6.60
L3	171.300	446.070	6.60

boring nr.	X coörd.	Y coörd.	N.A.P. hoogte
L4	171.320	446.070	6.75
L5	171.340	446.070	6.61
L6	171.360	446.070	6.67
L8	171.400	446.070	6.64
M2	171.270	446.060	6.53
M3	171.290	446.060	6.46
M4	171.310	446.060	6.56
M5	171.330	446.060	6.55
M6	171.350	446.060	6.75
M7	171.370	446.060	6.59
M8	171,390	446.060	6.50
N2	171.280	446.050	6.47
N3	171.300	446.050	6.41
N4	171.320	446.050	6.59
N5	171.340	446.050	6.60
N6	171.360	446.050	6.58
P2	171.270	446.040	6.31
P3	171.290	446.040	6.31
P4	171.310	446.040	6.42
P5	171.330	446.040	6.60
P6	171.350	446.040	6.59
P7	171.370	446.040	6.38
R2	171.280	446.030	6.26
R3	171.300	446.030	6.32
R4	171.320	446.030	6.52
R5	171.340	446.030	6.52
R6	171.360	446.030	6.58
R7	171.380	446.030	6.65
T5	171.340	446.020	6.58
T6	171.360	446.020	6.58
Z4	171.350	446.180	7.79
raai S	vervallen		

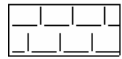
Tabel met overzicht van alle boorpunten met coördinaten en N.A.P. hoogten.

Legenda behorende bij de boorstaten van project : BeHs

Bijmengsels

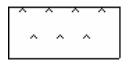
Maaiveld - gras

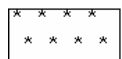
Maaiveld - bestrating

Maaiveld - bouwvoor

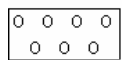
Organisch materiaal

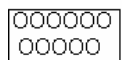
Houtskool

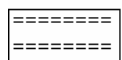
Bouwpuin

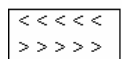
Grindhoudend

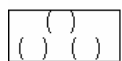
Grind

Oerbank of oerlaag

Moeras of vegetatielaag

Aardewerk scherven

Bodemkleuren volgens Munsell codering

2.5/1 t/m 2.5/3
2/1 t/m 2/3

3/4 t/m 3/8

3/1 t/m 3/3

4/4 t/m 4/8

4/1 t/m 4/3

5/4 t/m 5/8

5/1 t/m 5/3

6/4 t/m 6/8

6/1 t/m 6/3

7/4 t/m 7/8

7/1 t/m 7/3

8/4 t/m 8/8

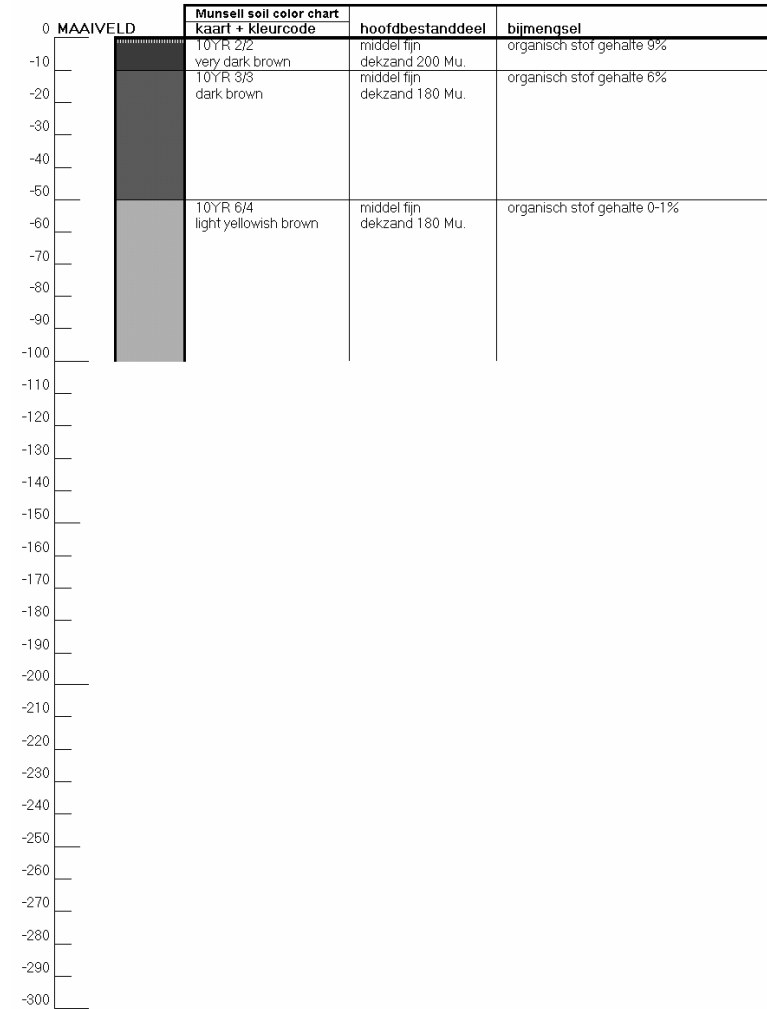

8/1 t/m 8/3

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

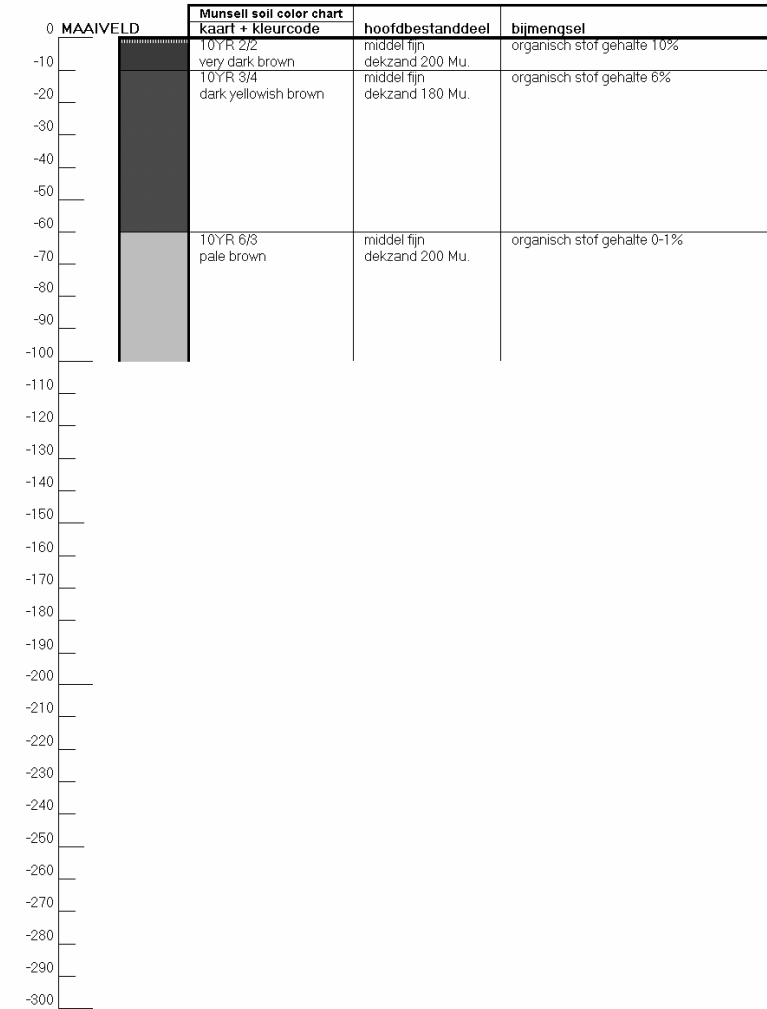
Project : BeHs Door : R. Houkes
 Boring : A1 N.A.P. hoogte : 7.28
 Datum : 20-09-03 X-Y coörd. : 171.300 - 446.170

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

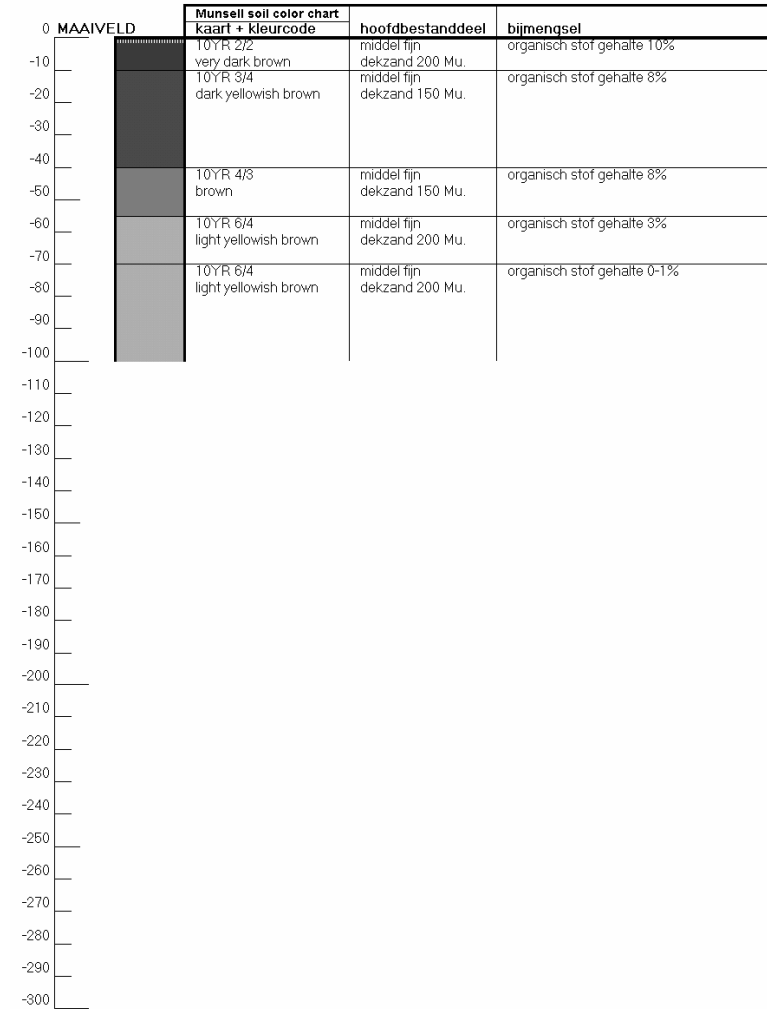
Project : BeHs Door : R. Houkes
 Boring : A2 N.A.P. hoogte : 7.80
 Datum : 20-09-03 X-Y coörd. : 171.320 - 446.170

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

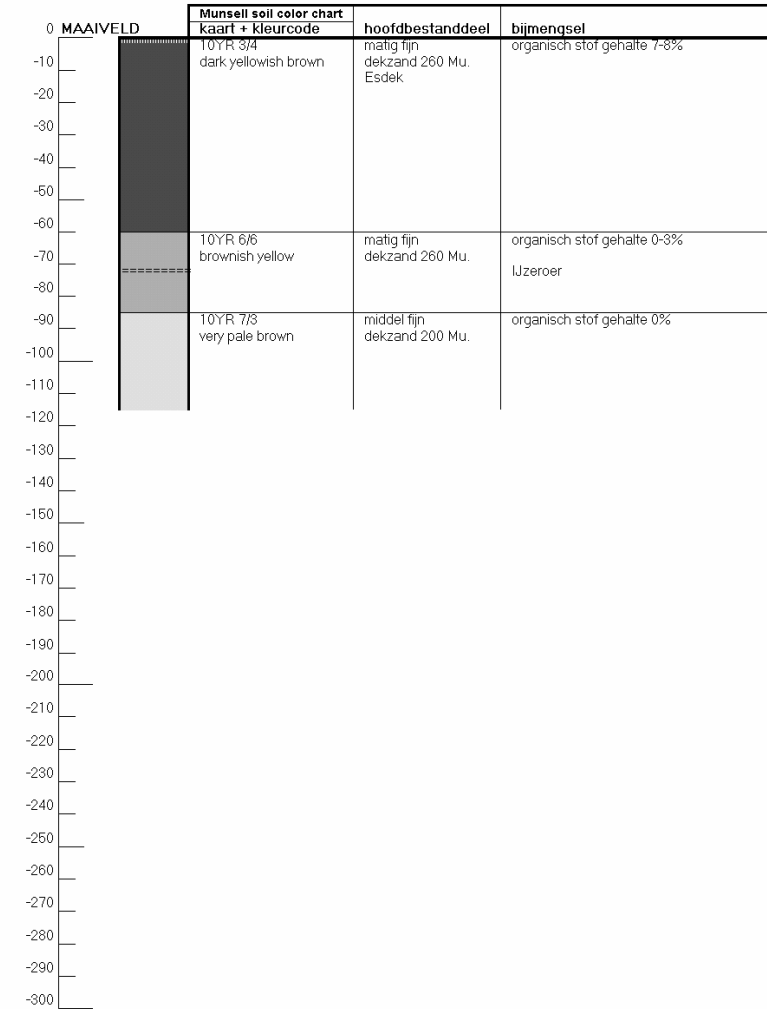
Project : BeHs Door : R. Houkes
 Boring : A3 N.A.P. hoogte : 7.45
 Datum : 20-09-03 X-Y coörd. : 171.340 - 446.170

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

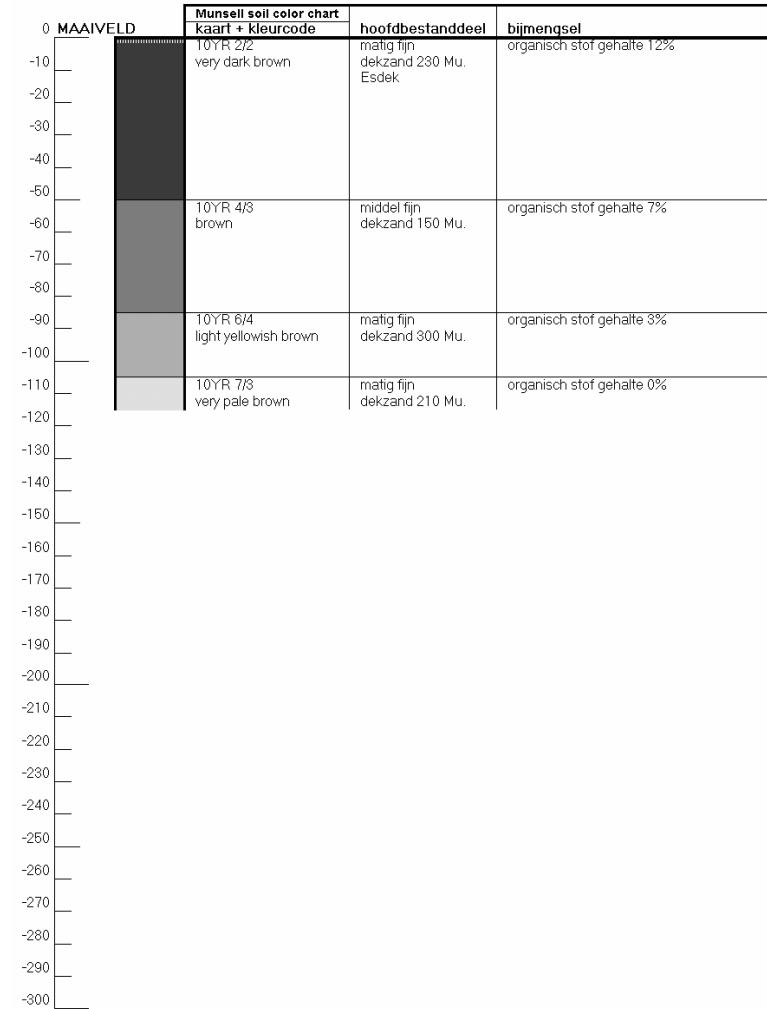
Project : BeHs Door : Houkes/v. Santen
 Boring : A4 N.A.P. hoogte : 7.63
 Datum : 11-10-03 X-Y coörd. : 171.360 - 446.170

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

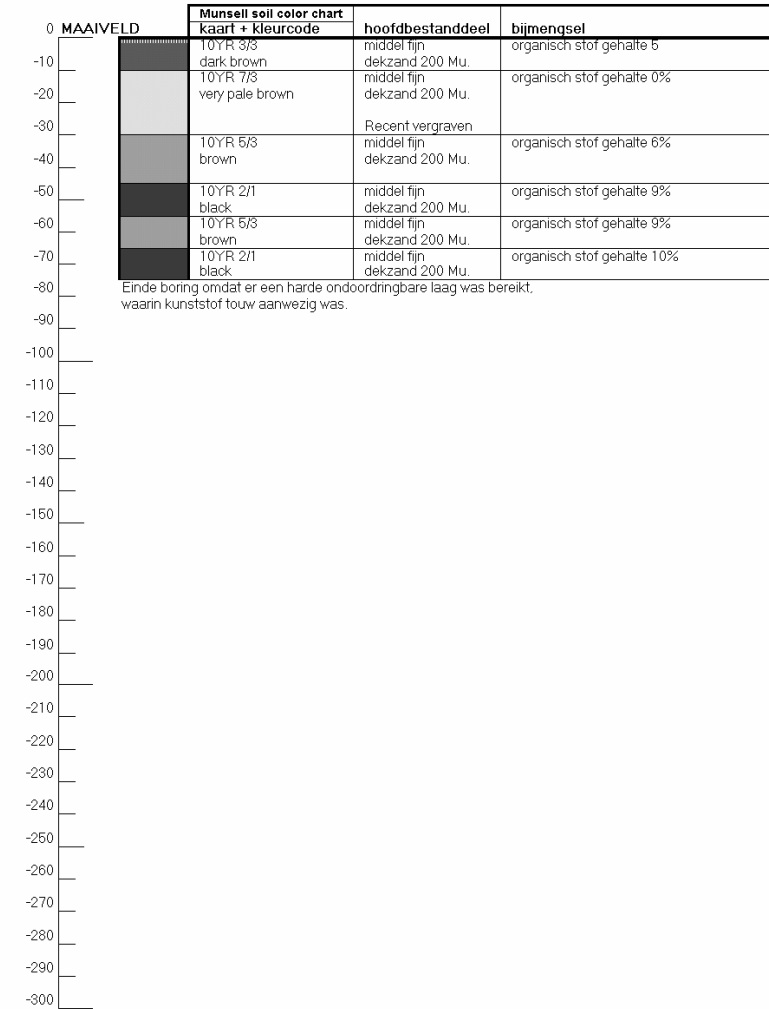
Project : BeHs Door : Houkes/v. Santen
 Boring : A5 N.A.P. hoogte : 8.03
 Datum : 11-10-03 X-Y coörd. : 171.380 - 446.170

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

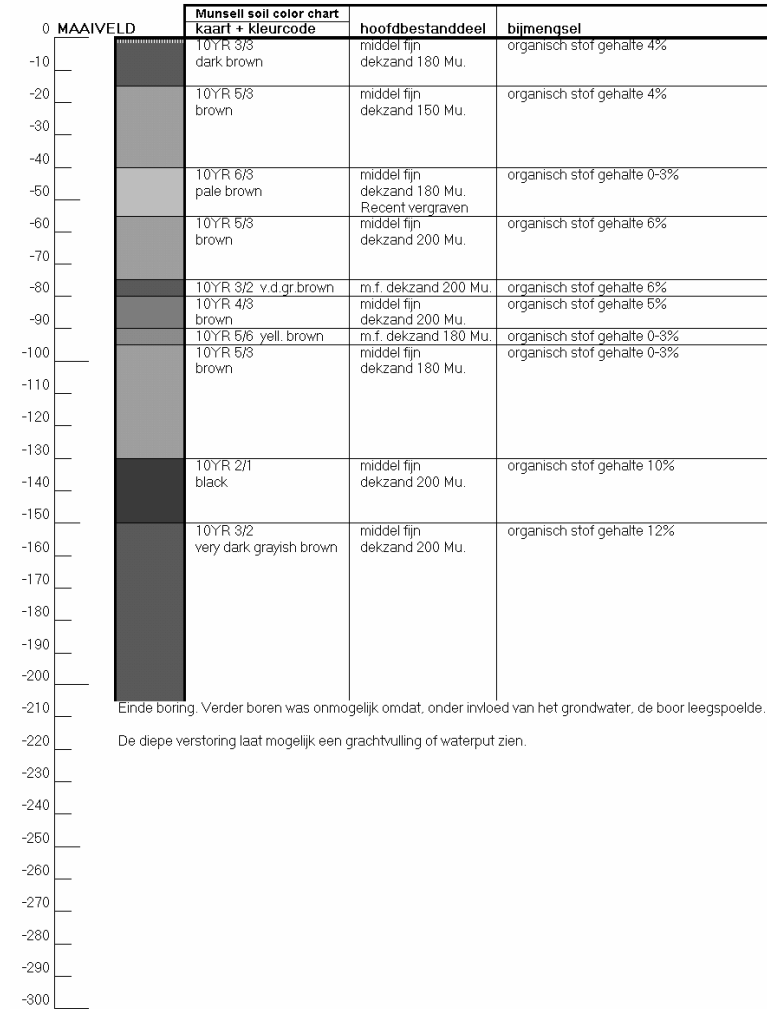
Project : BeHs Door : G. Alink
 Boring : B1 N.A.P. hoogte : 7.24
 Datum : 20-09-03 X-Y coörd. : 171.290 - 446.160

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

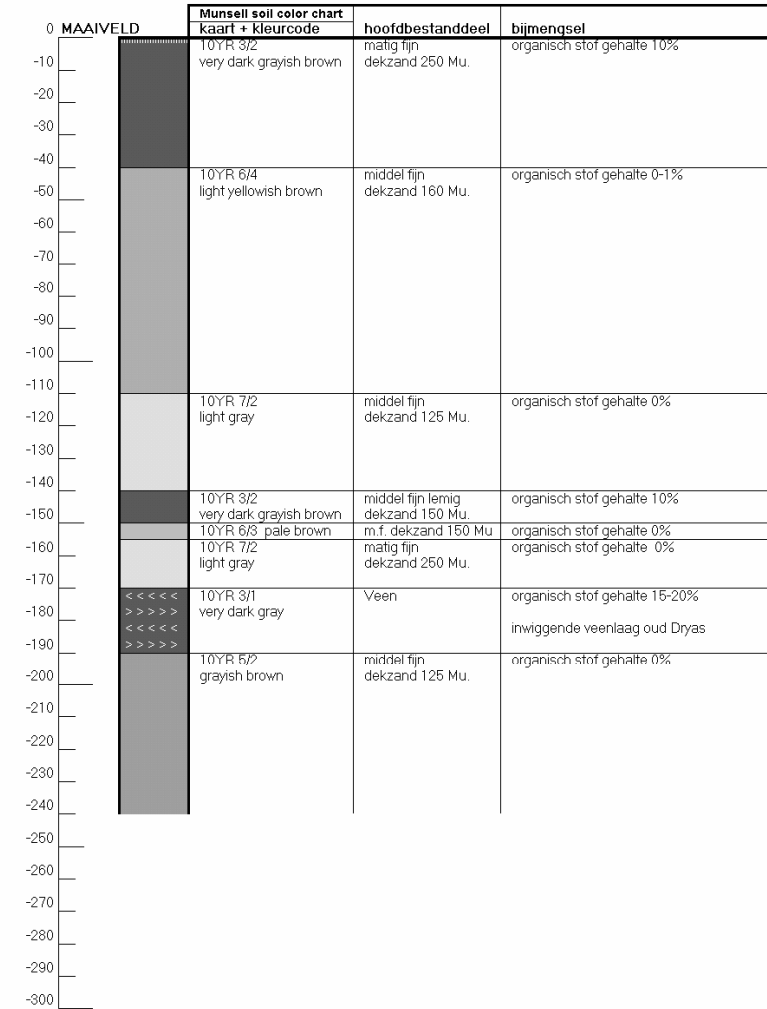
Project : BeHs Door : J. Coenraads
 Boring : B2 N.A.P. hoogte : 7.17
 Datum : 20-09-03 X-Y coörd. : 171.310 - 446.160

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

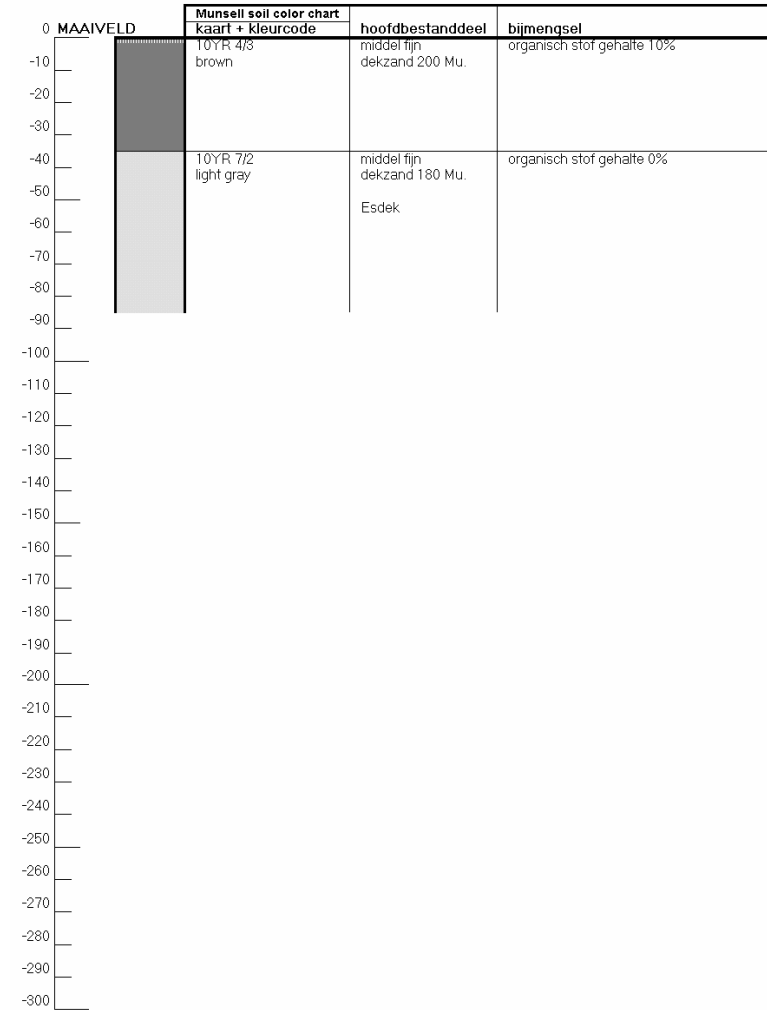
Project : BeHs Door : Beyer/Angenent
 Boring : B3 N.A.P. hoogte : 7.26
 Datum : 11-10-03 X-Y coörd. : 171.330 - 446.160

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

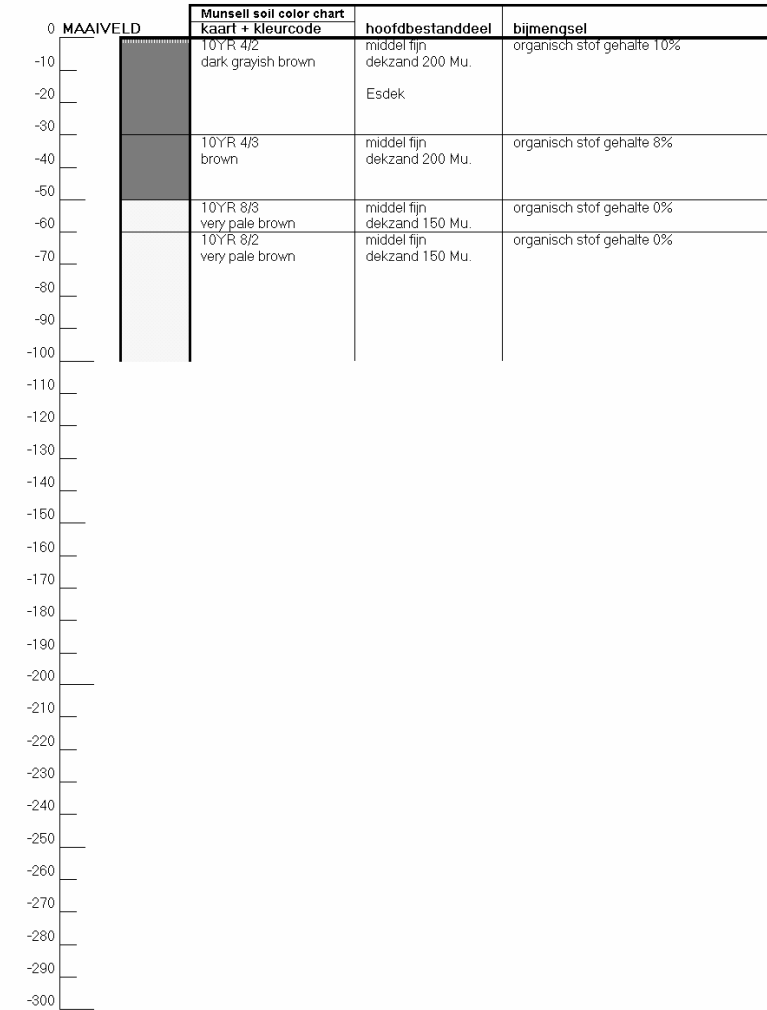
Project : BeHs Door : Beyer/Mittendorp
 Boring : B4 N.A.P. hoogte : 7.33
 Datum : 11-10-03 X-Y coörd. : 171.350 - 446.160

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

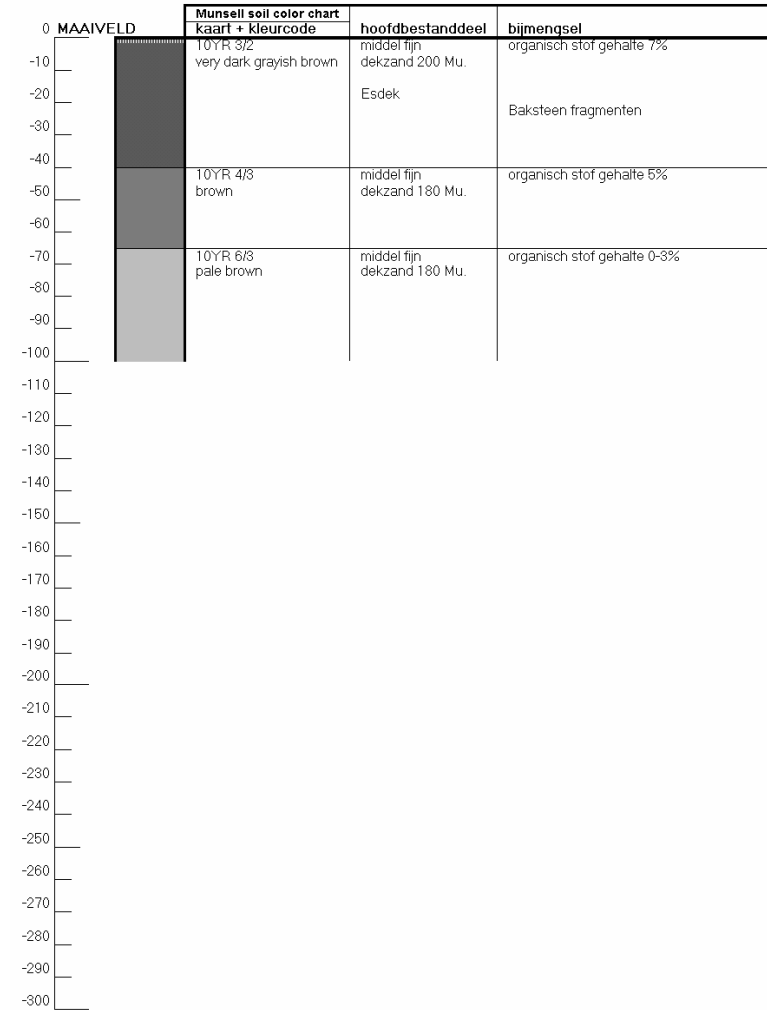
Project : BeHs Door : Beyer/Mittendorp
 Boring : B5 N.A.P. hoogte : 7.81
 Datum : 11-10-03 X-Y coörd. : 171.370 - 446.160

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

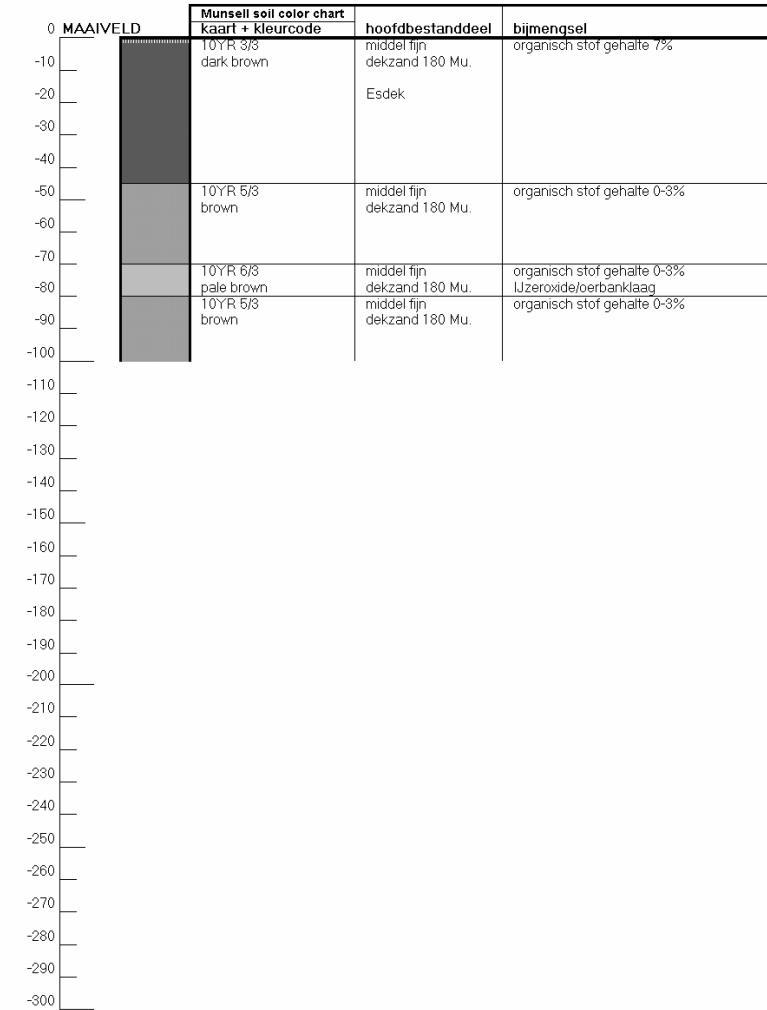
Project : BeHs Door : Clabbers/Meure
 Boring : C1 N.A.P. hoogte : 7.25
 Datum : 14-10-03 X-Y coörd. : 171.280 - 446.150

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

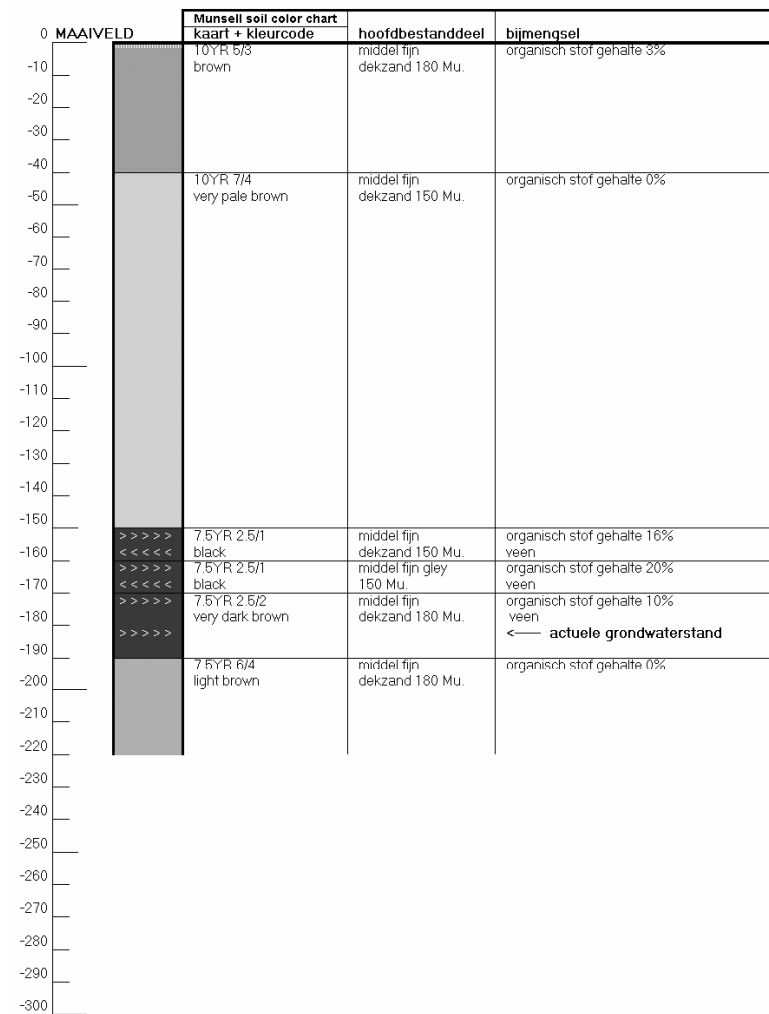
Project : BeHs Door : Drunen/Smulders
 Boring : C2 N.A.P. hoogte : 7.10
 Datum : 14-10-03 X-Y coörd. : 171.300 - 446.150

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

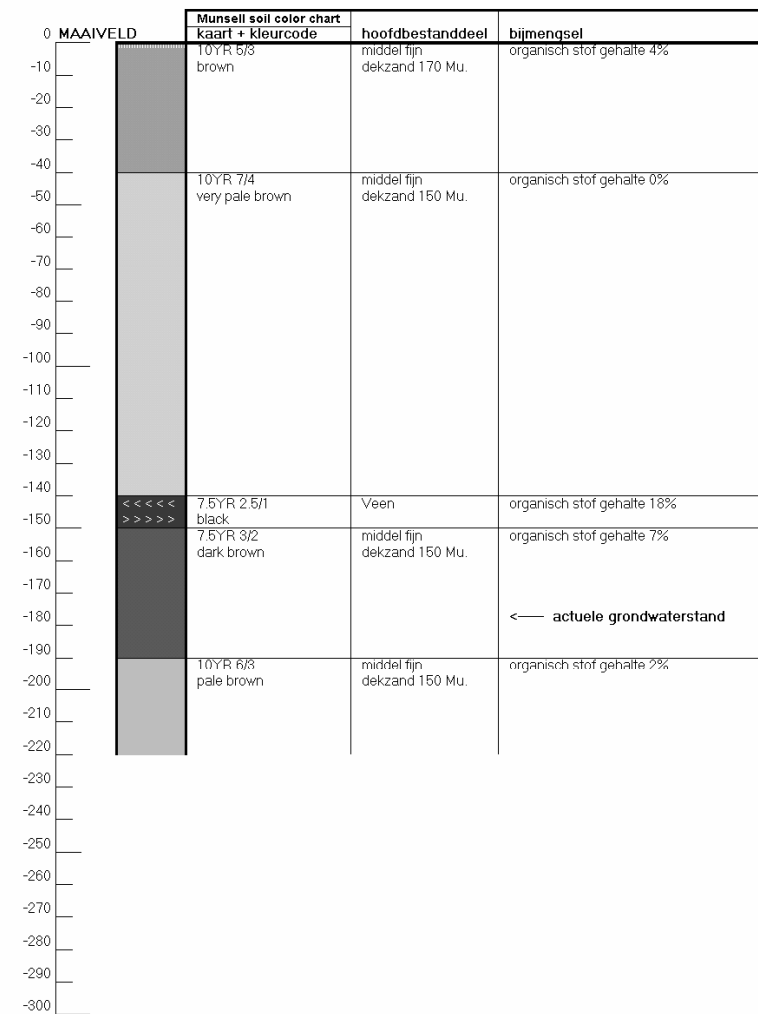
Project : BeHs Door : Nakken/Angenent
 Boring : C3 N.A.P. hoogte : 7.06
 Datum : 25-09-03 X-Y coörd. : 171.320 - 446.150

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

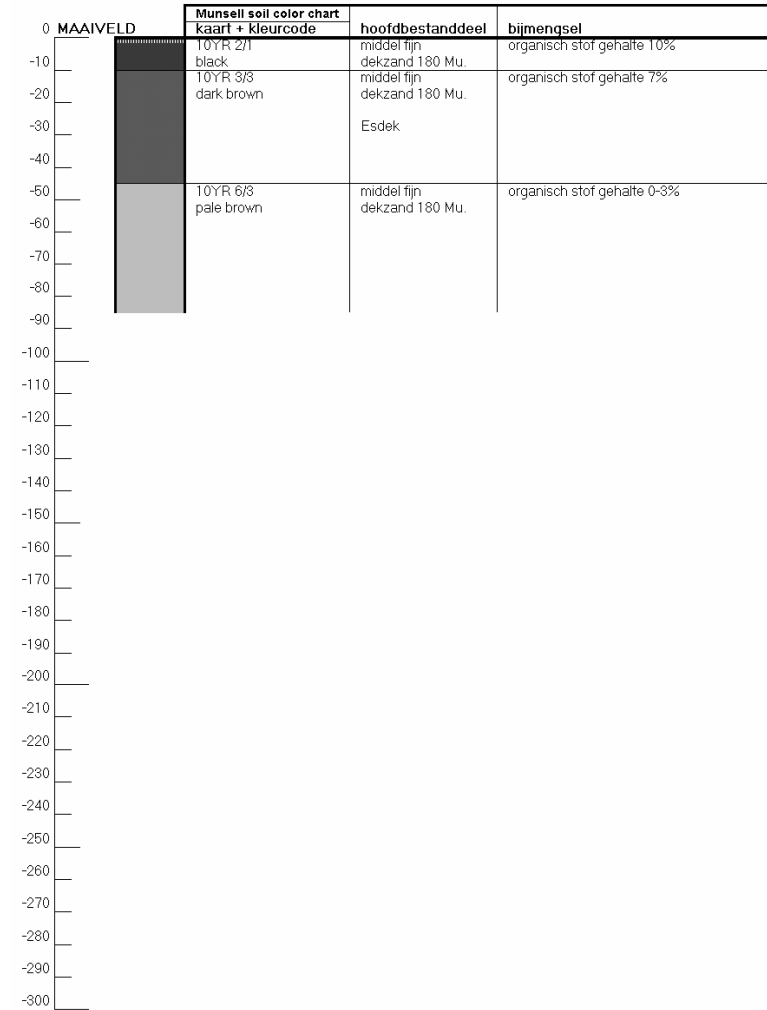
Project : BeHs Door : Nakken/Angenent
 Boring : C4 N.A.P. hoogte : 6.94
 Datum : 25-09-03 X-Y coörd. : 171.340 - 446.150

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

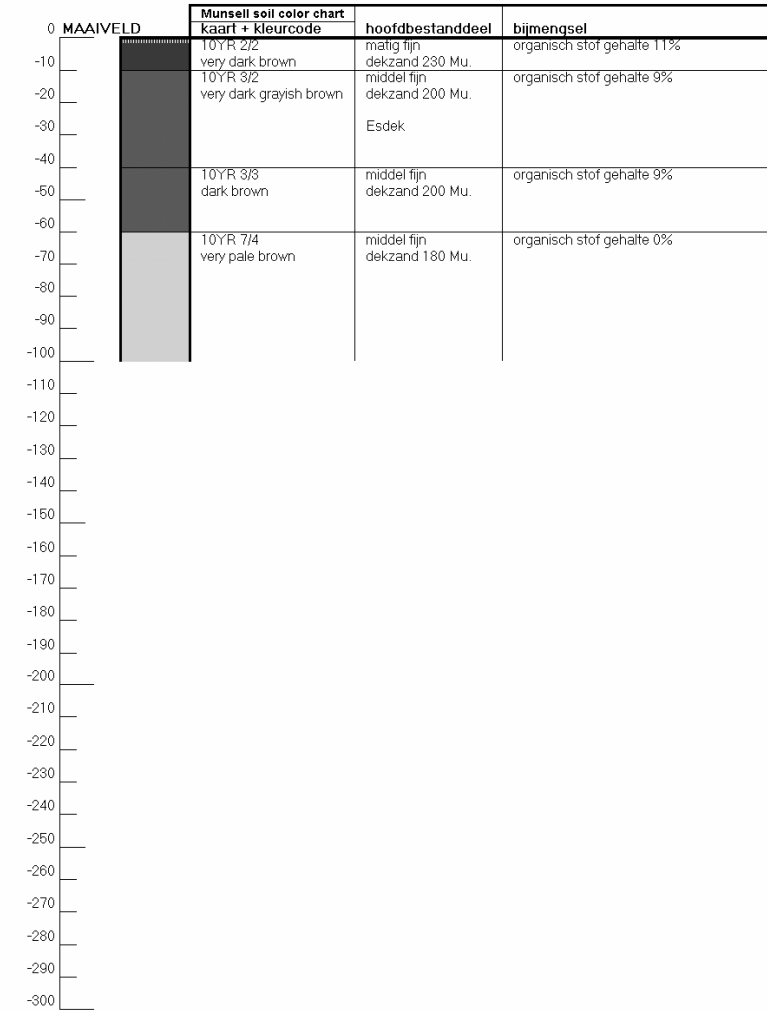
Project : BeHs Door : Clabbers/v. Drunen
 Boring : C5 N.A.P. hoogte : 7.51
 Datum : 14-10-03 X-Y coörd. : 171.360 - 446.150

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

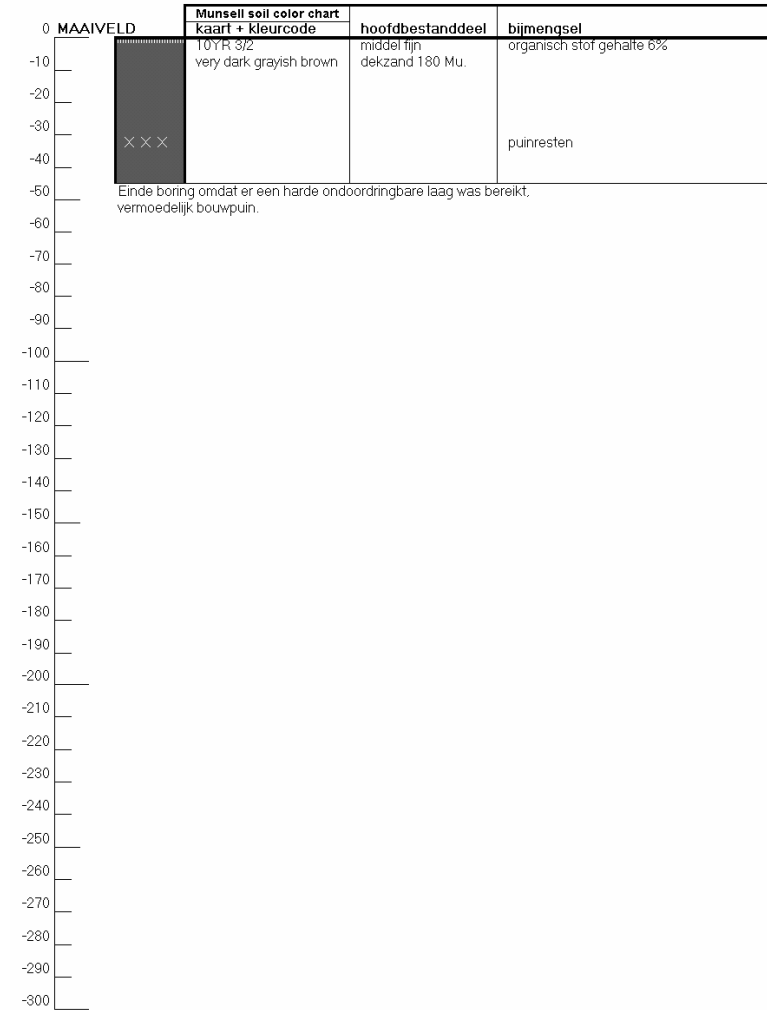
Project : BeHs Door : Houkes/Meure
 Boring : C6 N.A.P. hoogte : 8.08
 Datum : 11-10-03 X-Y coörd. : 171.380 - 446.150

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

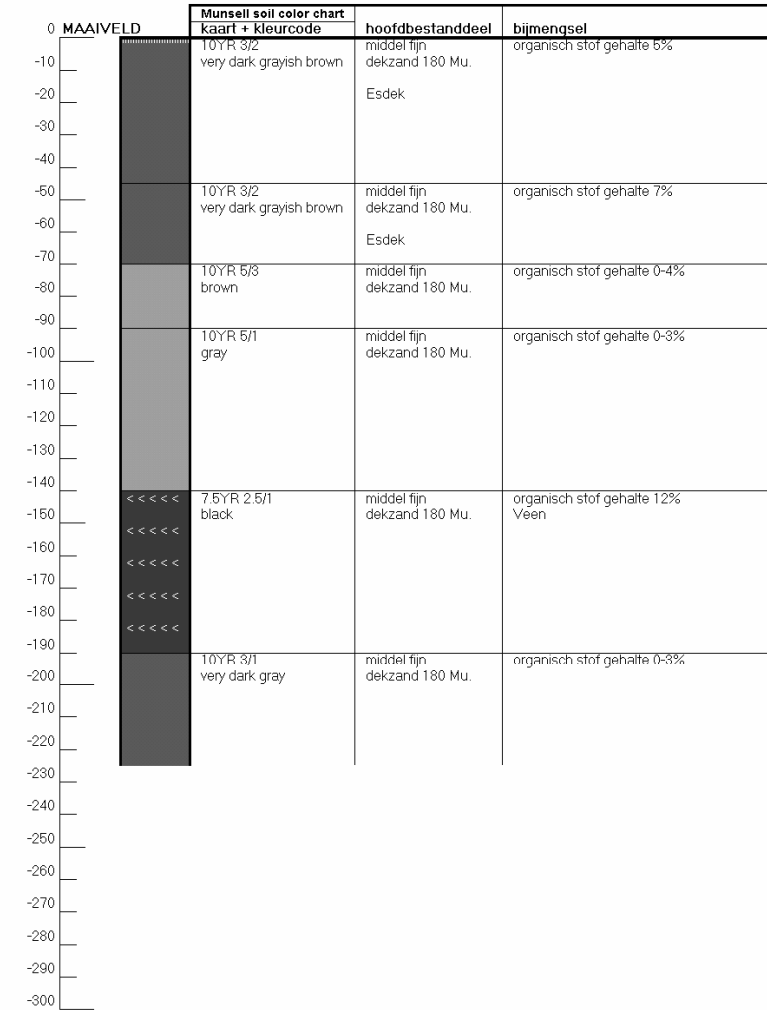
Project : BeHs Door : Drunen/Angent
 Boring : D1 N.A.P. hoogte : 7.15
 Datum : 04-12-03 X-Y coörd. : 171.270 - 446.140

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

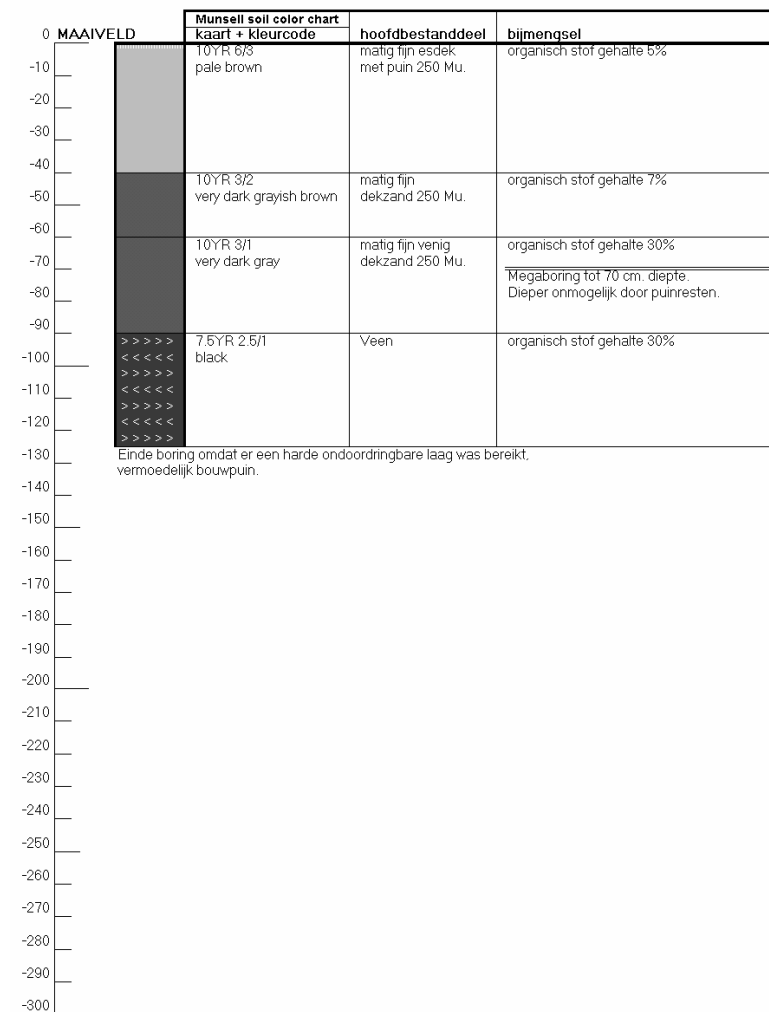
Project : BeHs Door : Clabbers/Meure
 Boring : D2 N.A.P. hoogte : 7.01
 Datum : 14-10-03 X-Y coörd. : 171.290 - 446.140

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

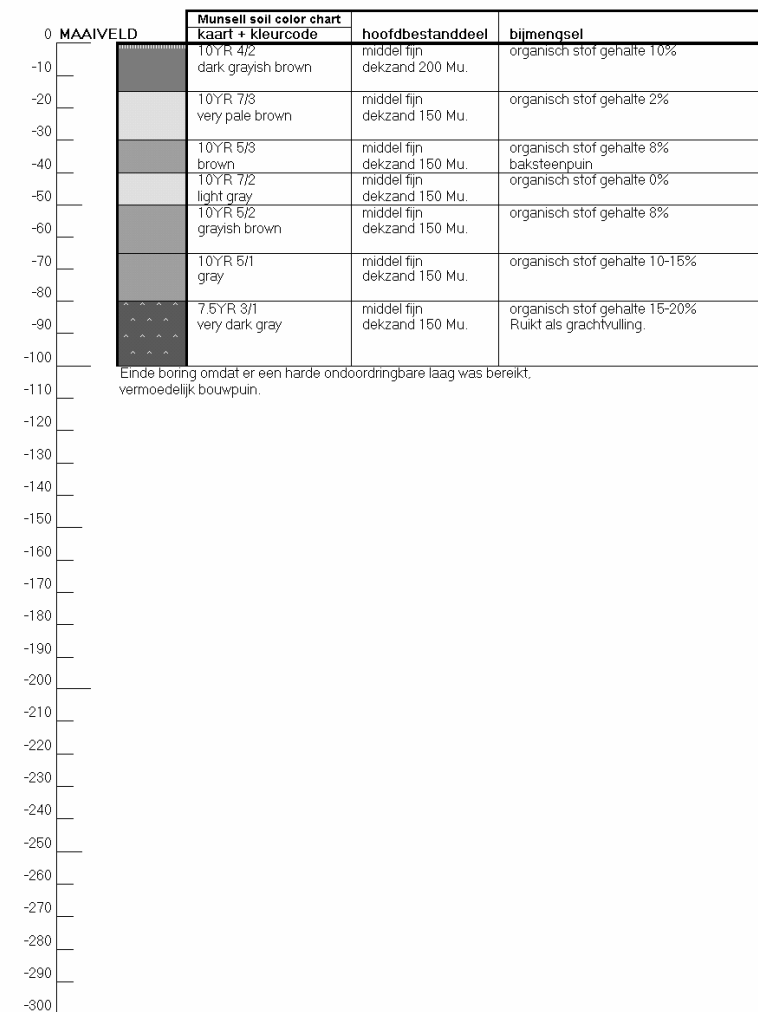
Project : BeHs Door : Drunen/Smulders
 Boring : D3 N.A.P. hoogte : 6.90
 Datum : 14-10-03 X-Y coörd. : 171,310 - 446,140

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

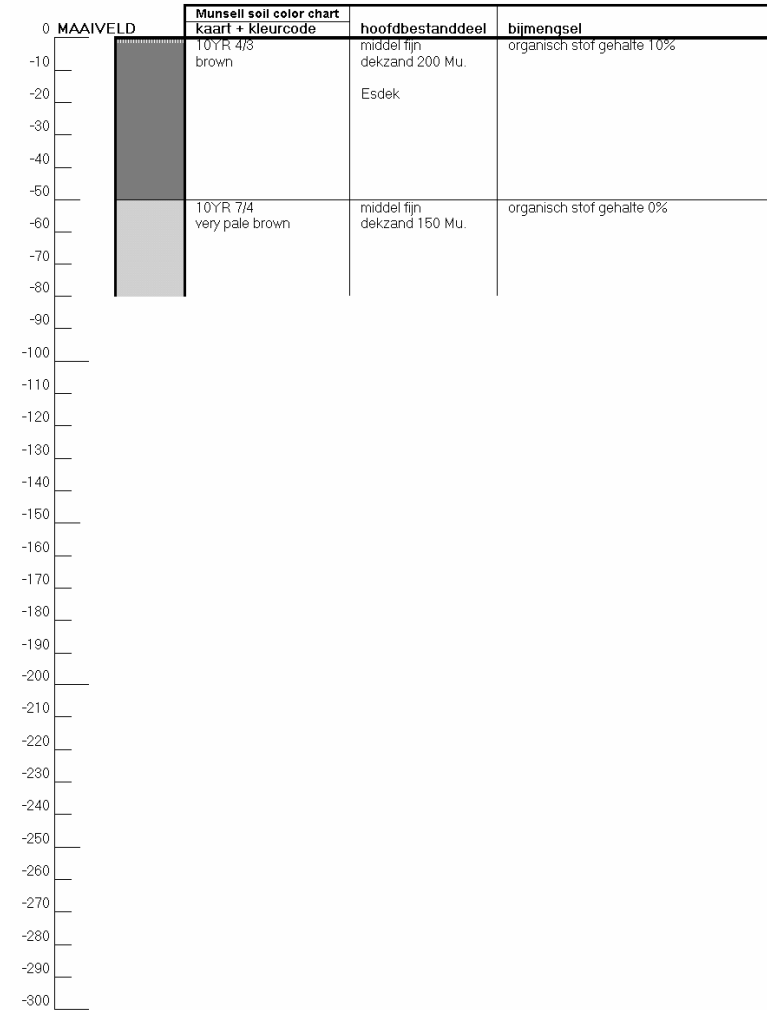
Project : BeHs Door : Beyer/Mittendorp
 Boring : D4 N.A.P. hoogte : 6.94
 Datum : 11-10-03 X-Y coörd. : 171,330 - 446,140

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

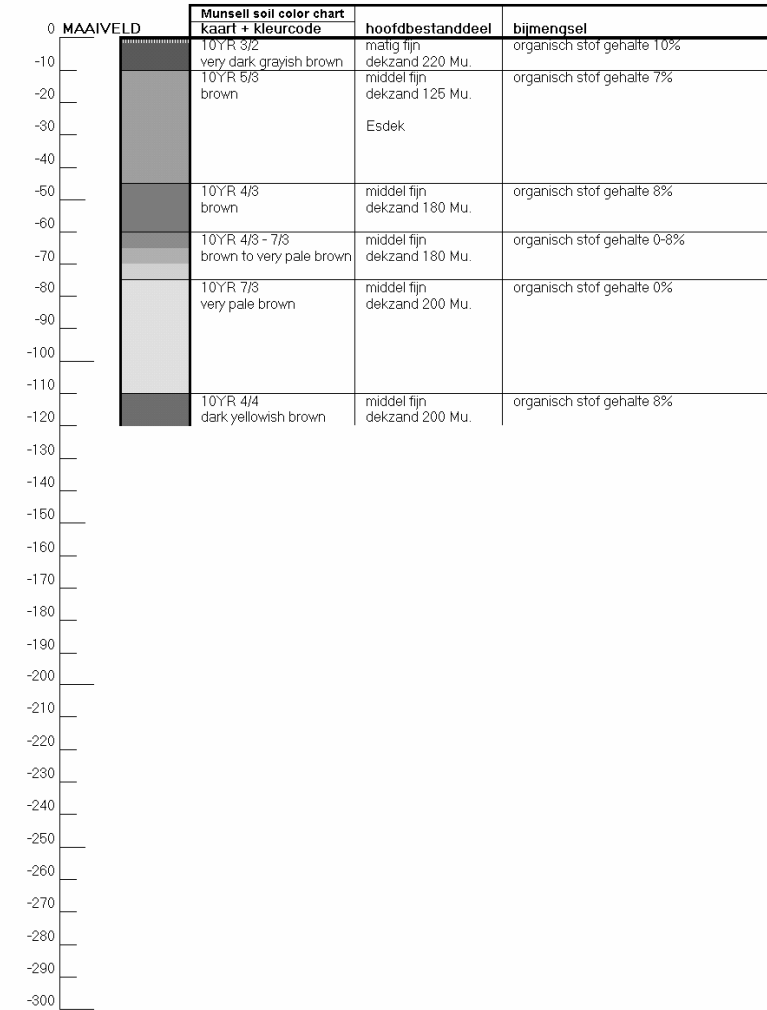
Project : BeHs Door : D. Beyer
 Boring : D5 N.A.P. hoogte : 7.13
 Datum : 11-10-03 X-Y coörd. : 171.350 - 446.140

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

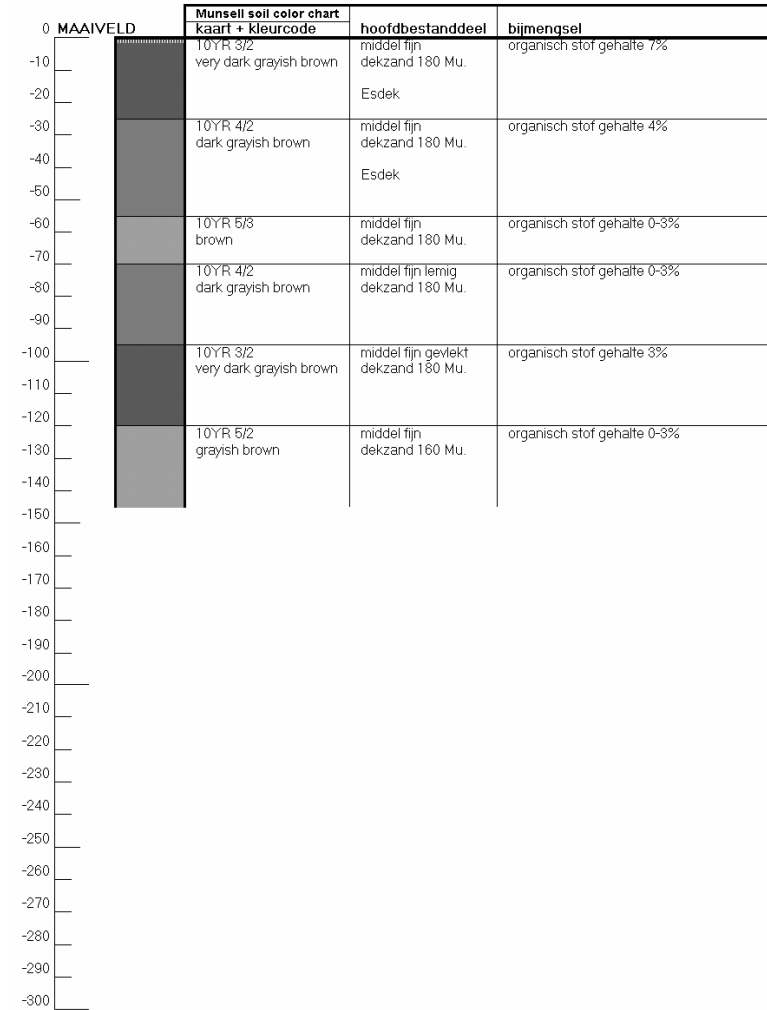
Project : BeHs Door : Beyer/Angenent
 Boring : D6 N.A.P. hoogte : 7.23
 Datum : 11-10-03 X-Y coörd. : 171.370 - 446.140

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

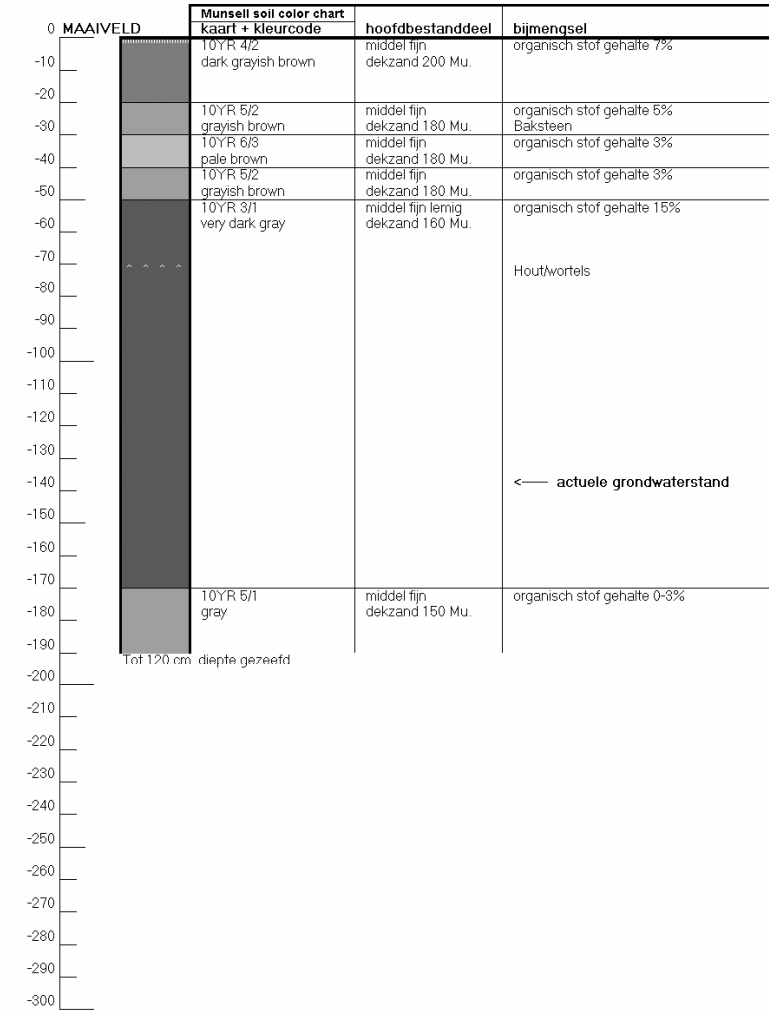
Project : BeHs Door : Drunen/Smulders
 Boring : E1 N.A.P. hoogte : 6.89
 Datum : 21-10-03 X-Y coörd. : 171.280 - 446.130

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

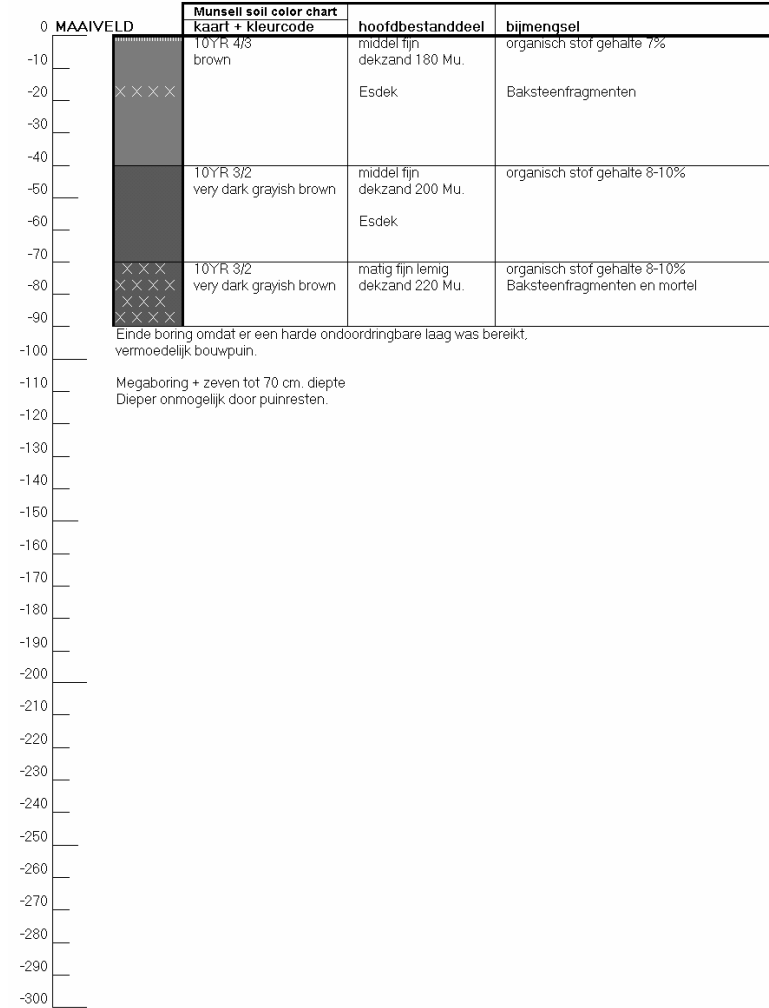
Project : BeHs Door : Beyer/Meure
 Boring : E2 N.A.P. hoogte : 6.79
 Datum : 18-10-03 X-Y coörd. : 171.300 - 446.130

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

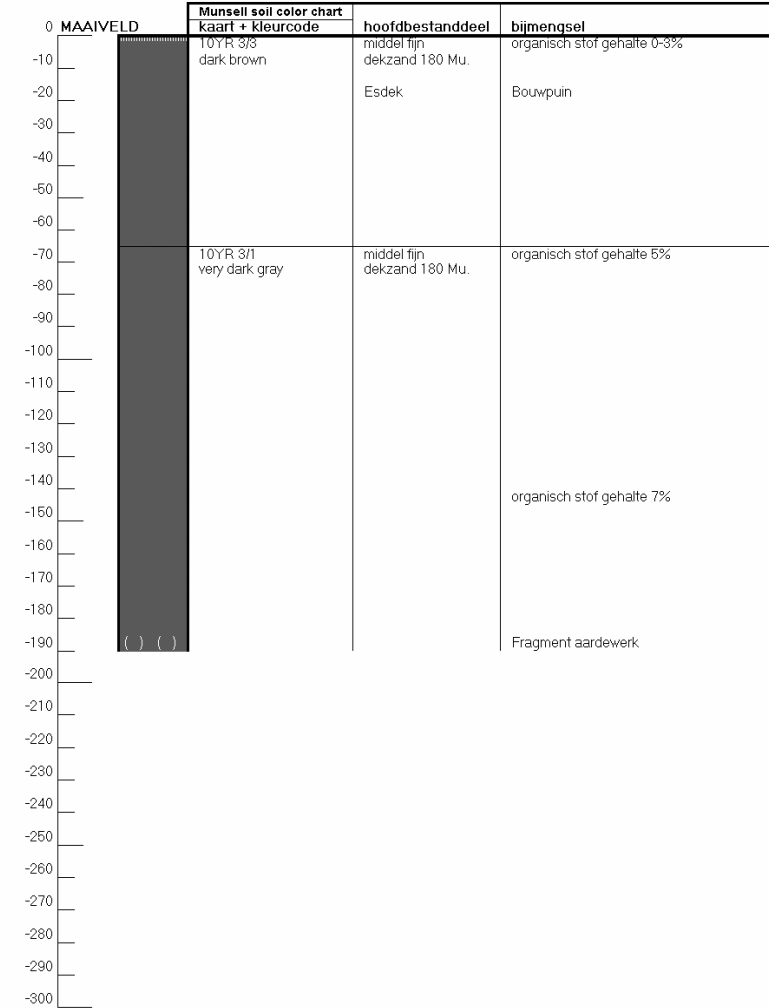
Project : BeHs Door : Beyer/Mittendorp
 Boring : E3 N.A.P. hoogte : 6.93
 Datum : 18-10-03 X-Y coörd. : 171.320 - 446.130

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

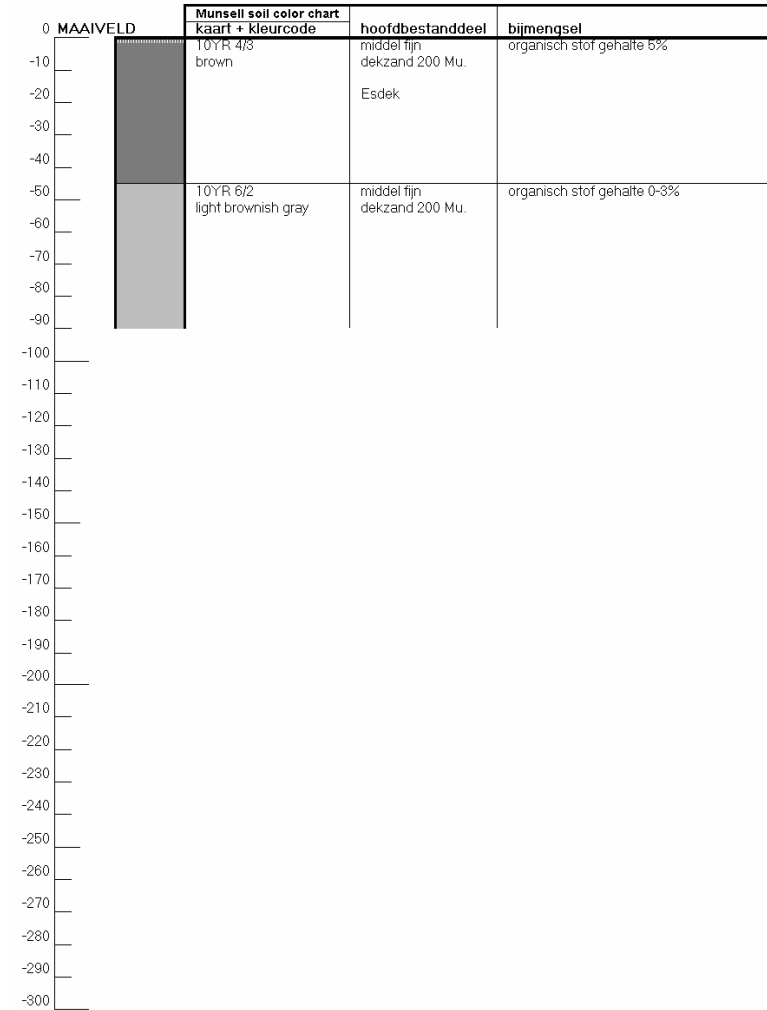
Project : BeHs Door : Clabbers/Drunen
 Boring : E4 N.A.P. hoogte : 6.95
 Datum : 14-10-03 X-Y coörd. : 171.340 - 446.130

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

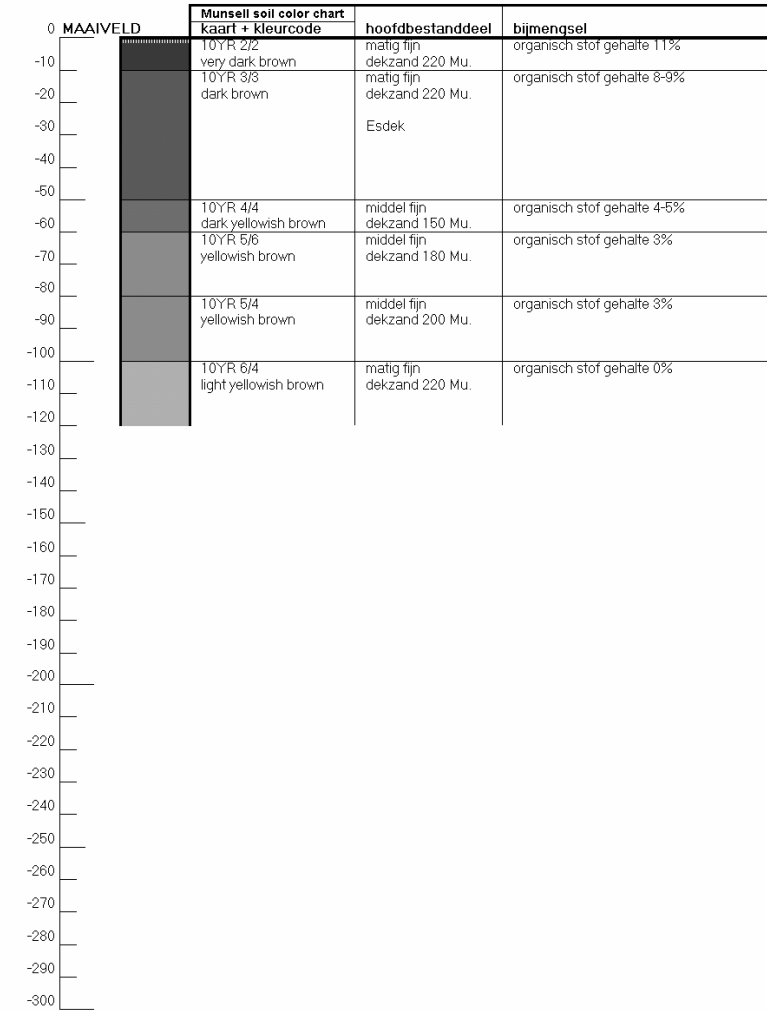
Project : BeHs Door : Mittendorp/Meure
 Boring : E5 N.A.P. hoogte : 7.03
 Datum : 18-10-03 X-Y coörd. : 171.360 - 446.130

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

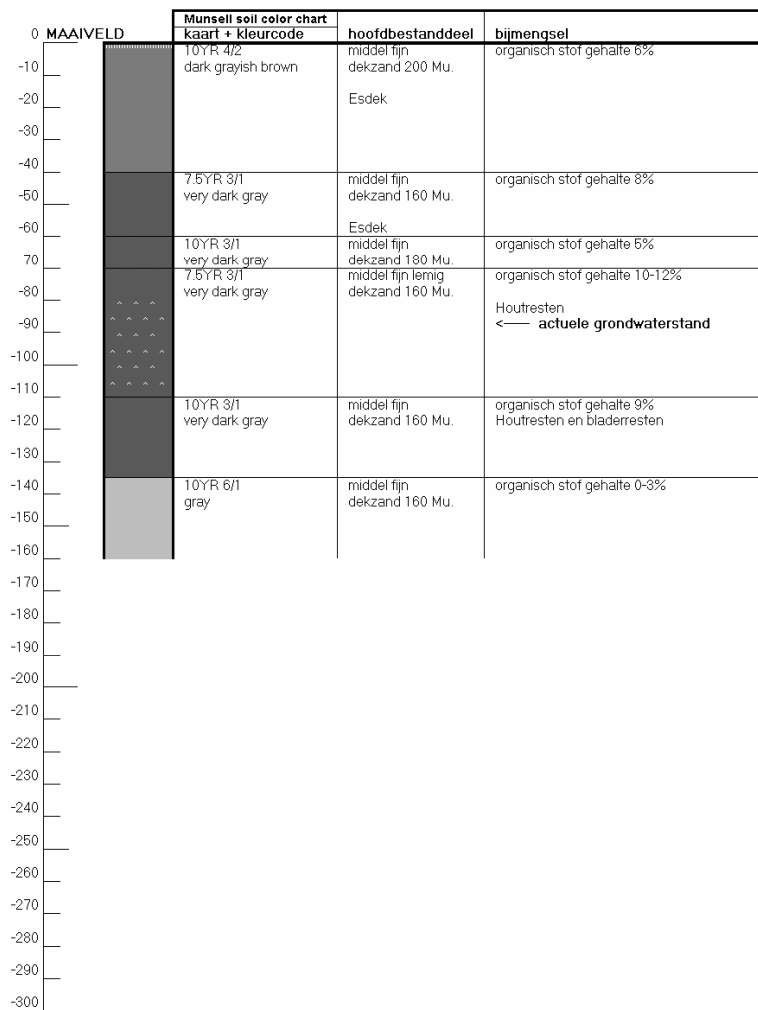
Project : BeHs Door : Houkes/Meure
 Boring : E6 N.A.P. hoogte : 8.01
 Datum : 11-10-03 X-Y coörd. : 171.380 - 446.130

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

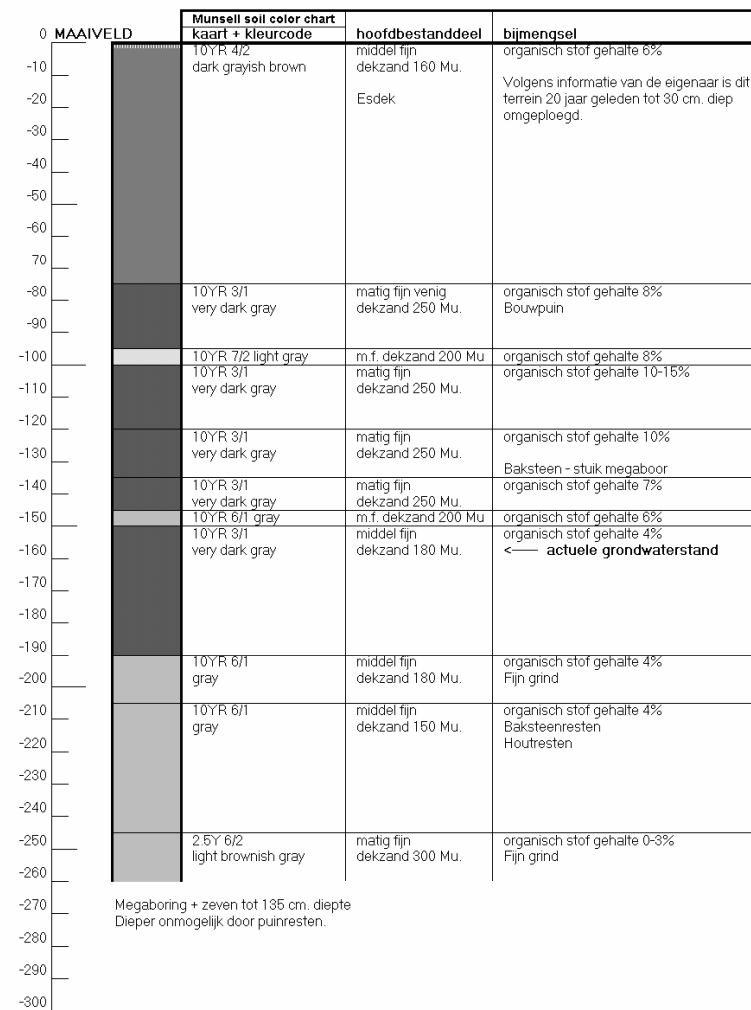
Project : BeHs Door : Beyer/Alink
 Boring : F1 N.A.P. hoogte : 6.39
 Datum : 25-10-03 X-Y coörd. : 171.250 - 446.120

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

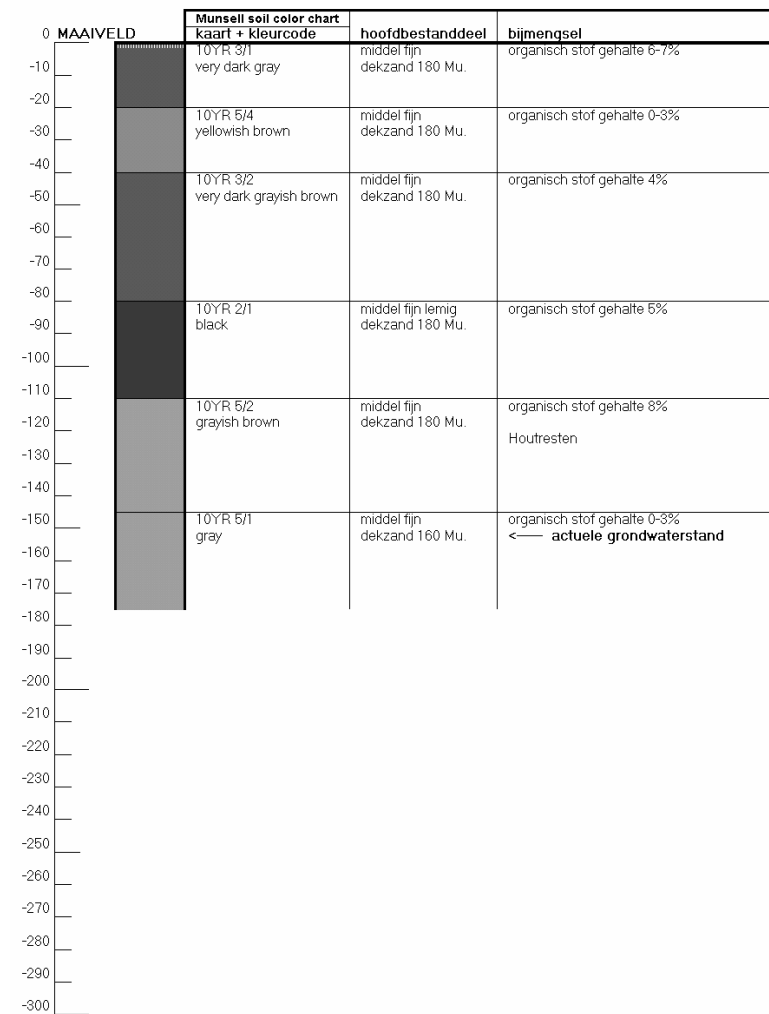
Project : BeHs Door : Beyer/Santen
 Boring : F2 N.A.P. hoogte : 6.66
 Datum : 25-10-03 X-Y coörd. : 171.270 - 446.120

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

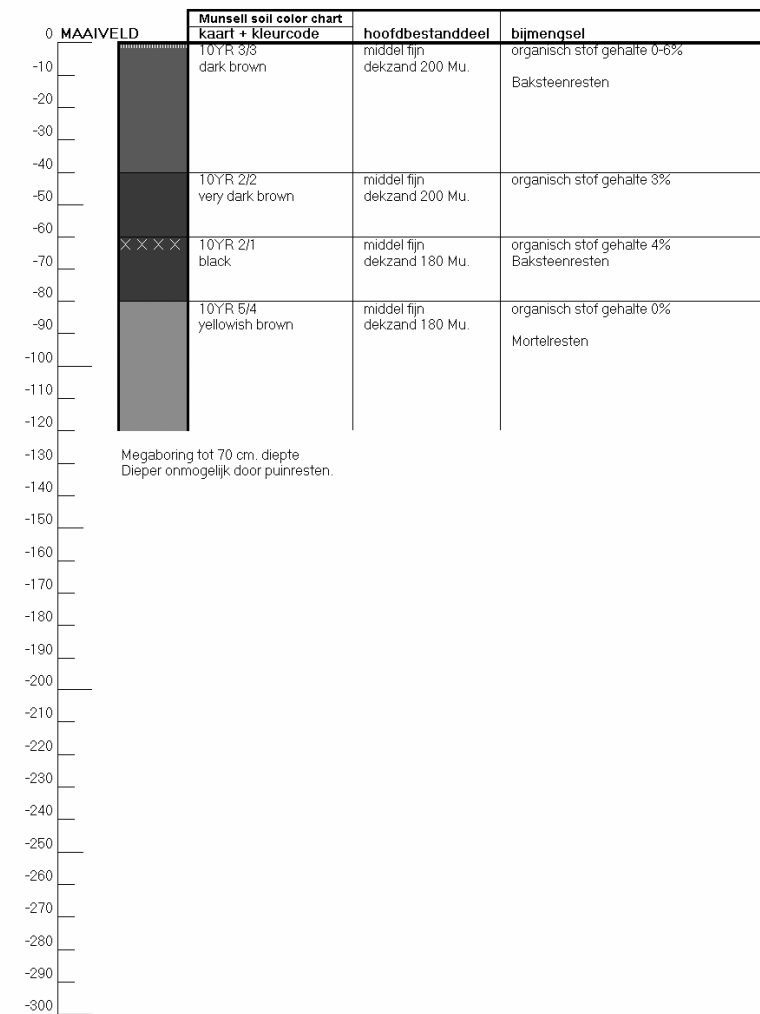
Project : BeHs Door : Drunen/Angenent
 Boring : F3 N.A.P. hoogte : 6.80
 Datum : 21-10-03 X-Y coörd. : 171.290 - 446.120

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

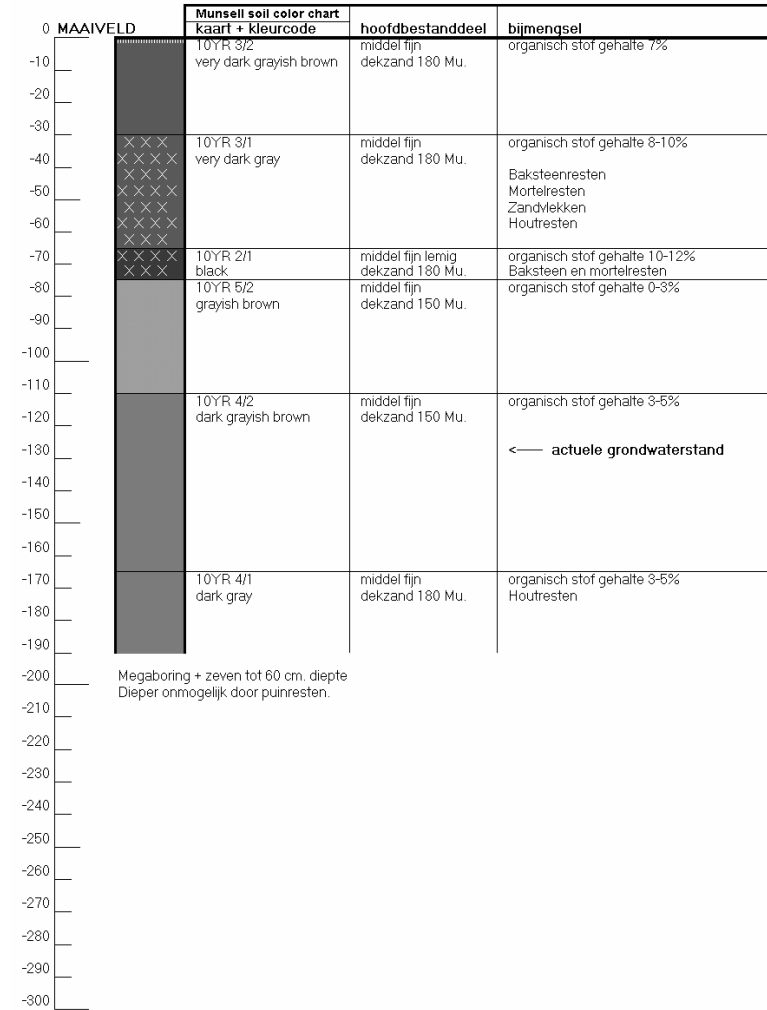
Project : BeHs Door : Drunen/Angenent
 Boring : F4 N.A.P. hoogte : 6.91
 Datum : 28-10-03 X-Y coörd. : 171.310 - 446.120

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

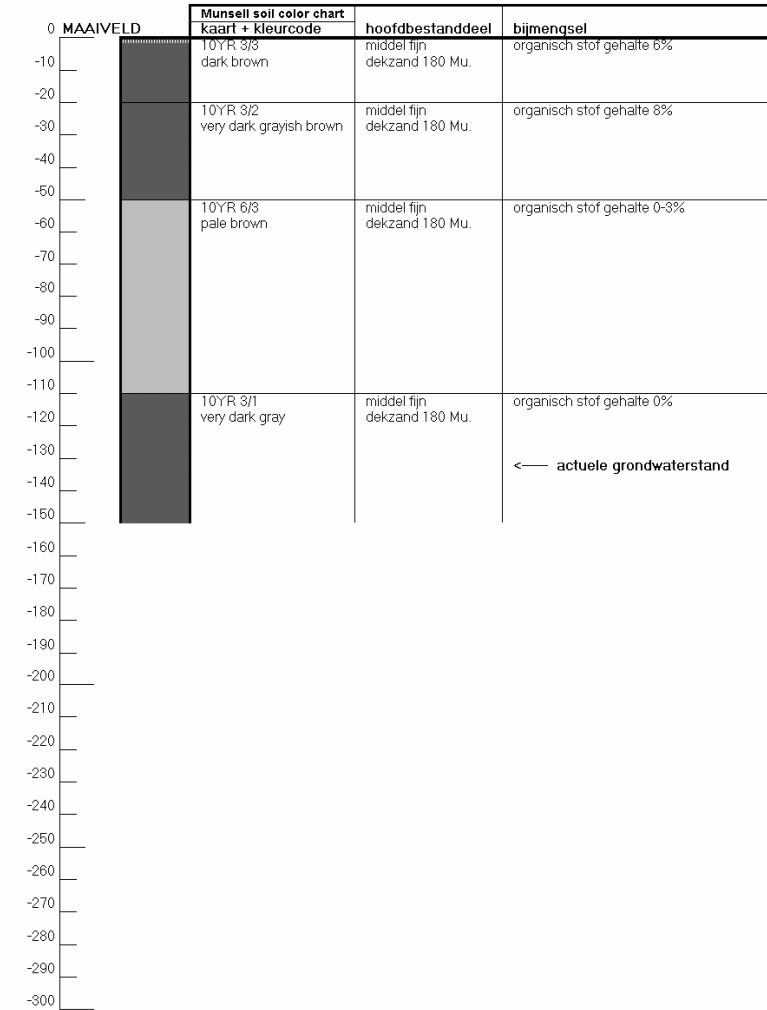
Project : BeHs Door : Beyer/Meure
 Boring : F5 N.A.P. hoogte : 6.77
 Datum : 18-10-03 X-Y coörd. : 171.330 - 446.120

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

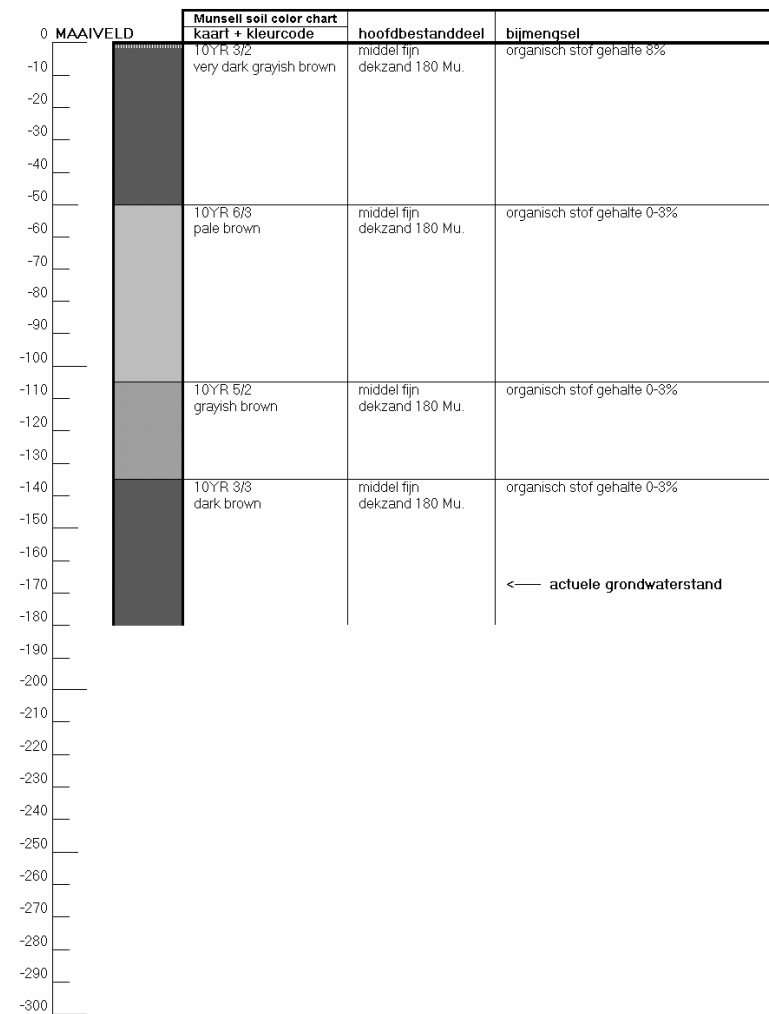
Project : BeHs Door : Drunen/Angent
 Boring : F6 N.A.P. hoogte : 6.87
 Datum : 28-10-03 X-Y coörd. : 171.350 - 446.120

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

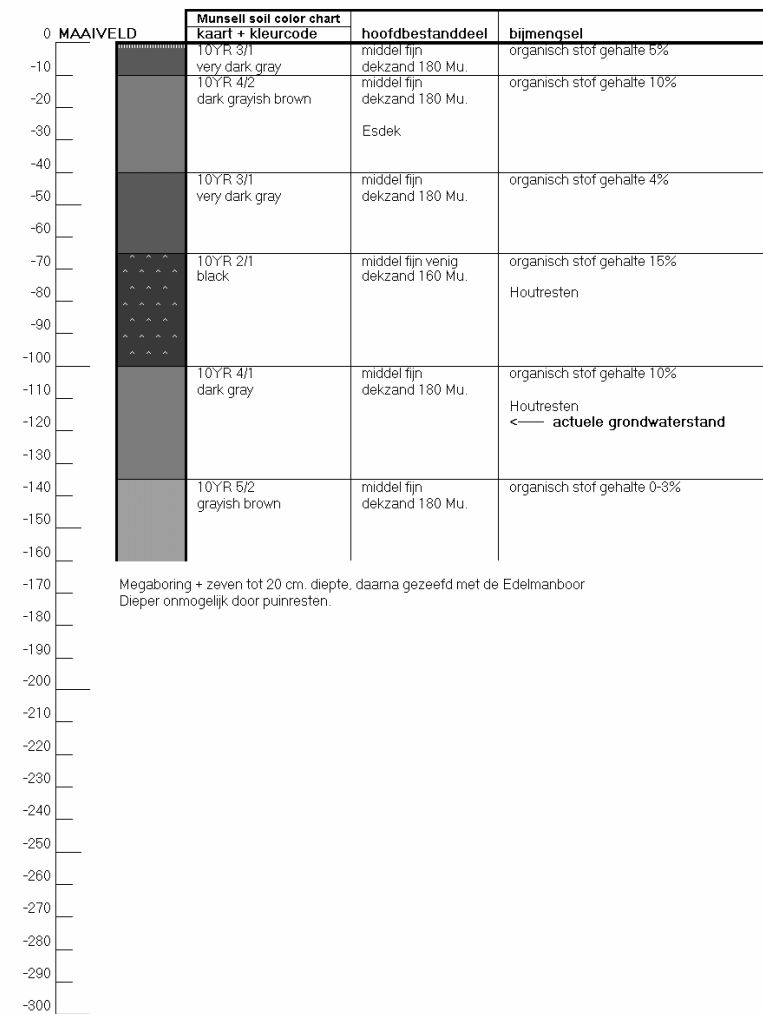
Project : BeHs Door : Drunen/Angenent
 Boring : F7 N.A.P. hoogte : 7.31
 Datum : 28-10-03 X-Y coörd. : 171.370 - 446.120

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

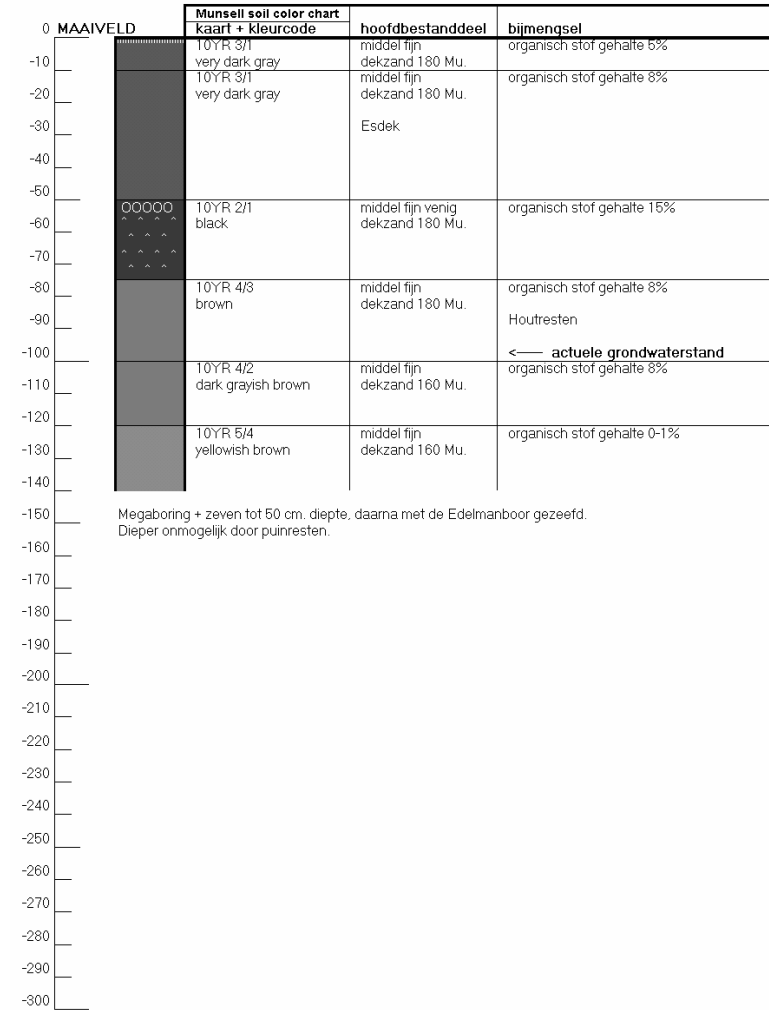
Project : BeHs Door : Drunen/Angenent
 Boring : G1 N.A.P. hoogte : 6.44
 Datum : 30-10-03 X-Y coörd. : 171.260 - 446.110

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

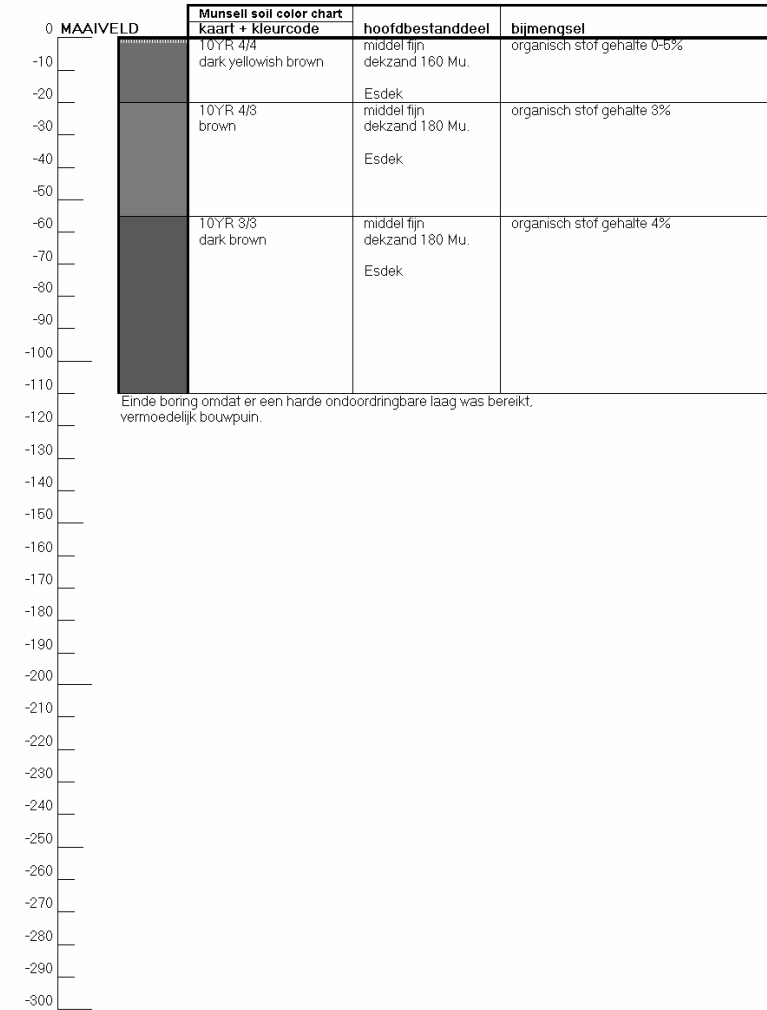
Project : BeHs Door : Drunen/Angenent
 Boring : G2 N.A.P. hoogte : 6.45
 Datum : 30-10-03 X-Y coörd. : 171.280 - 446.110

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

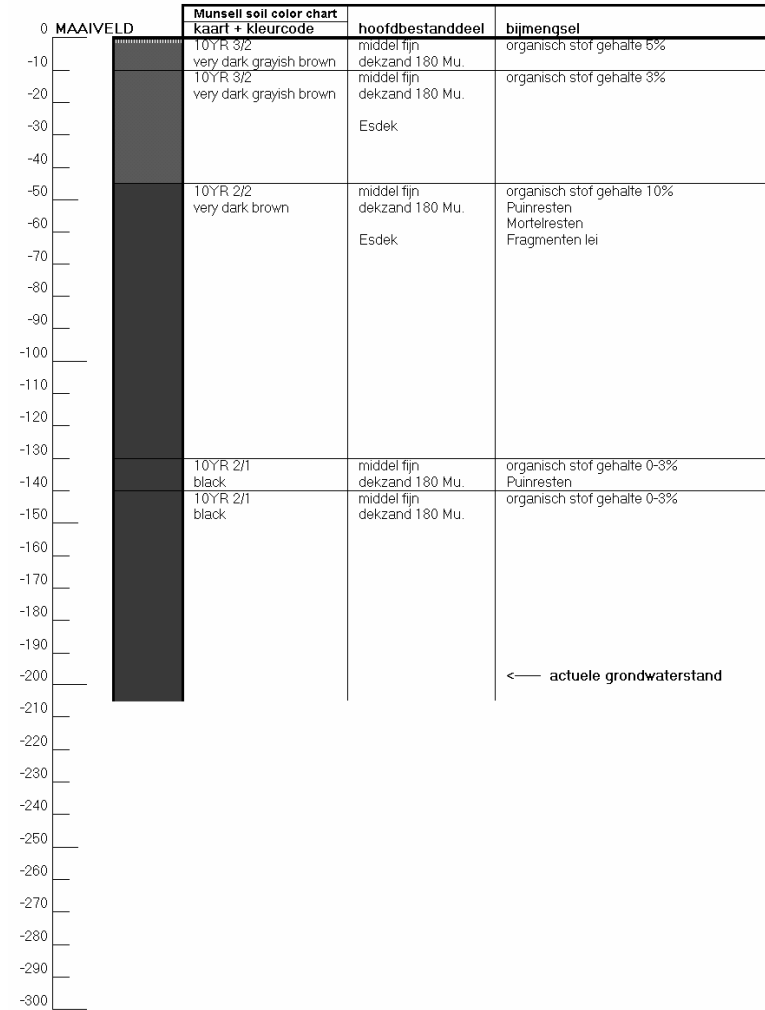
Project : BeHs Door : Drunen/Angenent
 Boring : G3 N.A.P. hoogte : 6.75
 Datum : 28-10-03 X-Y coörd. : 171.300 - 446.110

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

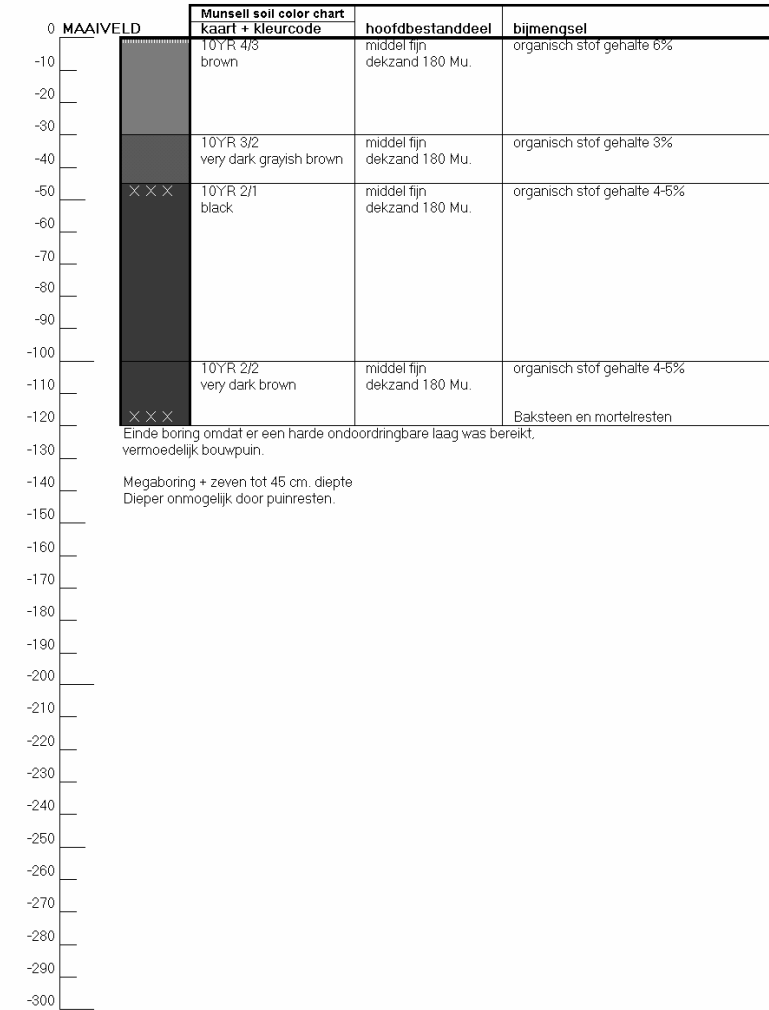
Project : BeHs Door : Drunen/Angenent
 Boring : G4 N.A.P. hoogte : 6.77
 Datum : 28-10-03 X-Y coörd. : 171.320 - 446.110

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

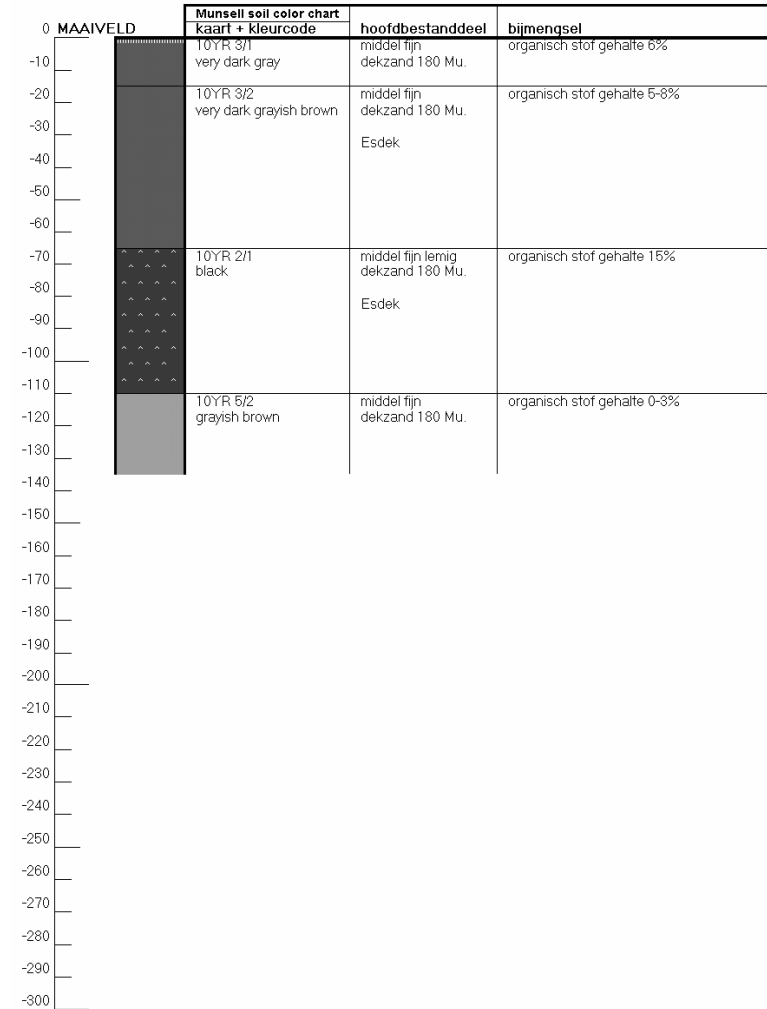
Project : BeHs Door : Drunen/Angenent
 Boring : G5 N.A.P. hoogte : 6.81
 Datum : 28-10-03 X-Y coörd. : 171.340 - 446.110

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

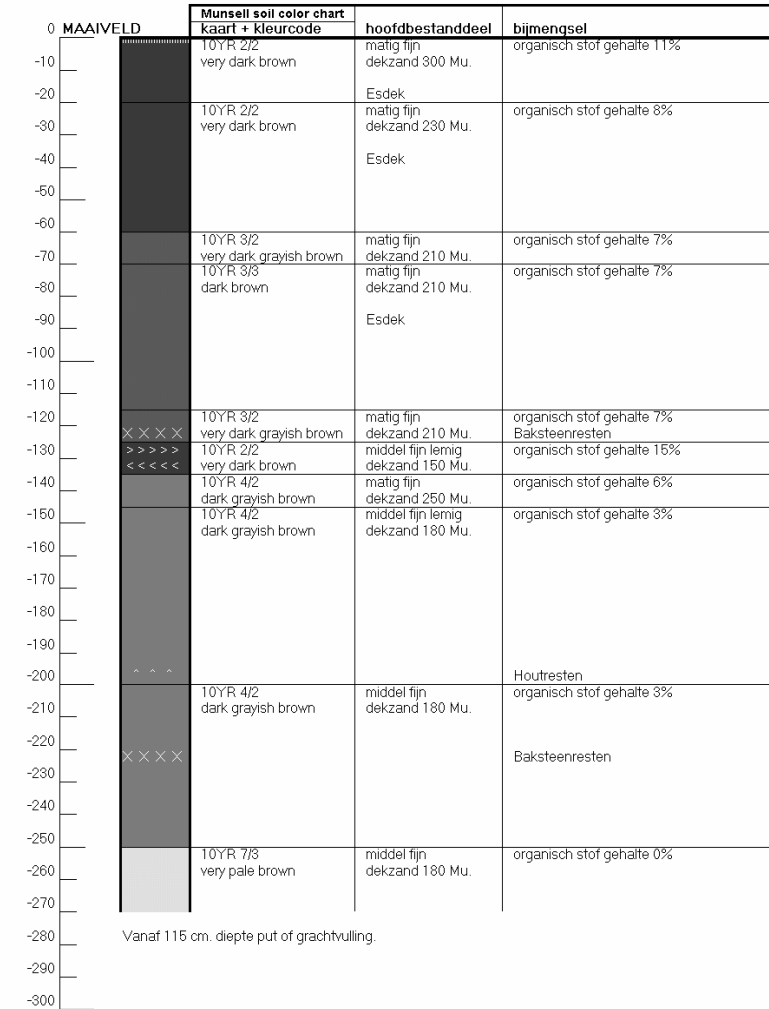
Project : BeHs Door : Drunen/Angenent
 Boring : G6 N.A.P. hoogte : 6.79
 Datum : 28-10-03 X-Y coörd. : 171.360 - 446.110

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

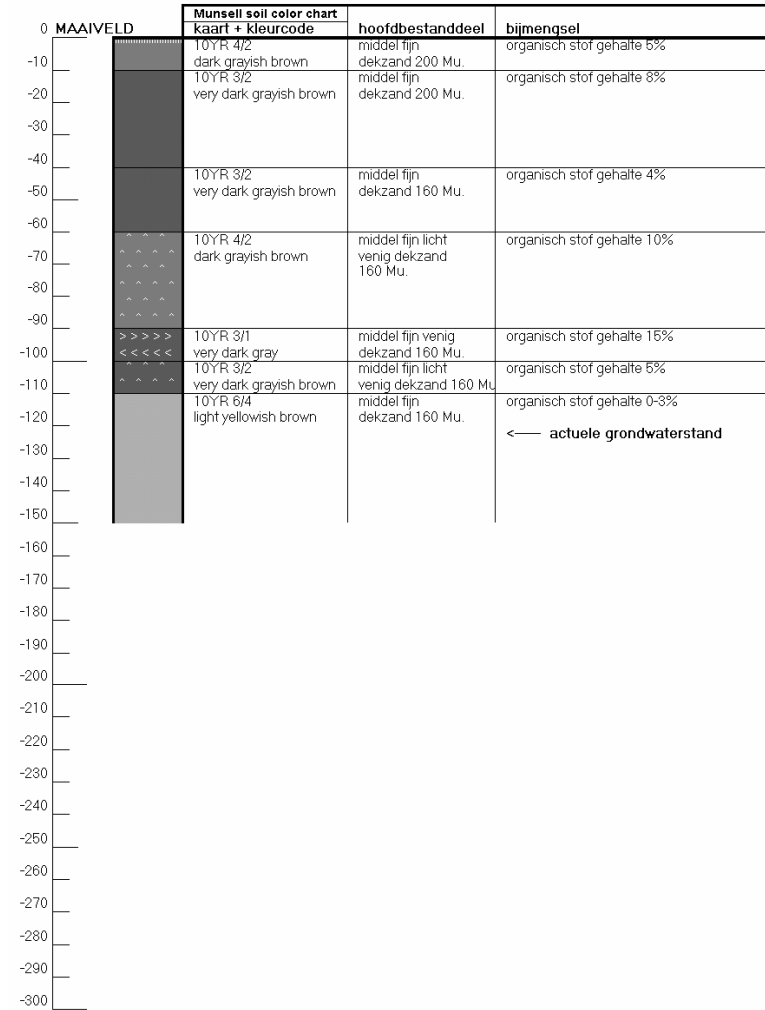
Project : BeHs Door : Houkes/Santen
 Boring : G7 N.A.P. hoogte : 7.78
 Datum : 11-10-03 X-Y coörd. : 171.380 - 446.110

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

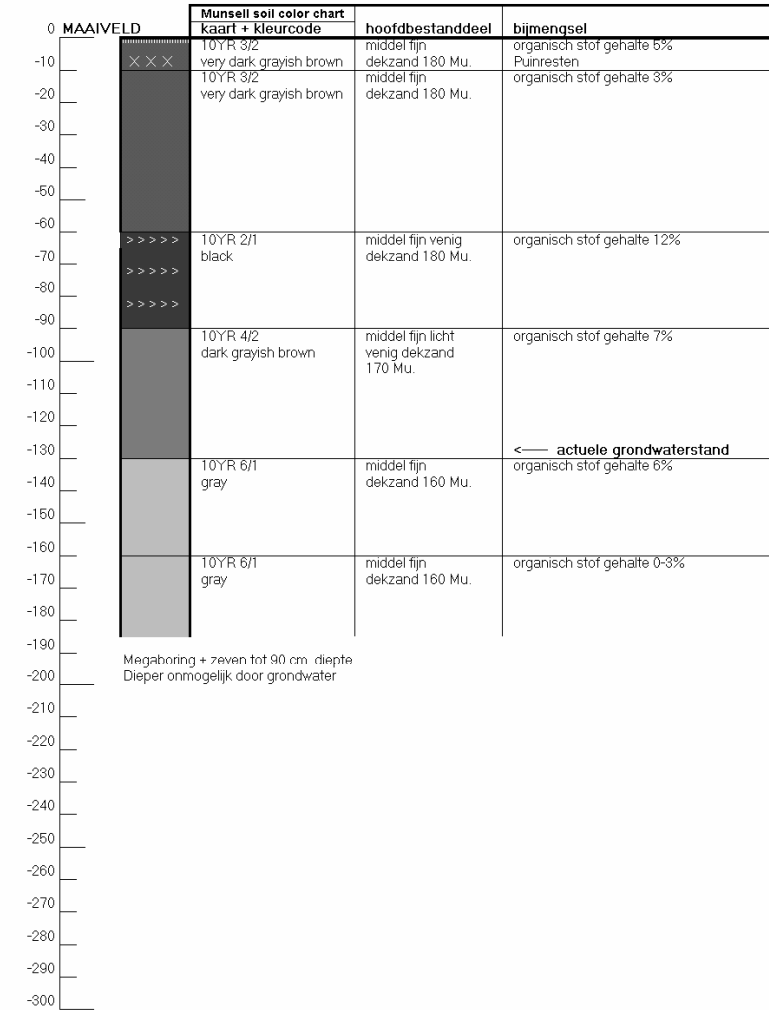
Project : BeHs Door : Drunen/Angent
 Boring : H1 N.A.P. hoogte : 6.29
 Datum : 30-10-03 X-Y coörd. : 171.250 - 446.100

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

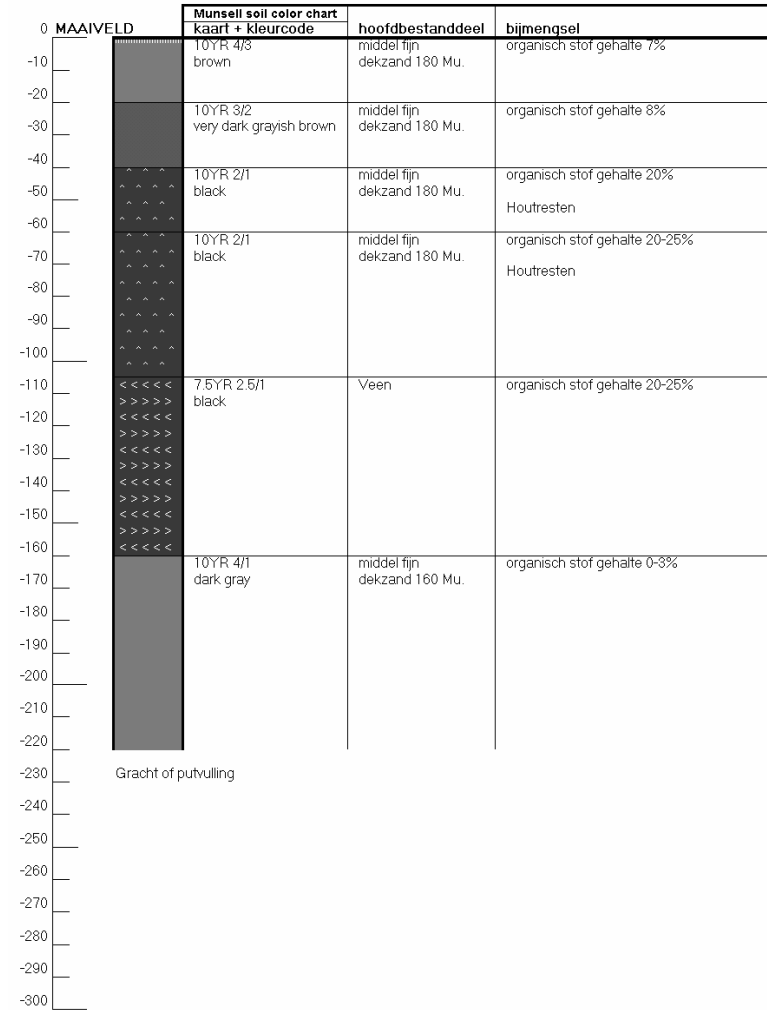
Project : BeHs Door : Drunen/Angent
 Boring : H2 N.A.P. hoogte : 6.59
 Datum : 30-10-03 X-Y coörd. : 171.270 - 446.100

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

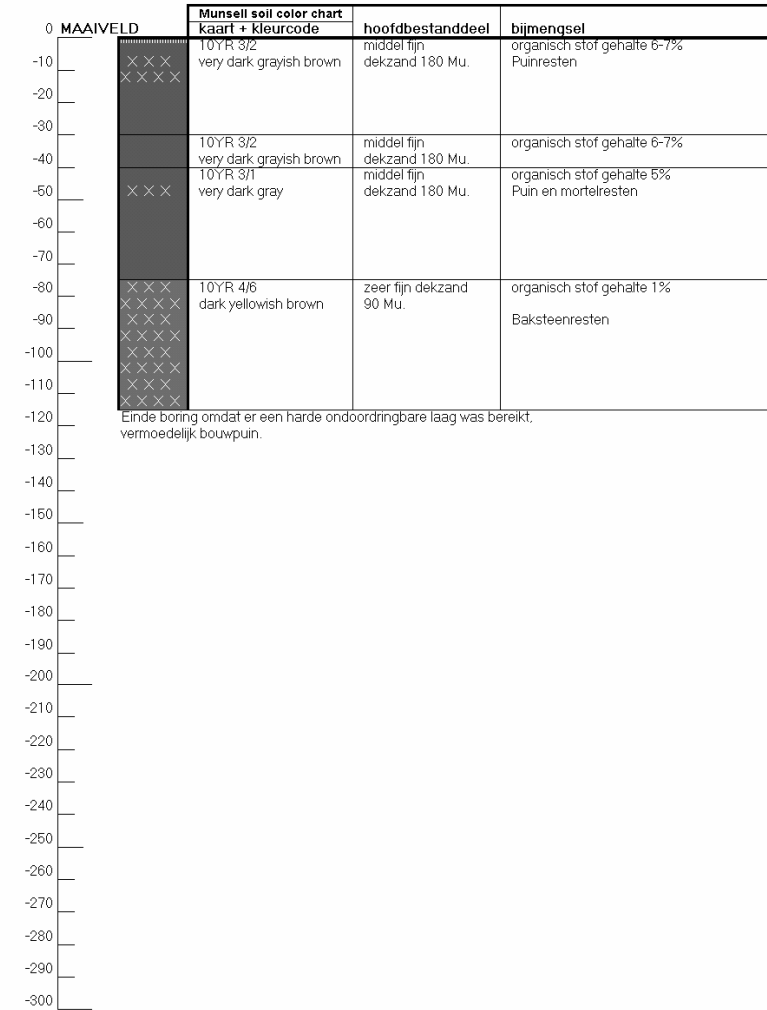
Project : BeHs Door : B. Clabbers
 Boring : H3 N.A.P. hoogte : 6.43
 Datum : 04-11-03 X-Y coörd. : 171.290 - 446.100

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

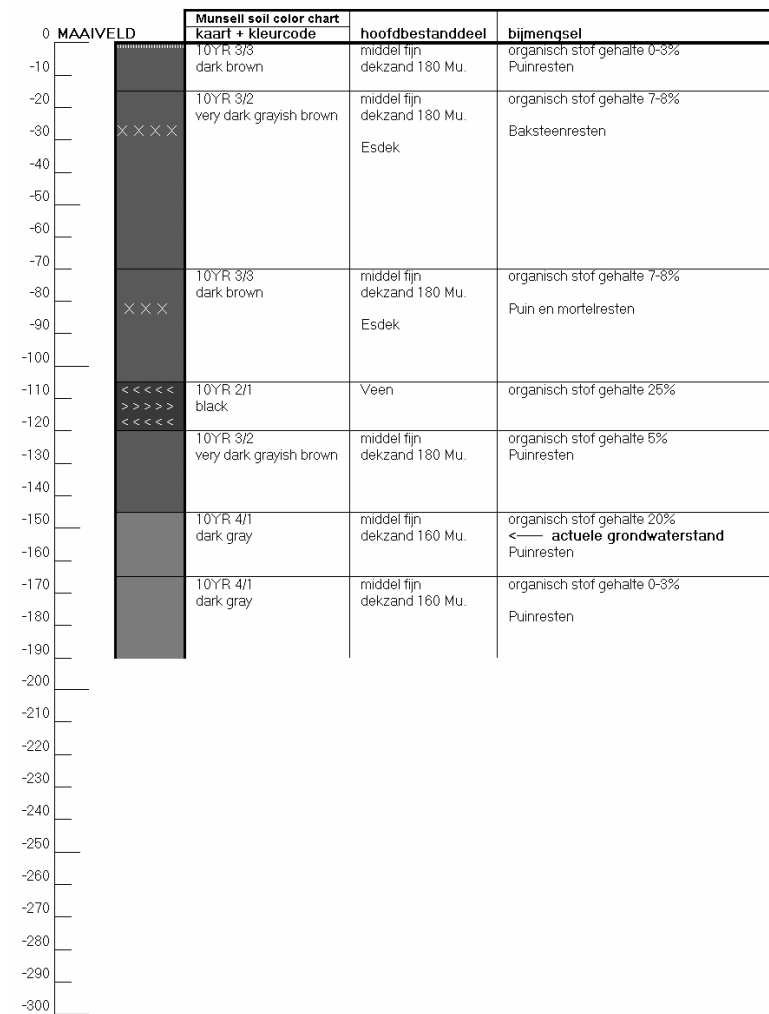
Project : BeHs Door : B. Clabbers
 Boring : H4 N.A.P. hoogte : 6.82
 Datum : 04-11-03 X-Y coörd. : 171.310 - 446.100

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

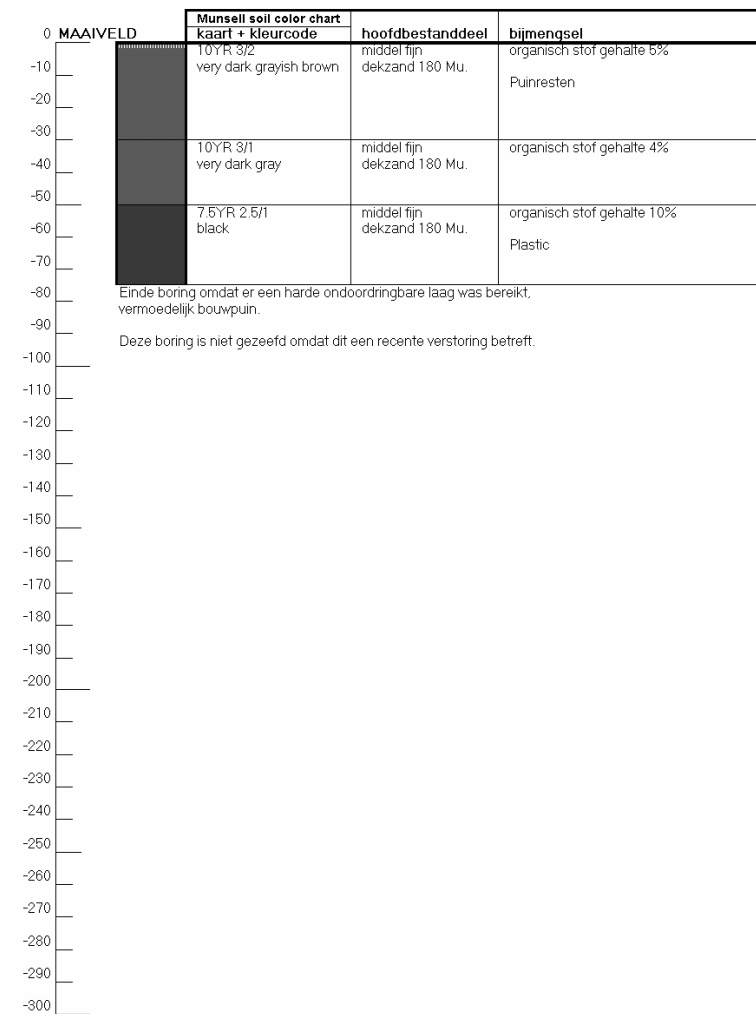
Project : BeHs Door : B. Clabbers
 Boring : H5 N.A.P. hoogte : 6.63
 Datum : 04-11-03 X-Y coörd. : 171.330 - 446.100

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

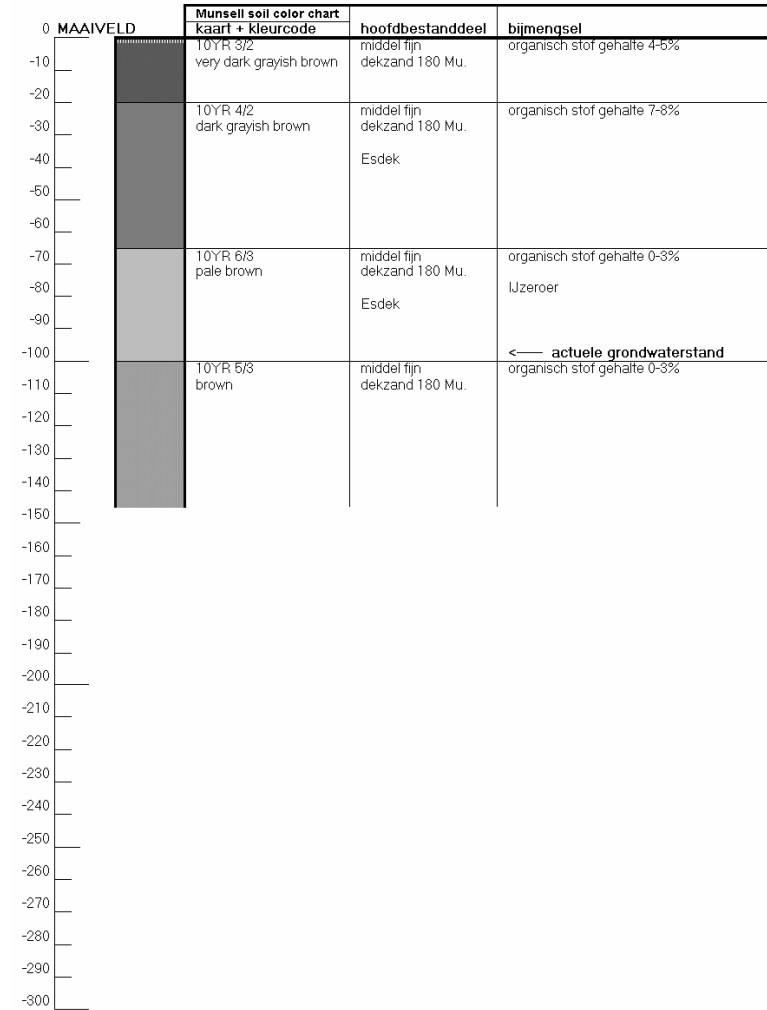
Project : BeHs Door : B. Clabbers
 Boring : H6 N.A.P. hoogte : 6.66
 Datum : 04-11-03 X-Y coörd. : 171.350 - 446.100

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

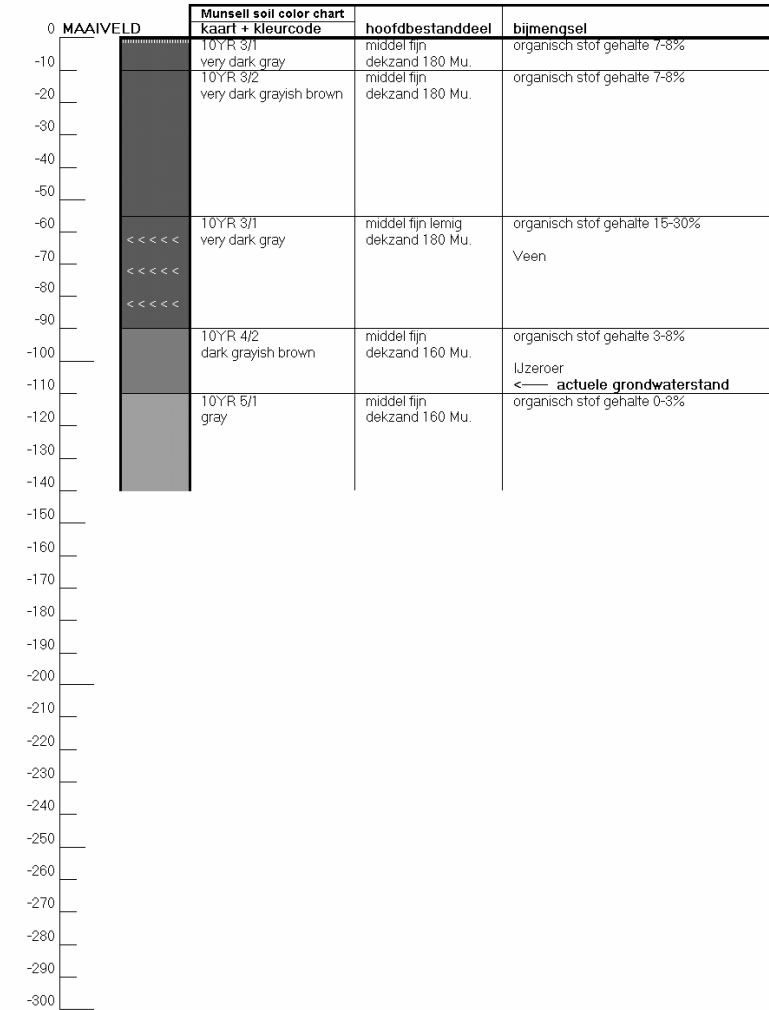
Project : BeHs Door : H. Smulders
 Boring : H7 N.A.P. hoogte : 6.99
 Datum : 04-11-03 X-Y coörd. : 171.370 - 446.100

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

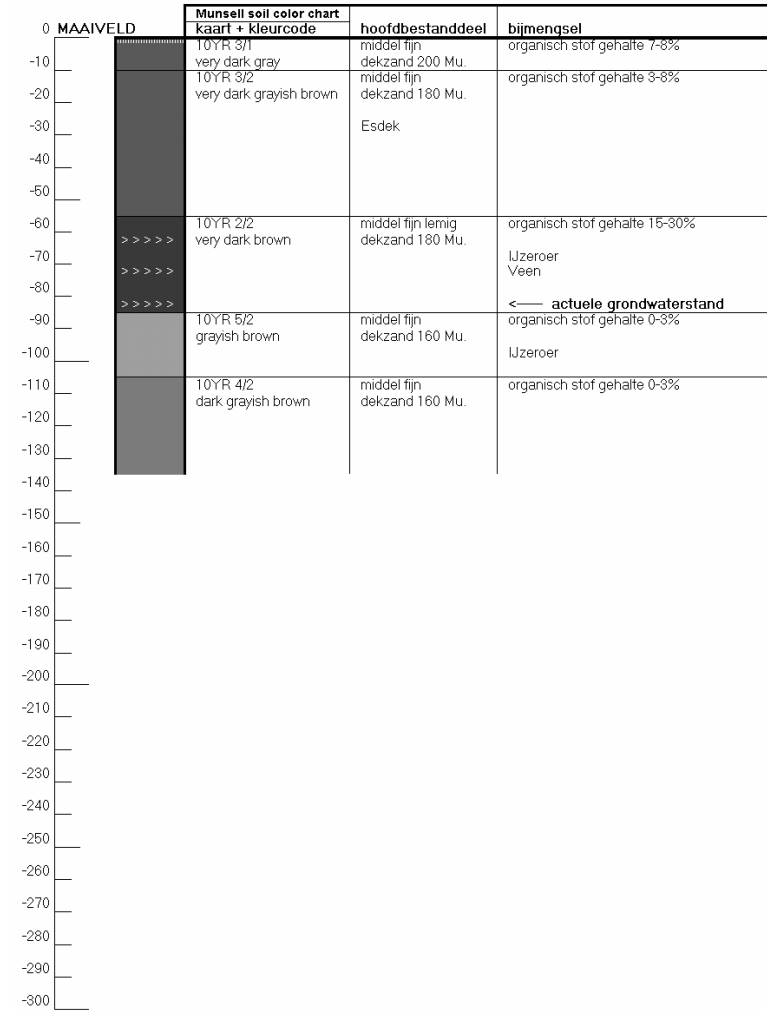
Project : BeHs Door : Drunen/Smulders
 Boring : J1 N.A.P. hoogte : 6.49
 Datum : 11-11-03 X-Y coörd. : 171.260 - 446.090

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

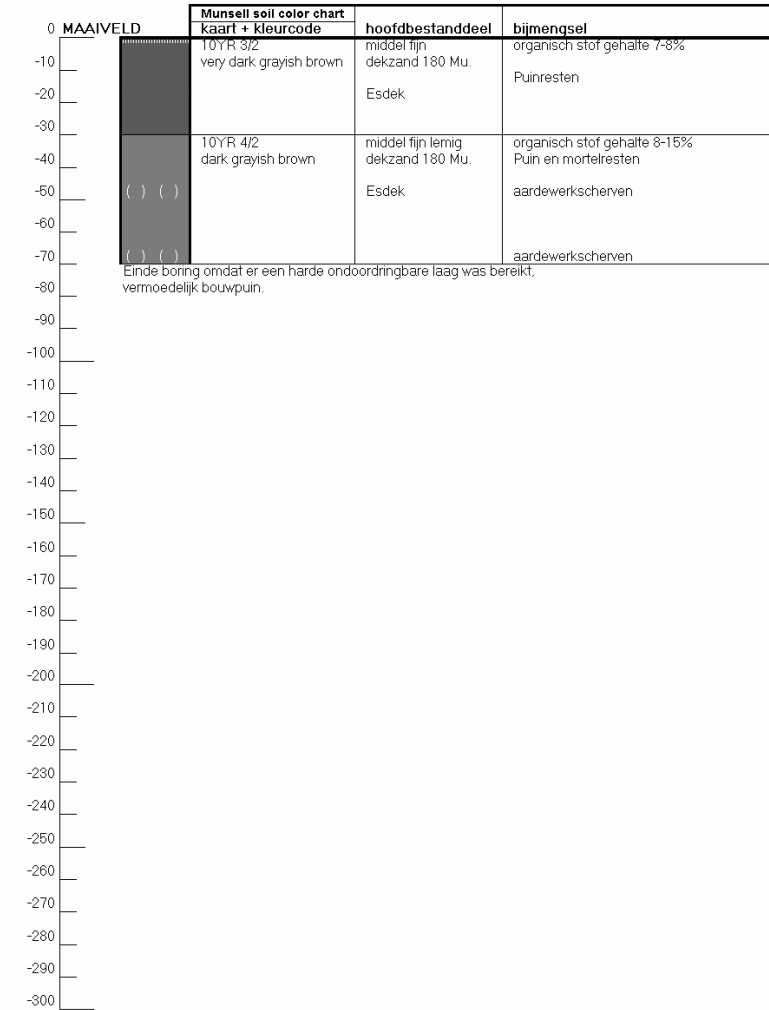
Project : BeHs Door : Drunen/Smulders
 Boring : J2 N.A.P. hoogte : 6.61
 Datum : 11-11-03 X-Y coörd. : 171.280 - 446.090

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

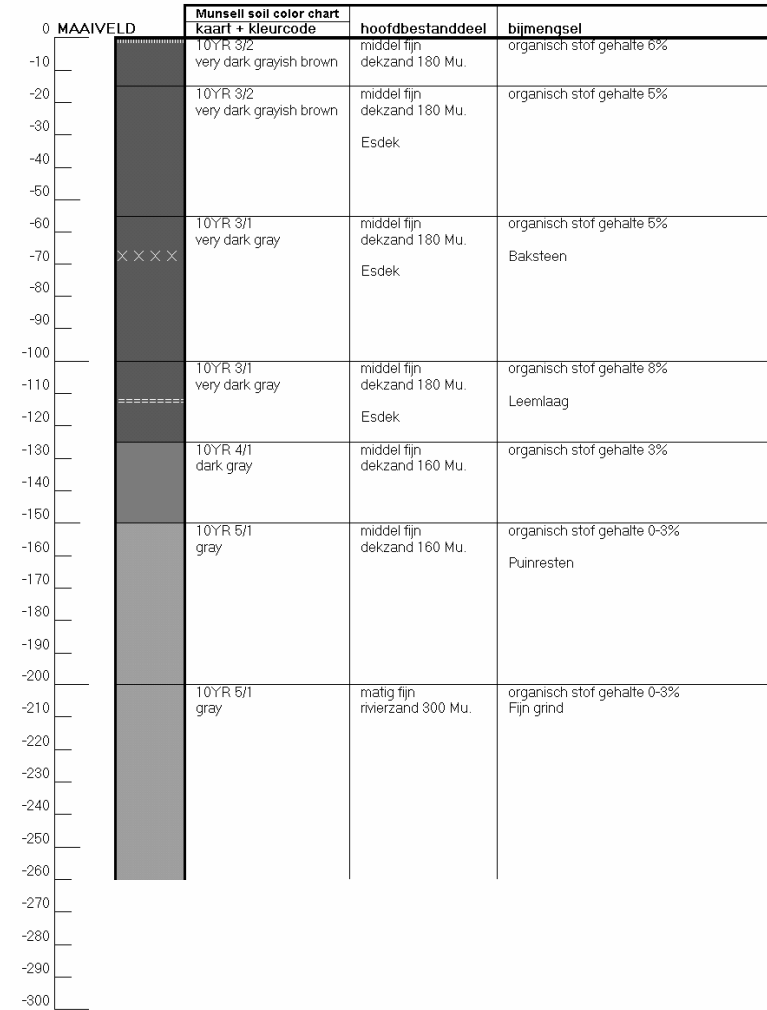
Project : BeHs Door : T. v. Drunen
 Boring : J3 N.A.P. hoogte : 6.49
 Datum : 6-11-03 X-Y coörd. : 171.300 - 446.090

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

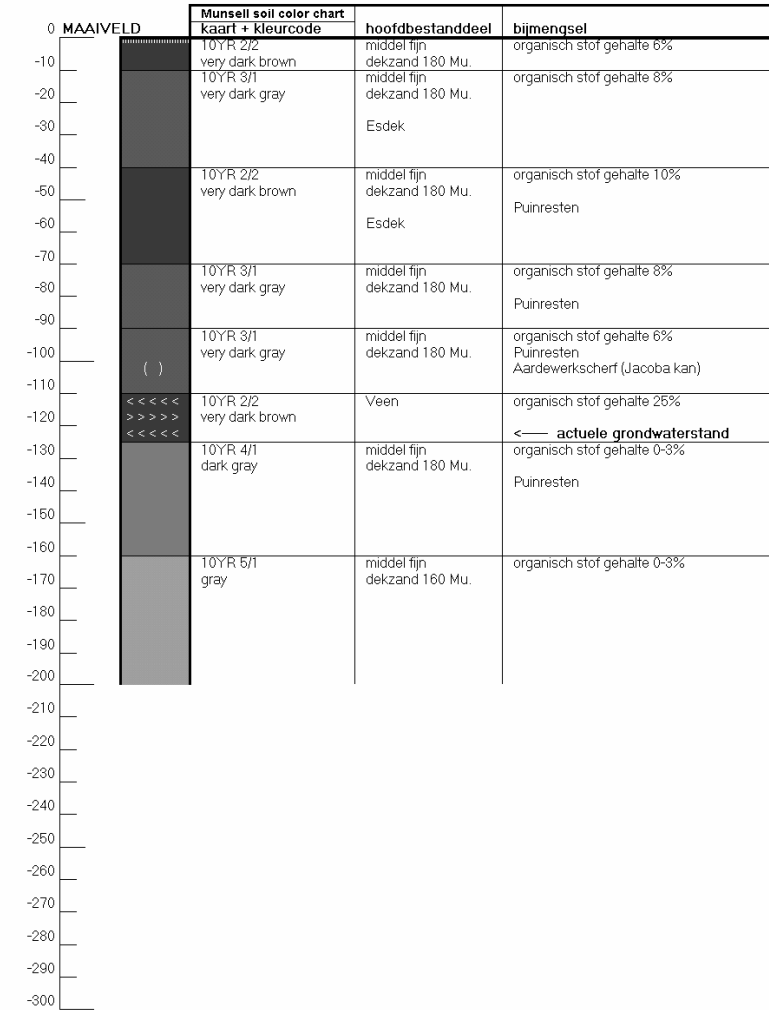
Project : BeHs Door : Clabbers/v.d. Werff
 Boring : J4 N.A.P. hoogte : 6.75
 Datum : 4-11-03 X-Y coörd. : 171.320 - 446.090

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

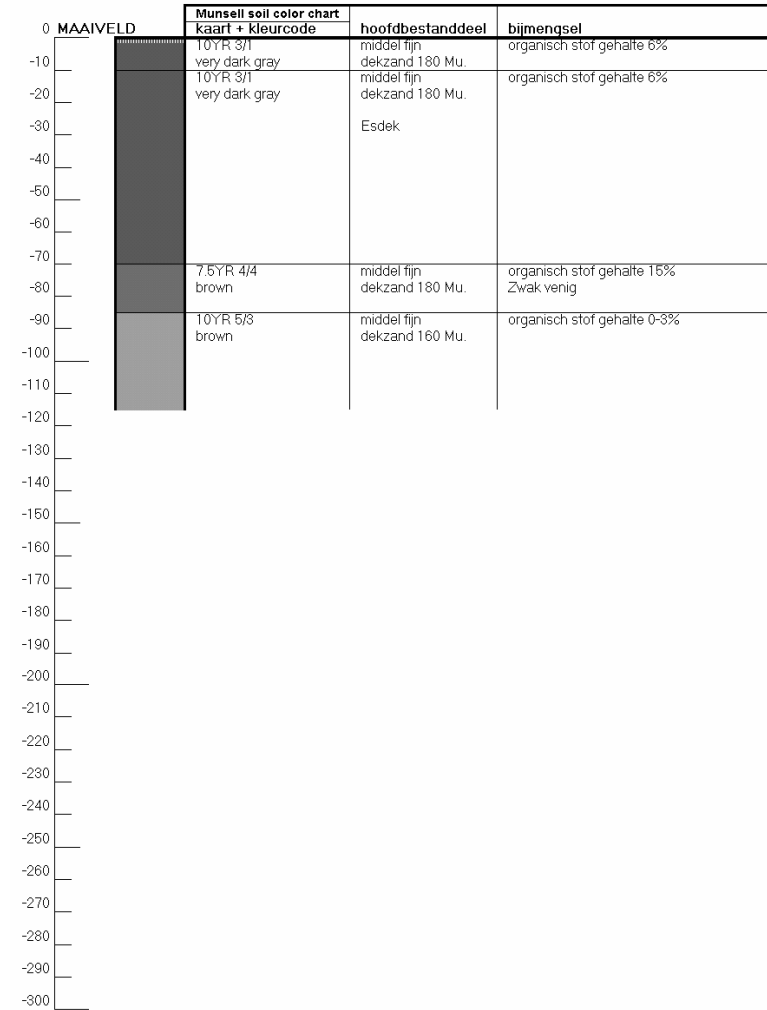
Project : BeHs Door : Clabbers/Smulders
 Boring : J5 N.A.P. hoogte : 6.60
 Datum : 4-11-03 X-Y coörd. : 171.340 - 446.090

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

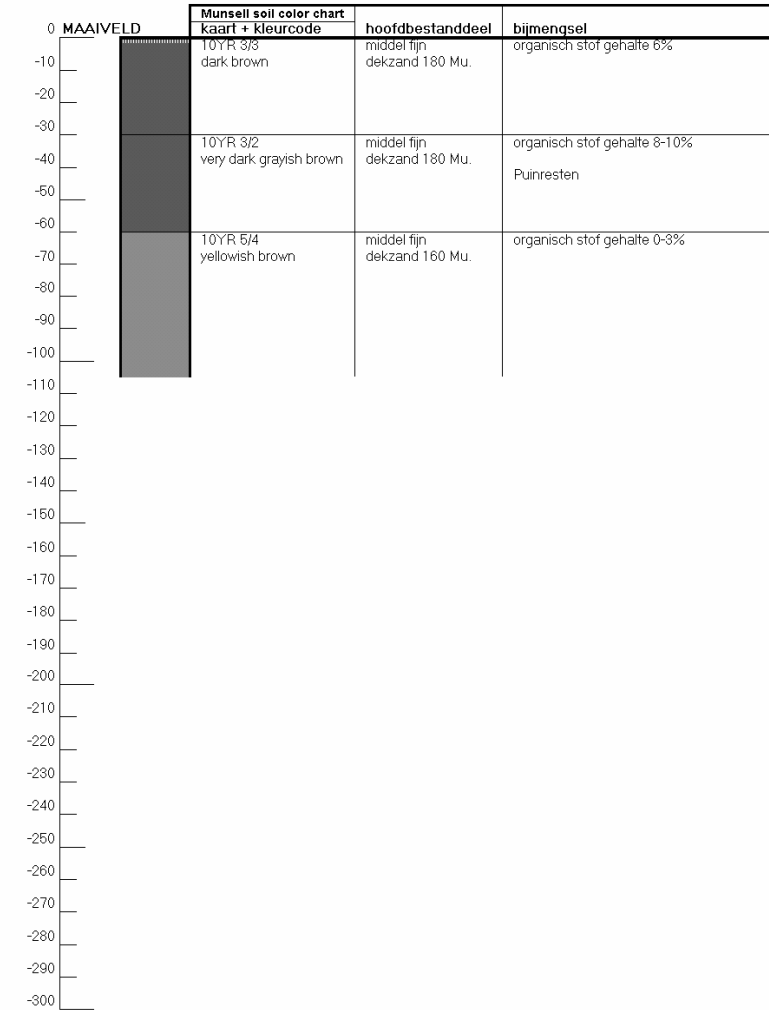
Project : BeHs Door : B. Clabbers
 Boring : J6 N.A.P. hoogte : 6.67
 Datum : 4-11-03 X-Y coörd. : 171.360 - 446.090

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

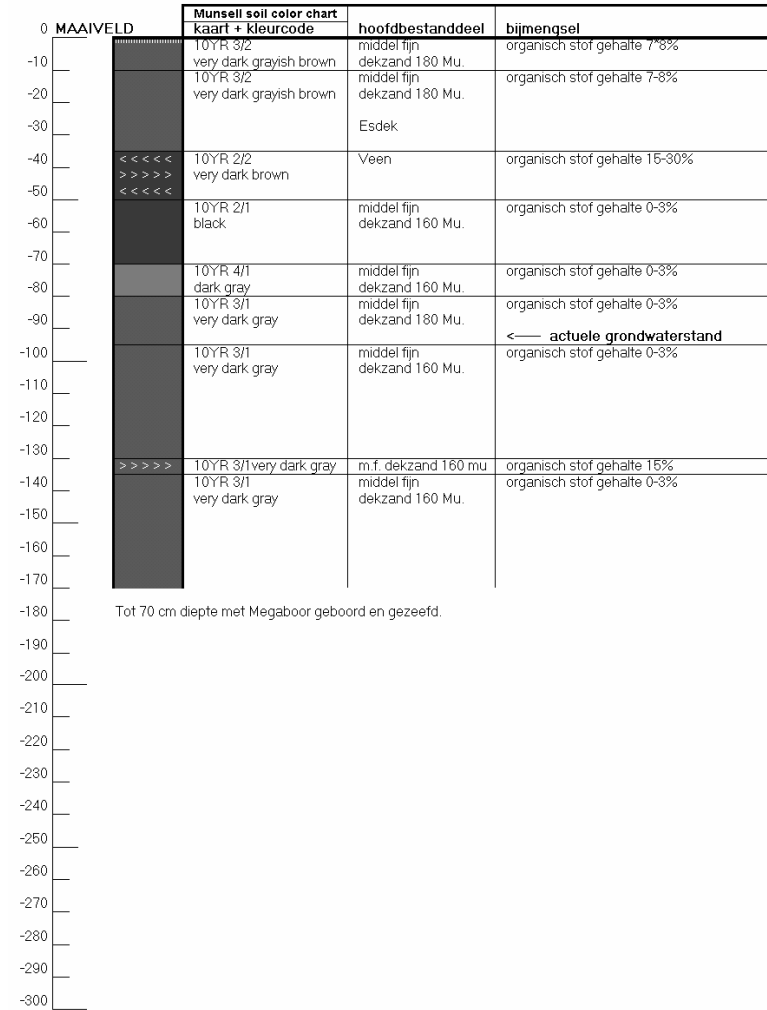
Project : BeHs Door : B. Clabbers
 Boring : J7 N.A.P. hoogte : 6.74
 Datum : 4-11-03 X-Y coörd. : 171.380 - 446.090

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

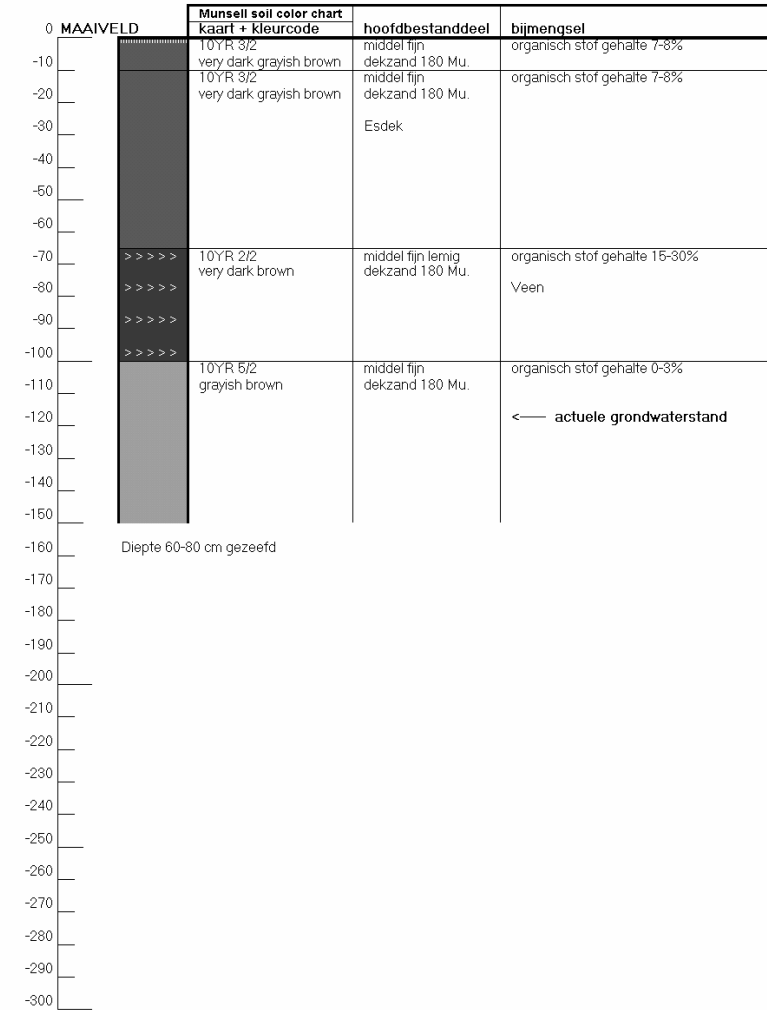
Project : BeHs Door : Clabbers/Kruithof
 Boring : K1 N.A.P. hoogte : 6.23
 Datum : 13-11-03 X-Y coörd. : 171.250 - 446.080

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

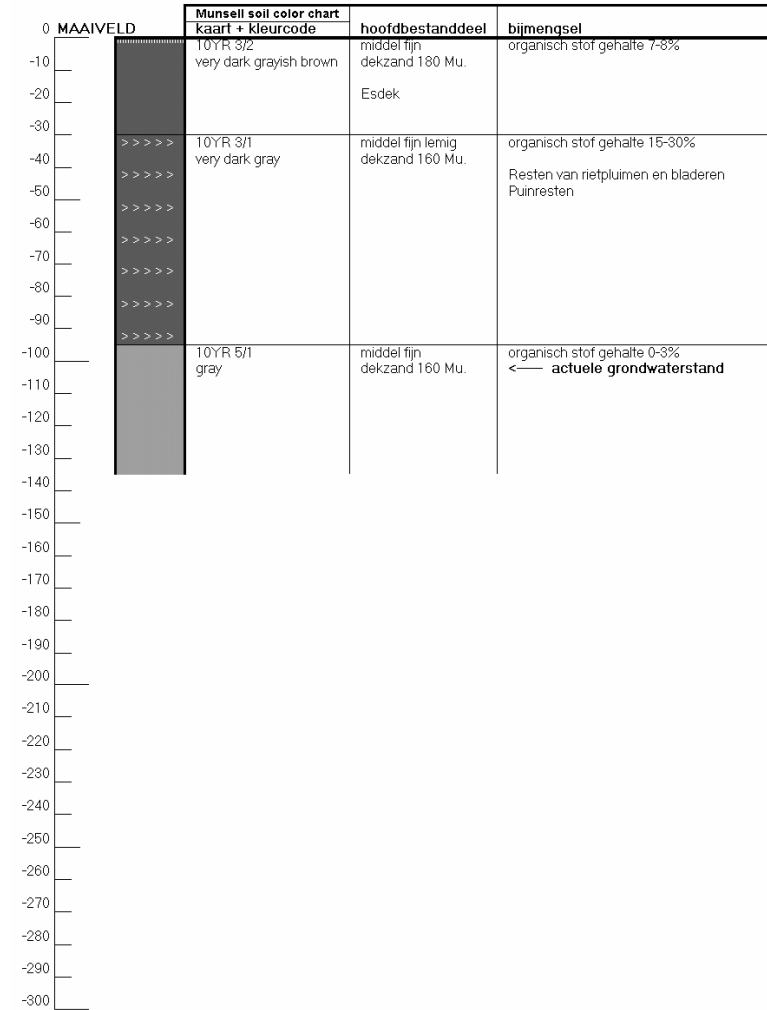
Project : BeHs Door : v. Drunen/Smulders
 Boring : K2 N.A.P. hoogte : 6.62
 Datum : 13-11-03 X-Y coörd. : 171.270 - 446.080

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

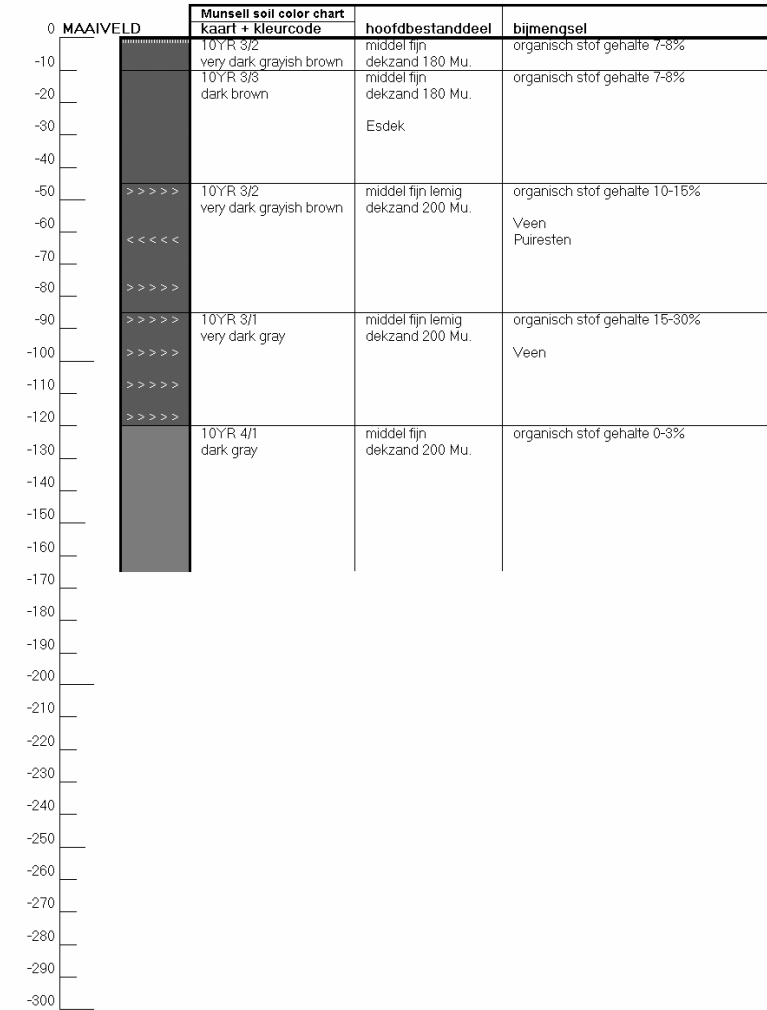
Project : BeHs Door : Clabbers/Werff
 Boring : K3 N.A.P. hoogte : 6.44
 Datum : 13-11-03 X-Y coörd. : 171.290 - 446.080

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

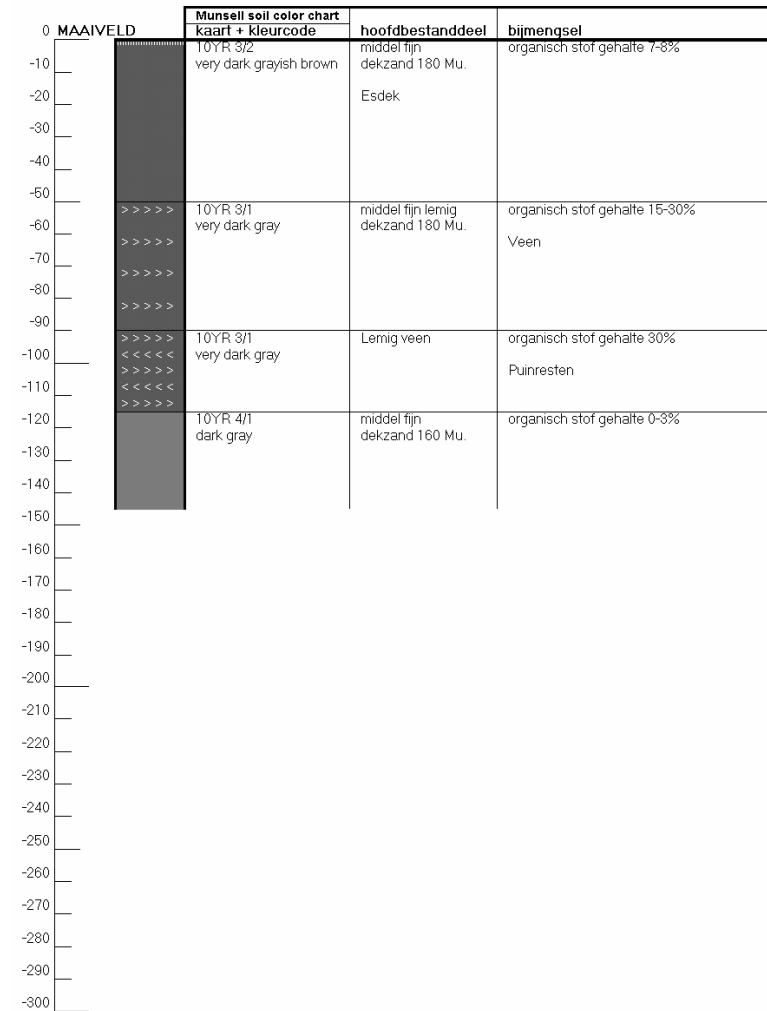
Project : BeHs Door : v. Drunen/Smulders
 Boring : K4 N.A.P. hoogte : 6.69
 Datum : 11-11-03 X-Y coörd. : 171.310 - 446.080

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

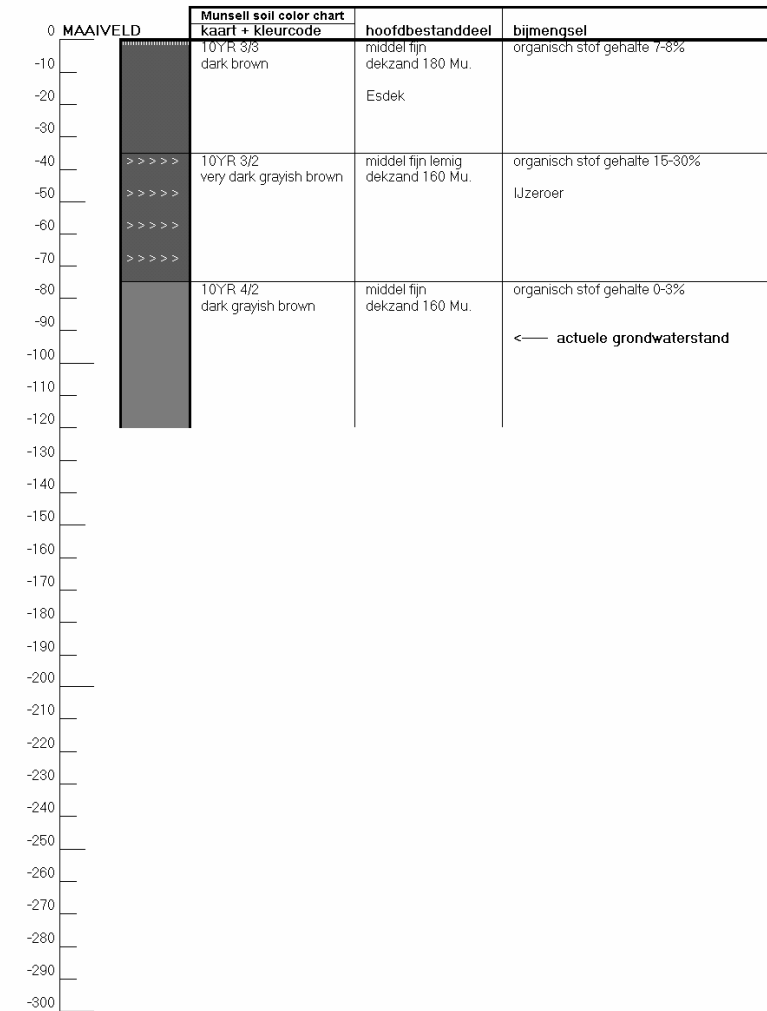
Project : BeHs Door : v. Drunen/Smulders
 Boring : K5 N.A.P. hoogte : 6.75
 Datum : 6-11-03 X-Y coörd. : 171.330 - 446.080

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

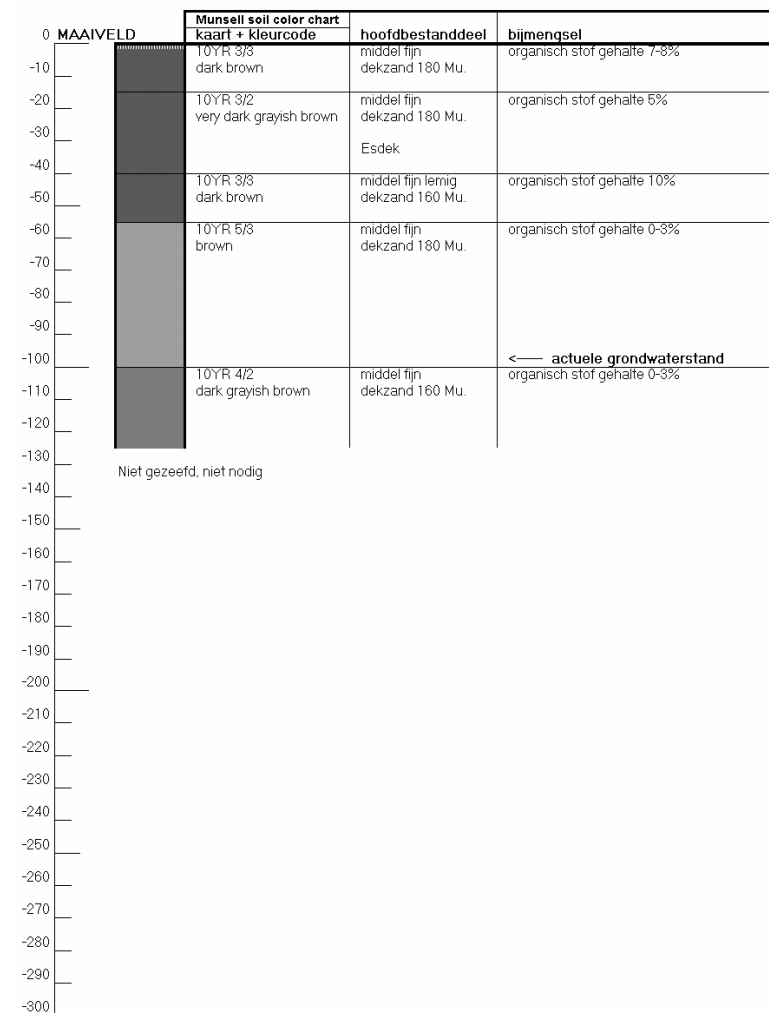
Project : BeHs Door : T. v. Drunen
 Boring : K6 N.A.P. hoogte : 6.61
 Datum : 6-11-03 X-Y coörd. : 171.350 - 446.080

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

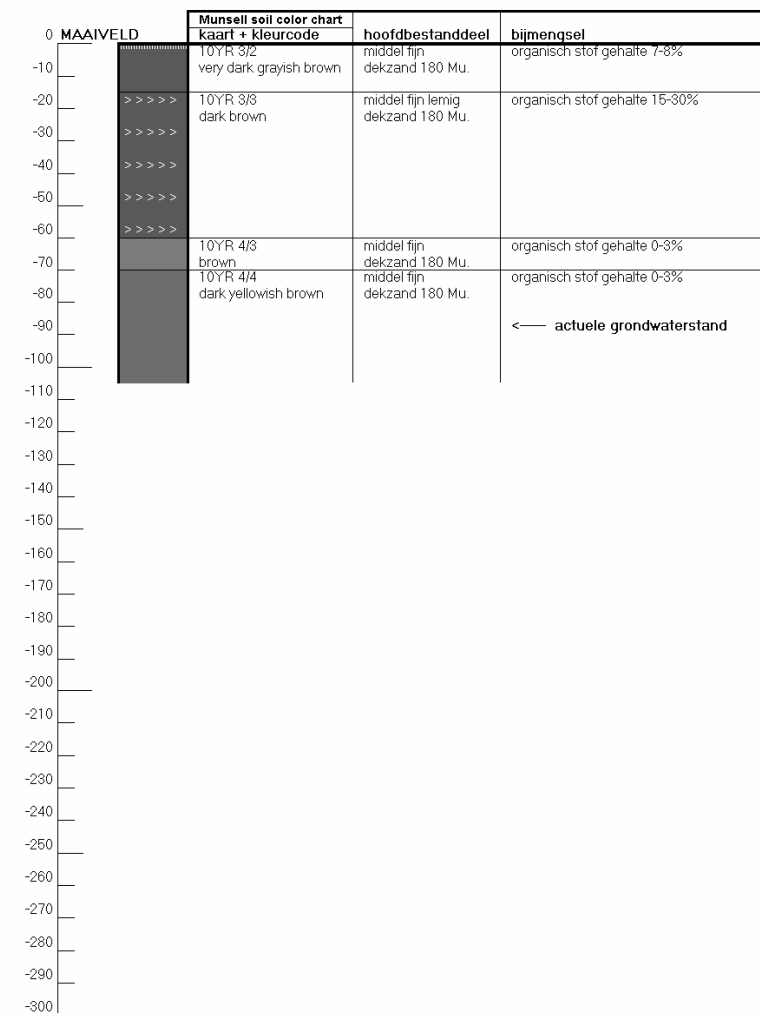
Project : BeHs Door : T. v. Drunen
 Boring : K7 N.A.P. hoogte : 6.69
 Datum : 6-11-03 X-Y coörd. : 171.370 - 446.080

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

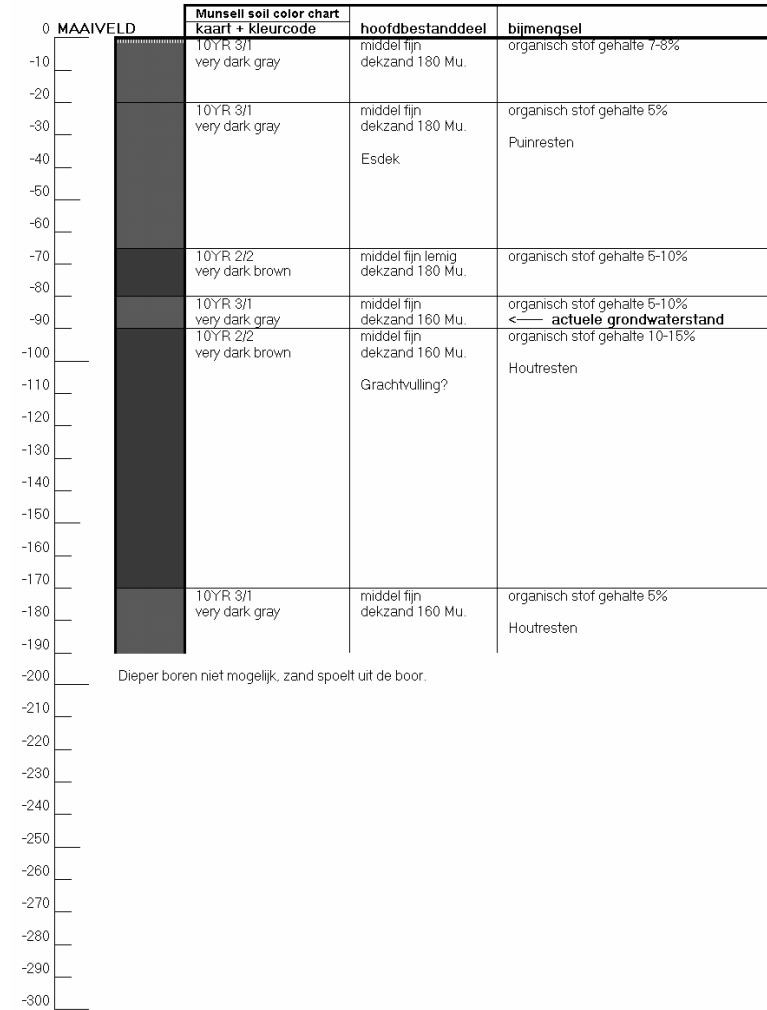
Project : BeHs Door : T. v. Drunen
 Boring : K8 N.A.P. hoogte : 6.78
 Datum : 6-11-03 X-Y coörd. : 171.390 - 446.080

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

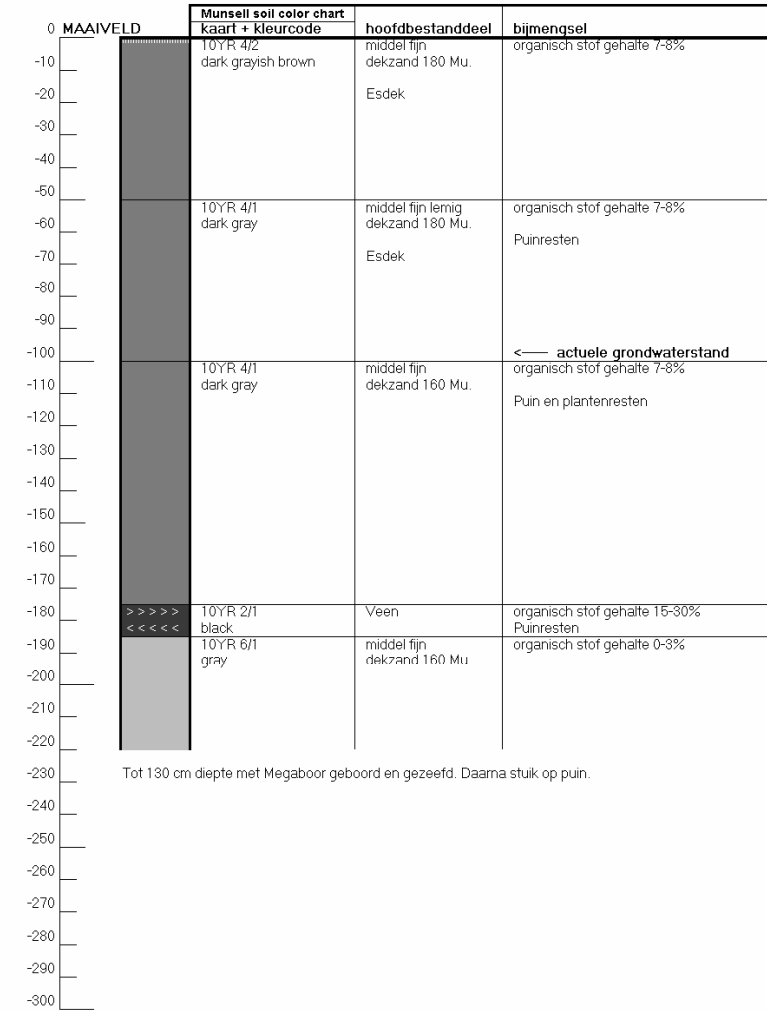
Project : BeHs Door : Smulders/Meure
 Boring : L2 N.A.P. hoogte : 6.60
 Datum : 9-12-03 X-Y coörd. : 171.280 - 446.070

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

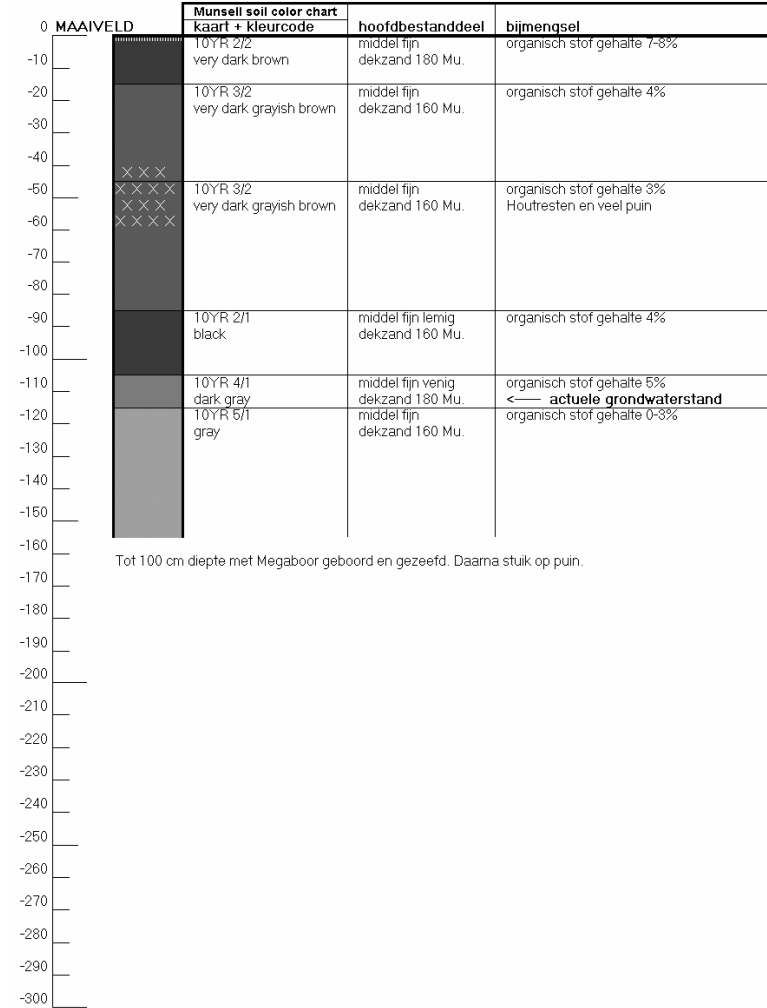
Project : BeHs Door : v. Drunen/Kruthof
 Boring : L3 N.A.P. hoogte : 6.60
 Datum : 9-12-03 X-Y coörd. : 171.300 - 446.070

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

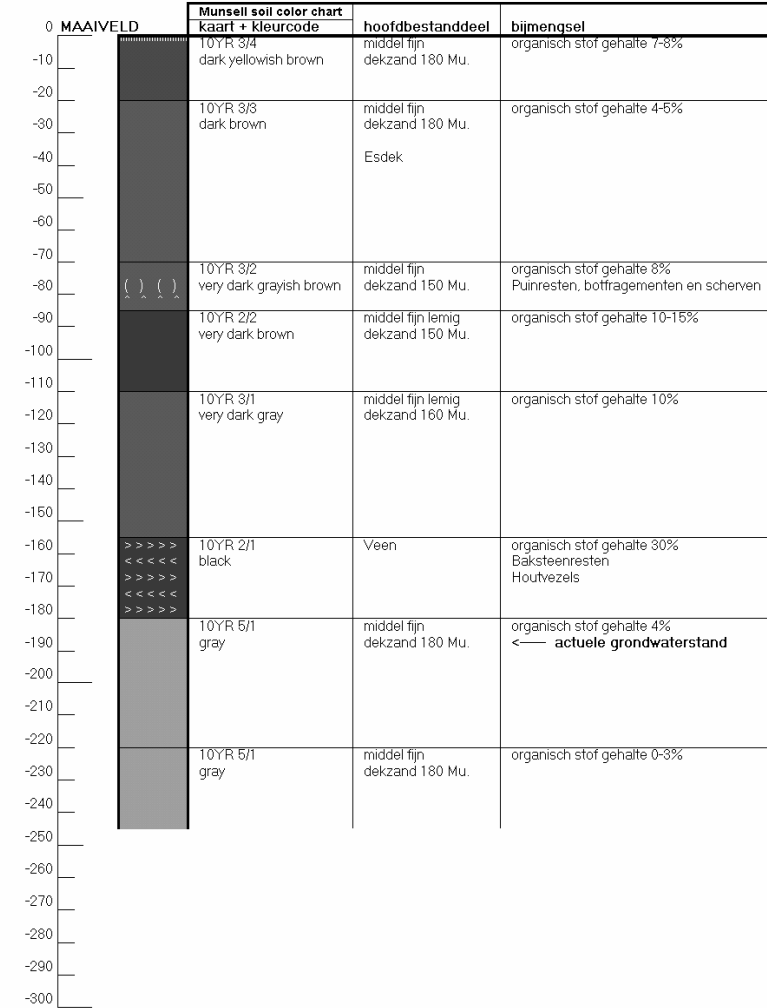
Project : BeHs Door : T. van Drunen
 Boring : L4 N.A.P. hoogte : 6.75
 Datum : 18-11-03 X-Y coörd. : 171.320 - 446.070

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

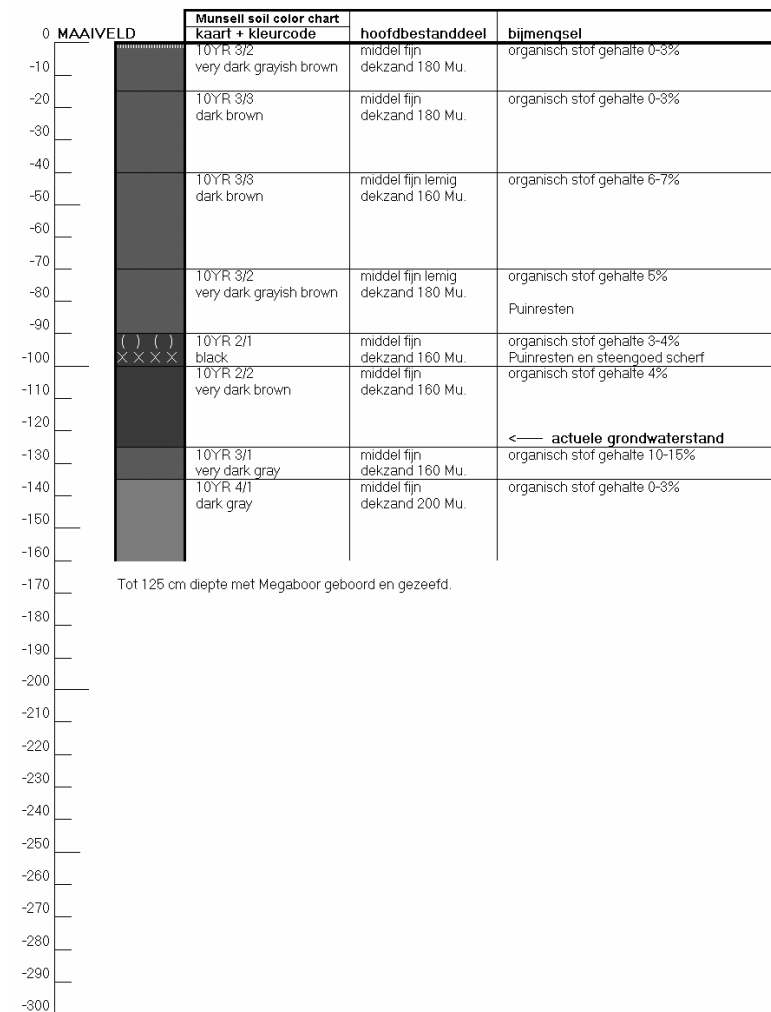
Project : BeHs Door : Clabbers/Kruitthof
 Boring : L5 N.A.P. hoogte : 6.61
 Datum : 13-11-03 X-Y coörd. : 171.340 - 446.070

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

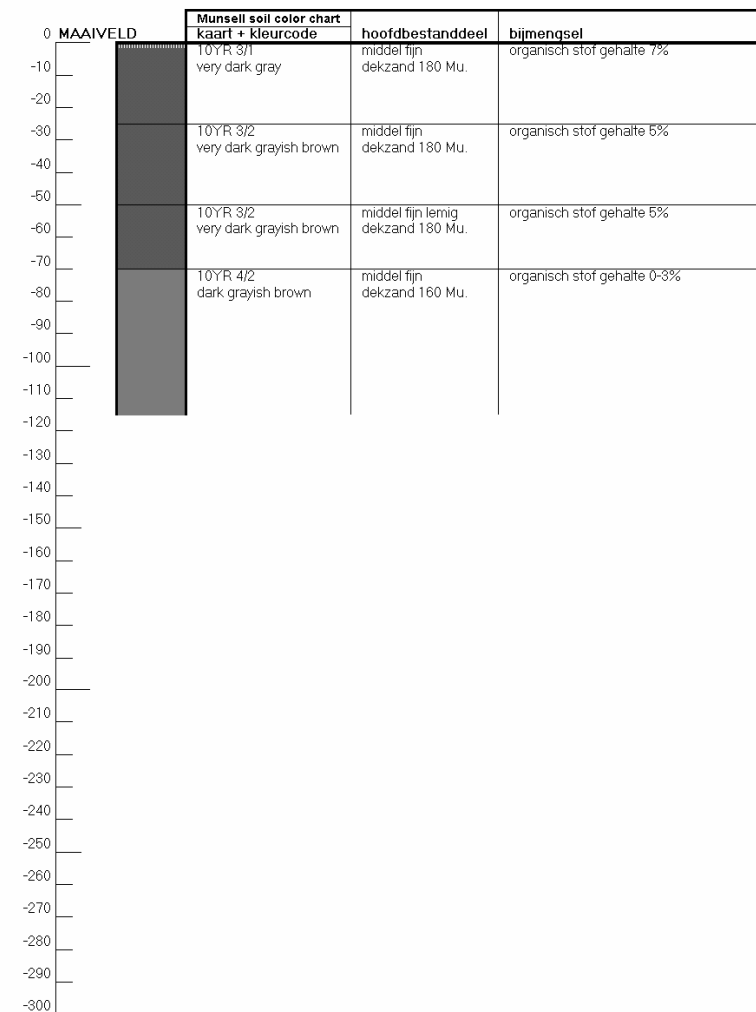
Project : BeHs Door : Smulders/Meure
 Boring : L6 N.A.P. hoogte : 6.67
 Datum : 18-11-03 X-Y coörd. : 171.360 - 446.070

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

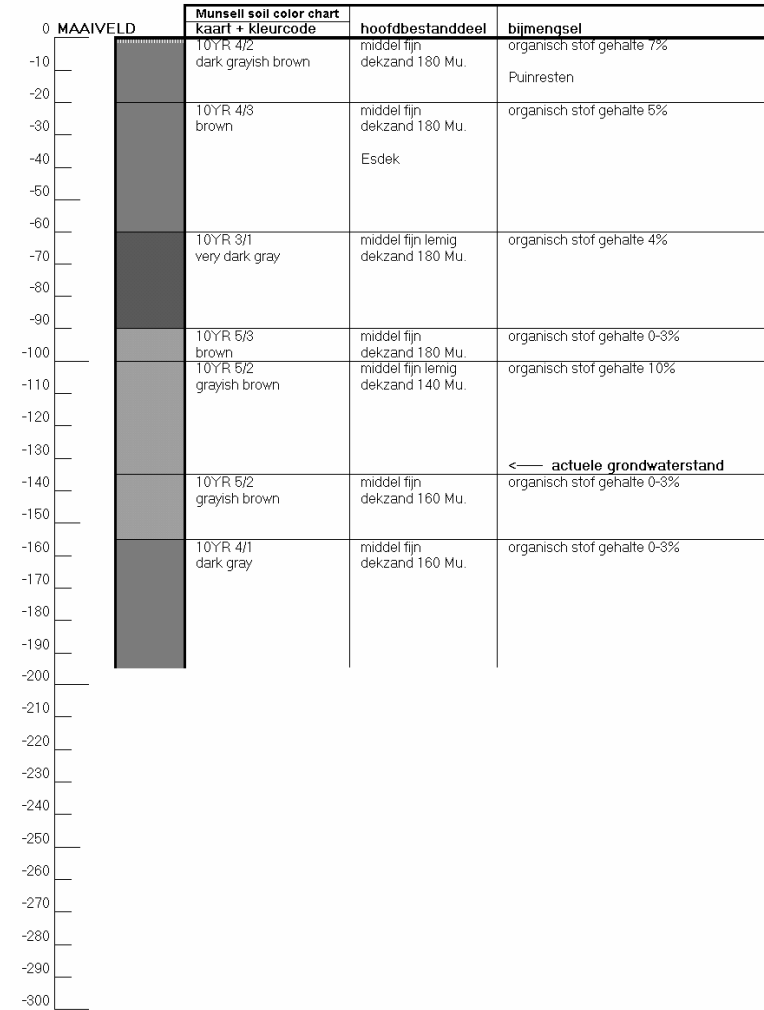
Project : BeHs Door : T. v. Drunen
 Boring : L8 N.A.P. hoogte : 6.64
 Datum : 18-11-03 X-Y coörd. : 171.400 - 446.070

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

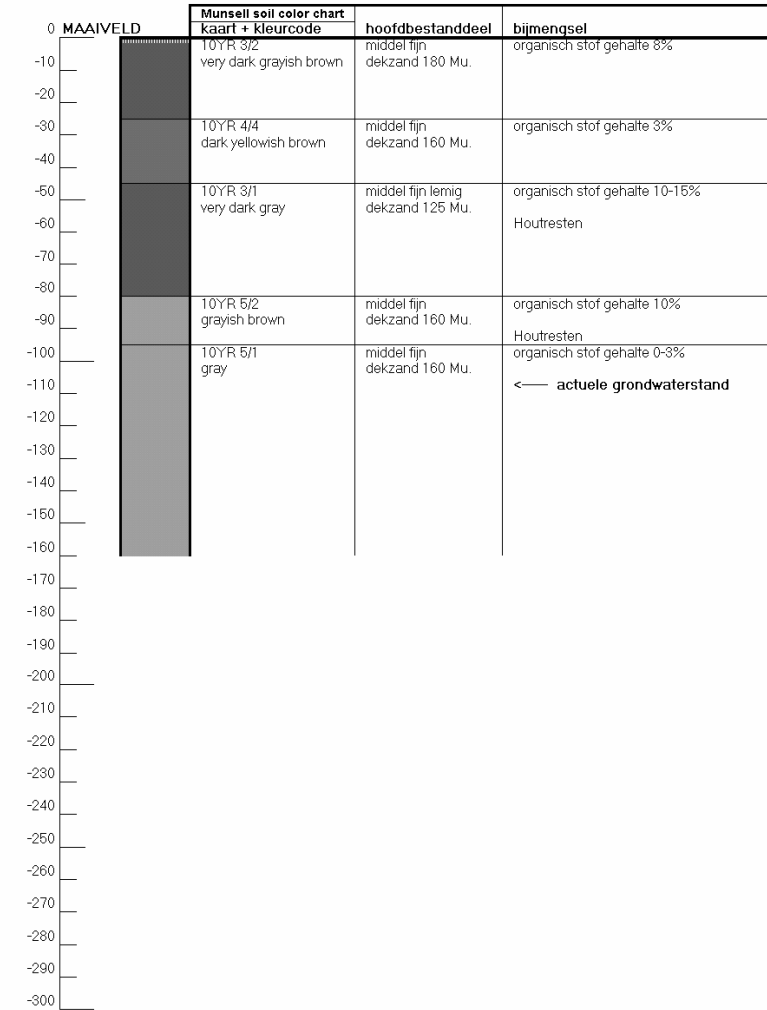
Project : BeHs Door : v. Drunen/Kruihof
 Boring : M2 N.A.P. hoogte : 6.53
 Datum : 20-11-03 X-Y coörd. : 171.270 - 446.060

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

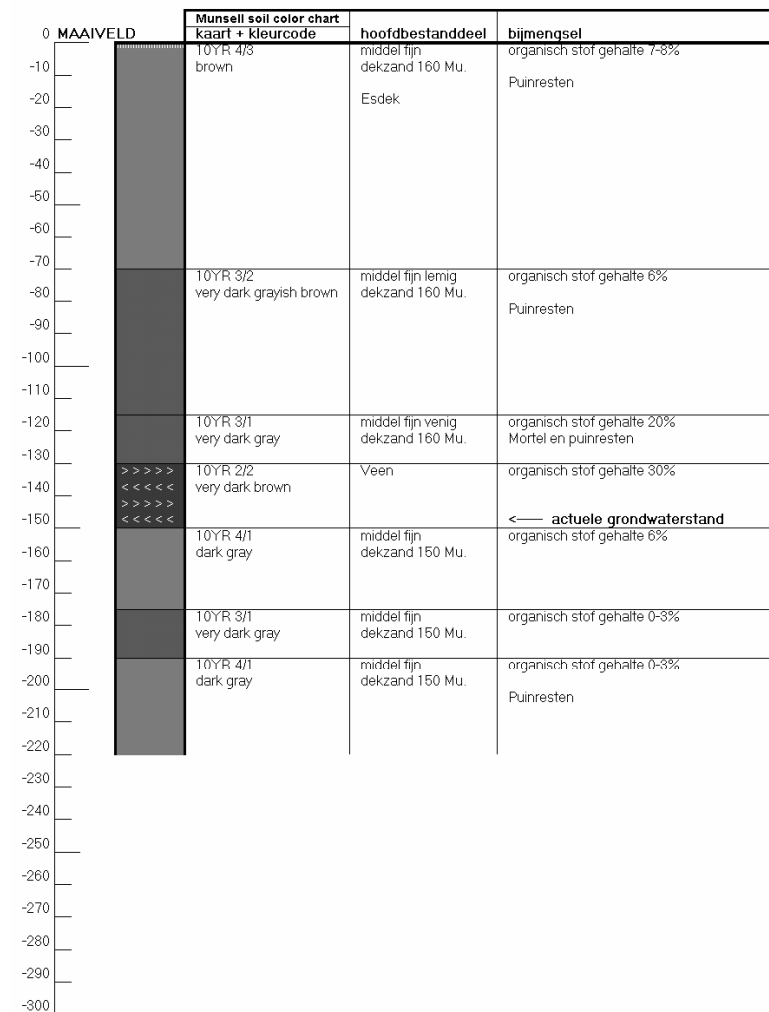
Project : BeHs Door : Kruihof/Meure
 Boring : M3 N.A.P. hoogte : 6.46
 Datum : 20-11-03 X-Y coörd. : 171.290 - 446.060

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

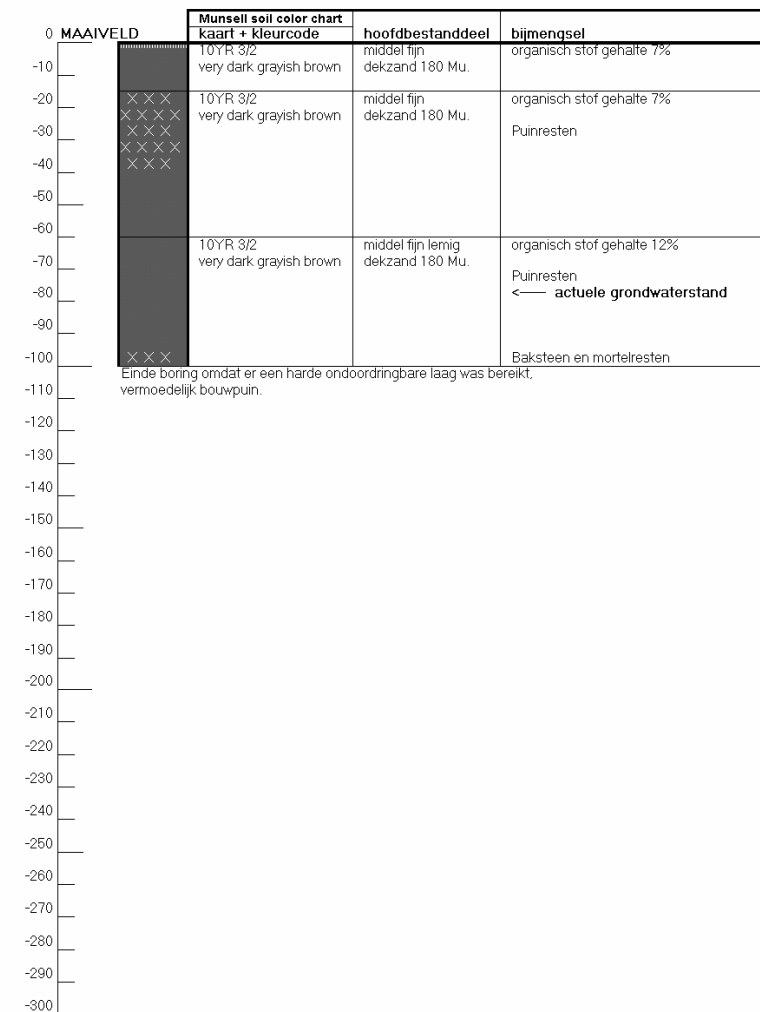
Project : BeHs Door : Kruihof/Meure
 Boring : M4 N.A.P. hoogte : 6.56
 Datum : 25-11-03 X-Y coörd. : 171.310 - 446.060

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

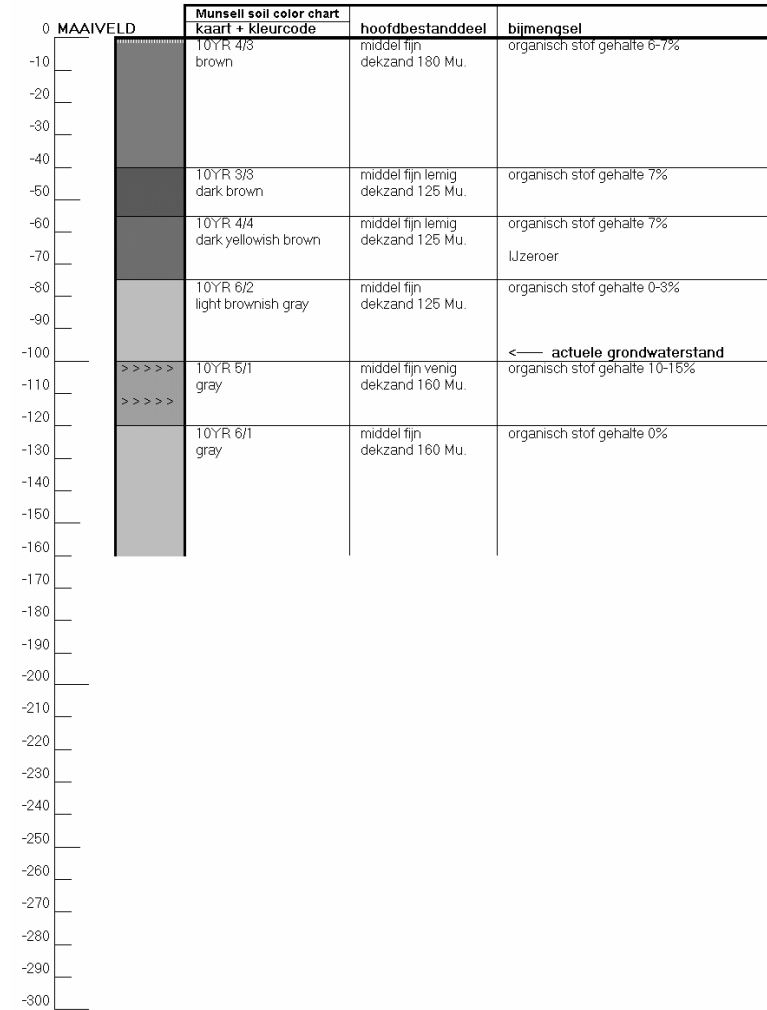
Project : BeHs Door : H. Smulders
 Boring : M5 N.A.P. hoogte : 6.55
 Datum : 02-12-03 X-Y coörd. : 171.330 - 446.060

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

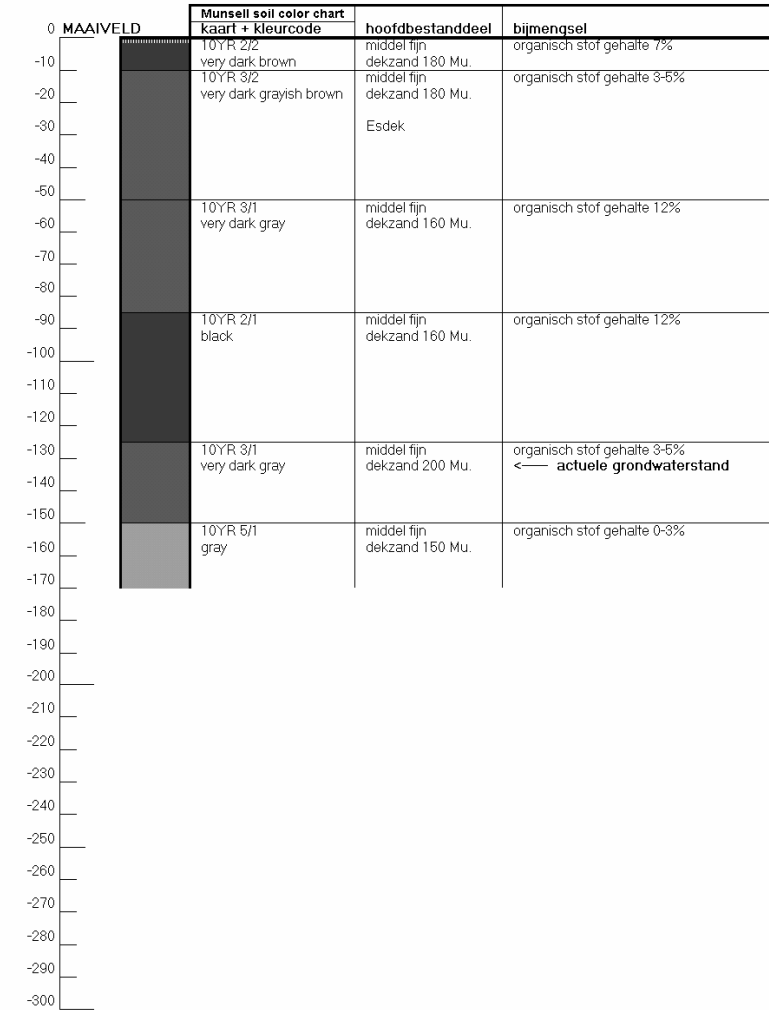
Project : BeHs Door : Kruihof/Meure
 Boring : M6 N.A.P. hoogte : 6.75
 Datum : 02-12-03 X-Y coörd. : 171.350 - 446.060

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

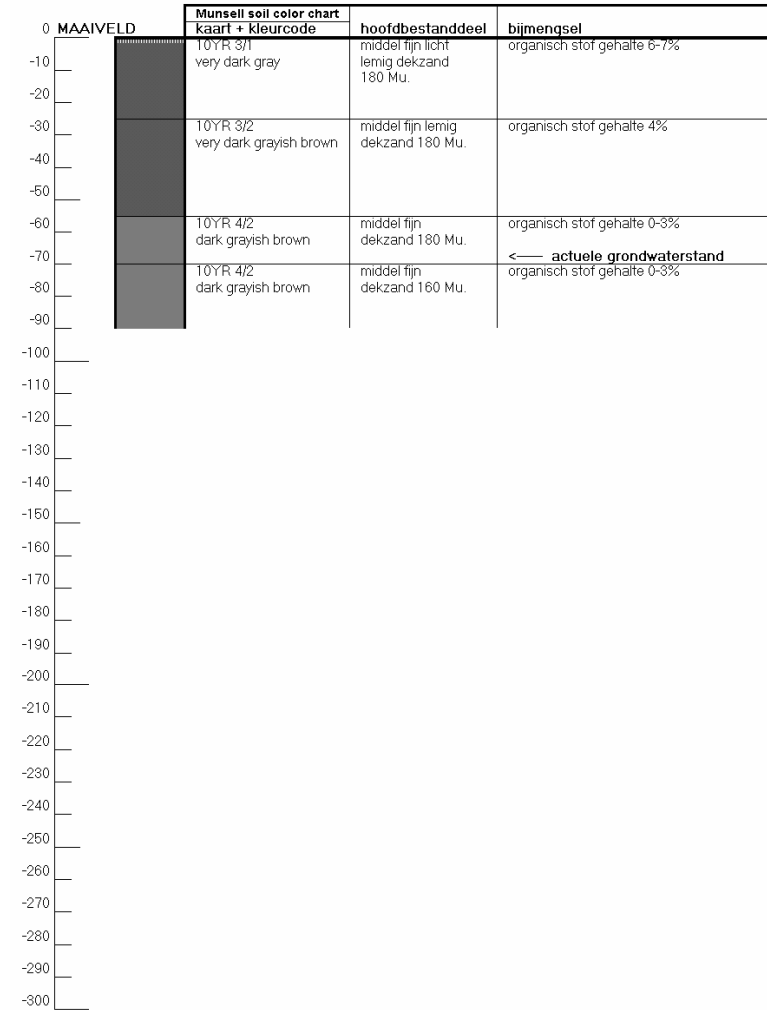
Project : BeHs Door : Smulders/v. Drunen
 Boring : M7 N.A.P. hoogte : 6.59
 Datum : 18-11-03 X-Y coörd. : 171.370 - 446.060

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

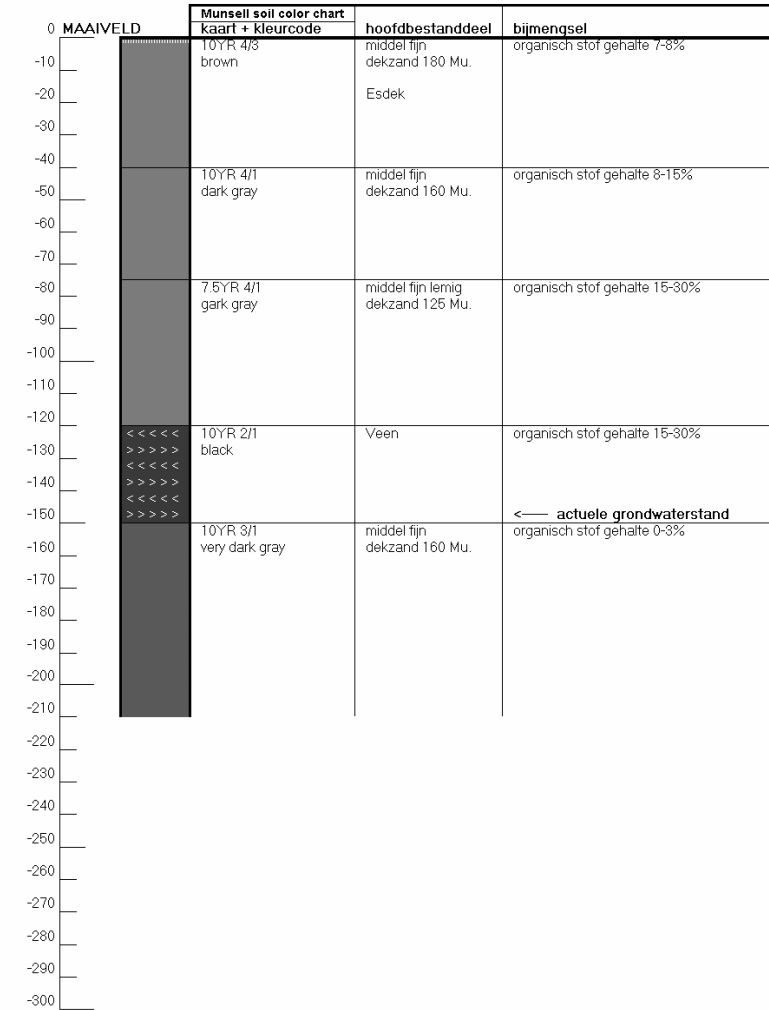
Project : BeHs Door : Smulders/Meure
 Boring : M8 N.A.P. hoogte : 6.50
 Datum : 18-11-03 X-Y coörd. : 171.390 - 446.060

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

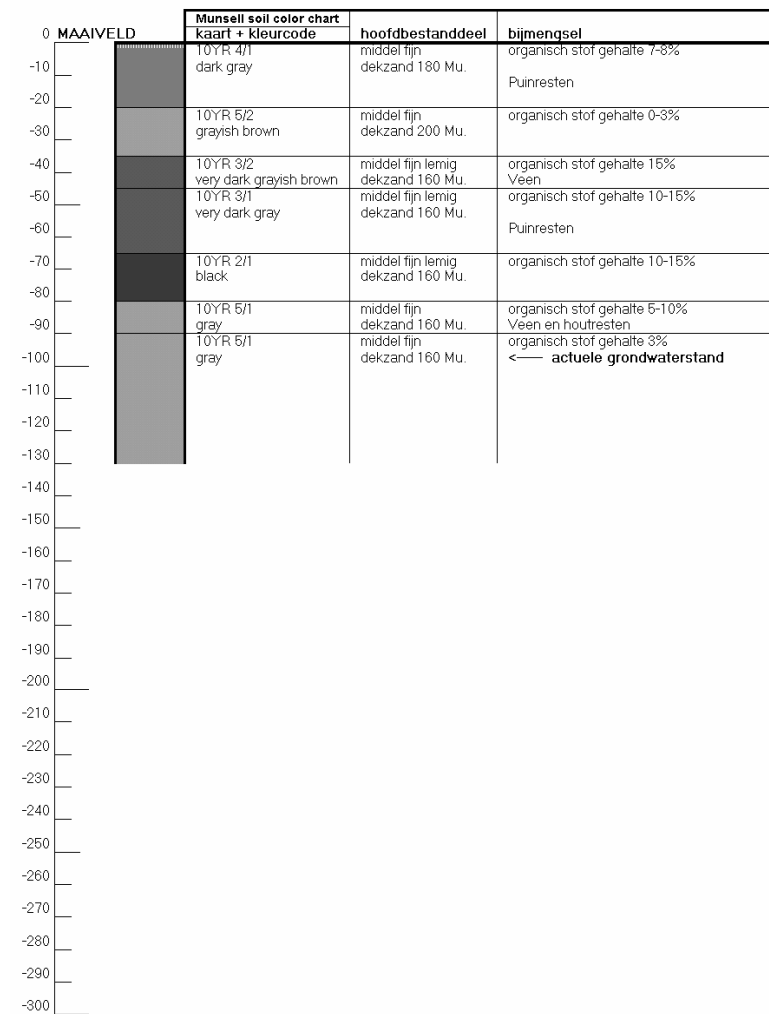
Project : BeHs Door : Kruijthof/v. Drunen
 Boring : N2 N.A.P. hoogte : 6.47
 Datum : 20-11-03 X-Y coörd. : 171.280 - 446.050

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

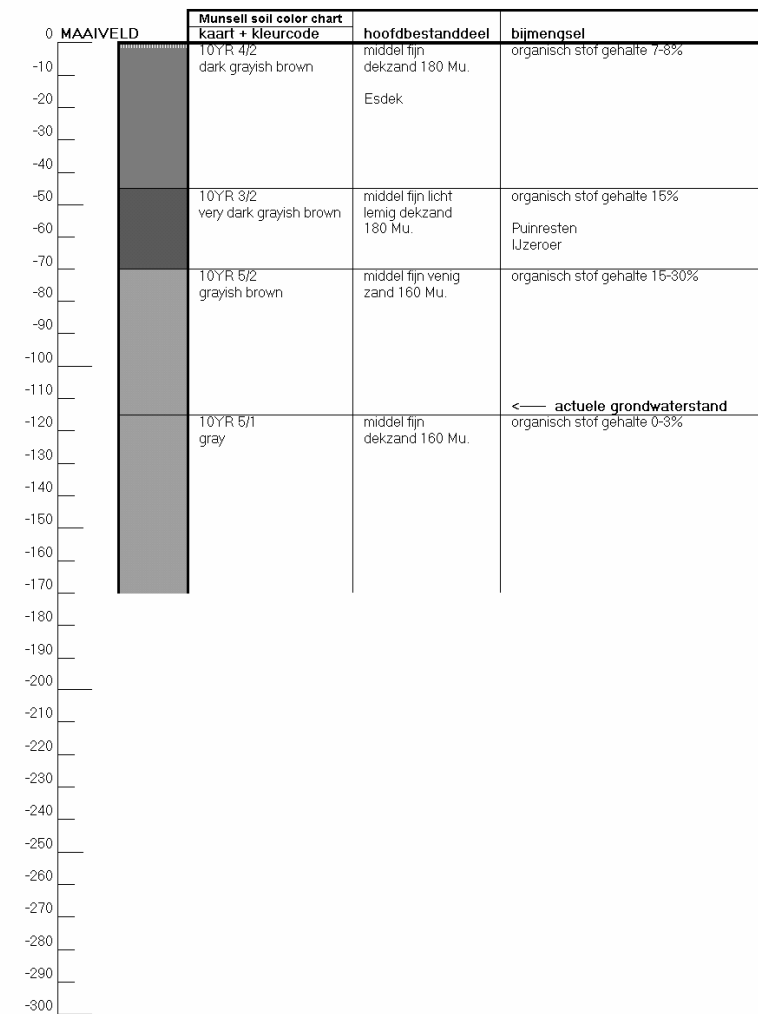
Project : BeHs Door : Smulders/Meure
 Boring : N3 N.A.P. hoogte : 6.41
 Datum : 09-12-03 X-Y coörd. : 171.300 - 446.050

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

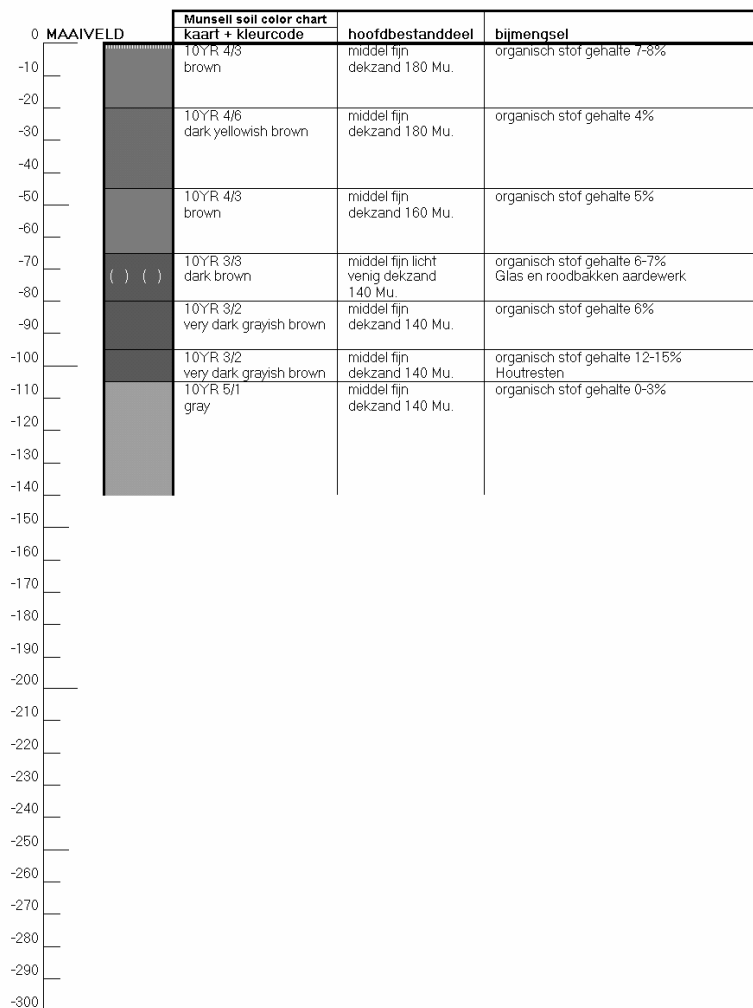
Project : BeHs Door : Kruthof/v. Drunen
 Boring : N4 N.A.P. hoogte : 6.59
 Datum : 09-12-03 X-Y coörd. : 171.320 - 446.050

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

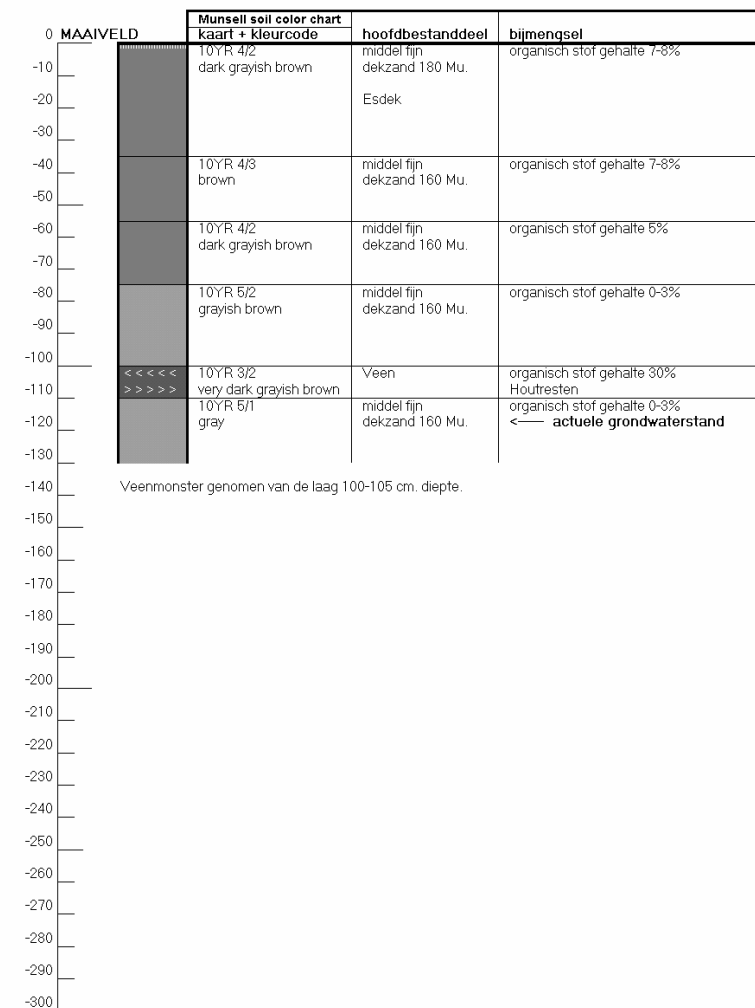
Project : BeHs Door : Clabbers/Kruithof
 Boring : N5 N.A.P. hoogte : 6.60
 Datum : 13-11-03 X-Y coörd. : 171.340 - 446.050

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

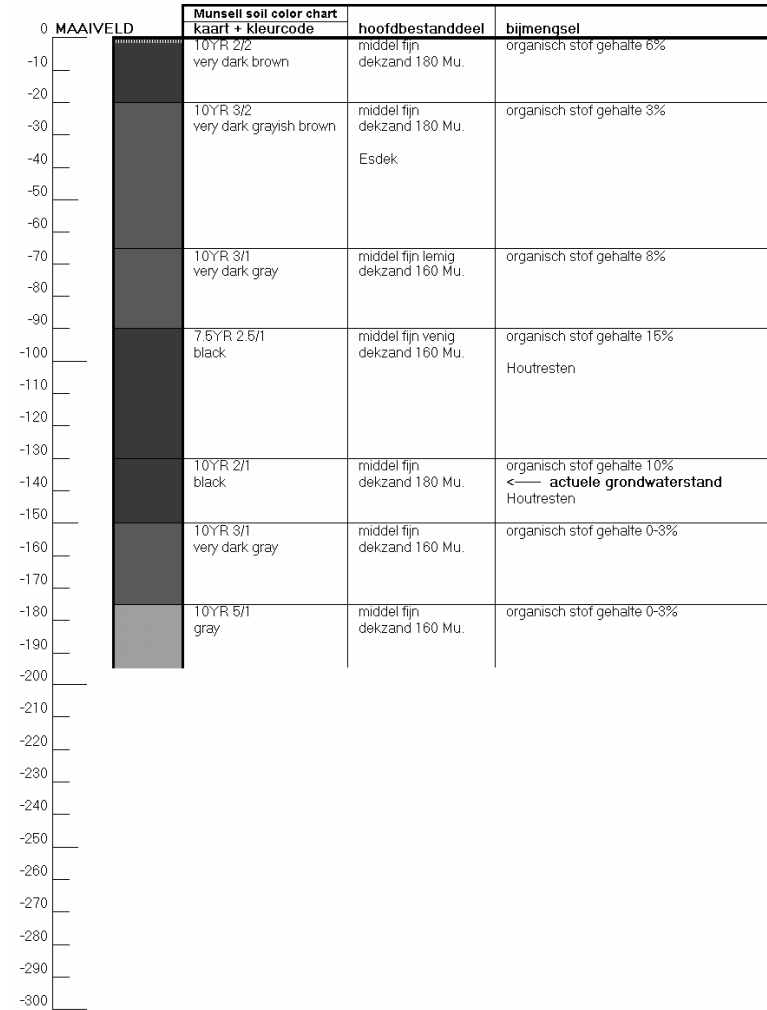
Project : BeHs Door : Kruithof/Meure
 Boring : N6 N.A.P. hoogte : 6.58
 Datum : 02-12-03 X-Y coörd. : 171.360 - 446.050

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

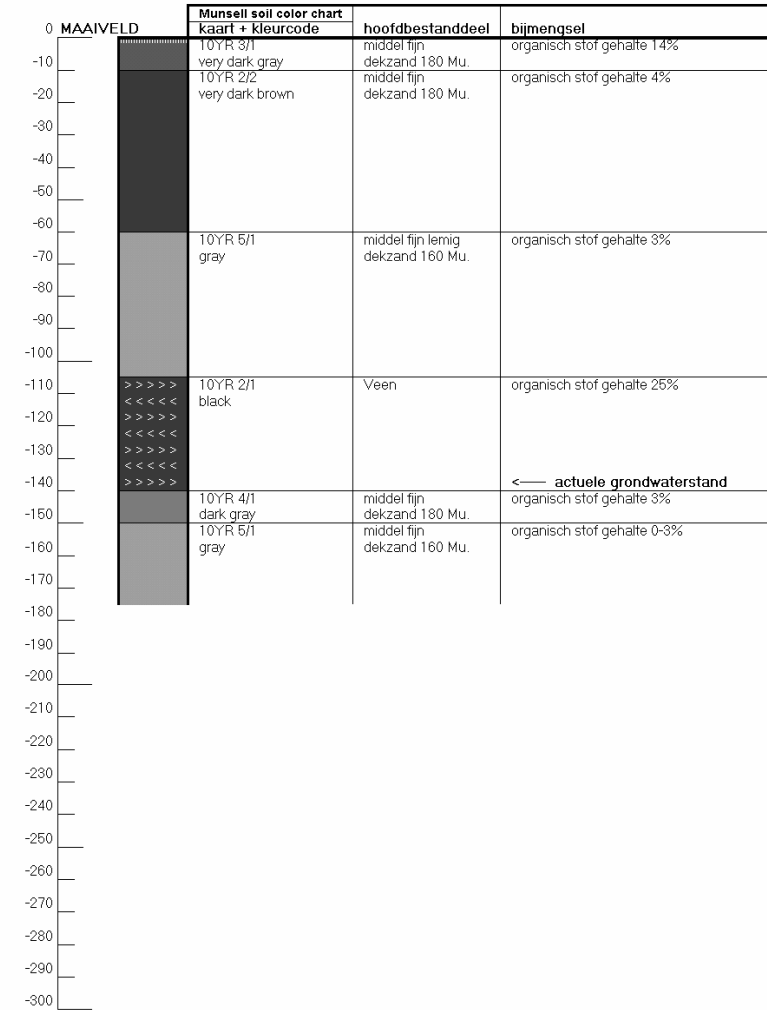
Project : BeHs Door : Smulders/Angenant
 Boring : P2 N.A.P. hoogte : 6.31
 Datum : 20-11-03 X-Y coörd. : 171.270 - 446.040

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

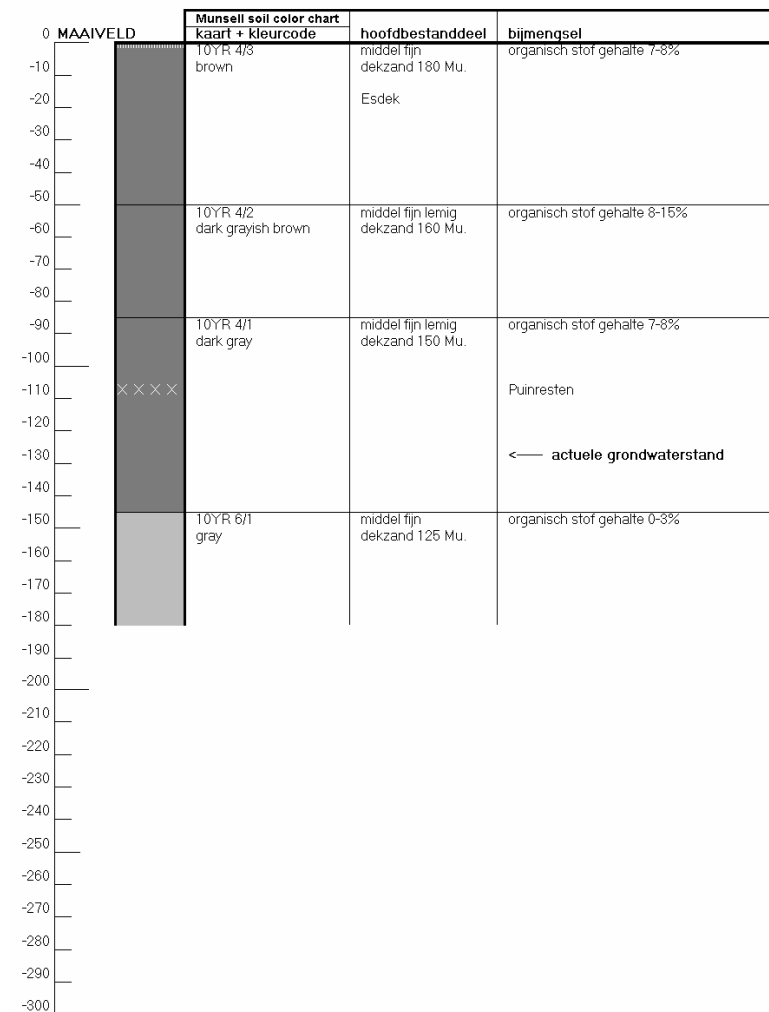
Project : BeHs Door : Smulders/Angenant
 Boring : P3 N.A.P. hoogte : 6.31
 Datum : 20-11-03 X-Y coörd. : 171.290 - 446.040

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

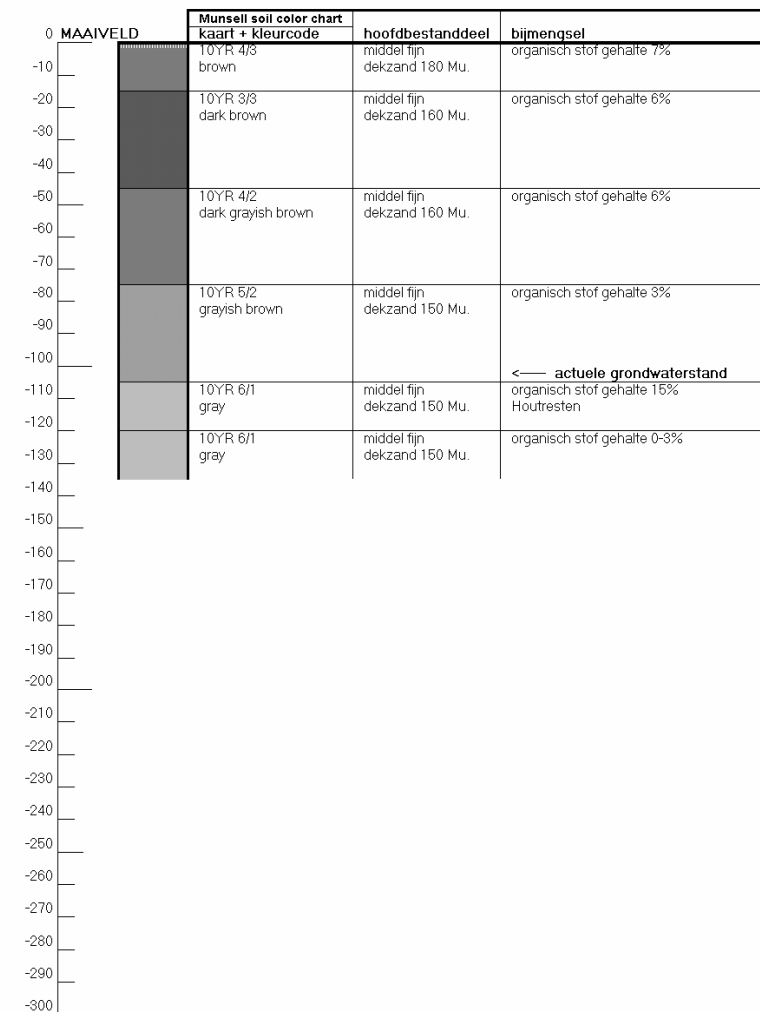
Project : BeHs Door : Kruithof/v. Drunen
 Boring : P4 N.A.P. hoogte : 6.42
 Datum : 20-11-03 X-Y coörd. : 171.310 - 446.040

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

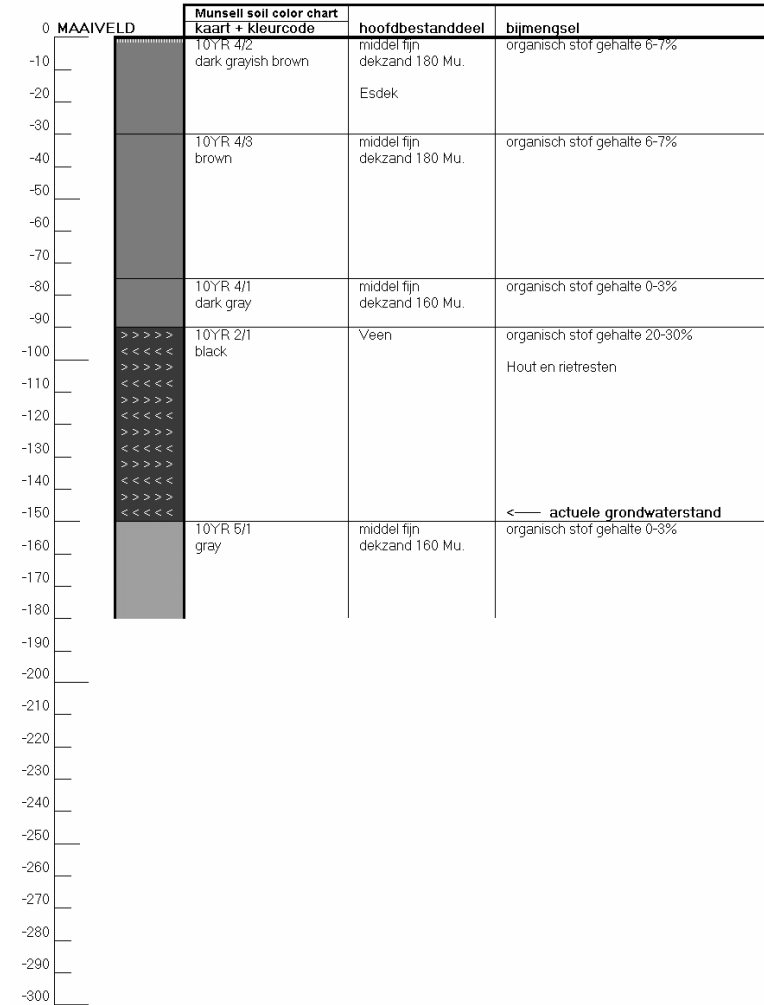
Project : BeHs Door : L. Kruithof
 Boring : P5 N.A.P. hoogte : 6.60
 Datum : 02-12-03 X-Y coörd. : 171.330 - 446.040

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

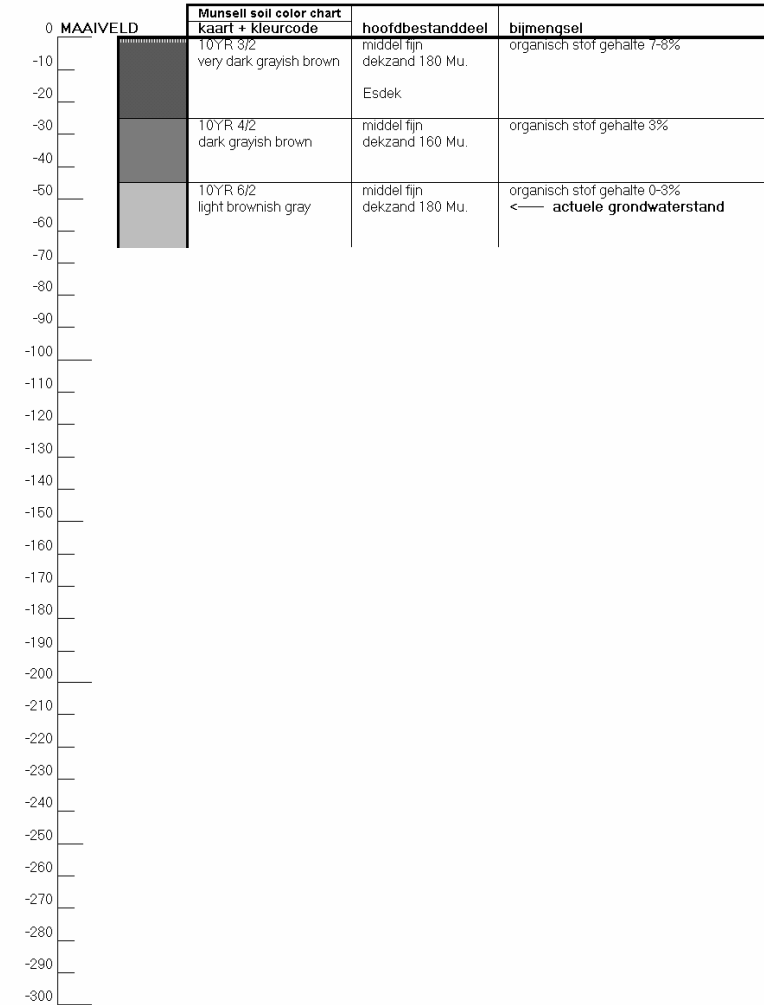
Project : BeHs Door : Smulders/Meure
 Boring : P6 N.A.P. hoogte : 6.59
 Datum : 02-12-03 X-Y coörd. : 171.350 - 446.040

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

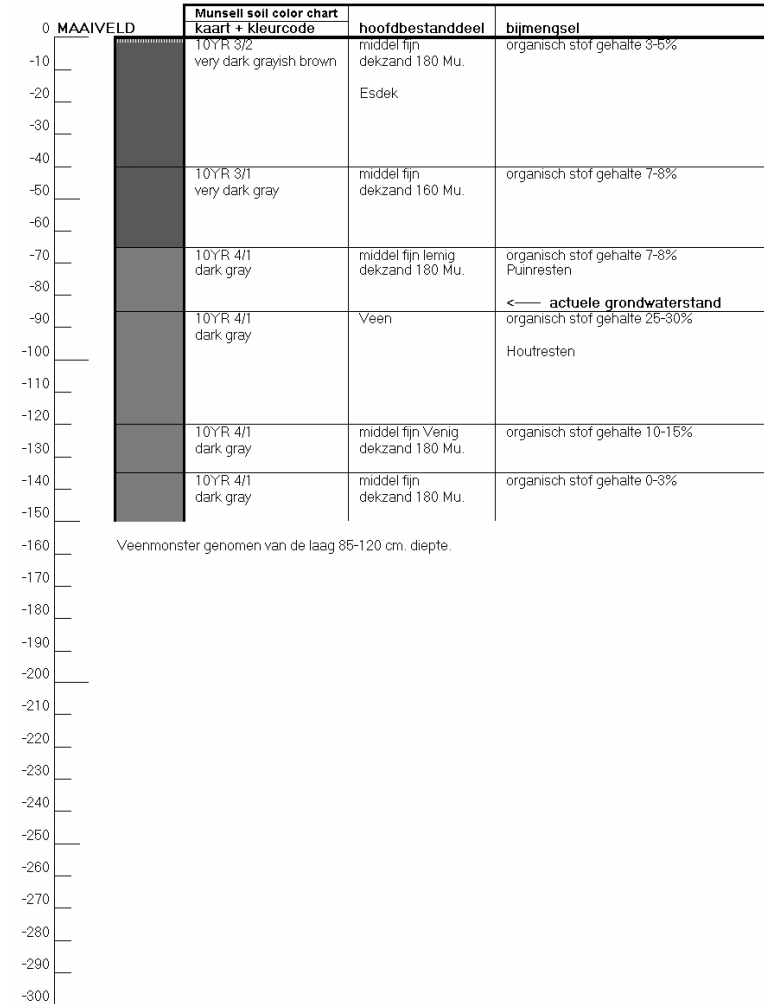
Project : BeHs Door : Smulders/Meure
 Boring : P7 N.A.P. hoogte : 6.38
 Datum : 09-12-03 X-Y coörd. : 171.370 - 446.040

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

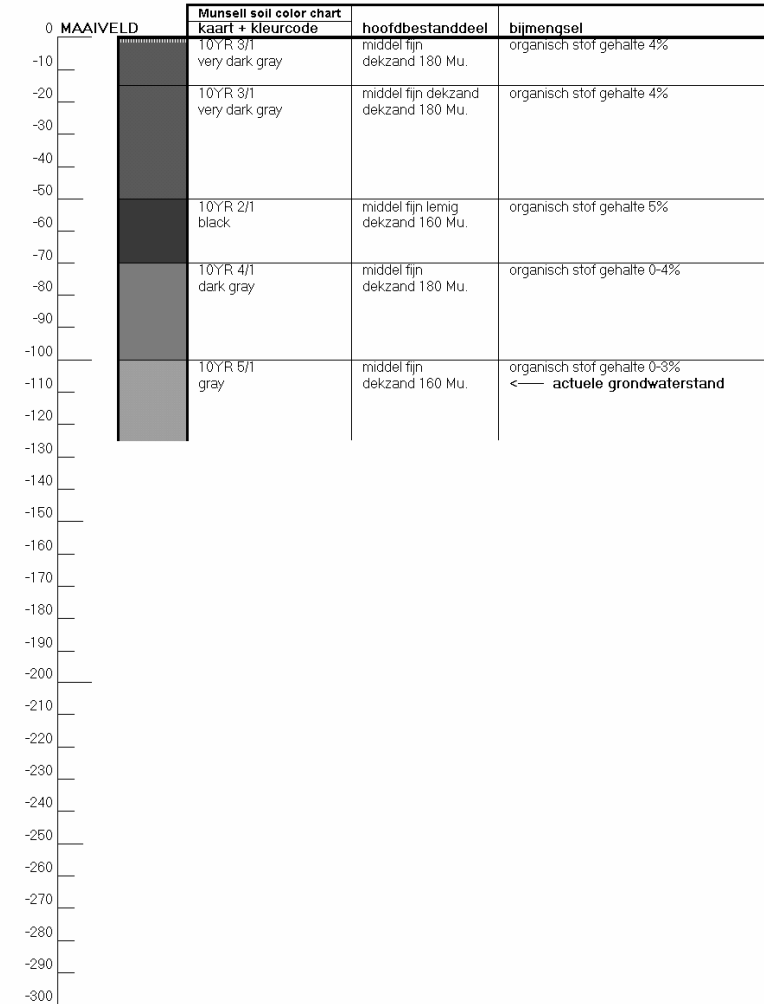
Project : BeHs Door : Smulders/Meure
 Boring : R2 N.A.P. hoogte : 6.26
 Datum : 02-12-03 X-Y coörd. : 171.280 - 446.030

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

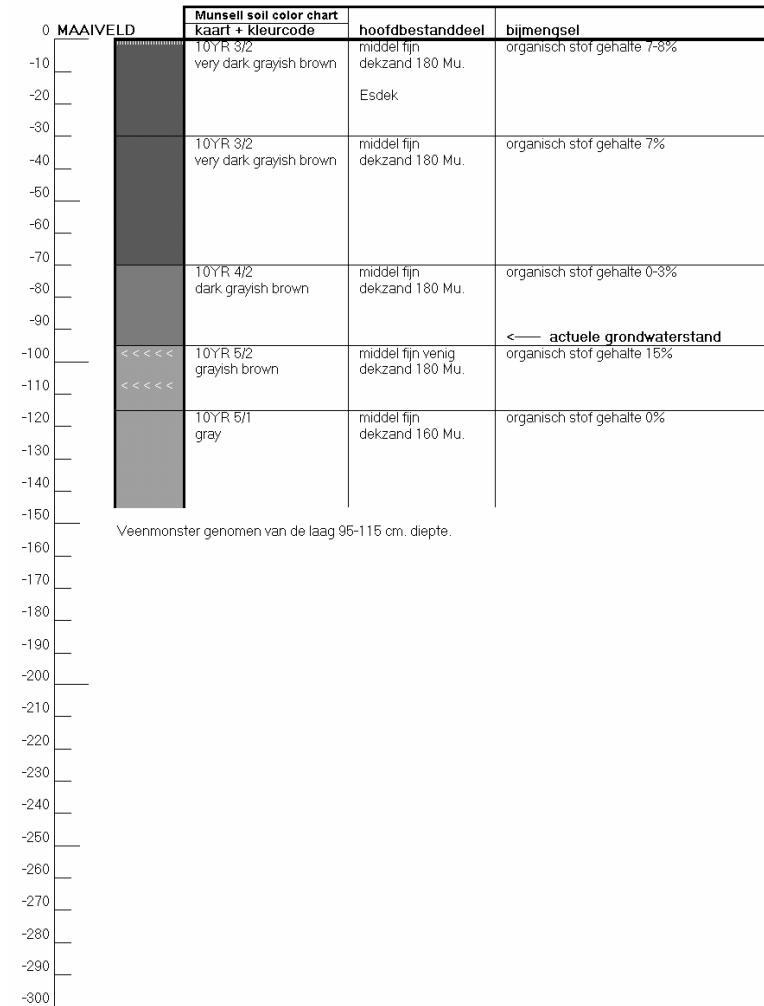
Project : BeHs Door : H. Smulders
 Boring : R3 N.A.P. hoogte : 6.32
 Datum : 20-11-03 X-Y coörd. : 171.300 - 446.030

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

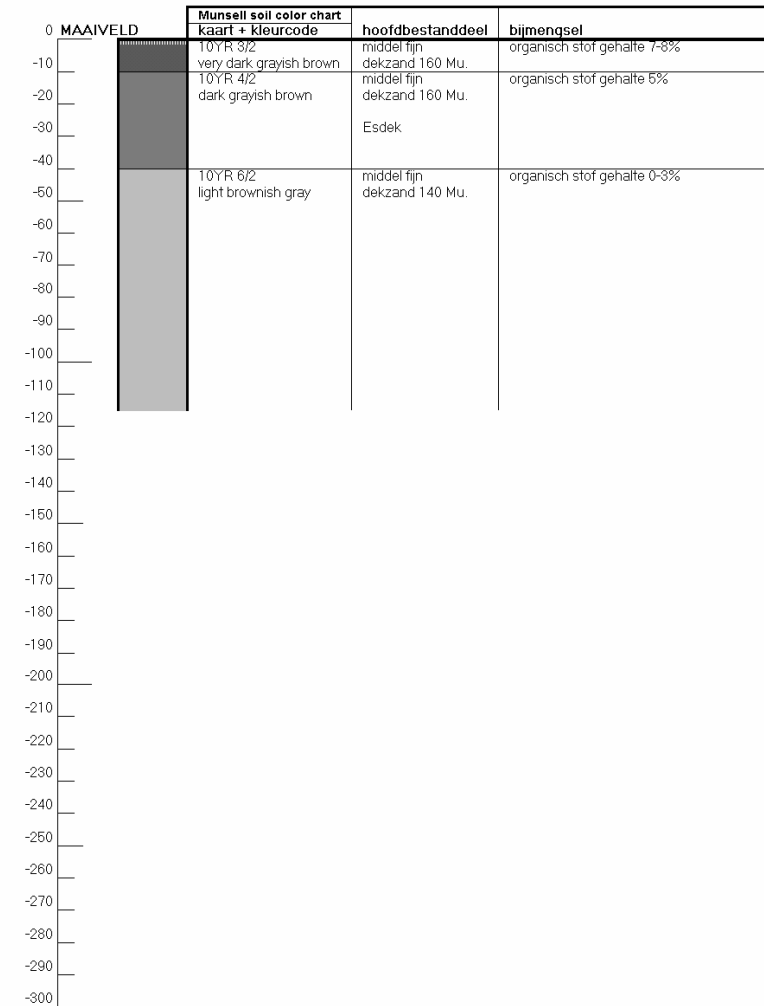
Project : BeHs Door : Smulders/Angenant
 Boring : R4 N.A.P. hoogte : 6.52
 Datum : 02-12-03 X-Y coörd. : 171.320 - 446.030

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

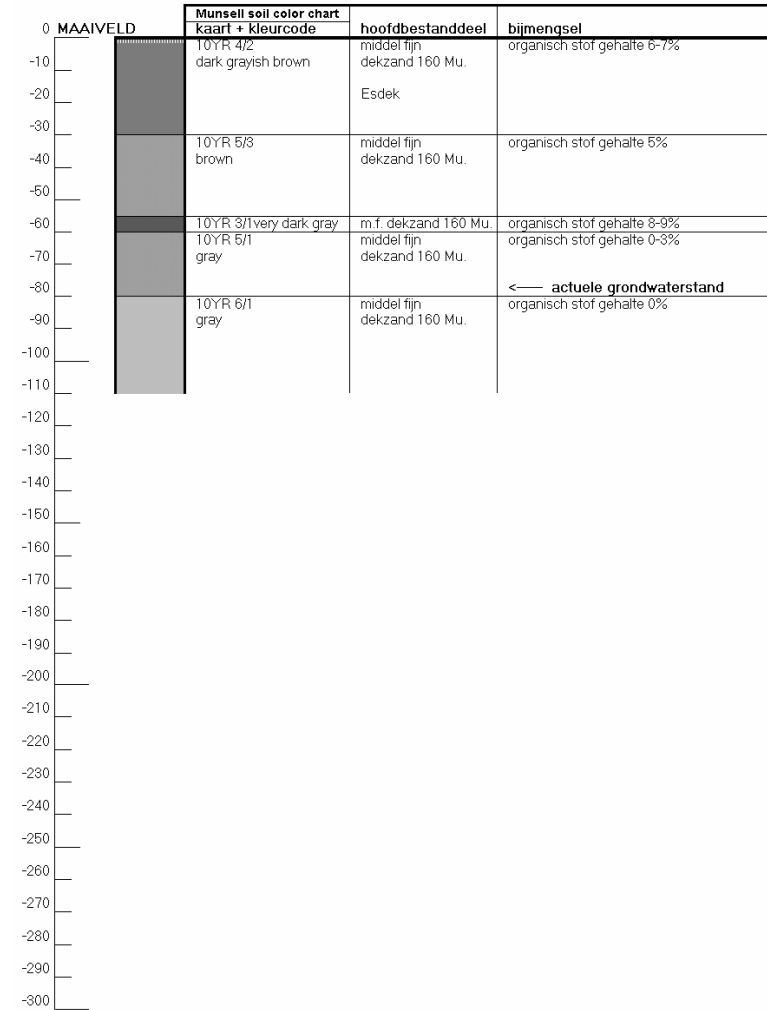
Project : BeHs Door : Clabbers/Kruthof
 Boring : R5 N.A.P. hoogte : 6.52
 Datum : 13-11-03 X-Y coörd. : 171.340 - 446.030

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

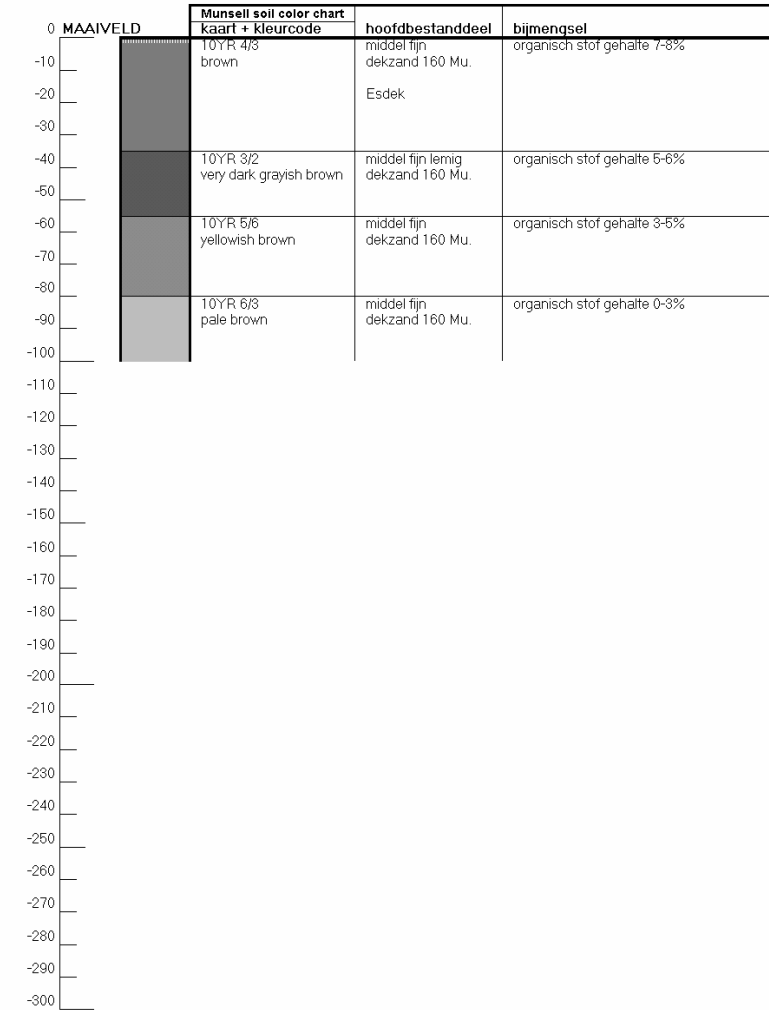
Project : BeHs Door : Kruithof/Meure
 Boring : R6 N.A.P. hoogte : 6.58
 Datum : 02-12-03 X-Y coörd. : 171.360 - 446.030

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

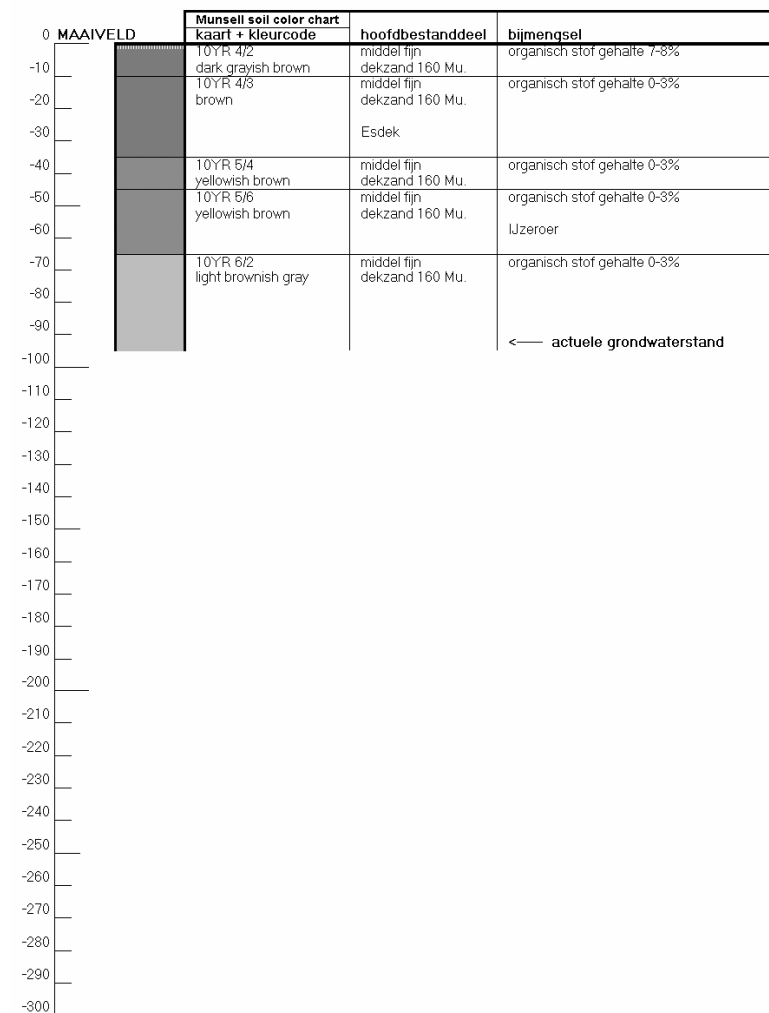
Project : BeHs Door : Kruithof/Meure
 Boring : R7 N.A.P. hoogte : 6.65
 Datum : 02-12-03 X-Y coörd. : 171.380 - 446.030

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

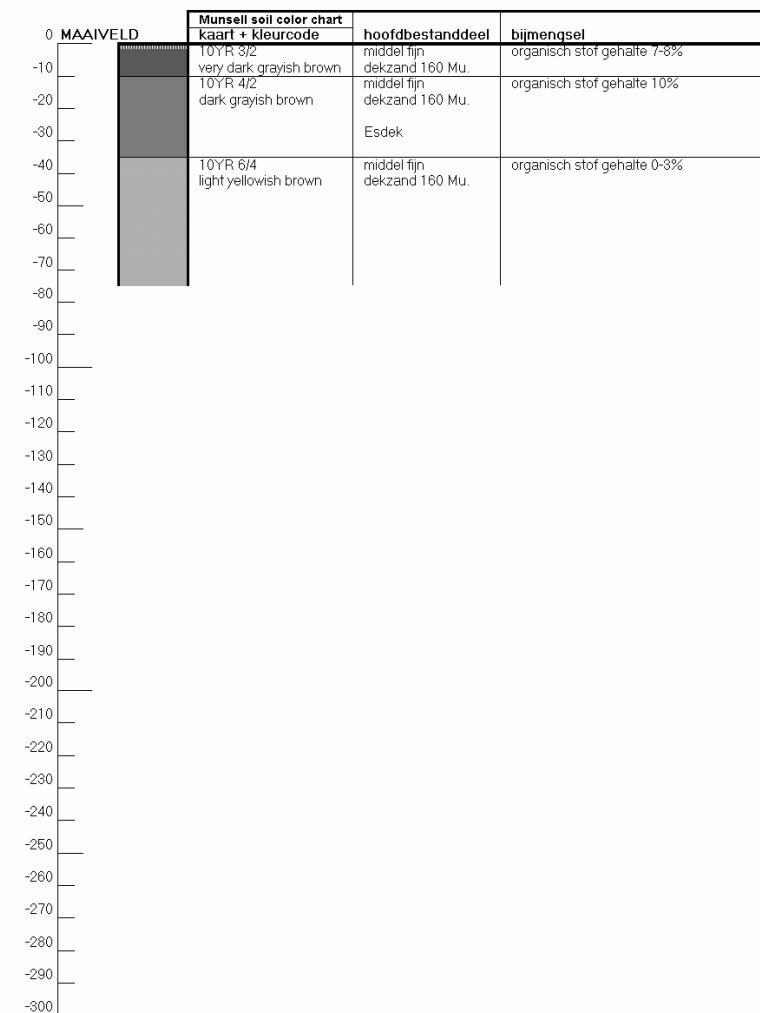
Project : BeHs Door : Kruihof/v. Drunen
 Boring : T5 N.A.P. hoogte : 6.58
 Datum : 02-12-03 X-Y coörd. : 171.340 - 446.010

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

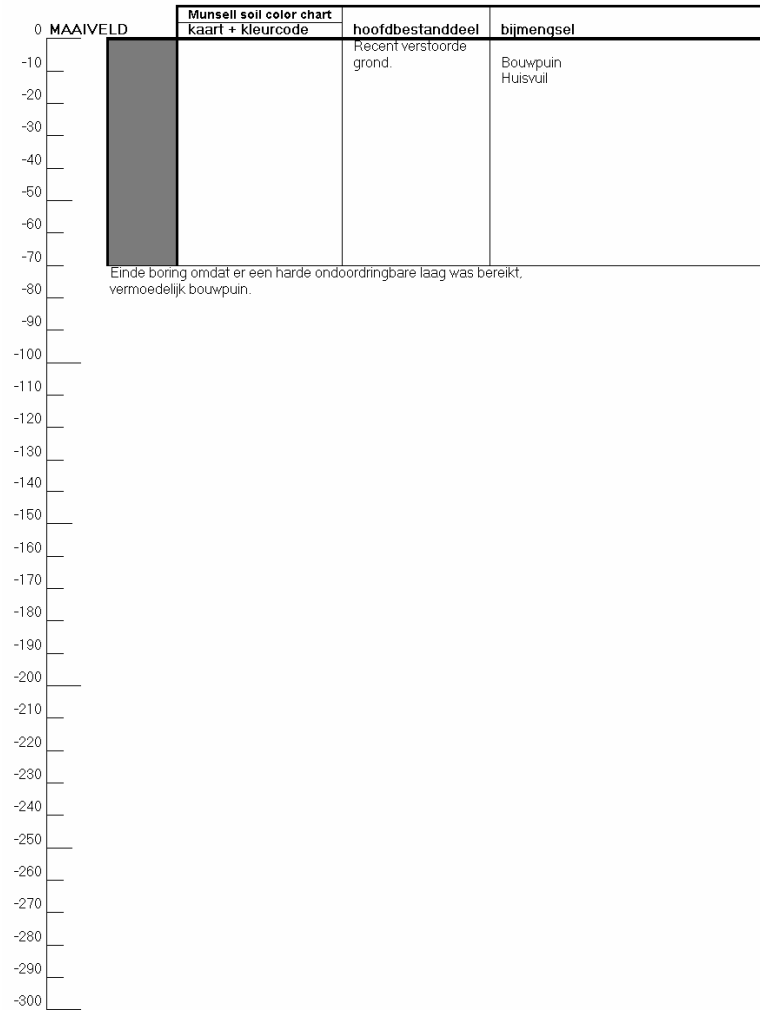
Project : BeHs Door : Kruihof/v. Drunen
 Boring : T6 N.A.P. hoogte : 6.58
 Datum : 02-12-03 X-Y coörd. : 171.360 - 446.010

A.W.N. Afdeling 17

Boorstaat

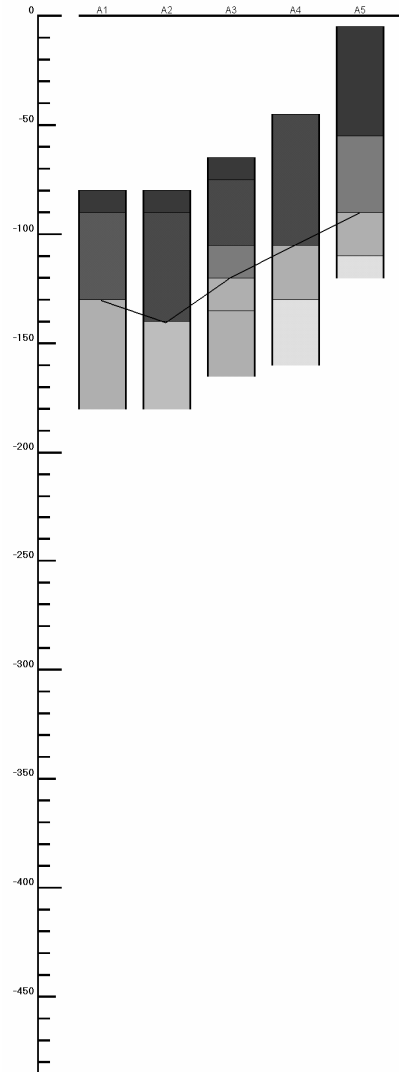
Project : BeHs Door : Smulders/v. Drunen
Boring : Z4 N.A.P. hoogte : 7.79
Datum : 25-11-03 X - Y coörd. : 171,350 - 446,180

Projekt: BeHs

Grafiek: Reeks A1 t/m A5

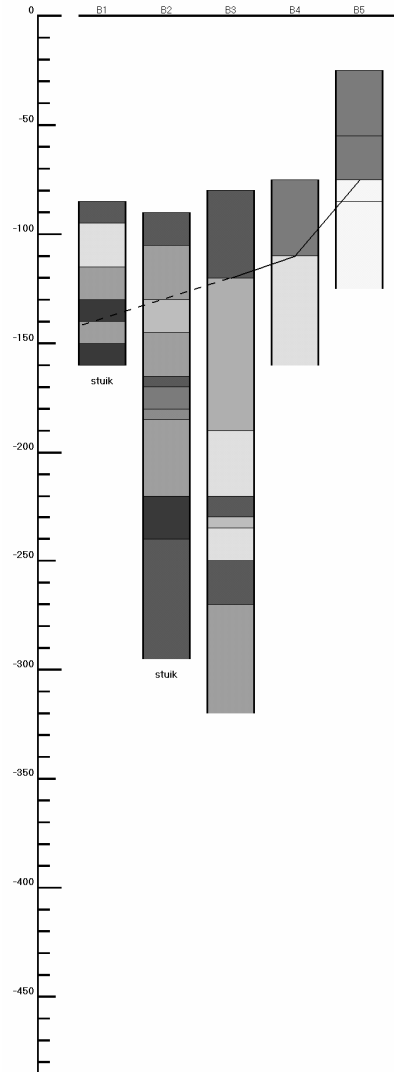
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Reeks B1 t/m B5

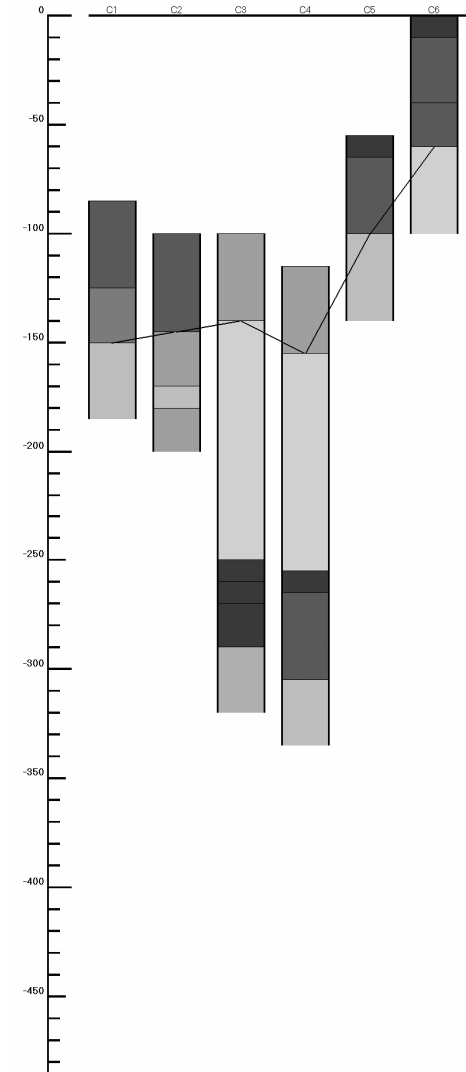
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Reeks C1 t/m C6

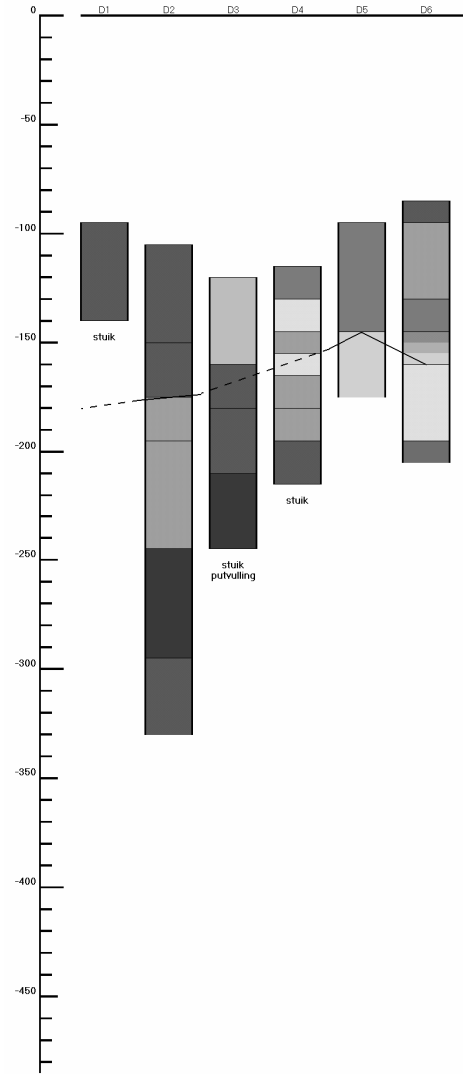
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Reeks D1 t/m D6

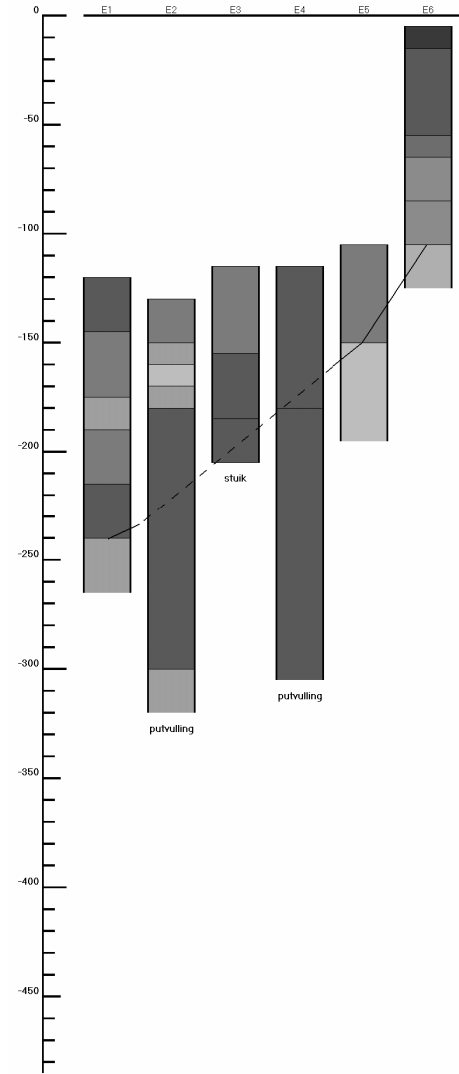
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Reeks E1 tm E6

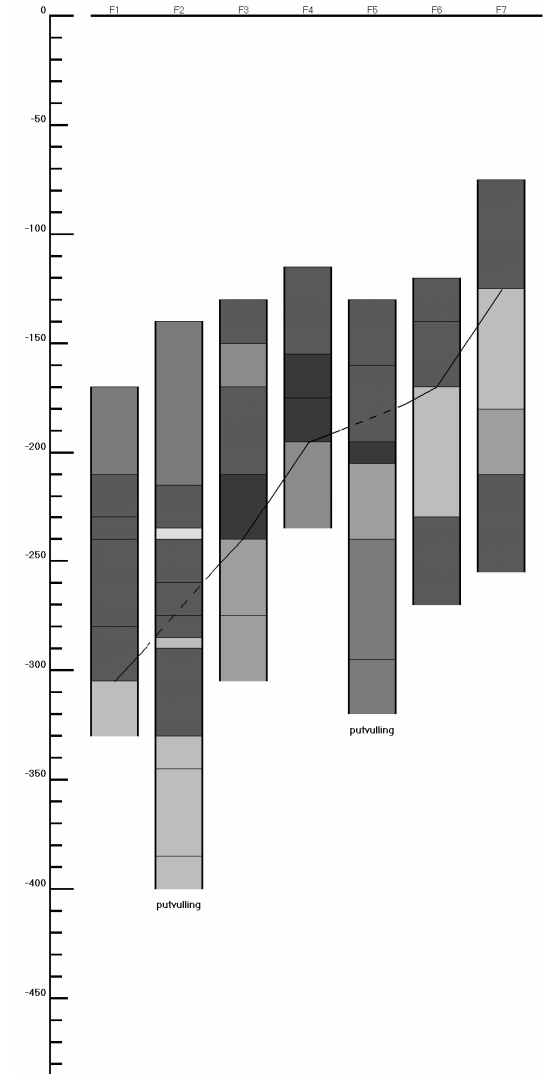
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Reeks F1 t/m F7

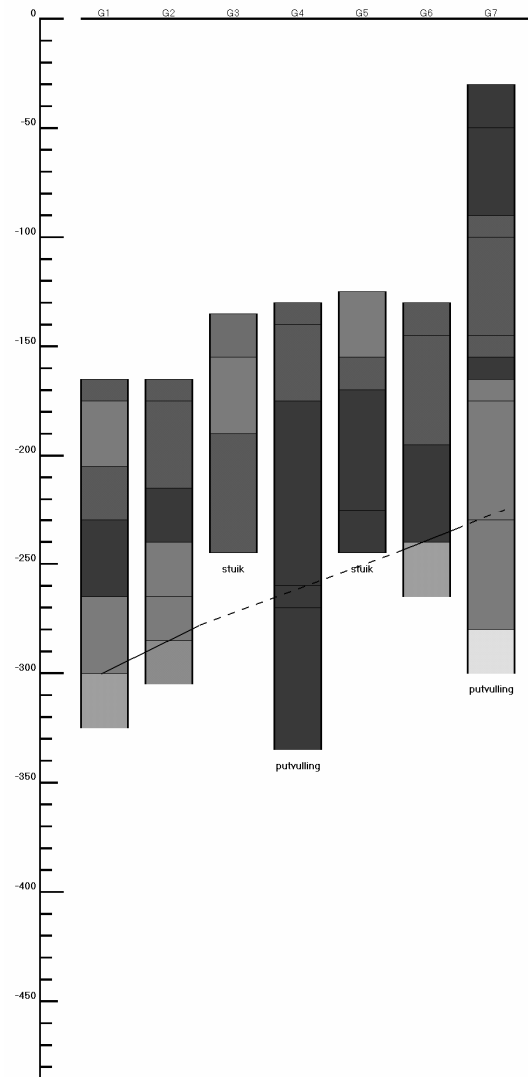
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Reeks G1 t/m G7

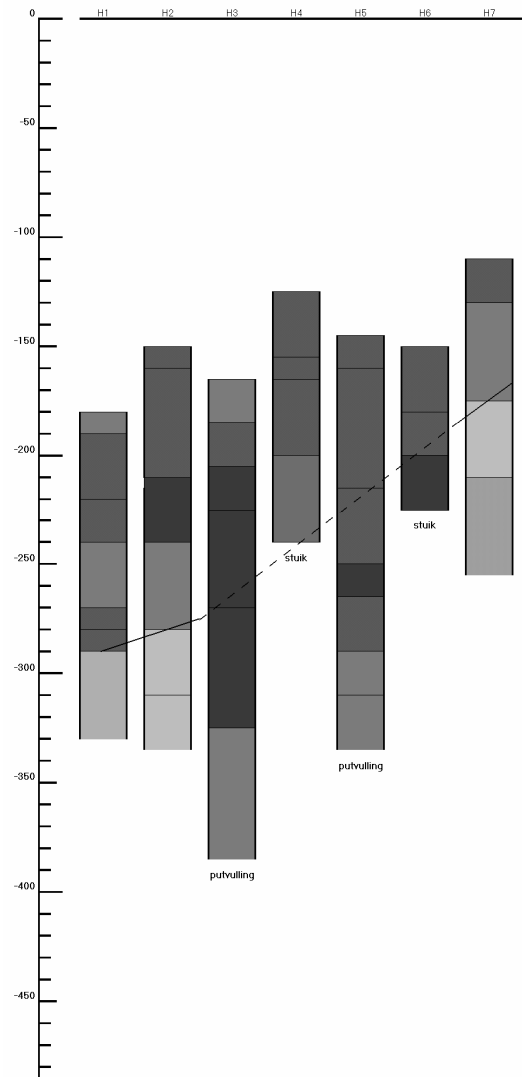
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Reeks H1 t/m H7

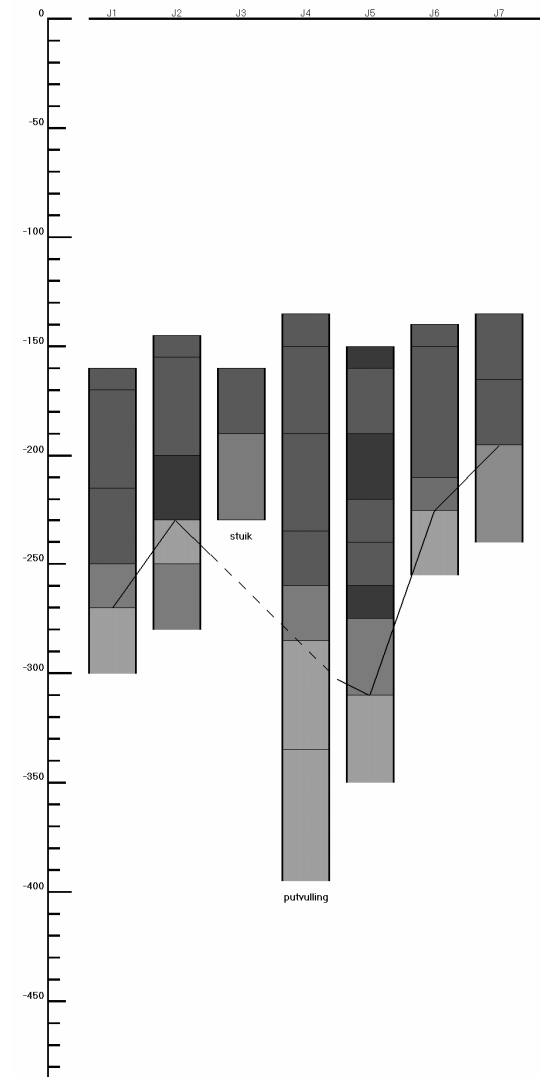
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Reeks J1 t/m J7

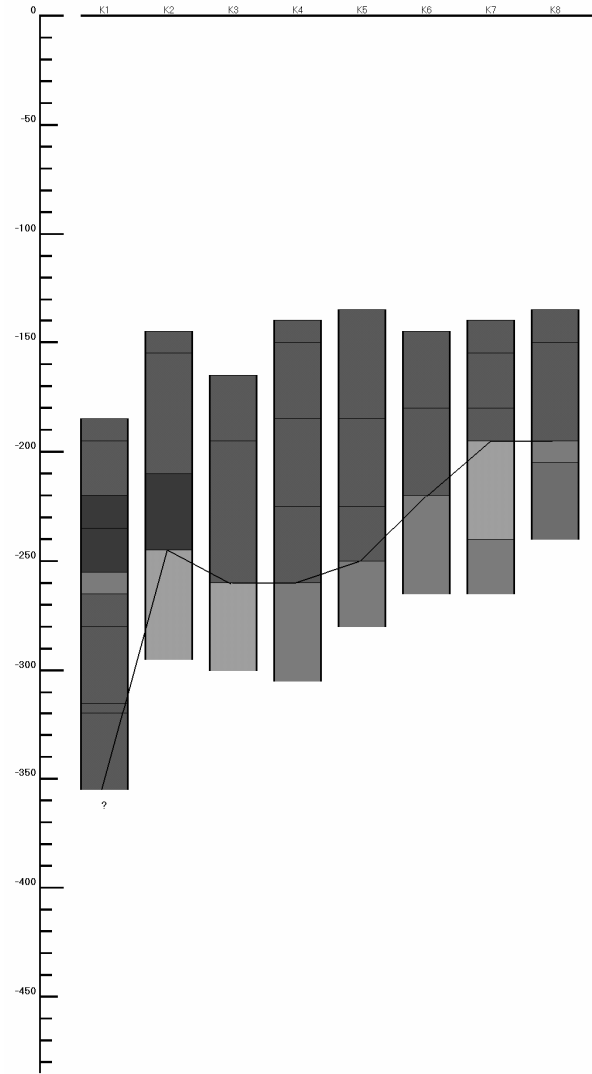
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Reeks K1 t/m K8

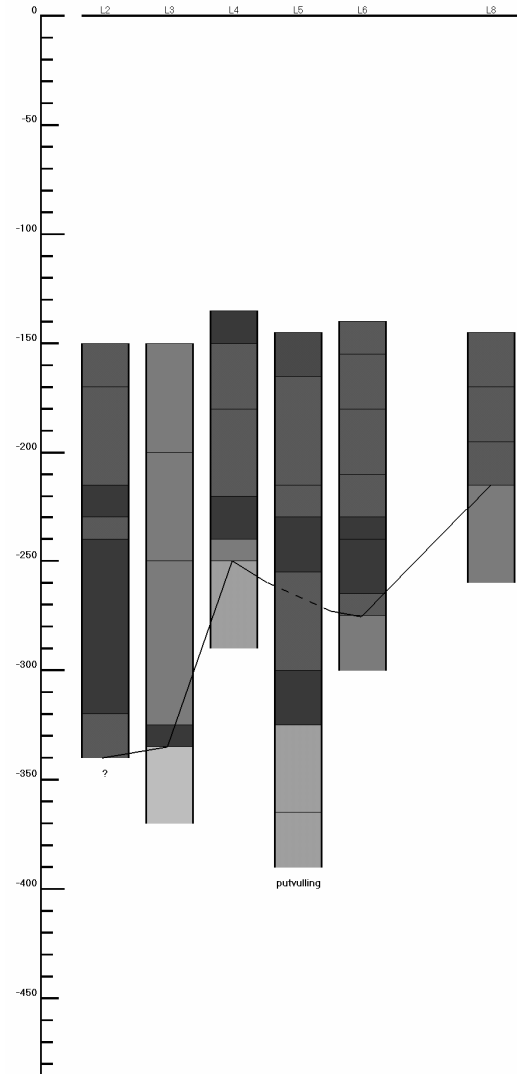
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Reeks L2 t/m L8

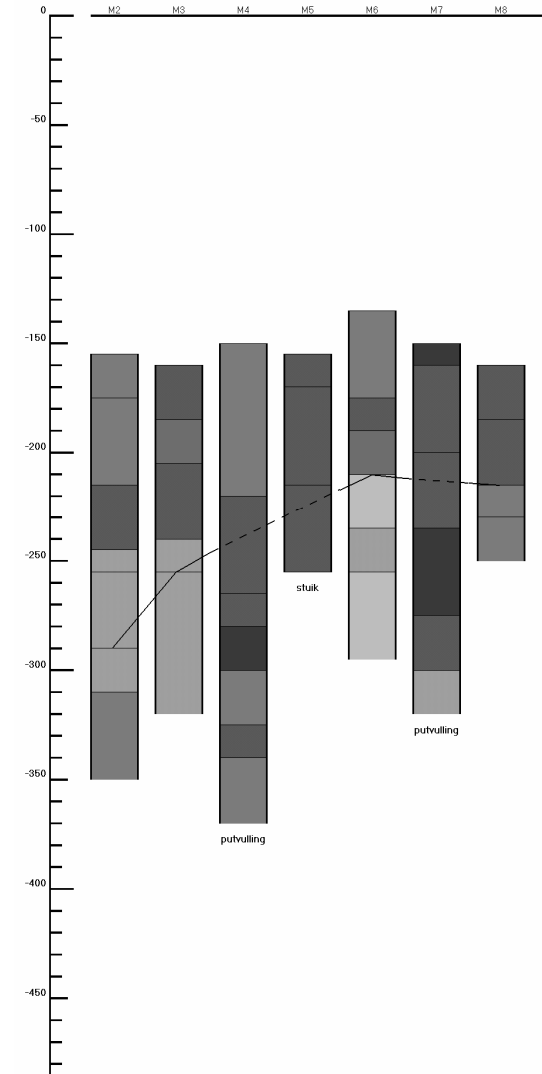
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Reek M2 t/m M8

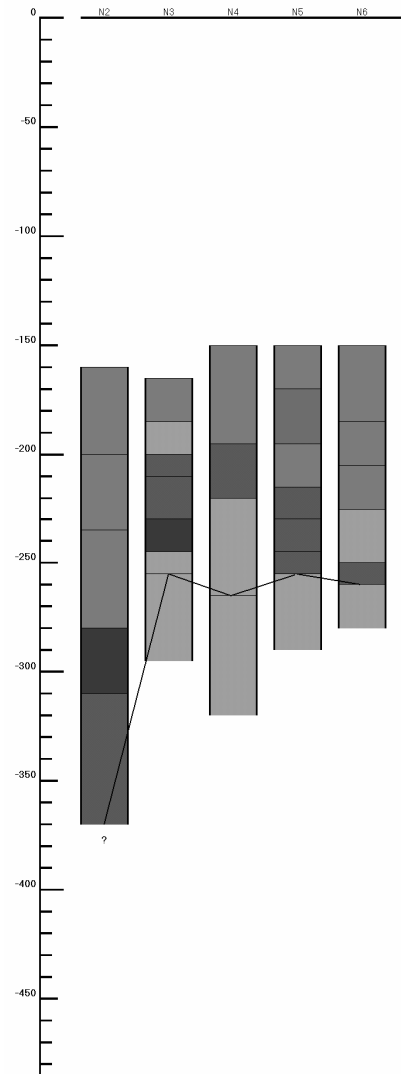
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Reeks N2 t/m N6

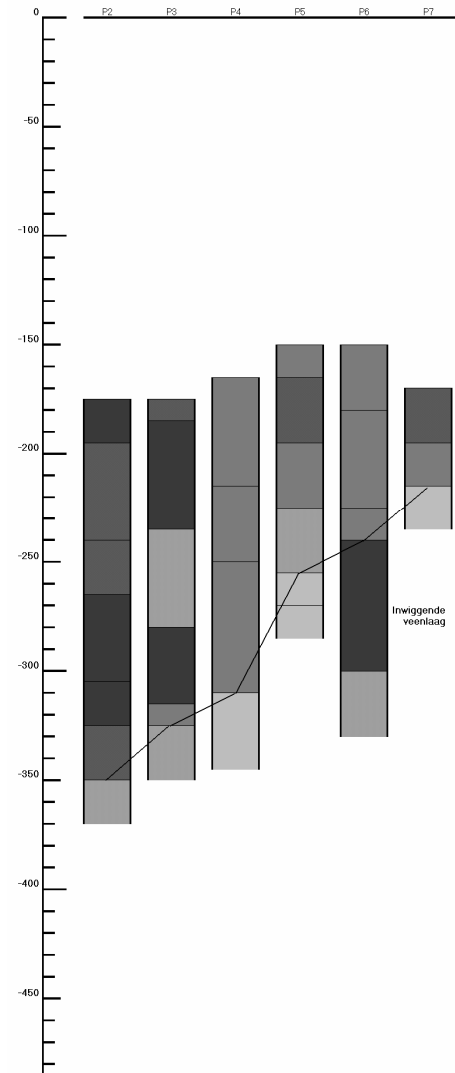
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Reeks P2 t/m P7

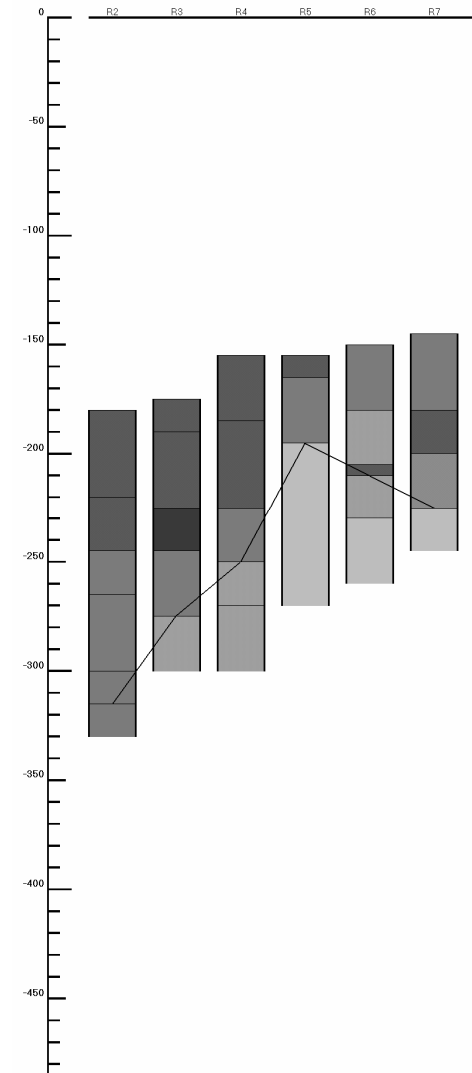
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Reeks R2 t/m R7

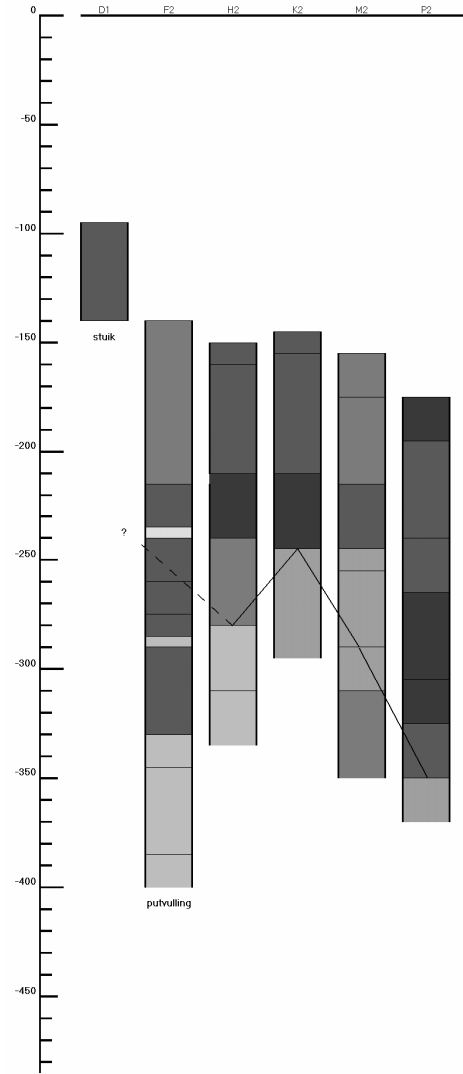
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Coördinaatlijn 171,270

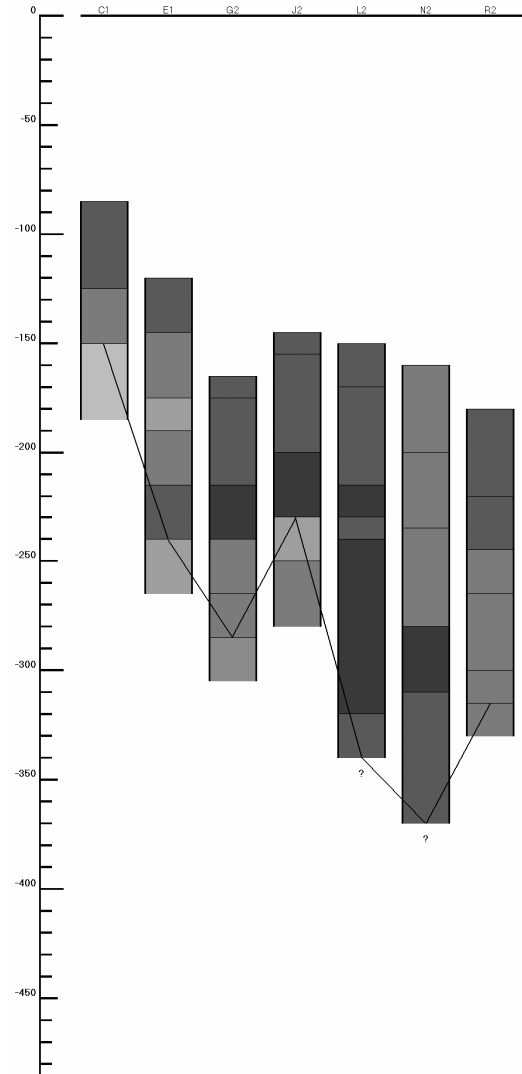
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Coördinaatlijn 171,280

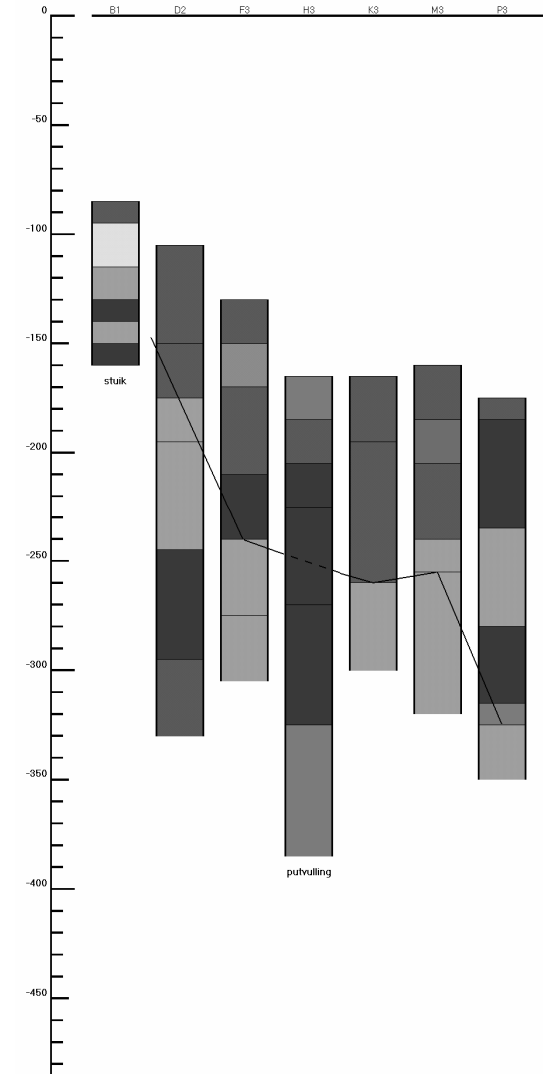
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Coördinaatlijn 171,290

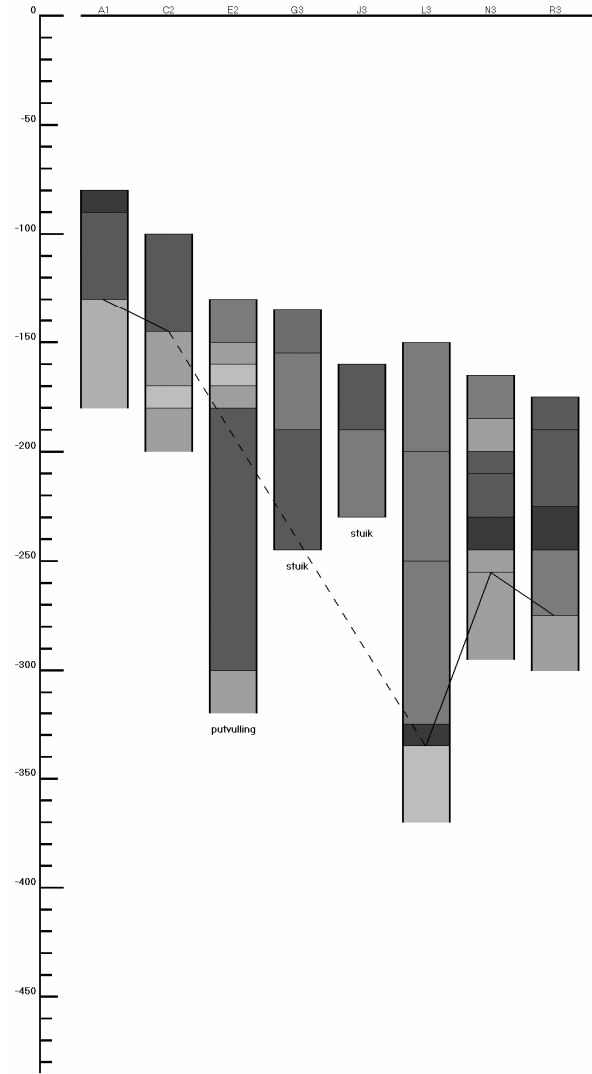
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Coördinaatlijn 171,300

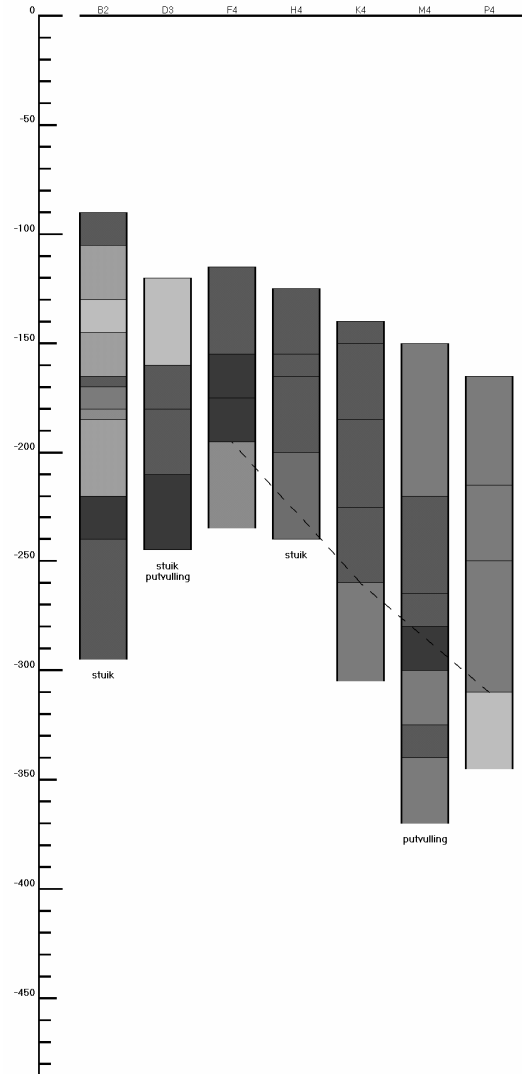
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Coördinaatlijn 171,310

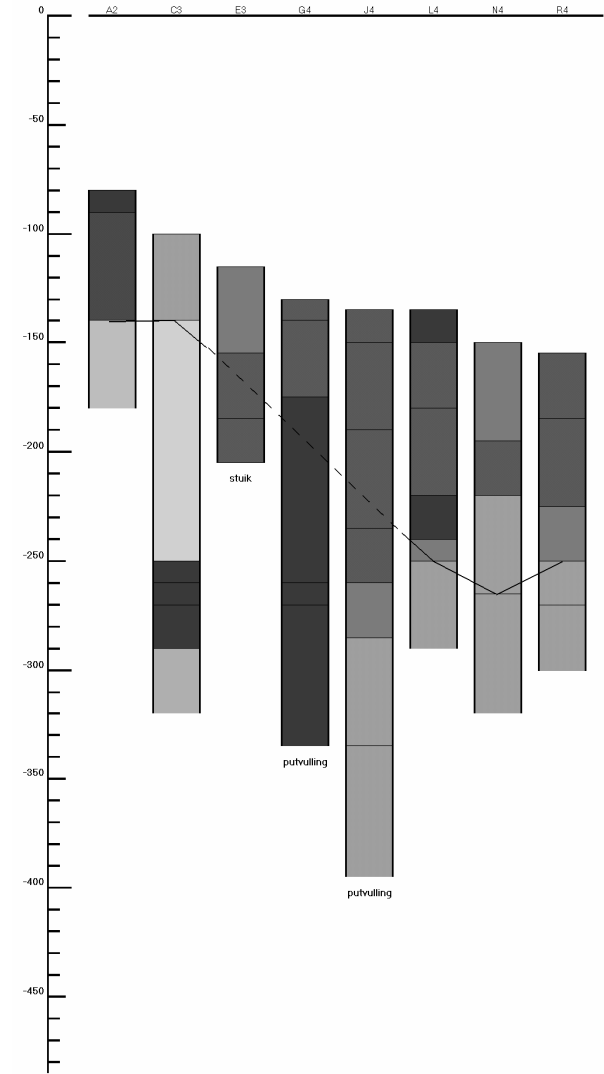
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Coördinaatlijn 171,320

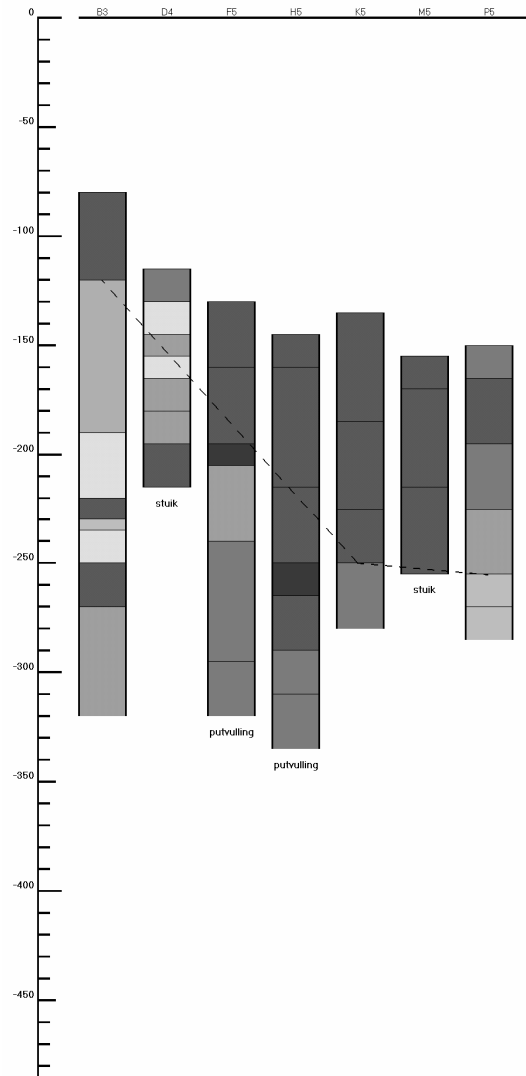
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Coördinaatlijn 171,330

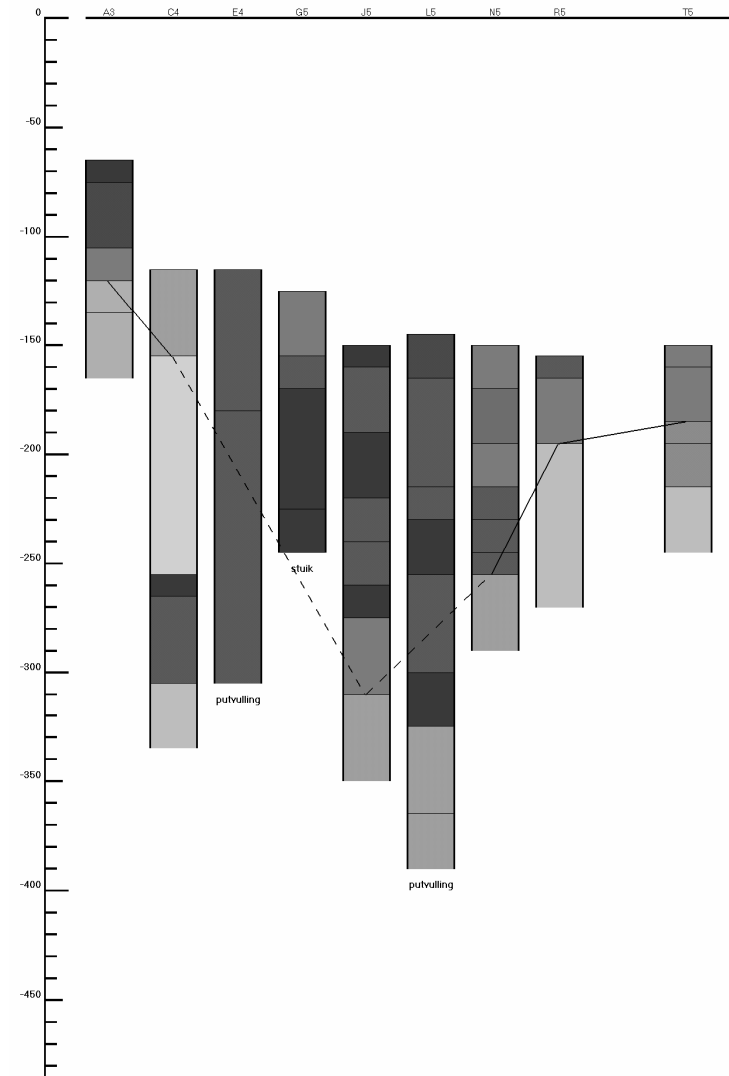
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Coördinaatlijn 171,340

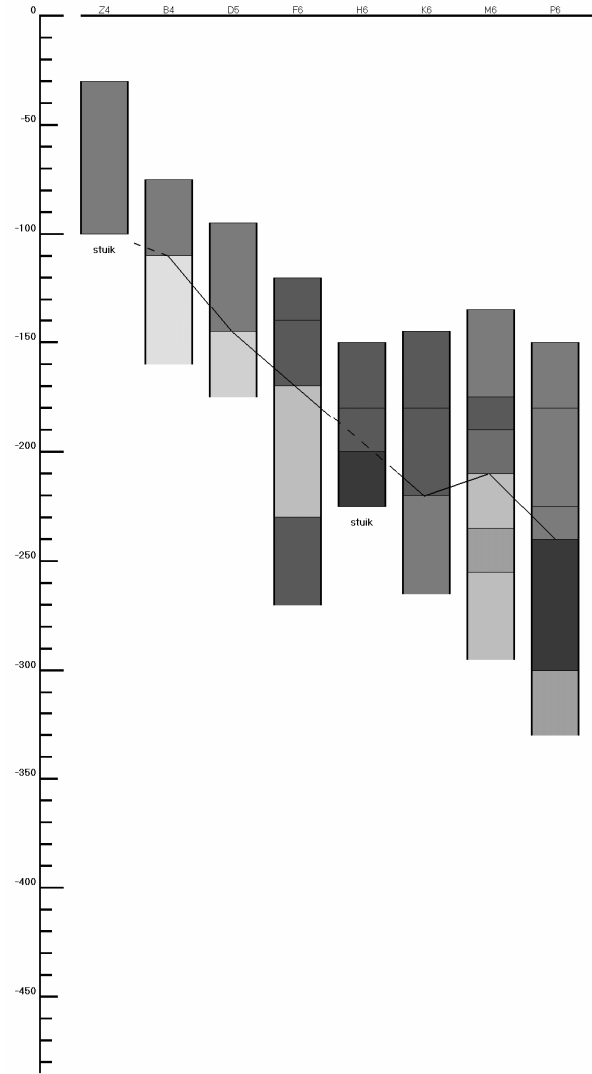
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Coördinaatlijn 171,350

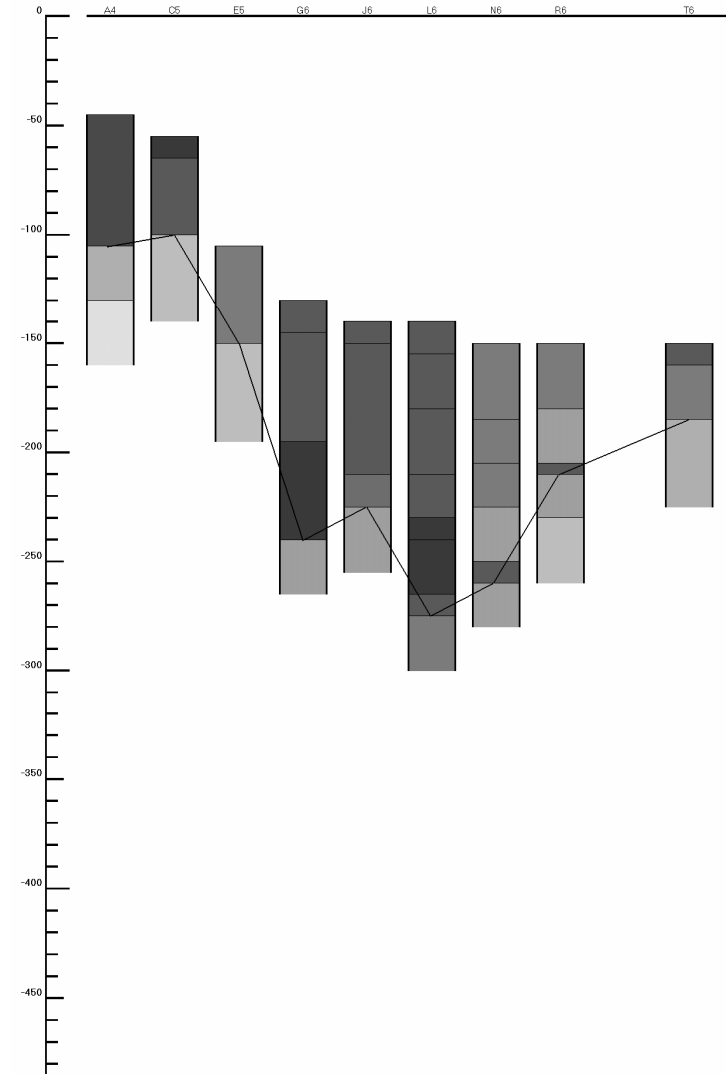
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Coördinaatlijn 171,360

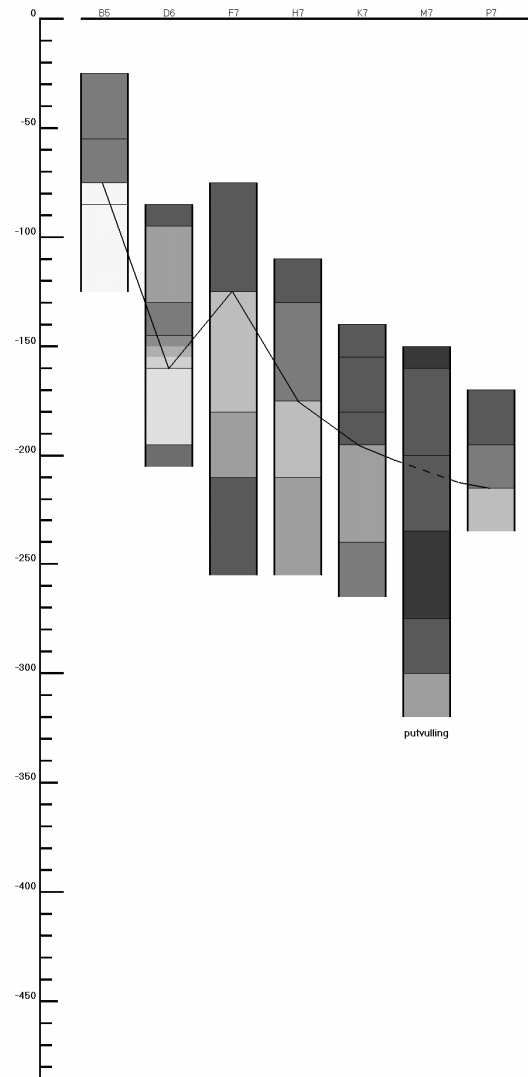
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Coördinaatlijn 171,370

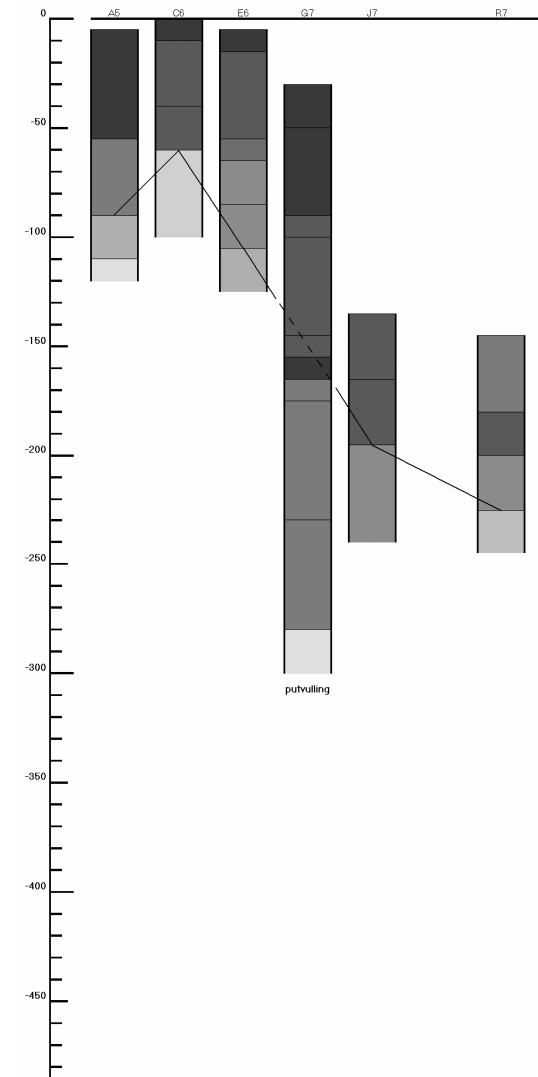
Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Projekt: BeHs

Grafiek: Coördinaatlijn 171,380

Referentiehoogte = 8.08 m. N.A.P.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 2 Juni 2003.

Rapport no.: 1

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen :
Vondstverwerking : -
Meten en tekenen : -
Fotografie : -
Gewerkt van : 19 tot 21 uur
Weersgesteldheid :

Werkzaamheden:

Met de heren C. Heitink (Monumenten Cie, Gemeente Ede) en Rozeboom, makelaardij en W. Angenent, Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland, A.W.N. 17 een inleidend gesprek gehad met de fam. W. Kroesbergen, Harsloweg 3 Bennekom.

Het gesprek betreft een uiteenzetting van het uit te voeren archeologisch onderzoek op het terrein naar de resten van het kasteel "Harselo" uit 1388. Alleen het poortgebouw resteert nog en vermoedelijk de funderingen met gracht onder het maaiveld onder het oostelijk gelegen weiland.

Het vooronderzoek zal plaatsvinden door grondboringen, de uitvoerder is de Archeologische werkgemeenschap voor Nederland afd. 17

Afspraak:

1. Voor 15 Juni zullen wij (a.w.n.17) het terrein verkennen, door proefboringen en door aanwijzingen van de bewoners boerderij Harselo.
2. Bevestiging offerte booronderzoek wordt ons toegestuurd. Voor details zie brief 8 April 2003 aan de Gemeente Ede t.a.v. gemeentelijke archeoloog mevrouw S van der A.

Bijlagen:

- Platte grond terrein: kadastrale kaart perceel 1531

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
 Coördinaten : 171,320/446,120
 Datum : 20 Juli 2003

Rapport no.: 2

Veldwerkleider : Wim Angenent
 Overigen : Rinus Houkes, Denis Beyer
 Vondstverwerking : -
 Meten en tekenen : Wim Angenent
 Fotografie : -
 Gewerkt van : 10 tot 12 uur
 Weersgesteldheid : Warm weer 30°C

Werkzaamheden:

20 Juli met de fam. Kroesbergen besproken waar zij veel baksteenresten in de loop der jaren hebben gevonden. Op het terrein vijf proefgrondboringen uitgevoerd om een inzicht te krijgen over de bodemopbouw met eventuele baksteenresten. (zie kadastertekening met positie boorplaatsen)

- Baksteenresten op -50 tot -90 cm. onder het maaiveld
- Gele dekzand op -65 tot -90 cm. „ „
- Grondwaterstand ca. -75 cm. „ „

Poortgebouw

Voorkant, steenformaat 24,5 x 11,5 x 4,5 cm.

Driekleזור metselwerk, duidt op ca. 1700.

Afspraak:

1. Het boorplan in driehoeksgrid van 20 x 20 m uitzetten.
2. Demonstratie van het uitlijnen boorgrid en boorprogramma op 20 September as.

Ontvangen:

Boorstaat formulieren: 0 tot 200 cm en 0 tot 300 cm

Plastic zakjes met vondstkaartjes.

Bevestiging archeologisch booronderzoek van de heer W. Kroesbergen ontvangen op 26 Juni 2003.

Bijlagen:

- Tekening met vijf boorplaatsen.
- Blanco boorstaten.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 23 Augustus 2003

Rapport no.: 3

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Denis Beyer, Rinus Houkes
Vondstverwerking : -
Meten en tekenen : Wim Angenent, Rinus Houkes
Fotografie : Wim Angenent
Gewerkt van : 9.30 tot 16.30 uur
Weersgesteldheid : droog weer 25°C

Werkzaamheden:

Met Rinus en Denis de hoofdlijnen N – Z en O – W (referentie lijnen) uitgezet.
Declinatie = 1 °,53' met kompas. De x-as met de hoekspiegel.

X - as = 171,320

Y - as = 446,125

Piket paaltjes langs de rand van het terrein uitgezet op 10 meter, voor het boorgrid.
Na aanschaf van het benodigde ontbrekende materiaal kunnen we op 20 September een voorlichtingsdag houden voor belangstellende leden met o.a. uitzetten van het boorgrid, hoekspiegel, hoogtemeten, doorzichten en grondboringen volgens kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA zie: offerte, programma van eisen)

ps. 29 Augustus is toestemming gevraagd door fam. Kroesbergen om twee piketpaaltjes te verwijderen voor het maken van een voerkuil.
(t.p.v. boorraai A)

Bijlagen:

- Veldtekening.
- Materiaallijst.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 20 September 2003

Rapport no.: 4

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Denis Beyer, Jan Coenraadts, Rinus Houkes, Kees Heitink,
Ben Clabbers, Gerrit Alink, Ton v. Drunen, Hans Smulders en
S. v.d. A (Gem Archeoloog)
Meten en tekenen : -
Fotografie : Dia 125
Gewerkt van : 9.30 tot 14.30 uur
Weersgesteldheid : warm weer 29°C

Werkzaamheden:

Met mooi weer werd voor negen personen door Wim verteld, hoe de opdracht tot stand is gekomen en het kasteel Harselo, waarvan alleen het poortgebouw nog zichtbaar is. Ook de landschappelijke gegevens en de bodemgesteldheid kwamen aan de orde. De te verwachten grondsporen van dit terrein met de hoge archeologische waarde. (IJzertijd, Vroeg-Romeins, Middeleeuwen, Nieuwe Tijd)

Rinus Houkes gaf daarna uitleg over het grondboren volgens het boekje, met de normen die het K.N.A. stelt en de eisen verbonden aan de opdracht Gemeente Ede.

- Boren met edelmanboor diam. 7 cm, tot 25 cm in het schone zand (C-hrizont).
- Met megaboort, diam. 14 cm, boren voor kans aantreffen van vondsten.
- Relevante bodemlagen zeven met 4 mm zeef.
- Beschrijven bodemprofielen volgens afspraak.
- Boringen verrichten in een boorgrid van 20 m. in een driehoek.
- Grondlagen met kleuren "munsell boekje", korrelgrootte met zandliniaal.
- Percentage organische stoffen bepalen.

Denis Beijer heeft de Klic melding verricht.

Daghoogte referentiepunt is de fundering van de linker paal van het hek. (voorkant gezien)
20 September is de daghoogte 1,230 m.

Documentatie van Kasteel Harselo aan iedereen uitgereikt.

Vondstmateriaal wordt door Wim mee naar huis genomen en naar de A.W.N. - werkplaats in Arnhem gebracht.

Het veldgereedschap wordt bij de fam. Kroesbergen ondergebracht.

Door de fam. Kroesbergen werden we op deze warme dag op ijs getrakteerd, hartelijk dank!

Bijlagen:

- 5 boorlijsten en veldtekening met positie boorplaatsen.
- 3 kaartjes met hoogtelijnen en geologische gegevens.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 24 september 2003

Rapport no.: 5

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : -
Vondstverwerking : Theo Nakken
Meten en tekenen : -
Fotografie : Wim Angenent
Gewerkt van : 10,30 tot 16 uur
Weersgesteldheid : droog weer 23⁰C

Werkzaamheden:

Theo Nakken heeft thuis de boorlijsten A1-A2-A3 en B1-B2 bekeken en correcties aangebracht volgens NEN 5104.

Bij Harselo twee boringen C3 en C4 gedaan.

We hebben ook een referentie boring volgens NEN 5104 gedaan, met 2 foto' s (03-9)

Alleen bij verandering van grondlaag, of aanwezige artefacten, op de boorlijsten beschrijven.

Ps. Suzanne van der A heeft mij een kaart van de omgeving met N.A.P. hoogtepunten gestuurd. 39 F n 1.

7 Boorplaatsen gereed.

Bijlagen:

- Kaart N.A.P. hoogten 39F n1.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 30 September 2003

Rapport no.: 6

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Hans Smulders
Vondstverwerking : -
Meten en tekenen : Wim Angenent, Hans Smulders
Fotografie : -
Gewerkt van : 12 tot 16 uur
Weersgesteldheid : droog weer 20°C

Werkzaamheden:

Met Hans Smulders hoogte gemeten van het maaiveld op 20 boorplaatsen met vooraf instructie waterpasinstrument.

Referentiehoogte bij hek = 1,230 m

Klic kaarten bekeken voor eventuele leidingen en kabels op het terrein.

Alleen leidingen aan voorkant van het poortgebouw en naar het erf van boerderij no 3 en onder de Harsloweg.

Bijlagen:

- Lijst van hoogten van het terrein, daghoogte = 1,230 m bij hek ingang.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 11 oktober 2003

Rapport no.: 7

Veldwerkleider : Wim Angenent.
Overigen : Rinus Houkes, Denis Beyer, Kees Heitink, Ans Meure,
Elly van Santen, Bep Angenent.
Vondstverwerking : -
Meten en tekenen : -
Fotografie : Diederik Mittendorp
Gewerkt van : 9.30 tot 17.30 uur.
Weersgesteldheid : zonnig weer 16°C.

Werkzaamheden:

Uitleg over het veldwerk aan de beide dames Ans Meure en Elly van Santen.

Door file op de A12 kon het grondboren pas om 10,30 uur aanvangen.

A4

A5 verhoogde dekzandrug (buurman).

B3

B4

B5

C6 verhoogde dekzandrug.

D4 stuik op harde holle laag,ruikt organisch.

D5 op verhoogde dekzandrug (buurman).

D6 " " " "

E7 " " " "

G7 tot -270 cm diep geboord, waarschijnlijk een put.

18 boorplaatsen gereed

Bep Angenent is wezen kijken op de fiets. Ook Bas de herdershond is de hele dag aanwezig. En laten we de nieuwsgierige koeien niet vergeten, Diederik kon een mooi plaatje schieten met de koeien bij onze boormonsters uitgelegd op het zeil.

Bijlagen:

- Boorlijsten.
- Boorraai tekening.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 14 oktober 2003

Rapport no.: 8

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Ans Meure, Ton v. Drunen, Ben Clabbers, Hans Smulders.
Vondstverwerking : Wim Angenent
Meten en tekenen : Wim Angenent
Fotografie : Wim en Ton
Gewerkt van : 10 tot 16.30 uur
Weersgesteldheid : zonnig weer 14^oC

Werkzaamheden:

Zeven boringen gedaan met twee boorploegen.

C1

C2

C5

D2

D3 op -130 cm einde boring, veel puin.

E4 een aardewerk scherf op -190 cm

E5

25 boorplaatsen gereed

Bijlagen:

- 7 Boorlijsten.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 16 oktober 2003

Rapport no.: 9

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Ans Meure, Hans Smulders, Ton v. Drunen.
Vondstverwerking : -
Meten en tekenen : Wim Angenent
Fotografie : Ton v. Drunen
Gewerkt van : 10 tot 12 uur
Weersgesteldheid : zonnig weer 15⁰C

Werkzaamheden:

Uitleg van het hoogtemeten

Op alle boorplaatsen tot en met G7 het maaiveld de hoogten gemeten, behalve de boorplaatsen D1 – F6.

Daghoogte = 1,210 m bij hek

Doorzichten geoefend.

Bijlagen:

- Hoogtemetingenlijst.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 18 oktober 2003

Rapport no.: 10

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Ans Meure, Elly van Santen, Denis Beyer, Gerrit Alink,
Diederik Mittendorp.
Vondstverwerking : -
Meten en tekenen : Wim Angenent
Fotografie : -
Gewerkt van : 10.30 tot 17 uur
Weersgesteldheid : zonnig weer 17°C

Werkzaamheden:

Vier boringen gedaan:

E2 op -30 cm baksteenresten

E3 op -90 cm stuik

E5

F5 op -40 en -70 baksteen en hout op -170 cm

29 boorplaatsen gereed

Volgens Mevr. Kroesbergen zit onder de Harsloweg, voor het poortgebouw,
Op ca. 1 meter diep bestrating met "kinderkopjes".

Ps. Van haar hebben we frikandellen gekregen tijdens de pauze. Hartelijk dank !!!!

Bijlagen:

- 4 Boorlijsten.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 21 oktober 2003

Rapport no.: 11

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Hans Smulders, Ans Meure, Ton van Drunen.
Vondstverwerking : Ans Meure
Meten en tekenen : -
Fotografie : Ton van Drunen
Gewerkt van : 10 tot 16 uur
Weersgesteldheid : koud weer 7⁰C

Werkzaamheden:

Hoek spiegel uitgelegd en het doorzichten.

Boorplaatsen uitgezet t/m raai K.

Twee boringen.

E1

F3 organisch met houtresten op –100 tot –140 cm

31 boorplaatsen gereed

Bijlagen:

- 2 Boorlijsten.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 25 oktober 2003

Rapport no.: 12

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Gerrit Alink, Ans Meure, Denis Beyer, Elly van Santen,
Jan Coenraads.
Vondstverwerking : Ans Meure
Meten en tekenen : -
Fotografie : Ans Meure
Gewerkt van : 10 tot 17 uur
Weersgesteldheid : koud buig weer 5°C

Werkzaamheden:

Uitzetten van boorraai F.

Met dit koude weer en regen maar twee boringen gedaan.

F1 houtresten op -70 en -120 cm.

F2 baksteenrestjes op -170 en op -210 cm.

Om 12,30 uur kwam en de boer en de boerin met een heerlijke pan warme soep.

Het is veel te gek, maar wel heel erg gewaardeerd.

Bas, de herdershond, was natuurlijk van de partij en kreeg van ons ´n kluif.

33 Boringen gedaan.

Bijlagen:

- 2 Boorlijsten.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 28 oktober 2003

Rapport no.: 13

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Hans Smulders, Ans Meure, Ton van Drunen.
Vondstverwerking : Ans Meure
Meten en tekenen : -
Fotografie : Ton, Ans, Wim
Gewerkt van : 10 tot 16.30 uur
Weersgesteldheid : mist, na 11 uur zon 6^oC

Werkzaamheden:

Het was erg mistig, maar wij konden ons tijdelijke onderkomen bewonderen. Wij kregen nl. een caravan van de fam. Kroesbergen. Daar waren we erg blij mee, nu konden we ons gereedschap enz.er in kwijt. Ook onze pauze was nu beter binnen,want buiten is het 6° C.

Na het optrekken van de mist gingen we zeven boringen doen.

F4 baksteen op -60 cm

F6

F7

G3 stuik op puinresten -110 cm

G4 puinresten

G5 stuik op -120 cm veel mortel en puin

G6

40 Boringen gedaan.

Bijlagen:

- 7 Boorlijsten.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 30 oktober 2003

Rapport no.: 14

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Hans Smulders, Ton van Drunen.
Vondstverwerking : Wim
Meten en tekenen : Wim
Fotografie : -
Gewerkt van : 10 tot 13 uur
Weersgesteldheid : goed weer 9°C

Werkzaamheden:

Vier boringen:

G1 Venig, houtresten tussen -90 en -110 cm.

G2 Venig, houtresten tussen -80 en -110 cm.

H1

H2

44 Boringen gedaan.

Bijlagen:

- 4 Boorlijsten.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 4 November 2003

Rapport no.: 15

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Hans Smulders, Ans Meure, Ben Clabbers, Tony v/d Werf (geen lid).
Vondstverwerking : Ans Meure, Wim
Meten en tekenen :
Fotografie : Wim
Gewerkt van : 10 tot 17 uur
Weersgesteldheid : zonnig weer 12°C

Werkzaamheden:

Ben Clabbers kwam ca. 11 uur ons boorteam versterken, ook een aspirant lid hr. T v.d. Werf.

Documentatie over kasteel Harselo uitgereikt.

Negen boringen uitgevoerd:

H3 weinig, houtresten, gracht – of slootresten.

H4 veel baksteen, van –80 tot –110 cm.

H5 hoog organisch.

H6 stuik, baksteen op –80 cm.

H7

J4 baksteen, op –200 cm kiezel van maasafzettingen.

J5 baksteenresten, hoog organisch en een Jacobakan scherf op –100 tot –110 cm

J6 organisch materiaal.

J7 organisch ,,

53 Boringen gedaan.

PS. Volgens de zoon is de oude boerderij, waar de nieuwe boerderij staat, afgebroken. Het puin is in een gat vooraan gestort, een lichte plek is daar in het weiland zichtbaar bij vochtig weer.

Bijlagen:

- 9 Boorlijsten.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 6 November 2003

Rapport no.: 16

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Hans Smulders, Ans Meure, Ton van Drunen, Bep Angenent.
Vondstverwerking : Ans Meure
Meten en tekenen : Wim en Hans
Fotografie : Ton en Ans
Gewerkt van : 10 tot 16.30 uur
Weersgesteldheid : mooi weer 17°C

Werkzaamheden:

Boorraai K – L – M uitgezet.

Vijf boringen gedaan

J3 stuik op baksteen op –70 cm. vondsten aardewerk scherfjes.

K5 puinresten op –110 cm, 15-30 % organisch op –50cm

K6 15-30 % organisch

K7

K8 lemig, 15-30 % organisch

58 Boringen gedaan.

Afspraak:

Zaterdag 8 november wegens AWN 17 voorlichtingsdagen geen veldwerk op Harselo.

Bijlagen:

- 5 Boorlijsten.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 11 November 2003

Rapport no.: 17

Veldwerkleider : Ton van Drunen
Overigen : Hans Smulders, Ans Meure.
Vondstverwerking : Ans Meure
Meten en tekenen : -
Fotografie : -
Gewerkt van : 10 tot 13 uur
Weersgesteldheid : nat, koud weer

Werkzaamheden:

Wim Angenent is niet aanwezig.

Wegens slecht koud en vochtig weer zijn er maar drie boringen gedaan.

J1 hoog organisch 15-30 %

J2

K4 " " met baksteenresten op -50 cm

61 Boringen gedaan.

Bijlagen:

- 3 Boorlijsten.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 13 November 2003

Rapport no.: 18

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Hans Smulders, Ans Meure, Ton van Drunen, Ben Clabbers,
Tony v/d Werf (geen lid), Leen Kruithof (geen lid).
Vondstverwerking : Ans Meure
Meten en tekenen : Wim en Tony
Fotografie : Wim
Gewerkt van : 10 tot 16 uur
Weersgesteldheid : zonnig weer 13°C

Werkzaamheden:

Met Tony v. d. Werf de hoofdlijn (X-as) tot R5, naar het zuiden uitgezet.

Tevens raai M en L uitgezet, met de boorplaatsen.

Er zijn zes boringen gedaan:

K1 weinig

K2 weinig

K3 weinig met riet en op –60 cm puinresten

L5 sterk organisch 30 %, houtvezels, baksteenresten en aardewerkscherf.

N5 matig organisch 15 %, aardewerkscherfjes.

R5

67 Boringen gedaan.

Bijlagen:

- 6 Boorlijsten.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 18 November 2003

Rapport no.: 19

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Hans Smulders, Ton van, Drunen, Ans Meure.
Vondstverwerking : Ans Meure
Meten en tekenen : -
Fotografie : -
Gewerkt van : 10 tot 16 uur
Weersgesteldheid : motregen 13⁰C

Werkzaamheden:

Er zijn vijf boringen gedaan:

L4 stuik op 80 cm, veel baksteenpuin met houtresten.

L6 puinresten, scherfje steengoed.

L8

M7 organisch 12 %

M8

72 Boringen gedaan.

Bijlagen:

- 5 Boorlijsten.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 20 november 2003

Rapport no.: 20

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Hans Smulders, Leen Kruithof, Ton van Drunen.
Vondstverwerking : Wim
Meten en tekenen : -
Fotografie : -
Gewerkt van : 10 tot 16 uur
Weersgesteldheid : droog/motregen 13°C

Werkzaamheden:

Er zijn zes boringen gedaan met 1 boorploeg:

M2 weinig, organisch 20 %

N2 organisch 15-30 %

P2 organisch 15 %, met houtresten

P3 organisch 25 %

P4 puinrestjes, org. 8-15 %

R5 zwak organisch 5 %

77 boringen in totaal gedaan.

Bijlagen:

- 6 Boorlijsten.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 25 November 2003

Rapport no.: 21

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Hans Smulders, Ans Meure, Ton van Drunen, Leen Kruithof (geen lid).
Vondstverwerking : Ans Meure
Meten en tekenen : Wim Ton, Leen, Hans
Fotografie : Wim
Gewerkt van : 10 tot 16.30 uur
Weersgesteldheid : goed weer, zon 12°C

Werkzaamheden:

Het was nog goed weer om vier boringen te doen:

Op een luchtfoto uit 1999, (archief in Ede), zijn enkele lichte strepen te zien. Misschien zijn dat sporen van de gracht met de resten van het kasteel? De foto is nog niet in kleur beschikbaar.

Deze sporen heb ik in Ede, op schaal in de veldtekening gezet, zij komen verrassend overeen met de contouren van onze baksteen – organische boorgegevens.

Daarom gaan we nog enkele boringen doen in de komende weken, op plaatsen die meer duidelijkheid kunnen geven.

M 3 organisch 10-15 %, met houtresten, erg nat, grondwaterstand op –110 cm.

M 4 organisch > 30 %, met veel puinresten op –120 cm.

Z 4 stuik op –25 cm., door opgebrachte grond met puin.

Z 4a stuik op -70 cm., ,, ,, ,, met recent vuil.

Middag 13,30 uur,

Hoogten van het maaiveld op de boorplaatsen gemeten tot en met raai J.

Daghoogte bij het hek = 1,140 m.

Bijlagen:

- 4 Boorlijsten
- Hoogtemetinglijst.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 2 november 2003

Rapport no.: 22

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Ton van Drunen
Vondstverwerking : -
Meten en tekenen : Wim en Ton
Fotografie : Ton
Gewerkt van : 10 tot 13 uur
Weersgesteldheid : mist 8⁰C

Werkzaamheden:

Hoogtemetingen gedaan.

Boorraai	K boorpunt	1 t/m 8
„	L „	1 t/m 9
„	M „	1 t/m 8
„	N „	1 t/m 7
„	D „	1

Bijlagen:

- Hoogtemetinglijst

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 2 december 2003

Rapport no.: 23

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Hans Smulders, Ans Meure, Ton van Drunen, Leen Kruithof (geen lid).
Vondstverwerking : Ans Meure
Meten en tekenen : Ton en Wim
Fotografie : Ton en Leen
Gewerkt van : 10 tot 16.30 uur
Weersgesteldheid : droog weer 12⁰C

Werkzaamheden:

Elf grondboringen gedaan met twee ploegen, in de Z-0 hoek van het terrein.

M5 organisch	12 %, baksteen en mortel.
M6 „	10 tot 15 % weinig baksteen.
N6 organisch	30 % met hout.
P5 organisch	6-15 % met houtresten.
P6 „	20-30 % met hout en riet.
R2 organisch	25-30 % met houtresten.
R4 „	15 %.
R6 „	9 %.
R7 „	5 %.
T5 „	3 %.
T6 „	3 %.

Het terrein aan de zuidkant ingemeten, o.a. de sloten.

Bijlagen:

- 11 Boorlijsten.

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 4 December 2003

Rapport no.: 24

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Ans Meure, Ton van Drunen.
Vondstverwerking : Ans Meure
Meten en tekenen : Ton van Drunen
Fotografie : -
Gewerkt van : 10.30 tot 15.30 uur
Weersgesteldheid : koud en nat 5°C

Werkzaamheden:

Resterende boorplaats D1 gedaan, op het erf van de boerderij.
Op 45 cm diepte stuik op baksteenresten en ook einde boring.

De gebouwen op het terrein ingemeten voor een tekening.

Hoogten van het maaiveld op de boorplaatsen gemeten,
Raai: P – R – S – T – V – W en Z
Daghoogte = 1,120 m

Alle hoogteplaatsen zijn nu ingemeten!!!!!!!

Twee jalons zijn gebroken.

Bijlagen:

- 1 boorlijst
- 1 hoogtemetinglijst

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 9 December 2003

Rapport no.: 25

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Hans Smulders, Ton v. Drunen, Ans Meure, Leen Kruithof (geen lid).
Vondstverwerking : Ans Meure
Meten en tekenen : Wim en Ans
Fotografie : Ton en Wim
Gewerkt van : 10 tot 15 uur
Weersgesteldheid : vorst -2°C

Werkzaamheden:

Vijf boringen gedaan:

L2 organisch 5 – 15 % hout en baksteenrestjes
L3 „ 15 – 30 % baksteenrestjes
N3 „ 10 – 15 % „
N4 „ 15 – 30 % „ en ijzeroxyde
P7 „ 3 %

Middag, inmeten van het terrein voor de tekening.

Zakjes met monsters van de verschillende bodemlagen gevuld.

Boorprogramma is afgewerkt.

Bijlagen:

- Boorlijsten.
- Schets van het terrein,

Gem./Project : Bennekom, "Harselo"/Be-Hs
Coördinaten : 171,320/446,120
Datum : 16 December 2003

Rapport no.: 26

Veldwerkleider : Wim Angenent
Overigen : Ton van Drunen, Hans Smulders, Leen Kruithof (geen lid).
Vondstverwerking : -
Meten en tekenen : Wim. Ton, Hans
Fotografie : Ton en Wim
Gewerkt van : 10 tot 16 uur
Weersgesteldheid : koud weer met buien

Werkzaamheden:

N.A.P. hoogte = 6,942 m+ opgegeven kaart 39 F n1. peilmerk- nummer 0253.
Coördinaten: 171.51/445.79 DR Dickensweg hoek Harsloweg.
Vanuit dit punt de N.A.P. hoogte overgebracht naar het daghoogtepunt bij het hek van het poorthuis "Harselo" = 7,202 m+ N.A.P.

Enkele metingen van het terrein gedaan.

Opruimen van de piketpaaltjes.

De paaltjes langs de rand van het terrein en de hoofd assen zijn blijven staan,
Voor e.v.t. vervolg onderzoek.

Het gereedschap wordt schoongemaakt en meegenomen en afgevoerd, t.z.t. naar de A.W.N. werkplaats in Arnhem.

De vondsten zijn naar de werkplaats gestuurd voor onderzoek.

De boorstaten, hoogtemetinglijsten, terreintekening met boorplaatsen en de dagrapporten zijn naar Rinus Houkes voor uitwerking.

EINDE VAN HET A.W.N. 17 BOORONDERZOEK

Dagrapporten door: Wim Angenent
veldwerkleider
A.W.N. 17

HANDLEIDING BIJ HET INVULLEN VAN EEN TELLIJST VAN PROJECTEN.**Kolom 1: putnummer****Kolom 2: vondstnummer****Kolom 3: Hoofdmateriaal:**

KER keramiek (*1) (alle aardewerk en ceramiek, baksteen, tabakspijpen, tegels, leem e.d.)
 GLS glas (*2)
 MXX metaal (*3)
 OXX organisch materiaal (*4)
 SXX steensoorten (*5) (incl. cement/mortel e.d.)
 DIV diversen
 ONB onbekend

Kolom 4: specificatie en soort:***1 : keramiek (KER)**

- f faience
 - gr (blauw)grijs aardewerk
 - ha hafner waar
 - ik industrieel kleur
 - ir industrieel rood
 - iw industrieel wit
 - iz industrieel zwart
 - p porselein
 - pijp pijpaaarde
 - rb roodbakkend aardewerk
 - s1 steengoed 1 (zonder oppervlaktebewerking)
 - s2 steengoed 2 (met glazuur/engobe)
 - s3 steengoed 3 (zoutglazuur en bruin steengoed)
 - s4 steengoed 4 (bijna steengoed)
 - s5 steengoed 5 (proto-steengoed)
 - s6 steengoed 6 (Aziatisch steengoed)
 - wb witbakkend aardewerk

***2 : glas (GLS)**

vermeld voor glas: helder / groen / getint

***3 : metaal (MXX)**

- aluminium	MAL
- brons (koper/tin)	MBR
- goud	MAU
- ijzer	MFE
- koper	MCU
- lood	MPB
- messing (koper/zink)	MME
- metaal	MXX
- nikkel	MNI
- platina	MPT
- tin	MZN
- lood-tin legering	MSN
- zink	MSN
- zilver	MAG

*** 4 : organisch materiaal (OXX)**

- bot, dierlijk	ODB
- bot, menselijk	OMB
- bot, onbekend	AXB
- gewei	ODG
- (herts)hoorn	ODH
- hout ; houtskool	OPH
- ivoor	ODI
- leer/huid/bont	ODL
- organisch	OXX
- org. dierlijk	ODX
- org. menselijk	OMX
- org. plantaardig (zaden ; pitten)	OPX
- schelp	ODS
- textiel (katoen ; linnen ; wol ; zijde)	OTE

***5 : steensoorten (SXX)**

- barnsteen	SBA
- bergkristal	SBE
- diabaas/gabbro/doleriet/dioriet	SDI
- git	SGI
- graniet/gneis	SGR
- jadeiet/nefriet	SJA
- kalk(steen)	SKA
- leisteen/schist	SLE
- marmer	SMA
- oker	SOK
- steen	SXX
- tefriet/basaltlava	STE
- tufsteen	STU
- vuursteen	SVU
- zandsteen/kwartsiet (Grauwacke)	SZA

Kolom 5: fragmentatie

Vul in: afslag, bodemfragm., bouwmat., fragm. , oorfragm., randfragm., wandfragm. etc.

Kolom 6: bijzonderheden

Hier kunnen bijzonderheden worden vermeld: vorm, verschraling, kleur, inscripties etc.

Kolom 7: datering

Datering in jaartallen of volgens ARCHIS.

Kolom 8: aantal

Vermeld aantal fragmenten

BENNEKOM/HARSELO 2003 – projectcode BeHs

boring	diepte	hoofdmat	spec.	bijzonderheden	aantal/ gewicht	datering
A1	10-20	KER	rb	baksteen	1	
	20-30	KER	rb	baksteen	4	
	30-40	SXX	SLE	mortel	2	
		KER	rb	baksteen	1	
A2	0-10	KER	rb	baksteen	5	
	10-30	SXX	SXX	steen	3	
		GLS	helder	vensterglas	6	
	30-40	GLS		gewapend glas	1	
		SXX	SXX	steen	5	
	40-60	SXX	SLE	leisteel	1	
		GLS	helder	vensterglas	12	
		SXX	SXX	steen	13	
		OXX	ODB	dierlijk bot	2	
	KER	rb	baksteen	4		
A3	15-30	GLS	helder		2	
		KER	Rb	baksteen	2	
		SXX	SXX	steen	4	
	30-40	SXX	SLE	leisteel	1	
		GLS	helder		5	
	40-55	KER	Rb	baksteen	7	
		SXX	SXX		3	
		GLS	helder	vensterglas	20	
		SXX	SXX		7	
		KER	Rb	baksteen	8	
		OXX	OPH		1	
	SXX	STU		2		
A4	0-20	GLS		groen	1	
		KER	Rb	baksteen	20	
		SXX	SXX		3	
		OXX	OPH		4	
	20-40	GLS		groen	1	
		KER	Rb	baksteen	10 gram	
		GLS		zwart getint	2	
		SXX	SXX		3	
	40-60	OXX	OPH	houtskool	2	
		MXX	MFE		1	
		SXX	SXX		2	
		KER	Rb	baksteen	20	
		SXX	SLE		1	
		OXX	OPH		2	
A5	0-20	GLS	helder		1	
		KER	Rb	baksteen	16	
		OXX	OPH		1	
		SXX	SXX		4	
	20-50	SXX	SXX		2	
		KER	Rb	baksteen	9	
		OXX	OPH		3	
	40-60	SXX	SZA	cement	2	
		KER	Rb	baksteen	10	
	60-80	SXX	SXX		6	
		KER	Rb	Baksteen	15	
	80-100	OXX	OPH		4	
		KER	Rb		15	

boring	diepte	hoofdmat	spec.	bijzonderheden	aantal/ gewicht	datering
B1	0-45	KER	lw	industrieel wit	1	1800
		KER	Rb	baksteen	3	
		OXX	OPH	houtschool	3	
	45-55	OXX	OPX		5	
		OXX	OPH	houtschool, stukje hout	2	
		KER	Rb	baksteen	1	
	55-60	SXX	SKA	stukje kalkachtig mat.	1	
		OXX	OPH	houtschool met verfrest	4	
	60-70	KER	Rb	baksteen/kalkachtig mat.	2	
		OXX	OPH	houtschool, plantenresten	12	
		SXX	SKA	kalkachtig mat.	12	
B2	0-15	KER	Rb	baksteen	8	700-400 BC
		SXX	SZA	grind, stukje met baksteen	3	
		SXX	SKA	kalkachtig mat.	1	
	15-50	DIV		plastic	div.	
		SXX	SZA	grind	1	
		SXX	SKA	kalkachtig mat.	5	
	50-60	KER	Rb	baksteen	10	
		KER	Rb	baksteen/kalkachtig mat.	5	
	60-70	DIV		plastic	div.	
		KER	Rb	baksteen	3	
		OXX	OPH	hout	1	
		DIV		plastic	1	
	70-80	SXX	SKA	kalkachtig mat.	div.	
		DIV		plastic	div.	
		KER	Rb	baksteen	5	
		SXX	SKA	kalkachtig mat.	div.	
	80-90	SXX	SZA	grind	> 100	
		OXX	OPH	houtschool	2	
		KER	Rb	baksteen	2	
		SXX	SLE	daklei	1	
		OXX	OPH	hout, houtschool	2	
		SXX	SZA	grind	2	
	90-100	KER	S2	met glazuur (heel klein fragment)	1	
		KER	Rb	baksteen	2	
	100-110	SXX	SZA	grind	4	
		DIV		plastic	1	
		KER	Rb	baksteen/kalkresten	3	
		MXX	MFE	ijzerdraad met kalkresten	2	
	110-120	SXX	SKA	kalkresten	2	
		SXX	SZA	grind		
	120-130	GLS	helder		1	
		KER	Rb	baksteen	1	
	130-140	OXX	OPH	houtresten	3	
		KER	gr	ijzertijd	1	
		OXX	OPH	houtresten	4	
		KER	Rb	baksteen	1	
	140-150	SXX	SZA	grind	1	
		OXX	OPH	houtschool	> 100	
	150-160	GLS	helder		1	
		SXX	SZA	grind	1	
	160-170	OXX	OPH	houtresten	div.	
		KER	Rb	baksteen	1	
170-180	SXX	SZA	grind	4		
	KER	Rb	baksteen	1		
	KER	Rb	baksteen	2		
	KER		vloertegel	1		
180-205	OXX	OPH	houtresten	2		
	SXX	SZA	grind	1		
	OXX	OPH	houtresten	7		
	SXX	SKA	kalksteen	2		
	SXX	SZA	grind	1		

boring	diepte	hoofdmat	spec.	bijzonderheden	aantal/ gewicht	datering
B3	0-10	KER	Rb	baksteen	6	ca 1600
		SXX	SKA	kalksteen	1	
		SXX	SZA	grind	3	
	10-30	GLS	helder		1	
		SXX	SKA	kalksteen	4	
		KER	Rb	baksteen	1	
	30-40	SXX	SKA	kalksteen	5	
		KER	Rb	baksteen	3	
		SXX	SZA	grind	5	
		KER		met glazuur	1	
	GLS	helder		2		
	SXX	SKA	kalksteen	8		
B4	25-35	KER	Rb	baksteen	1	
		SXX	SKA	kalksteen	5	
		SXX	SZA	grind	2	
	35-45	KER	Rb	baksteen	3	
		SXX	SKA	kalksteen	2	
B5	0-10	KER	Rb	baksteen	2	
		SXX	SZA	grind	1	
		SXX	SKA	kalk	2	
	20-30	KER	Rb	baksteen	5	
		OXX	OPH	houtschoolrestjes	1	
		SXX	SZA	grind	1	
	30-40	MXX	MFE	spijker	1	
		SXX	SZA	grind	3	
		KER	Rb	baksteen	6	
	40-50	KER	S1	steengoed te klein fragment	1	
		GLS	Wit	niet helder	5	
		KER	Rb	baksteen	1	
	50-60					
C1	10-20	OXX	OPH	houtresten	16	
		KER	rb	baksteen, klein	10	
		GLS		witgroen en bruin, klein	3	
		OXX	OPH	houtschool, klein	27	
		SXX	SZA	grind, klein	10	
		DIV		plastic	3	
		20-45	OXX	OPH	houtresten	13
			KER	rb	baksteen	15
			GLS	helder	venster / fles, klein	13
	MXX		MFE	nagels	6	
	SXX		SZA	grind	> 100	
	MXX			metalen flesdop	1	
	45-55	KER	rb	baksteenrestjes	9	
		GLS	helder	fles/venster	6	
		MXX	MFE	draad (haak)	1	
		OXX	OPH	verbrand houtschool	16	
		SXX	SZA	grind	21	
		DIV	Bouwmat.	asbest	3	
	55-65	OXX	OPH	riet/houtresten	6	
		DIV		kunststof	1	
		KER	rb	baksteenrestjes	5	
		OXX	OPH	houtschool	10	
		KER	gr		2	
		SXX	SZA	grind	12	
	65-80	OXX	OPH	verbrand hout	2	
		MXX	MFE	nagel	1	
		80-100	OXX	OPX	riet/houtresten	4
			GLS	helder	wit/bruin drinkglas	5
			OXX	OPH	houtschool	2
		SXX	SZA	grind	2	

boring	diepte	hoofdmat	spec.	bijzonderheden	aantal/ gewicht	datering	
C2	10-45	KER	rb	baksteen	1		
	20-40	SXX	SZA	grind	7		
		KER	rb	baksteen	5		
	80-100	GLS	helder	vensterglas	1		
OXX		OPH	hout	1			
C6	0-20	KER	rb	baksteenrestjes	4	100-1100	
	20-40	SXX	SZA	grind	1		
		KER	wb	Pngsdorf	1		
		KER	rb	baksteenresten	5		
	40-60	SXX	SZA	grind	5		
		KER	rb	roodbakend	5		
D1	10-20	KER	rb	baksteengruis	2		
	20-40	SXX	SXX	natuursteen	2		
		KER	rb	baksteengruis	10		
		SXX	SXX	natuursteen	10		
D3	0-20	KER	rb	baksteengruis	>20	>1600	
		KER	p	porselein	1		
		OXX	OPH		>10		
		SXX	SLE	daklei	1		
	20-40	SXX	SLE	daklei	1		
		KER	rb	baksteengruis	>10		
		SXX	SZA	mortel	2		
		OXX	OPX		>10		
	40-60	KER	rb	baksteengruis	>25		
		OXX	OPH		>10		
		SXX	SXX	natuursteen	2		
		KER	rb	baksteengruis	>50		
	60-70	SXX	SXX	natuursteen	>5		>1900
		KER	iw	industrieel wit	1		
		OXX	OPH	hout	>10		
		SXX	SLE	daklei	1		
70-125		KER	rb	baksteengruis	5		
		KER	s3	steengoed zoutglazuur	1		
OXX	OPX	veenresten	>100	ca 1600			
D4	10-20	SXX	SXX	natuursteen	5		
		KER	rb	baksteengruis	5-10		
		SXX	SLE	daklei	1		
	20-30	SXX	SXX		5		
		OXX	OPH	hout	5		
		KER	rb	baksteengruis	5-10		
	30-40	SXX	SXX	natuursteen	5		
		KER	rb	baksteengruis	>10		
		OXX	OPH		5		
		SXX	SXX	natuursteen	>20		
	40-50	KER	rb	baksteengruis	>15		
		KER	rb	baksteenbrokken	3		
		OXX	OPH	hout	5		
		rb	rb	baksteengruis	>10		
		SXX	SXX	natuursteen	>10		
	50-60	OXX	OPH	hout	>5		
		SXX	SXX	natuursteen	>5		
		OXX	OPH	hout	5		
		DIV		knoopje	1		
	70-90	KER	rb	baksteen	1		
KER		rb	baksteengruis	5			
GLS		helder	schaal?	1			
SXX		SLE	daklei	1			
OXX		OPX	veenresten	>10			
OXX		OXX		2			
GLS		zwart		1			

boring	diepte	hoofdmat	spec.	bijzonderheden	aantal/ gewicht	datering
E1				geen vondsten		
E2	0-25	KER	rb	baksteenresten	15	>1900
		SXX	SZA	grind	6	
	25-40	KER	rb	baksteenrestjes	5	
		SXX	SLE	lei	1	
		SXX	SZA	grind	5	
	35-50	KER	rb	baksteen	2	
		OXX	OPH	hout	4	
		KER	iw	fragment	1	
	50-60	KER	rb	baksteenresten	10	
		OXX	OPH	hout	2	
		SXX	SZA	grind	4	
	60-70	SXX	SLE	bouwmat	1	
		OXX	OPH	hout	5	
		KER	rb	baksteenresten	4	
	70-80	MXX	MFE	ijzer	1	
		OXX	OPH	hout	4	
	80-90	KER	rb	baksteenresten	5	
		KER	rb	baksteenresten	3	
		SXX	SZA	grind	3	
	90-110	KER	rb	baksteenresten	5	
		GLS	helder	groen	1	
		SXX	SLE	lei	1	
	110-120	KER	rb	baksteenresten	2	
		OXX	OPH	takje	1	
E3	15-30	SXX	SLE	leisteen	8	
		KER	rb	baksteen	20	
		SXX	SZA	cement	7	
		GLS	helder		2	
		OXX	OPH	houtschool	8	
	30-40	SXX	SZA	grind	3	
		SXX	SLE	leisteen	8	
		KER	rb	baksteen	11	
		SXX	SZA	cement	7	
		MXX	MFE		1	
		OXX	OPH		1	
		OXX	ODB		1	
		GLS	helder		4	
	40-50	SXX	SZA	grind	1	
		SXX	SLE	leisteen	7	
		OXX	OPH	houtresten	6	
		KER	rb	baksteen	12	
		SXX	SZA	grind	4	
		GLS	helder	wit	4	
	50-60	OXX	ODB		1	
		SXX	SLE	leisteen	3	
		OXX	OPH	houtresten	6	
		KER	rb	baksteen	15	
		GLS	helder	wit	1	
	60-70	SXX	SLE	leisteen	2	
		SXX	SKA	kalksteen baksteen	12	
		OXX	OPH	plantenresten	5	
		GLS	helder	wit	1	
	70-90	SXX	SZA	mortel	35	
		KER	rb	baksteen	70	
		KER	iz	industrieel zwart	1	

boring	diepte	hoofdmat	spec.	bijzonderheden	aantal/ gewicht	datering
E4	0-10	SXX	SZA	mortel	36	
		KER	rb	baksteen	19	
		SXX			7	
	10-30	OXX	OPH		1	
		SXX	SZA	mortel	32	
		KER	rb	baksteen	60	
	30-50	SXX	SLE	leisteen	1	
		OXX	OPH		7	
		SXX	SZA	mortel	25	
		KER	rb	baksteen	36	
		SXX			7	
		GLS	helder		1	
E5	0-10	MXX	MFE	spijker	1	
		OXX	OPH		8	
	20-30	KER	rb	baksteenrestje	1	
		SXX	SZA	grind	2	
	30-40	KER	rb	baksteen	8	
		SXX	SZA	grind	2	
	40-50	KER	rb	baksteen	9	
		KER	rb	fragment	1	
		OXX	OPH	houtschool	2	
		KER	rb	baksteen	25	
	50-60	SXX	SZA	grind	4	
		KER	rb	baksteen	1	
SXX		SZA	grind	3		
GLS		helder		2		
E6	40-60	KER	rb	baksteenrestjes	16	
		OXX	OPH	houtschool	15	
		SXX	SZA	grind	2	
	60-70	KER	rb	baksteen	10	
		OXX	OPH	houtschool	6	
		SXX	SZA	grind	3	
F1	0-20	OXX	OPH	houtschool	-	
		KER	rb	baksteen	6	
	20-30	SXX	SZA	kiezel	3	
		KER	rb	baksteen	5	
		SXX	SZA	kiezel	4	
		SXX	SKA	kalkresten	Veel	
	30-40	OXX	OPH	stengels	2	
		SXX	SLE	scherfje leisteen	1	
		KER	rb	baksteen	4	
		SXX	SZA	kiezel	2	
		GLS		bruin glasachtig materiaal	1	
		SXX	SKA	kalkresten, dik	-	
	40-50	SXX	SLE	dakleien	2	
		KER	rb	baksteen	2	
		SXX	SKA	kalkresten	3	
		GLS		bruin glasachtig materiaal	1	
	50-60	OXX	OPH	hout of houtschool	2	
		KER	rb	baksteen	5	
		KER	rb	baksteen	5	
		OXX	OZA	kiezel	1	
	60-70	OXX	OPH	hout of houtschool	2	
		KER	rb	baksteen	7	
	70-80	SXX	SZA	kiezel	1	
		KER	rb	baksteen	1	
		SXX	SZA	grind	1	
		SXX	SZA	kiezel	1	
	80-90	SXX	SLE	dakleien	4	
		KER	rb	baksteen	1	
		OXX	OPH	lang stuk houtrest	3	
		KER	OPH	fragment ongeglazuurd loodglazuur	1	
		100-110				

boring	diepte	hoofdmat	spec.	bijzonderheden	aantal/ gewicht	datering	
F1 vervolg	110-130	KER	s2	steengoed	3	ca 1500	
		KER	rb	loodglazuur	3	Ca 1500	
		OXX	OPX	bladresten	-		
	130-140	KER	s2		3	ca 1500	
		KER	rb	loodglazuur	3	Ca 1500	
		KER	S2	kom of pot voet	1		
		KER	rb	baksteen	3		
		SXX	SZA	kiezel	3		
	140-160	KER	rb	baksteen	1		
		KER	s2		1	ca 1500	
		KER	rb	loodglazuur	1	Ca 1550	
SXX		SVU	afslagmateriaal	1			
F2	0-20	OXX		steenkool	1		
		KER	rb	fragment	1	ca 1600	
		SXX	SKA	kalksteenkiezel	5		
		SXX	SLE	bouwmateriaal : leisteen	1		
		KER	rb	baksteen met cement	8		
	30-40	SXX		kiezel	10		
		KER	rb	baksteen met cement	14		
	40-50	KER	s2		1	ca 1500	
		KER	rb	baksteen	28		
		GLS		scherfjes	-		
	50-60	KER	s3	Westerwald	1	1600-1700	
		KER	rb	baksteen	22		
		SXX	SZA	kiezel	1		
	60-70	KER	s2		1	ca 1600	
		SXX	SLE	leiste	1		
	70-80	KER	rb	baksteen	24		
		80-90	KER	rb	baksteen	16	
	90-100	SXX	SZA	kiezel	1		
		KER	rb	baksteen	27		
	100-110	KER	rb	baksteen	14		
	110-120	KER	rb	baksteen met cement	19		
	120-130	OXX	OPX	walnoot	1		
		SXX	SZA	kiezel	1		
		KER	rb	baksteen	24		
	135-150	KER	rb	baksteen	14		
	150-190	KER	rb	baksteen	> 100		
F3	10-20	KER	rb	baksteenpuin (deels gruis)	11		
		SXX	SZA	bouwmateriaal : zandsteen	1		
		SXX	SLE	bouwmateriaal: leisteen	1		
		KER		wandtegel, wit geglazuurd	1		
		GLS	helder	vensterglas	1		
		SXX	SZA	kwarts	3		
		OXX	ODB	onbekend	1		
		20-30	KER	rb	bruingrijs baksteen	7	
			SXX	SLE	bouwmateriaal: leisteen	2	
			SXX	SZA	mortel	2	
			MXX	MFE	ijzeroer	1	
	SXX		SZA	zandsteen	1		
	SXX		SZA	kwartsiet	1		
	SXX		SZA	kwarts	3		
	30-50		KER	rb	bruin baksteen	3	
			SXX	SLE	bouwmateriaal: leisteen	2	
			SXX	SZA	mortel	2	
		SXX	SZA	zandsteen	1		
		SXX	SZA	kwartsiet	2		
		SXX	SZA	kwarts	1		
		KER	rb	loodglazuur	1	>1600	
		50-85	KER	rb	puingruis baksteen	12	
	SXX		SZA	kwartsiet	4		
	SXX		SZA	kwarts	1		
	MXX		MFE	ijzeroer	1		
	KER		rb	randfragment Terra Sigillata?	2	50BC-400	

boring	diepte	hoofdmat	spec.	bijzonderheden	aantal/ gewicht	datering
F3 vervolg	85-95 95-110 110-150	KER SXX SXX KER KER GLS KER OXX OXX SXX	rb SZA SZA rb rb helder rb OPH OPH SZA	puingruis baksteen mortel kwarts ongeglazuurd baksteenpuin roemer? ongeglazuurd, dikwandig houtresten (in dekzandkluiten): wilgenbeschoei- ing? houtresten wilg?-beschoeiing? kwartsiet met cementresten	4 1 4 1 3 1 1 11 10-20	ca 1500 >1500
F4	0-10 10-20 20-40 40-60 60-80 80-100 100-120	KER SXX MXX SXX KER KER OXX SXX KER KER KER	SLE MFE SZA rb rb OPH SZA rb rb rb	baksteen met cementmortel leisteel ijzerslak kiezel baksteen baksteen met cementmortel baksteen hout, balk kwartsiet baksteen/mortel baksteen/mortel baksteen/mortel	> 100 1 1 2 div. > 100 div. 2 st. 1 > 100 > 100 > 100	
F5	10-20 20-30 30-40 40-50 50-60 60-75	KER KER OXX KER KER KER KER	gr rb OPH rb rb rb rb	dakpan (blauw) baksteen/mortel hout, balk baksteen/mortel baksteen/mortel baksteen/mortel baksteen/mortel	1 > 100 ±3 st. div. > 100 > 100 1 > 100	
G1	0-20 90-100	SXX KER OXX KER	SZA rb OPH rb	kwartsiet huttenleem hout van wilg of els baksteenfragmenten	1 1 7 1	
G2	100-120	OXX	OPH	hout, half verteerd	4	
G4	45-75 105-130 180-200	KER SXX SXX KER SXX SXX OXX KER	rb SZA SZA rb SZA SLE OPH rb	baksteen cement daklei (waarvan 1 groot) baksteen mortel daklei hout baksteen	19 6 3 5 2 8 1 4	
G5	0-40	KER SXX OXX SXX	rb SLE OPH SZA	baksteen daklei hout kwarts	1 4 2 2	
G7	0-20 40-60 140-160 200-250 240-250	KER SXX OXX KER KER SXX OXX OXX	rb SZA OPH ir rb rb SZA OPH OPH	baksteengruis kwarts houtschoor bloempot baksteengruis bakssteen(gruis) zandsteen hout, wilg kleine wilgenresten op putbodem dekzand	15 2 1 2 >50 38 1 >50 >50	recent
H4	0-10 10-20 30-40 40-50	KER SXX KER SXX KER KER SXX KER	rb SZA rb SLE rb rb SZA gr	baksteen mortel baksteen daklei baksteen baksteen cement kogelpotfragmentje, dunwandig, gemagerd	3 1 8 1 5 8 3 1	1100-1300

boring	diepte	hoofdmat	spec.	bijzonderheden	aantal/ gewicht	datering
H5	25-45	KER	rb	baksteen	20	
	45-55	KER	rb	baksteen	9	
	55-65	KER	rb	baksteen	9	
	65-75	KER	rb	baksteen	5	
		SXX	SZA	mortel	2	
		SXX	SLE	daklei	1	
		GLS	helder	vensterglas	3	
	75-80	KER	rb	baksteen	5	
		SXX	SZA	mortel	3	
		SXX	SLE	daklei	3	
		GLS	helder	vensterglas	1	
	80-90	KER	rb	baksteen	9	
		SXX	SLE	daklei (waarvan 1 groot)	4	
		SXX	SZA	mortel	8	
		SXX	SZA	rose kwarts	1	
		GLS	helder	vensterglas	2	
	90-105	KER	rb	baksteen	4	
	105-120	KER	rb	baksteen	3	
		SXX	SLE	daklei	2	
	OXX	OPH	hout (half verbrand)	2		
120-190	SXX	SKA	kalk	1		
	KER	rb	baksteen	5		
	OXX	OPH	houtskool	1		
J1	10-20	KER	rb	baksteengruis	3	1200-1300
		SXX	SZA	kwartsiet	1	
		KER	s5	protosteengoed grijs	2	
	20-30	KER	rb	baksteengruis	3	
		SXX	SZA	kwarts	2	
	30-40	KER	rb	baksteengruis	3	
		SXX	SZA	kwarts	3	
		SXX	SZA	kwartsiet	1	
	40-50	KER	rb	baksteengruis	6	
		KER	gr	kogelpot, bodemfragment	1	
	50-60	KER	rb	baksteengruis	3	
		SXX	SVU	vuursteenafslag	1	
80-90	KER	gr	kogelpot, wandfragment	1	100-1300	
	OXX	OPH	verteerd hout (in lemig dekzand)	1		
90-125	OXX	OPH	half verteerd hout (wilg)	1		
J2	0-20	KER	rb	baksteengruis	3	1500-1600
		SXX	SZA	kwartsiet	2	
		SXX	SZA	kwarts	1	
	20-40	KER	rb	baksteengruis	5	
		SXX	SLE	bouwmateriaal: leisteen	1	
	40-60	KER	rb	geelrode glazuur	1	
		MXX	MFE	ijzeroerknol	1	
	60-80	KER	rb	baksteengruis	9	
	80-100	MXX	MFE	ijzeroerknollen	12	
	100-120	MXX	MFE	ijzeroerknollen	2	
	OXX	OPH	hout (2 wilg)	3		
120-135	OXX	OPH	hout (wilg)	8		
J3	0-10	KER	rb	baksteengruis	1	
		SXX	SZA	kwarts	3	
	10-20	SXX	SLE	leisteent	1	
		KER	rb	baksteengruis	3	
		SXX	SZA	kwarts	1	
		SXX	SZA	zandsteen	1	
	20-30	KER	rb	baksteen(gruis)	3	
	30-40	KER	rb	baksteengruis	18	
		SXX	SZA	mortel	2	
		SXX	SZA	kwarts	2	
	40-50	KER	rb	baksteengruis	17	
		SXX	SZA	mortel	7	
		SXX	SLE	bouwmateriaal: leisteen	1	
	SXX	SZA	kwartsiet	1		
	KER	gr	kogelpot wandfragment	1	110-1300	

boring	diepte	hoofdmat	spec.	bijzonderheden	aantal/ gewicht	datering
J3 vervolg	50-60	KER	rb	baksteengruis	16	
	60-70	SXX	SZA	mortel	13	
		KER	rb	baksteengruis	14	
		SXX	SZA	mortel	14	
		OXX	ODS	schelpje	1	
KER	rb	fragment	1			
J4	30-50	KER	rb	baksteen	4	
	50-70	KER	rb	baksteen	7	
	70-100	SXX	SLE	leisteen	1	
KER		rb	baksteen	12		
J5	40-50	KER	rb	baksteengruis	6	
	50-70	KER	rb	baksteengruis	9	
		SXX	SZA	mortel	1	
	70-80	KER	rb	baksteengruis	3	
		SXX	SZA	mortel	1	
	80-90	KER	rb	baksteengruis	6	
		SXX	SLE	bouwmateriaal: leisteen	1	
		SXX	SZA	mortel	8	
		SXX	SZA	kwarts	1	
	90-100	KER	ha	hafnerwaar, geelbruin	1	1500-1600
		KER	rb	baksteen	4	
		SXX	SZA	mortel	3	
		SXX	SZA	kwarts	1	
		KER	ir	bloempot	2	Recent
		KER	S3	mineraalwaterkruid	1	
	100-110	KER	gr	elmpterwaar	2	1400-1600
		KER	rb	baksteen	4	
		KER	S3	mineraalwaterkruid	1	1850
		SXX	SZA	mortel	1	
	120-135	KER	rb	baksteengruis	17	
SXX		SZA	mortel	4		
KER		ir	bloempot	2	Recent	
KER		rb	met donkerbruin glazuur	2	1500-1600	
K1	0-20	KER	rb	baksteengruis	5	
		OXX	OPH	houtschool	1	
		MXX	MFE	kleine nagel	1	
	20-30	KER	rb	baksteengruis	1	
		MXX	MFE	ijzeroer(knollen)	2	
	30-40	OXX	OPH	wilgenhout	3	
		OXX	OPH	hout	1	
	40-55	KER	rb	baksteengruis	1	
		MXX	MFE	ijzeroer(knollen)	2	
		MXX	MFE	ijzeroer(knol)	1	
		SXX	SVU	vuursteenafslag	1	
	55-70	OXX	OPH	hout	5	
		KER	rb	baksteengruis	2	
		OXX	OPH	hout		
MXX	MFE	ijzeroerknol	2			
K2	60-80	OXX	OPH	houtschool	1	
		KER	rb	baksteengruis	4	
K3	0-20	OXX	OPH	hout	4	
		SXX	SZA	kwarts	1	
	20-40	KER	s1?	Siegburg?, zeer klein fragment	1	1400-1500
		GLS	helder	drinkglas?	1	
		OXX	OPH	hout (bast)	2	
	40-60	KER	rb	baksteenpuin	1	
		OXX	OPH	hout (wilg)	8	
		KER	rb	baksteengruis	1	
	60-80	MXX	MFE	ijzeroer	1	
		KER	rb	baksteengruis	10	
		OXX	OPH	hout	1	
SXX	SZA	kwarts	2			

boring	diepte	hoofdmat	spec.	bijzonderheden	aantal/ gewicht	datering				
K3 vervolg	80-100	KER OXX SXX SXX	rb OPH SLE SVU	baksteengruis hout (wilg?) bouw materiaal: leisteen afslag	7 6 1 1					
	100-120	OXX MXX	OPH MFE	wilgenhout (beschoeiing?) muurnagel	6 1					
K4	0-20	KER	rb	baksteengruis	3	1650-1700				
	20-40	KER SXX KER	rb SZA s3	baksteengruis kwartsiet Westerwald randfragment	5 1 1					
	40-60	KER	rb	baksteengruis	24					
	60-80	KER OXX	rb OPH	baksteengruis houtskool	12 2					
	80-100	KER SXX	rb SZA	baksteen mortel	9 5					
	100-120	SXX KER OXX	SZA rb OPH	mortel baksteengruis hout, verteerd	1 1 2					
	120-150	OXX	OPH	hout, deels verteerd	10					
	K5	60-70	KER		dakpan		1			
		70-80	KER KER	rb rb	baksteen baksteen		5 1			
			K6	KER	rb		baksteengruis	4		
L1	maaiv.	SXX	SLE	leisteent	1					
L2	0-60	KER	rb	baksteenpuingruis	14					
	60-150	OXX KER	OPH rb	wilgenhout, beschoeiing? baksteen	5 1					
		L3	0-25	KER SXX SXX OXX	rb SZA SZA OPH	baksteengruis kwartsiet kwarts hout	12 1 1 1	>1600		
25-50	KER MXX MXX OXX		rb MFE MFE OPH	baksteengruis ijzer onbekend ijzeren muurnagel houtskool	1 2 2 3					
	50-75		KER SXX	rb SZA	baksteengruis kwarts	9 1				
			75-100	KER SXX SXX	rb SZA SLE	baksteengruis mortel bouw materiaal: leisteen	9 11 1			
	100-125			KER SXX	rb SZA	groen geglazuurd bodemfragment baksteen mortel	1 12 3			
L4				20-40	OXX GLS KER SXX SXX	OPH helder rb STE SZA	houtresten vensterglas baksteengruis3 basalt kwarts		50 1 1 14	>1600
	40-60		OXX SXX SXX	OPH SZA SZA	houtresten kwartsiet kwarts	>100 3 25				
			60-80	KER KER KER SXX SXX OXX	rb rb SLE SZA OPH	baksteengruis baksteen dakpan bouw materiaal: leisteen kwarts	15 26 2 1 2			
				80-100	GLS KER SXX OXX GLS SXX KER	helder rb SZA OPH helder rb SZA OPH helder SZA rb	hout Roemer? baksteen mortel hout vensterglas kwartsiet loodglazuur		10 1 14 2 2 2 1 1	

boring	diepte	hoofdmat	spec.	bijzonderheden	aantal/ gewicht	datering
L5	30-40	SXX	SLE	bouwmateriaal: leisteen	1	1200-1400
		MXX	MFE	ijzeroer	1	
	35-70	GLS	helder	drinkglas roemer	2	
		KER	rb	baksteengruis	3	
	40-55	SXX	SLE	bouwmateriaal: leisteen	1	
		MXX	MFE	ijzeroer	1	
		KER	rb	slibversiering rood met geel	3	
		KER	rb	puingruis	5	
		MXX	MFE	ijzeroer	1	
	55-75	KER	rb	baksteengruis	11	
	75-85	KER	rb	baksteengruis	16	
		MXX	MFE	ijzeroer	1	
	85-105	OXX	ODB	onbekend bot	1	
		KER	gr	randfragment dikwandig, handgevormd, kogelp.	1	
		KER	rb	baksteen	18	
		SXX	SZA	mortel	6	
OXX		OPH	hout	3		
105-130	KER	rb	baksteenpuin	15		
	SXX	SZA	mortel	4		
130-140	KER	rb	baksteenpuin	4		
L6	0-15	KER	rb	baksteengruis	2	1500-1600
	15-40	KER	rb	baksteengruis	5	
		SXX	SZA	kwarts	1	
	40-80	MXX	MFE	ijzeroer	2	
		KER	rb	baksteengruis	2	
		OXX	oph	hout (wilg?)	1	
	KER	s3	wandfragm. Frechen (b.m.kruik) met letter "Z".	1		
M2	0-20	KER	rb	baksteen	6	
		SXX	SZA	kiesel	1	
		OXX	OPH	twijg	1	
	20-40	KER	rb	baksteen	8	
		SXX	SLE	leisteent	1	
	120-140	OXX	OPH	twijg	1	
140-160	OXX	OPX	plantenresten	-		
	OXX	OPX	plantenresten	-		
M3	45-80	OXX	OPH	plantenresten (monster)		
	80-95			dekzand (monster)		
	95-125			dekzand (monster)		
M4	0-30	SXX	SZA	mortel	gruis	
		SXX	SZA	kwarts (kiesel)	1	
	30-60	KER	rb	baksteen	> 100	
	60-80	KER	rb	baksteen	> 100	
	80-90	KER	rb	baksteen	8	
		SXX	SZA	kwarts	1	
	90-115	KER	rb	baksteen	7	
		SXX	SZA	kwarts	1	
	115-125	KER	rb	baksteen	5	
		SXX	SZA	kwarts	22	
130-150	OXX		grachtbodem materiaal	-		
150-190	SXX	SKA	mortel (apart zakje)	11		
	KER	rb	baksteen	6		
	SXX	SZA	kwarts	1		
M5	20-30	KER	rb	baksteen	5	
	30-60	KER	rb	baksteen	3	
	60-70	KER	rb	baksteen	2	
	70-85	KER	rb	baksteen	gruis	
	85-100	SXX	SZA	mortel	gruis	
N2	0-40	KER	rb	baksteen	2	
		SXX	SLE	leisteent	2	
	70-120	OXX	OPX	stengels	-	
120-150	OXX	OPX	plantenresten	-		
N3	0-20	KER	rb	baksteen	1	
	45-60	KER	rb	baksteen	2	

boring	diepte	hoofdmat	spec.	bijzonderheden	aantal/ gewicht	datering
N4	30-50	KER	rb	baksteen	5	
	50-70	KER	rb	baksteen	2	
	75-100	KER	rb	baksteen	2	
		OXX	OPX	plantenresten	-	
N5	20-35	KER	rb	baksteen	2	
	35-50	KER	rb	baksteen	4	
		SXX	SZA	kiezel	1	
		SXX	SVU	vuursteen onbewerkt	1	
	70-90	KER	rb	baksteen	4	
		KER	rb	fragment	1	
		OXX	OPH	houtresten	2	
		OXX	OPX	plantenresten	-	
90-105	OXX	OPX	veenmonster	-		
N6	100-105	OXX	OPX	veenmonster	-	
P4	85-110	KER	rb	baksteen	15	
P6	90-150	OXX	OPX	riet	div.	
		OXX	OPH	hout	div.	
R2	85-120	OXX	OPX	riet/veen	div.	
		OXX	OPH	hout	div.	
R4	95-115	OXX	OPX	riet/veen	div.	
		OXX	OPH	hout	div.	
R6	55-57	DIV		grijs zand		
		OXX	OPH	houtskool	1	
Z4	0-25	KER	rb	baksteengruis met mortel		
		SXX	SZA	grind	25	
Z4A	0-70	KER	rb	baksteen met mortel	8	
		SXX	SZA	grind NB zeer verstoord	4	